

САКЪО КОМАЦУ ДЕНЯТ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

Превод от японски: Людмила Холодович, Нако Стефанов, 1989

chitanka.info

В един от секретните институти в Англия са получени нов вид бактерии — страшно оръжие за унищожение. Поради неволна грешка на създателя им образците стават притежание на чужди агенти, които отнасят със самолет „новата смърт“. Самолетът катастрофира... В района на злополуката пламва епидемия и бързо обхваща целия свят. Учените от най-модерните лаборатории се оказват безсилни пред непознатите микроорганизми.

Романът „Денят на възраждането“ е доказателство как един талантлив писател фантаст, какъвто е Сакьо Комацу (род. 1931 г.), чрез силата на своето въображение и прогностичната си интуиция може не само умело да изгради завладяващо и динамично повествование, но и да внуши, че не бива да се допуска една нелепа случайност да предизвика гибелта на човечеството.

ПРОЛОГ

МАРТ 1973 ГОДИНА

— Въздух! — заповяда командирът на кораба, капитан I ранг Маклауд.

— Слушам, капитане — отговори нарочно на руски рижият чипонос старшина Иван Михайлович и се усмихна. Направи го, за да подразни капитана на кораба — строгия американец, винаги изпънат като струна.

Капитанът не обърна внимание на думите на снажния славянин, който умело отвори въздушния клапан. В главния резервоар плавно навлезе сгъстен въздух. Старшината извърши всичко сръчно, според собствения му израз — „с един замах“. Усетиха, че подът съвсем леко се залюля.

— Отделихме се — каза този път на английски със силен акцент Михайлович. — Дълбочина осемстотин и петдесет... осемстотин и тридесет, осемстотин и десет... осемстотин...

— Отпред без препятствия — доложи щурманът, като поглеждаше към хидролокатора и екрана на подводния монитор. — Направление 40 градуса, седем мили до континенталния шелф.

— Дръж курса! Малък напред! — нареди капитанът. — Пет градуса на щурвала, дълбочина петдесет метра.

Щурвалът на „Нереида“ беше както на всички атомни подводници от този клас — точно копие на щурвала за управление на самолетите. Когато лостът, към който беше прикрепена дъговидната дръжка за управление се наклони леко назад, хоризонталните кормила се издигнаха над кърмата и започна издигането.

„Сякаш се издига пътнически самолет! — винаги си мислеше в такива моменти боцман Олин. — Дявол да го вземе! Да можеше поне веднъж да направя лупинг във водата с това шестхилядитонно привидение.“

Като следеше внимателно курса и дълбокомера, Олин леко тласкаше напред кормилния лост. Със скорост осем възела „Нереида“ бавно издигаше носа си и след това продължи движението си в едно направление. С изключение на вибрациите от двигателя, които се

предаваха слабо във вътрешността на кораба, навред цареше тишина. Но скоро по целия кораб се разнесоха трептения, последвани от слабо надлъжно разклащане. Северното океанско течение Куросиво се срещаше с континенталния шелф, като предизвикваше прилив.

— Дълбочина петдесет метра — каза Олин.

— Задръж така! Среден напред! — изкомандува капитан Маклауд.

Вибрациите на машините се усилиха, а надлъжното клатене значително намаля. Със скорост петнадесет взела под водата „Нереида“ се приближи към континенталния шелф. Докато се придвижваха напред, в командната зала никой не смееше да пророни дума. Рижият руснак от Нижни Новгород промълви с тих, пресипнал глас:

— Родина... Широка страна моя родная... Родина...

Но родината на старшина Михайлович, Русия, вече я нямаше. Не, не само за старшина Михайлович, а и за всекиго от пътуващите родината я нямаше! И командирът, капитан I ранг Маклауд, вече не беше военнослужещ от американските военноморски сили. Родината на щурмана Ван Карк вече не беше Холандия, както и боцманът Олин вече не беше английски поданик...

— Навлязохме във фарватера — каза щурманът. — Една миля до сушата.

— Стоп машина! — нареди по микрофона капитанът. — Изплавай на перископна дълбочина и задръж! Да се подготви шнорхелът. Готови за включване на устройството за вземане на въздушни проби. — Сетне помисли малко и добави: — Повикайте Йошидзуми!

„Нереида“ спря на перископна дълбочина и хвърли котва. Подводницата можеше да спусне балансъора, но това не бе необходимо, тъй като вълнението утихна. Докато шнорхелът, наподобяващ зурла на свиня, се издигаше над морската повърхност, всички в кораба бяха обзети от напрежение. Но това не беше предпазливост, предизвикана от вражески радар. Врагът, който би ги открил с радарни вълни и би потопил техния кораб с противолодъчна ракета или подводна мина, вече не съществуваше. В замяна се бе

появил нов, странен, безпощаден враг — враг, който далече надхвърляше представите на здравия разум и чието присъствие се усещаше веднага над зелената гладка морска повърхност.

— Йошидзуми — рапортува строен юноша със загоряло лице и застана встрани от масата на командната зала.

Капитан I ранг Маклауд се обърна към младежа, чието лице бе със съвсем правилни черти, гладко и малко скулесто: „Защо ли японците, макар и прехвърлили тридесетте, изглеждат толкова млади?“ — помисли си той.

— Сега се намираме във фарватера Урага, на входа на Токийския залив — каза капитанът и се надвеси над морската карта. — Тук е най-близката суша и...

— Нос Канон — уточни Йошидзуми, като се вглеждаше в картата. — На източната част на полуостров Миура има фар.

— Може би ще са необходими около два часа за проверка на атмосферата — каза капитанът, без да се обръща. — В това време да пуснем аеростата с телевизионната камера. Може би желаяш да видиш родните земи?

— Специално за мен ли искате да пуснете телевизионния аеростат? — тихо попита Йошидзуми. — Не е ли много скъп такъв експеримент?

— Не се тревожи — хладно отвърна капитан Маклауд. — В края на краищата издигали сме го къде ли не. Нима ще трябва да се откажем, преди да сме прекосили Южния тропик?

Компресорът забръмча и шнорхелът започна шумно да всмуква въздух от височина един метър над морската повърхност. Но този път това не се правеше, за да се пусне в кораба пресен, свеж въздух, наситен с аромата на прилив и на озон. След като навлязоха в северното полукълбо, корабът се зареждаше с кислород само чрез електролиза на водата, а въглеродният двуокис се поглъщаше от въздушен аспиратор, като една част от азота се заместваше с хелий. Сега тръбопроводът, който излизаше от шнорхела, беше плътно заварен, като шевовете бяха херметически уплътнени с метално лепило, така че дори една молекула въздух не би могла да проникне вътре. Всичките тези предпазни мерки бяха взети по време на отплаването. И ако все пак се случеше нещо непредвидено, капитанът

трябваше да потопи кораба заедно с екипажа в най-дълбоките места на океана.

Въздухът, който се всмукваше с помощта на мембранна помпа, сега се подаваше под налягане в резервоар за проби, в който имаше няколко слоя специални кръгли филтрови пластини. На всеки слой бяха плътно залепени малки късчета колоиден филм, така че имаше възможност с дистанционно управление да се подава въздух към портативен електронен микроскоп, който беше херметически затворен вътре в цялата циркулационна система. Когато започна проверката на атмосферния въздух, над кърмата на „Нереида“ се показа балон, свързан чрез кабел с кораба. Балонът се издигна на седем метра над морската повърхност. Морето беше спокойно. Нямаше никакво вълнение. На цветния монитор, който беше поставен в командната рубка, се появи синьото пролетно небе, което сякаш се прокрадваше през водните пръски. В зрителното поле се показва някакво кръгло, светещо тяло. Беше малък аеростат за измерване силата на вятъра. На двеста метра височина скоростта на вятъра беше четири метра в секунда. Видимостта беше добра.

Капитанът се отдръпна от монитора, потупа Йошидзуми по рамото и му посочи своето място. Японецът жадно гледаше как операторът включва шестнадесетмилиметровата камера, а после завърта синия ключ. Върху балона се отвори хелиевият клапан. И веднага зрителното поле на монитора се разлюля и камерата се превключи в хоризонтално направление. Заедно с издигането на аеростата зрителното поле на монитора бързо преминаваше към водната повърхност. И изведнъж на екрана в далечината започна да се очертава тъмен бряг. После на север, по линията на хоризонта, като черна неравност се показва Токио — някога с население дванадесет милиона жители — най-многолюдният град в света. Старата телевизионна кула както някога пронизваше небето. А под нея — гора от стари почернели от времето храмове. Но над тях не летяха птици, не се забелязваше и сянката на самолет, който да набира височина, прелитайки над големия градски парк. На синкаво-белите магистрали тук-там като точки бяха спрели коли.

— Не става — съчувствено каза на Йошидзуми операторът. — Достигнато е максималното разстояние от 2000 мм на отваряне на обектива. Нека да погледаме на по-близки места.

Той рязко промени фокусното разстояние и настрои камерата за хоризонтално виждане. На монитора се появи река Рокуго, която ослепително блестеше на слънцето. Върху покритите с ръжда релси на линията Токайдо лежаха останките от няколко преобърнати влака, забелязваха се и части от суперекспреса — някога с прекрасен бял цвят, а сега със сивкав оттенък. Всичко наоколо бе обрасло с гъста трева.

„Изглежда, растенията не са загинали — помисли си Йошидзуми. — Дори планктонът, който е на няколко сантиметра под повърхността на водата, е оцелял. И макар че малките рибки, които се хранят с него, също са живи, всички видове морски птици са загинали. А какво ли е станало с животинките, които обитават крайбрежните пясъчни плитчини?“

Изведнъж в далечината, върху покрития със свежа зеленина планински масив Тандзава, се откри бяло петно — в този миг Йошидзуми усети как в гърдите му нещо напират. Операторът раздвижи образа в хоризонтално направление и спря камерата. На екрана изплува Фуджи — непроменена на фона на синьото небе. Тук-там се виждаха бели облаци. Снегът в подножието ѝ бе започнал бавно да се топи. Необикновено красиво се очертаваше линията на възвишението и в миг гореща вълна обля Йошидзуми. Фуджи, зелените планини и гори на Япония, тъй прохладни, тъй спокойни... Тази прекрасна древна земя, толкова близка на човешката душа... Всъщност чие ли е всичко това сега? Очите и главата на Йошидзуми пламнаха. Даде сигнал на оператора да превключи камерата под определен ъгъл. Екранът затрептя и изведнъж се показа някакво градче, обрасло нагъсто с трева и дървета. На пристанището се виждаха кораби и всички помислиха, че това може да е Йокосука, но сгрешиха. Разбраха, че е Урага. „Нереида“ се намираще точно в средата на линията, която свързваше нос Канон с полуостров Фуцупуносу.

— Ко-ра-бо-стро-и-тел-ни-ца У-ра-га — тихо, на срички прочете капитан Маклауд буквите, които се появиха на екрана. — Урага? А, Урага! Пристанището, където преди сто години адмирал Пери^[1] за първи път отвори вратите на Япония.

Цялото градче се появи на седемнадесетинчовия екран съвсем близо, като че ли можеше да се докосне с ръка. Европейски къщички с

бели стени, тук-там с изпочупени керемиди. На места тревата бе избуяла високо, близо метър. Почти всички врати и прозорци бяха затворени, само тук-там някои зееха — досущ празна, тъмна паст. По електрическите стълбове се виждаха избелели обяви на заложни къщи. Из улиците в пропукания асфалт бе прорасла трева. Леките коли се бяха превърнали в купища ръждясало желязо. Някои се бяха блъснали в електрическите стълбове или в сградите, а други стояха изоставени на сред пътя. Запустелите безлюдни улици бяха огрени от пролетното слънце. При вида на пролетните цветя, нацъфтели сред пустите, обрасли с бурени градини, на малката червена количка, изоставена в ъгъла на едно кръстовище, сърцето на Йошидзуми се сви от болка. До количката на земята бе проснато нещо бяло, подобно на дрипа. Като се вгледа по-добре, Йошидзуми разбра, че е скелет, чиито дрехи бяха изгнили. Краката му бяха подгънати; а ръцете — протегнати така, сякаш искаше да тръгне на север. Едва сега забелязаха скелетите, които се търкаляха навсякъде — струпани пред входовете на къщите, запълнили почти до половината крайпътните канавки, проснати сред кръстовищата, надвесили се от прозорците на къщите. Беше ги брулил вятър, валял дъжд. Тук-там се виждаха скелети на котки и кучета. Само преди две години няколко десетки хиляди хора бяха населявали това старо и винаги толкова оживено пристанищно градче, а сега се бяха превърнали в неподвижни скелети, белеещи се под лъчите на пролетното слънце. Изведнъж на екрана затрептя нещо мъничко, жълто. Върху костите беше кацнала пеперуда.

„Това е вече добре“ — почти извика Йошидзуми.

— Стига, достатъчно — чу се глас.

„Почакайте, пеперуда!...“ — искаше да каже Йошидзуми, но зазвъня зумерът и капитанът се обади.

— Свършихме — разнесе се гласът на професор Дьо ла Тур, който отговаряше за анализа на въздуха.

— Е, и какво? — попита капитанът, като не изпускаше от очи Йошидзуми.

— Същото е, както и преди — почти машинално прозвуча гласът на професора, — около две цяло и осем делта на кубически сантиметър. Дори няма нужда да ги култивираме. Непокътнати са.

— Тогава достатъчно — каза капитанът. — Спуснете шнорхела и съберете аеростатите.

— Капитане, няма ли да ни помогнете да направим експеримент? — покашляйки, каза Дьо ла Тур. — Да се опитаме да въздействуваме с радиоактивни лъчи върху парче проба, по което са се залепили онези... — гласът на професора сякаш молеше за подкрепа. — Ще извадим пробата с електромагнитния манипулатор, след това ще я поставим в малка стоманена капсула, после ще я запоим с топлоизолационен материал и ще я извадим.

— Когато премине през нагревателния отвор, всичко, което се намира вътре, ще загине.

— Мисля, че не. Достатъчно е температурата на загреването да бъде само петстотин градуса. Пък ще съкратим и времето.

— Чакайте, чакайте, нали именно вие изработихте правилата за нашето поведение в тази обстановка?

— Слушайте какво ще ви кажа — ще обвием капсулата от външната страна с кълчица, само те ще изгорят. Щом нагриването е само повърхностно, температурата вътре няма да се повиши...

— И какво ще правите после с пробата?

— Ще я сложа вътре в ядрения реактор и ще следя — професорът беше обзет от изследователски плам. — Можем дори да я поставим в охлаждащата система, близо до реактора, и след като измерим поотделно интензитета на алфа, бета, неутроните и гама лъчите...

— Не може — отсече капитанът. — Вие навярно знаете, че двигателите на атомния кораб са запечатани за две години. Да не говорим за контейнера — дори в машинното отделение е забранено да се влиза.

— Ще помолим хората от Отдела за безопасност...

— Ще направите вашия експеримент, след като се върнем. В базата има ядрен реактор. Е, разбира се, не е опитен университетски реактор, затова не се намира вътре в басейна, а пък и няма специален отвор за извеждането на неутроните, но все пак...

— Но, капитан Маклауд...

— Професоре, длъжен съм да се върна с целия екипаж. Моля ви, оставете пробата, както си е, в изолационната система. Аз не разрешавам капсулата да се внесе в кораба.

Щом изрече това, капитанът поклати глава и огледа помещението.

— Малък напред — изкомандува той. — Ще влезем в залива и ще направим снимки на Токио с перископ. После ще се върнем обратно.

Макар че образът беше изчезнал, Йошидзуми все още стоеше пред телевизионния приемник. Като го наблюдаваше от страни, капитан Маклауд застана пред навигационния километраж и се изкашля:

— Изминахме осемдесет и пет хиляди километра... — промърмори той. — Когато се върнем в базата, ще станат сто хиляди. Трябва отново да заредим с гориво. Устройството за смяна на горивото вече е готово.

„Защо? Кой? Каква злополука, какъв злодей бе предизвикал такова бедствие на тази прекрасна планета?“ Тези мисли отново и отново обсебваха съзнанието на хората от „Нереида“, докато тя се движеше подобно на самотен, гигантски кит сред вълните на безбрежния океан. Плаваше на дълбочина петдесет метра със скорост двадесет и осем възела, като се бореше с топлите течения. И отново в душите на пътниците нахлуваше мъката, която им се струваше позагълхнала през дългите четири години, прекарани далече от домашното огнище, отново те си задаваха въпроса: „Каква е причината за всичко, което се случило?“ Всичко би било обяснимо, ако това бе сблъскване с комета или резултат от внезапен космически катаклизъм. Но както и да е, дали от сблъскване с комета, или пък от старост, смъртта трябва да бъде предизвикана от нещо. Тогава каква е причината за това страшно бедствие? Нечия лудост? Или резултат от устройството на човечеството от онова време? Грешка на някой човек от онази епоха? Но сега вече е известно и кой, и какво бяха причинили бедствието. Този кой са няколко човека или по-точно неколкостотин души „изключителни личности“, а това какво е „част от политическата система на ХХ век“. Но оттам нататък всичко е забулено в мъглата на миналото и на гибелта. Именно по тази причина хората винаги ще продължават да търсят неизвестните имена. Кой? И защо?...

„Нереида“, любимата дъщеря на морския бог Посейдон, неотклонно плаваше все по на юг. Спусна се на ширина един градус, сетне на още един. Сега навярно Голямата мечка се бе загубила във водите на севера, а над техния път се извисяваше Южният кръст. Но хората не вдигаха перископа, за да наблюдават звездите, а се водеха

само по компаса и дълбокомера. Постепенно синьо-черните води ставаха по-прозрачни. Слънчевите лъчи падаха отвесно върху белия пясък на морското дъно. Тропическите води, където над горите от блестящи корали танцуваха ярко оцветени пеперуди, се появиха на екрана на телевизора, поставен в предната част на подводницата. Там, на вулканичните острови, които се издигат от морското дъно, на кораловите рифове, сред които се полюшват водорасли, са живеели безгрижни хора с блестящи в медна позлата тела. От древни времена те са се радвали на щедрото слънце и са слушали шума на прибоя. Крайбрежните палми хвърлят по пясъка гъсти виолетови сенки. Между сребристия пръстен, който огражда островите от гневния рев на черните вълни на откритото море, се плискат сините води, в които сякаш е разтворен тюркоаз, ярките слънчеви лъчи сигурно и сега ослепително искрят в бялата пяна на вълните, ближещи рифовете, в синевата на коралите. Но сега е невъзможно да зърнеш дори с крайчеца на окото тази картина, да се полюбуваш на блестящите бели зъби и черните очи на южните момичета, загърнали със сребристи тъкани кехлибарените си тела и украсили с венци от уханни цветя лъскавите си черни коси...

Неусетно отминаха еkvатора. Курсът се отразяваше върху екрана на телевизора. Но както и при преминаването на еkvатора преди няколко години, така и сега никой не отрони дума. Когато навлязоха в южното полукълбо, „Нереида“ се насочи леко на югоизток и продължи своя път. Вече нямаше нужда да изплават. Капитанът се бе затворил в каютата си и по цели дни четеше Библията. Превключена на автоматичен режим, подводницата сама измерваше дълбочината с ултразвуковия дълбокомер и по такъв начин избягваше сблъсъка с подводните рифове и гийотите^[2], а с подводния радар и хидролокатора сама определяше и своя курс. В стоманения котел с дебелина на стените десет инча бавно гореше урановият прът, докато в задната част непрекъснато се въртеше винтът. В светлата, чиста подводница, където температурата се поддържаше от климатична инсталация, сега цареше меланхолична, гробна тишина. Членовете на екипажа избягваха погледите си и не разговаряха. Те или четяха, или се отдаваха на размисли. По масата за билиард и масичката за маджан^[3] в каюткомпанията имаше тънък слой прах. Чуваше се само как понякога

някой от машинното отделение, свободен от дежурство, сам играе билиард и в коридорите отекваше рязък, твърд звук.

Докато лежаха на койките си и слушаха как покрай стените на подводницата тече едва чуто водата, всички имаха чувството, че този шестхилядитонен съд се носи напосоки от морското течение подобно на Летящия холандец.

Йошидзуми знаеше от радиста, че меланхолията е неизбежна при такива дълги пътувания, извършвани с изследователска цел. Всяка година хората гледаха Обраслите с трева, запустели гробища — имаше ли на какво да се радват?!

Затворен в огромната стоманена тръба, в която нямаше нито ден, нито нощ, Йошидзуми подреждаше резултатите от проучванията върху необикновените промени в земния магнетизъм и процесите на деформация на литосферата — проучвания, които той направи на дъното на тихоокеанското крайбрежие на Северна Америка. Първоначален тласък на тези изследвания даде случайното регистриране на сравнително силно земетресение на морското дъно в района на Анкоридж. За да потвърди своята хипотеза, Йошидзуми инсталира на морското дъно измервателни уреди и беше доста учуден от получените резултати. След това отчете корекциите в отклоненията от магнетизма, предизвикани от стоманеното покритие на „Нереида“, и монтира на дъното на подводницата конструираното от самия него телеметрично устройство, което проплава доста дълго разстояние по тихоокеанското крайбрежие.

Макар и не съвсем точни, измерванията показваха учудващо големи отклонения в земния магнетизъм и гравитацията. Тези разлики бяха значителни дори в сравнение с елементарните, приблизителни измервания, които по време на миналогодишното пътешествие професор Касти от университета в Палермо бе извършил с уреди, даващи много по-големи отклонения. Подводницата се спусна на юг до водите край Калифорния и отново се отправи към Аляска. Само за две седмици отклоненията станаха още по-големи.

Сега Йошидзуми систематизираше резултатите от измерванията и изготвяше няколко подготвителни плана. Трябваше да се върне в базата и да направи изчисления с главния компютър. Обаче дори сега обработените от компютъра данни бяха доста странни. Младежът се разтревожи, но скоро отново го обзе меланхолия. Дори и да стане

нещо, не съществува никой, на когото то би нанесло вреда... В съзнанието на Йошидзуми отново изплува образът на родината му. Заля го бурен, безсилен гняв и безкрайна тъга. Гледката отпреди няколко дни — мъртвото тяло на родината, и спомените за оживения радостен пейзаж отпреди няколко години непрекъснато се преплитаха.

Когато „Нереида“ навлезе в Токийския залив, Йошидзуми поиска разрешение да излезе с акваланг във водата. Капитанът даде съгласието си, при условие че заедно с младежа ще излезе и Ван Карк. Тъй като нямаше нищо интересно за наблюдение, позволенията бе само израз на доброто отношение на капитана към Йошидзуми. Капитанът беше толкова добър — каза Ван Карк, — затова трябва да внимаваш.

Водите на Токийския залив бяха прозрачни. Наоколо плуваха неизвестно кога завърнали се риби. Заливът, в който се вливаха бистрите като сълза води на река Сумидагава, сега като че ли си бе възвърнал облика на някогашния залив край Едо^[4]. Но огромните пилоти на подводния град, скелетите на лодките и корабите, обрасли с тиня и водорасли, напомняха за съвременния огромен Токио. В устието на канала Арагава лежаха безброй скелети, покрити с червеникава глина, приличащи на бели керамични отломки. А във водата над тях огромните кораби, полепнали с миди, хвърляха безброй черни елипсовидни сенки. Витлата им бяха обрасли с морски водорасли, сред които важно щъкаха малки рачета. Изведнъж Йошидзуми си спомни за своя чичо, който обичаше да лови риба. Пускаше влакното от брега на синьото море и хванеше ли морски карас, беше безумно щастлив. Не, това са неща, за които не бива да се мисли. Зад водните очила очите на Йошидзуми се навлажниха.

Йошидзуми се приближи до брега, доколкото позволяваше дълбочината тук. Тъй като не трябваше да се изправя, започна да пълзи, придържайки се с ръце за лепкавото, глинесто дъно. Не биваше да подава главата си над водата. Медиците твърдяха, че е безопасно само ако си най-малко на петдесет сантиметра под водната повърхност. Но Йошидзуми вече бе допълзъл до място, дълбоко едва осемдесет сантиметра. Ван Карк, който също лежеше по корем, го стисна за ръка. Йошидзуми му махна в знак, че го разбира, после се обърна и легна върху бутилката с кислород. През стъклата на водните очила виждаше сребристия таван на морската повърхност. Въздушните мехурчета с

лек шум се издигаха към него. Над матовата сребриста повърхност беше пролетният въздух, пронизан от светлината. Топлият ветрец, наситен с аромата на прилива, духаше над ширналото се спокойно море. А нейде там, в далечината, се намираще просторната земя, обрасла с млада, светлозелена трева. Ако Йошидзуми се изправеше, отново щеше да се върне в света, където някога живееше и той. Онзи свят, който преди беше негов и на който самият той принадлежеше. Имаше повече от сто милиона съотечественици, беше свързан с неколкостотин познати... Но сега ефирната сребриста водна повърхност го разделяше от този свят. Завинаги ли? Едва, ли! Но докога ще продължава това?

Йошидзуми лежеше в лепкавата тиня на морското дъно и мислеше за света, който се простираше ей там, отвъд водата. Гъмжащ от хора, добър, шумен, енергичен свят, свят с главозамайващи развлечения, от които той много-много не разбираше. Йошидзуми се замисли за стоте милиона невинни хора и за своята майка, чиито останки сега навярно почиваха в старата им къща с големия покрив, в която той се бе родил и бе израснал. Дали майка му е умряла, без да се мъчи? Мислеше и за останките на по-големия си брат и на неговата жена, за малкия скелет на племенника си и скелета на една жена, която лежи някъде сред гробището, наречено Токио, сред стотици хиляди други мъртъвци. Очите зад водните очила бяха пълни със сълзи. Нямах ли да бъде по-добре сега да се изправи, да навлезе сред тези скелети, сред труповете на предишните си съотечественици, да остане с тях и да не се връща в стерилната атмосфера на онази канализационна тръба с вместимост шест хиляди тона? Ван Карк го хвана за лакътя и му каза, че е дошло време за връщане. Както и на отиване, Йошидзуми запълзя първи, а сърцето му се късаше от натрапчивата мисъл: защо, защо се случи това?

На изток от морската падина Тонга „Нереида“ се раздели с водите на тропика и се отправи на юг към южното полукълбо. Близко до Нова Зеландия отново вдигнаха перископа и продължиха да се движат така. Един ден подводницата леко се заклати, сякаш нещо падна върху ѝ. Известно време „Нереида“ плаваше на границата между топлите и студените води. А после навлязоха в студеното, бурно морско течение около нос Хорн. Лавирайки между подводните части на дрейфувашите айсберги, подводницата веднага се спусна на дълбочина двеста метра.

Удвоиха броя на вахтените. „Нереида“ остави след себе си и пролетта на северното полукуълбо и навлезе в есента на южното, където вече виеше западният вятър. Достигнала последния паралел, тя постепенно напредваше към вечната зима.

Преминаха през зоната на бурните ветрове, които бушуваха над тях, и когато на телевизионния екран изникна сянка на подводна част на айсберг, наподобяваща черен призрак, за пръв път от четири месеца насам получиха команда „изплаване“. На северозапад, ниско над линията на хоризонта, където се носеха талази гъста мъгла, се показваше кървавочервеното слънце. Въздухът беше пронизващо студен, а във водата плаваха обагрени в розово айсберги и безброй дрейфувачи ледени отломъци. 62° южна дължина — Южният полюс беше точно пред тях. Под стелещите се сивкави облаци се появиха неясните очертания на един от носовете на белия, приличащ на призрак континент. Наближаваше април и Южният полюс бе започнал да облича зимната си премяна. Един след друг, като тракаха със зъби и се протягаха, членовете на екипажа излизаха навън, за да погледат след дългото отсъствие синьото небе, да по-дишат пронизващо студения въздух, наситен със сол. Температурата беше ниска, а плавниците и стените на подводницата веднага започнаха да се покриват с лед. 62° южна дължина — тук минаваше границата между 60-те и 70-те години на 20-и век. Всички мълчаливо и дълго гледаха, но не към базите на Южния полюс, в които сега се завръщаха, а по посока на света от 60-те години, който те оставиха зад себе си. Светът, намиращ се на север от граничната линия на тяхната епоха. Онзи огромен свят, който наброяваше три милиарда души и притежаваше петхилядолетна история. Човечеството, постигнало забележително развитие през последния век, във втората половина на 60-те години изведнъж провъзгласи своя край и хората от 70-те години останаха да живеят в суровия свят, скован от вечни ледове, сред снежните бури и ужасния студ.

На безлюдния фар на нос Адър извършиха оглед и включиха сирената. Членовете на екипажа се качиха на рубката, за да погледат как откъм Южния магнитен полюс като бял пламък изгрява сиянието. Сега те трябваше да се завърнат в базата „Скот“, определяйки курса по ултразвуковата шамандура, спусната на дъното. Там имаше док, в който атомните подводници оставаха през зимата, оттам членовете на

екипажа трябваше да се отправят към своите временни родини, пръснати тук и там сред ледения континент.

Сирената на „Нереида“ дълго отекваше в небето над Южния полюс. Като разбиваше тънкия лед, полепнал по носа ѝ, подводницата започна да потъва във водата. Когато се скри и капитанският мостик, сирената изсвири още веднъж. Тъжният ѝ вик отекна в айсбергите, които се множаха. И този вик като че ли искаше да запита света сред ледовете за другия, погиналия свят. Как? Защо?

[1] Матю Гълбрайт Пери (1794–1858) — пристигнал през 1852 г. в Япония начело на американска ескадра и „открил“ Япония към Запада. — Б.пр. ↑

[2] Подводни планини, достигащи на височина до 1000 метра. Назовани в чест на американския геолог А. Н. Гийот (1807–1884). — Б.пр. ↑

[3] Вид източна игра, приличаща на домино. — Б.пр. ↑

[4] Старото име на Токио. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ПЪРВА
ГОДИНАТА НА БЕДСТВОИЕТО

ГЛАВА I

ЗИМАТА

1

52° 6' СЕВЕРНА ШИРИНА

Беше началото на февруари 196... година. Голямата студена вълна в Европа, която за последните няколко години стана нещо обикновено, изведнъж връхлетя над Англия и дори южното ѝ крайбрежие бе затрупано от дебел, двадесетсантиметров сняг. Студът беше такъв, че човек нямаше сили да мисли за друго, освен за него.

— Ужасно време, професор Карлски — каза началникът на охраната, който стоеше до изхода на сградата, принадлежаща на армията. Тя се намираше в хълмиста местност в бедното селце П., недалече от военното пристанище в Портсмът. Беше винаги много строго охранявана.

— Горките кучета... — малко нервно отговори професор Карлски — висок мъж на средна възраст, и погледна към оградата, затрупана със сняг. — Сигурно козината им се е вледенила.

— Наистина. И те се измъчват. В такъв студ щеше да е по-добре, ако бяха ескимоски кучета.

В стаята на началника на охраната, където гореше печка, професор Карлски подаде на дежурния черната чанта, която държеше под мишница. Докато началникът на охраната проверяваше съдържанието ѝ, още един полицаи, на пръв поглед формално, но в действителност много умело опипа с ловките си пръсти, от които не се изплъзваше нищо, тялото на професора. Началникът бързо прегледа книжата в чантата, пакетчето със сандвичи, купено от столовата, и консервната кутия с тютюн за лула. Отвори капачката на малкия термос и надзърна във вътрешността му, от която излизаше пара.

— Не надничайте много... — по лицето на професора пробягна нервна усмивка, наподобяваща конвулсия. — Ще изстине. Как

мислите, че в този студ ще карам повече от 60 километра без горещо кафе?

— Извинявайте — началникът на охраната със спокойно движение затвори капачката. — В командировка ли отивате?

— От утре две седмици съм в отпуск — отвърна професорът. — Сигурно и вас ще ви уведомят. Мисля да почета малко криминални романи в къщата на сестра ми в Брайтън.

— Завиждам ви — каза началникът. — В този студ и ние бихме искали да избягаме някъде на Бахамските острови или на Фиджи.

Високата прегърбена фигура на професора, прилична на черна птица, изчезна в гаража. След малко се чу отчаяна битка с истиналия двигател, който професорът палеше. Най-после се разнесе металният звук на веригите, с които бяха омотани гумите. Старият модел уилис потегли. Началникът на охраната включи осветлението в дежурната стая. Навярно сега здравата желязна порта със скърцане се отваряше и кафявият прегърбен уилис излизаше в равнината, покрита със замърсен сняг. Началникът вдигна слушалката... Двете зли овчарки, вързани до вратата, кой знае защо, изведнъж започнаха яростно да лаят.

Когато колата на професора излезе на пътя и зави на изток, след нея незабелязано тръгна друга кола — вангард с цивилен номер. Като изминаха около 50 километра, двете коли тръгнаха право на изток по пътя, който искреше от снега. В Саутхамптън професорът влезе в някакъв бар, пийна две чаши грог и отново потегли на изток. Втората кола пое след него. Десет минути по-късно истинският професор излезе от задния вход и се качи в сребристия бентли, който чакаше със запален двигател. Колата обърна своята удължена муцуна на запад, точно в противоположната посока на Брайтън. Агентът от разузнавателната служба, който следеше всички учени, занимаващи се със секретни изследвания, свързани с правителството и армията, се обади по телефона от Брайтън в главното управление и събщи, че професор Грегъри Карлски влиза в къщата на своята по-голяма сестра. В същото време бентлито се движеше на юг, после зави на север от Ексетър, центъра на графство Девън, и се насочи към пасищата и фермите на Корнуел, над които вече се спускаше нощта. Минаваше 10 часът, когато бентлито спря пред самотна ферма, обградена от ниски

хълмове. Един мъж с мургава кожа и силно дръпнати очи като на монголец посрещна професора. До него стояха още трима мъже.

— И така, всичко мина добре — каза той, подавайки ръка на професора. — Сигурно ви е било трудно да пътувате в този сняг. Седнете, пийнете нещо горещо.

— Не — отвърна професорът с безизразен, прегракнал глас. — Горещото е тук...

При вида на малкия термос, който професорът извади от чантата си, очите на мъжа се присвиха още повече и блеснаха като игли. Карлски разтри вледенените си ръце и с леко треперещи пръсти завъртя капачката. Винтът тихо поскърцваше, а напрежението в стаята нарастваше, като че ли над всички бе надвиснала заплаха. Разнесе се лек шум и капачката падна на масата. Никой не помръдваше. Чуваше се само дишането на присъстващите. Професорът хвана корковата тапа и я натисна. Тя се поддаде и отвътре започна да излиза пара. Наклони термоса и изля черната течност в чаша. Взе я и я изпи на един дъх. Едната му буза конвулсивно затрепери в крива усмивка. Мъжът с дръпнатите очи го погледна сякаш с упрек. С лека насмешка професорът отвърна на погледа му и изведнъж изля на пода остатъка от кафето. След това пхна ръката си в термоса, със сила завъртя дъното и го извади. Под бутилката с двойни стени се намираше мъничко, плоско, посребрено шишенце. Професорът отвори тапата от флуоризирана смола. Вътре имаше лед. В леда бе поставена малка ампула, изглежда, запечатана херметически от неспециалист. Цялата беше замръзнала.

— Носете я точно в този вид — каза Карлски с твърд глас. — Да не ви се свърши ледът. Ако я изпуснете... край. Докато не я предадете на вашите специалисти, в никакъв случай не я докосвайте...

— А документацията? — попита мъжът, без да докосва стъкленото шишенце.

— Такива неща не могат да се изнасят — въздъхна професорът. — А освен това засега, естествено, още няма документация за този вид. Данните са в моята глава. Запомнете ги!

Мъжът се обърна и направи знак с брадичката си. Напред излезе малък мъж с лице като на мишле.

— Когато температурата достигне десет градуса под нулата, те са в състояние на покълване и започват да се размножават — механично

започна професорът. — Когато температурата се качи над три градуса под нулата, размножителната им сила се увеличава повече от сто пъти. Когато температурата стане по-висока от нула градуса, настъпва ненормално бързо размножаване.

Малкият мъж, приличащ на мишка, движеше бързо пръстите си. Изглежда използваше мнемотехника.

— Когато температурата достигне плюс пет градуса, те стават ужасяващо токсични. Размножаването на този етап — професорът преглътна — е приблизително 2 милиарда пъти по-голямо, отколкото при минус десет градуса. — След тези думи професорът потъна в мълчание, сякаш се вцепени. А после пак продължи: — При опити с мишки първата умря два часа след заразяването, а след пет часа умряха деветдесет и осем процента — професорът говореше със странен глас, като че ли нещо бе заседнало в гърлото му. — При по-големи бозайници разликата зависи от индивида, но, както и да е, на сегашния етап хората няма да могат да се справят с това... Когато провеждахме опитите, манипулирахме отвън в херметически затворена стая, все едно че работехме с радиоактивни вещества.

— И така тези ММ-87... — започна мъжът с дръпнатите очи.

— ММ-88 — поправи го Карлски.

— Какво?! — очите на мъжа светнаха. — Но нали обещахте друго!

— Преди десет дни получихме ММ-88 като мутант на ММ-87. Имахме намерение да намалим токсичността на ММ-87, за да може да се използва при военни операции, но стана обратно — получиха се две хиляди пъти по-токсични бактерии. За това знаят само няколко души.

— Добре — кимна мъжът. — Ще ви повярваме, за нас е все едно.

Малкото стъклено шишенце със замъглена повърхност отново беше поставено на дъното на термоса.

— Е, край на сделката, професор Карлски. След една седмица на ваше име в Бразилската банка ще бъдат преведени пет хиляди лири.

— Аз ви казах, че това не е нужно — рязко извика Карлски. — Нито веднъж не съм споменавал такова нещо. Само исках строго да спазите моите условия — да предадете този образец лично на доктор Райзенау от Пилзенския научноизследователски институт по биологично оръжие.

— Извинете, професоре, нямахме такава уговорка. Нямаме никакво вземане-даване с Чехословакия.

— Какво?! — професорът пребледня. — Не сме се уговаряли така! Само доктор Райзенау, специалист по молекулярна биология, авторитетен учен в областта на изследванията на нуклеиновите киселини на вирусите, може да създаде препарат, действащ срещу серията ММ–88. Държавната тайна пречи да се обединят знанията на всички учени в изследването на методите за борба с този ужасен враг на човечеството. Именно затова...

— Но професоре — гласът на мъжа беше студен, — да ви кажем истината, ние сме само посредници. — Термосът веднага се озова в ръцете на великана, който стоеше зад гърба му. — Истинският клиент е скрит за нас в мъгла. Кой е той? Може би нацистките групировки от Южна Америка или неофашистите от Западна Германия или Италия? Или пък Съветският съюз? Може би Китайската компартия? А може би Франция, чиято водородна бомба изостава с десет години от тази на СССР и САЩ? ОАС^[1] или мафията? Или пък ЦРУ иска да прави експерименти в Югоизточна Азия? Който и да е, на нас не ни е известно. Ние получаваме задача, правим предварителна сметка, изготвяме план, сключваме сделка — с една дума, ние сме чисто и просто бизнесмени.

Професорът пребледня като мъртвец. По лицето му премина остра тръпка. Той мигновено дръпна масата и понечи да се хвърли върху термоса, който беше в ръцете на гиганта. Но зад гърба му другият, мустакатият, веднага го хвана за ръцете и бързо, с привично движение, протегна дясната си ръка към тила му. Чу се лек звук. И в същия миг лицето на професора се отпусна, краиците му увиснаха, а очите му се изцъклиха. Цялото му тяло омекна като глина. Мъжът с мустаците го пусна на пода, а после хвърли в огнището малка яйцеобразна ампула. Това бе миниатюрна спринцовка за автоматично инжектиране, от тези, които някога американците възнамеряваха да раздават на войниците за инжектиране с атропин срещу немските нервнопаралитични газове. Върхът на ампулата представляваше игла, а самата тя беше напълнена с инертен газ под налягане, който дори и при най-лек допир на иглата до кожата автоматично впръскваше лекарството.

— Професоре! Успокойте се, моля — каза мъжът с дръпнатите очи. — Ще ви закараме така в Брайтън. Утре ще ви бъде малко тежичко да се вдигнете. Но щом пийнете малко кафе, ще се оправите. Уговорката ни си остава.

— По-по-ча-кай-те... — професорът, задвижи устни, както лежеше проснат на пода. От устата му се стичаше слюнка. — Това... е... ужас-но... Ни-кой... не мо-же... да пред-от-вра-ти... Ни-кой ня-ма да обър-не вни-мание...

— Разбрахме предупреждението — мъжът с дръпнатите очи се поклони престорено вежливо. — Ще обърнем внимание на тези, за които е предназначено... Е, засега...

Мъжът с мустаците, който беше инжектирал професора, извади запушалката от бутилката с джин и напръска гърдите и лицето му. Карлски лежеше със затворени очи, от него се излъчваше тежка миризма като от пияница. После мустакатият го вдигна и го занесе в колата.

— И така... — промърмори, гледайки ръчния си часовник, мъжът с дръпнатите очи, който, изглежда, беше най-главният от всички. — Да потегляме и ние. Дори професорът да се реши да информира правителството, имаме поне десет часа, докато той се съвземе и задействува службата МИ-6^[2].

— Ако видят професора, ще заподозрат нещо — разтревожено каза грамадният мъж, докато напъхваше малкия термос в специално куфарче от дуралуминий. — От времето на инцидента „Шпиони на мира“ нервите на шефа на МИ-6 са опънати.

— Има още една причина, за да са изострени нервите му — засмя се мъжът, който беше най-главният, докато обличаше палтото си. — Преди няколко години в Института по бактериологично оръжие умря един човек. И всички онези неща, с които те са се занимавали там, са изтекли навън.

— От каква болест умря?

— Бубонна чума — безгрижно отвърна другият, като поднасяше огън към недопушената си цигара. — В европейските страни думата „чума“ предизвиква шок. Някога тя така е върлувала тук, че населението на Европа намаляло наполовина. Но всички са смятали, че за последните двеста години е изкоренена напълно. А ето че са я „отглеждали“ точно в този секретен институт — той замлъкна, а после

се обърна към огромния мъж, който се готвеше да затвори куфарчето:
— Може би остана малко кафе? Ако позволиш, ще си наляя...

— Сериозно ли? — попита гигантът.

— Само в краен случай — засмя се другият. — Карло, ти провери ли дали някой не ни следи? И така, готови сме.

Те слязоха. Отново задуха вятър. Тук-там плътните облаци се бяха разкъсали и проблясваха ярки, студени звезди. Когато завиха към хамбара, който се намираше зад сградата, под светлината на покритата с калъф лампа видяха да чернее малък самолет, доста остарял модел. Двата му двигателя бяха покрити с дълги платнища, а в края им се въртяха нагреватели, които бръмчаха и затопляха двигателя. Щом забеляза тримата мъже, пилотът мълчаливо изключи вентилатора и свали платнищата. Появи се малък дървен самолет — същински москит, който по време на предишната световна война бе използван за нощни боеве. Тъй като не можеха да бъдат засечени от радар, дървените самолети се използваха много отдавна, обикновено за нощни атаки.

— Как е времето? — попита мъжът с дръпнатите очи, докато се наместваше на седалката и затягаше предпазния колан.

— Облачно и ветровито. Но всъщност не знам, метеорологичната служба си приказва какво ли не. Вятърът може и да промени посоката си.

— Добре — кимна мъжът. — Да излитаме. Веднага. Всичко е готово.

— Какъв ще бъде курсът? — попита пилотът, докато включваше двигателя. — Непременно ли трябва да летим до Анкара?

— Безусловно — каза мъжът високо. — Ако се възползуваме от курса на гражданските авиолинии, от Марсилия ще се насочим над морето и от бреговете на Сардиния ще поемем към Атина. Но как си с бензина? В това лошо време... страхувам се, че няма да е достатъчен. Да не се наложи принудително кацане над Адриатическо море. В никакъв случай не трябва да допуснем това — извика той, за да надвие шума на двигателя. — Ако бензинът няма да ни стигне, да летим по най-късия път.

— Да, има още един път до Атина — над Рим — докато отляво и отдясно бучаха двигателите, пилотът нервно изчисляваше налягането в горивната система. — Ако летим по него, горивото ще е

предостатъчно. С два пълни резервоара спокойно ще преминем над Алпите. Освен това вие сте трима... Ала каквото и да говорим, двигателят е стар, не му достига мощност. Целта е да се издигнем на петнадесет хиляди фута.

— Ако е претоварен — шеговито подхвърли мъжът с дръпнатите очи, като погледна гиганта, който държеше куфарчето, — някой може да слезе. Ще олекнем с около сто килограма...

Гигантът пребледня, което никак не му отиваше.

— Сега в Саутхамптън има обилен снеговалеж — мърмореше си под нос пилотът, докато се вслушваше внимателно. — Триста фута. Нека опитаме.

Неочаквано самолетът потегли, бръмчейки тихо. Като се движеше по неравностите на пасището, излязоха в равнината и зърнаха в нощното небе някаква бяла линия. Беше сняг, навят от другата страна на хълма. Задкрилката на самолета се отпусна под ъгъл два-три градуса и двигателят форсира. Самолетът се отдели от земята, като люлееше двата резервоара под корема си. Прелетя хълма и се стопи в тъмното нощно небе. От звездите, които студено проблясваха тук-там, показвайки се иззад облаците, сега бе останала само една. Черният самолет се насочи към нея, полетя от петдесет и един градуса към четиридесет градуса северна ширина, а после прелетя по диагонал хиляда и шестстотин километра от четири градуса западна дължина през гринуичкия меридиан, до тридесет и два градуса източна дължина. Когато този чудноват дървен самолет с тримата странни мъже и със странния товар на борда напусна Корнуел, откъдето снежната буря продължаваше да настъпва на юг, на Южния полюс се подготвяше още едно „тръгване“.

2

69° 25' ЮЖНА ШИРИНА

— Свършихме — Йошидзуми Тошио отмести последната карта, подписа копието и го предаде на офицера, който стоеше до него. Офицерът го прибра, отдаде чест и хвърли бърз поглед към часовника си.

— Има още малко време — офицерът на средна възраст, чието име беше Тагучи, сбърчи челото си с бакърен цвят и се усмихна, после извади лулата си от сепиолит и я предложи на Йошидзуми.

— Какво? Няма ли да запалиш за сбогуване?

— Благодаря — също с усмивка отвърна Йошидзуми и свали ръкавиците си.

Капитан III ранг Тагучи само в открито море даваше на Йошидзуми тази лула, която бе гордостта му. Тагучи я бе наследил от баща си, тя беше много удобна, много ценна и Йошидзуми обичаше вкуса на мундщука ѝ. Тагучи подаде пакета нарязан тютюн на Йошидзуми, а сам той извади друга лула и я захапа.

На просторната задна палуба, осветявана от трепкаща светлина, шумно бръмчаха перките на големия хеликоптер, усъвършенствуван модел „Бристол“, чието товарене привършваше. Шумът, досущ като при пожар, който се разнасяше откъм асансьора за трюма и откъм задната палуба, утихна. Забелязваха се само неколцина моряци, които се щураха насам-натам и подреждаха разхвърляните въжета и платнища. Сега и дериккранът беше затегнат и подготвен за изненадите на бурното време.

Йошидзуми погледна надолу от юта и видя, че над леда се показва червената част на ватерлинията на Ширетоко.

„За четири дни разтоварихме две хиляди тона — помисли си той и облекчено въздъхна. — Хубавото време се задържа, затова успяхме.“

Разтоварването на кораба продължаваше денонощно, той не си доспиваше и сега силният дим от тютюна дразнеше гърлото му. А пък и в студения, сух въздух на Южния полюс тютюнът никак не бе приятен. И все пак Йошидзуми и Тагучи се разделяха и затова продължаваха да пушат, като издишваха гъст сивкав дим.

Рязко изпищя свирка. На новия модел хеликоптер „Бристол“ бяха затворили вратата (всъщност по-правилно е този хеликоптер да се нарича „Нов модел Микаса Л“, тъй като основният проект беше закупен от Япония, а после бяха направени редица усъвършенствования).

— Ще се върна с хеликоптера „Самсън“ — каза Йошидзуми, срещайки погледа на Тагучи. — Той ще направи още един курс. Има да пренася още резервни части за турбината.

— И все пак наистина се разделяме — капитан Тагучи се хвана за релинга и погледна към остров Онгул, чиито скали едва забележимо чернееха сред синкавите ледове. Над острова, на височина няколко метра, се издигаше подвижна кула с обтекаема форма, на чийто връх беше зейнал черният отвор на хоризонтално поставена огромна кръгла тръба. Беше вятърен турбогенератор, монтиран по миналата година. Засега го държаха в резерва и го използваша за различни наблюдения.

По-надолу от генераторната кула под лъчите на прожектори на снега блестяха няколко бели купола, подобни на ескимоски иглу. Те се издигаха като мехури над леденото поле. А зад тях на фона на сивото небе се извисяваха огромните бели планини на Белия континент, който по площ се равняваше на Южна Америка. Тагучи се обърна надясно и се загледа в белите отвесни скали, които се очертаваха на изток от брега на Принц Улаф^[3], и после отново насочи поглед към хребета на дългата, покрита със сняг планинска верига. През 1964 година ивица от този източен бряг откъм глетчера в дъното на залива Лютцов-Холм беше наречена Морски бряг Соя и в бъдеще щеше да стане една от десетките национални изследователски станции. Същото място се превърна в опорна точка на Япония по време на международната експедиция „Разработка и експлоатация на Южния полюс“, чието начало бе поставено преди три години. А сега станцията „Шова“, където отначало набързо бяха построени четири малки къщички за първата група от единадесет души, презимувала тук от февруари 1957 година до следващата 1958, се превърна в голяма периодично действаща база, състояща се от седем купола. Изследванията на Южния полюс, които бяха прекъснати от 1962 до 1965, отново се възобновиха.

— Строителството на купола върви доста бързо — промърмори Тагучи, като се вглеждаше в деветия район на станцията „Шова“, построен наскоро. — След като са отпуснати средства, вече са построени два купола. Въпреки че тези постройки са сглобяеми, темповете на работа са потресаващи. Как ги правите?

— Лепим ги — засмя се Йошидзуми. — Наистина сега строителството е много опростено. Напоследък са се появили здрави лепила. Казват, че в Америка се използват за лепене на метали и при космическите кораби. Някои от групата на цианакрилатните лепила действуват за две-три минути, при което в лепилния шев няма

въздушни мехури. На пластмасовите пластини на купола има поредни номера, като те се лепят в определена последователност. Има два вида лепила — А и Б. Ако и двете повърхности са намазани с А или с Б, то залепването не се осъществява. Когато обаче едната повърхност е намазана с лепило А, а другата — с Б и двете повърхности се допрат, мигновено протича химическа реакция, при която се получава вещество АБ, и само след десет секунди дори и с лост не може да се разруши лепилният шев.

— Еех — въздъхна Тагучи. — Дали може да се живее в такава лепена къща при четиридесет градуса под нулата и при виелици със скорост петдесет метра в секунда?

— Ела, моля те, догодина в базата — каза Йошидзуми, като смукна още веднъж от угасналата лула. — Страшно приятно е, има и малък театър, и бар. Само жени няма. Когато чета дневника на групата на Нишибори — първите, презимували по тези места, направо изпитвам съжаление.

— Жалка работа — подхвана Тагучи, като оглеждаше задната част на капитанския мостик на атомния ледоразбивач „Ширетоко“. — Ледоразбивачът „Соя“, който докара тук първата група, е наистина жалка работа в сравнение с този. Беше ужасно стар модел.

— Казват, че онази вехтория можела да разбива леда на около метър и половина. Затова се наложило съветският ледоразбивач „Об“ и американският „Бартън Айлънд“ да му помагат — потвърди Йошидзуми.

— Да, така е — кимна Тагучи. — Моментът, в който се качих на „Ширетоко“, ми е като в сън. При нормална скорост двадесет и пет възела в час горивният прът се сменя веднъж на четири години. Възможностите за разбиване на лед са над осем метра, при положение че се работи с апарат с парна пушка.

„А освен това сега пък носи и тежък товар — помисли си Йошидзуми, докато гледаше «Бристол», който летеше към базата, — два товарни хеликоптера и петтонен контейнер. За тези две-три години Япония внесе топлина на Южния полюс. Тя винаги се стремеше да не изостава от най-големите сили в света, но сега, като си спомням за миналото, ми става малко смешно.“

— Изглежда, че този бум на Южния полюс ще продължи известно време — каза капитанът, като прибираше в джоба си лулата.

— Или, с една дума, това означава, че вие вършите най-великото дело на нашето време.

— И все пак още не е ясно с каква цел беше вдигната такава шумотевица — отвърна Йошидзуми. — Всъщност отначало предлогът беше Международната геофизична година. И като първоначална цел пред нас стоеше изследването на Южния полюс. Но напоследък научноизследователската група се свря в едно ъгълче и се занимава упорито или с проучване на природните богатства, или с тестове за студоустойчивост. И сега сме на кръстопът — не знаем къде да влагаме инвестициите — дали да разработваме ресурсите тук, или да построим град на Южния полюс. Хубаво би било, ако имахме някаква определена цел, например да създадем тук космическа станция, както са направили това американците.

— Това е област, на която хората от държавните учреждения плюха — горчиво се усмихна Тагучи. — Такава е политиката. Ако тези, които се занимават с нея, не издигат един след друг различни лозунги и не поставят никакви цели, всички ще ги смятат за слаби политици. Както и да е, и Япония трябва да си извоюва място редом с другите страни в света. Ето защо, след като изостана с десет години от съветския спътник, с малки космически кораби и малки спътници тя успешно навакхва. А сега и вие с тези изследвания ще вдигнете знамето...

— Доста спорна гледна точка — усмихна се Йошидзуми. Когато се усмихваше, на бузите му със здрав загар от полярното слънце се появяваха трапчинки. Изглеждаше много млад за своите тридесет години. — Обаче наистина ние май трябва да сме благодарни на този бум. И трябва бързо да вземем това, което ни се дава. Да сме готови за времето, когато бумът отмине.

— И все пак — Тагучи отново извади лулата си, която вече бе допушил. Този път не я постави в устата си, а я завъртя между дланите си, сякаш се наслаждаваше от допира с нейната чашка. — В бума съществуват и добри страни. Има и малко празен шум, но има и нещо съществено, което полека-лека води към прогреса — той почука с длан релинга. — Незаконен син на втория атомен бум. Първият беше през 1955 година. Знаеш ли това — „Атомната енергия за мирни цели“?

— Да, спомням си — Йошидзуми кимна. — Бях още гимназист. След няколко години онзи бум утихна, но факт е, че успя да проникне

в индустриалния свят. Вторият бум започна през 1965 година, една година след Токийската олимпиада. Тогава правителството издигна като цели „атомната енергия“ и „изследването на Космоса“. И ето че в съответствие с плана за създаване на нов тип кораби за изследване на полярните райони, приет през 1965 година, през 1970 година се появи атомният ледоразбивач.

Изведнъж сирената на „Ширетоко“ пронизително изсвири. Оставаше един час до започването на рейс № 2200. От новата база „Шова“ сякаш в отговор също изсвири сирена. Група пингвини Адели^[4], които вече напълно бяха свикнали с ужасния шум на хеликоптера, сега като че ли се уплашиха, непохватно се заклатушкаха един подир друг и наскачаха във водата.

— Бумът на атомната енергия е свързан и със съкращаването на производството на ядрени оръжия и пускането в употреба на запасите от обогатен уран на СССР и САЩ — продължи Йошидзуми. — В последно време се наблюдават тенденции за появата на бум от най-различен характер. Дори и тук сега има същински бум на атомната енергия. Да оставим настрана такива стари станции като „Мирний“ или „Макмърдоу“. Вече няма държава, която да не притежава на своята база поне малък ядрен реактор.

— А сега сме направо пред космически бум — кимна Тагучи. — Вярно ли е, че НАСА е доставила тук космически кораби?

— Изглежда, че да. Тази година се извършват наземни изпитания на ракетния двигател тип „Кентавър“ и се полагат основите на стартовата площадка. Истинските изпитания ще започнат догодина.

Виждаше се как от базата „Шова“ излита хеликоптер с чудновата форма — същинско скокливо насекомо. Беше хеликоптерът „Самсън“, който носеше между колесара си огромен петтонен контейнер, като пчела, пренасяща капка цветен прашец.

— Е — каза Тагучи, — май е време да се сбогуваме.

— Е, Тагучи — странно тихо проговори Йошидзуми. Извърнал лице към далечните планини на Южния полюс, той сякаш следеше нещо. Изглеждаше съвсем млад и наивен, като юноша.

„Този израз е характерен за неговото поколение — помисли си Тагучи. — Лице, ненаранено от големите промени на века.“

Накъде ли върви този свят? Тагучи трудно би отговорил на такъв въпрос. Какво ли ще стане? Сигурно няма да настъпят големи

промени. Вече няма нито война, нито големи икономически кризи. При тази мисъл Тагучи сам се учуди: „Наистина! Доста дълго време вече живеем спокойно. Колко пъти се приближава опасността и колко пъти успяваме да я избегнем на косъм. Дори и да има мигове, когато човек се страхува, че икономическият банкрут на големите държави може да преобърне световния пазар, и там вече, в крайна сметка, за доста дълъг период няма истински кризи. Изглежда, устойчивостта здраво се е задържала в целия свят.“

— Дори и със скрибуцане, бавно, едва-едва, но все пак като цяло цивилизацията се движи. Нима не е така?

— Е, действително, но всичко това е без значение. Важно е, че няма да има война — с усмивка каза Йошидзуми.

— Не може да се твърди категорично — отвърна Тагучи. — Всеобщото разоръжаване си е както и преди — все се бави. НАТО сменя оръжията, дислокацията на войсковите части и стратегията както всяка година се сменят леките коли, но е очевидно, че може би все пак системата на ядрената стратегия между Изтока и Запада ще бъде урегулирана в близките три-четири години. Тази година през лятото ще се състои среща между американския президент и съветския ръководител. Дали по това време няма да се проведат някакви конкретни разговори?

— Може би и едностранно, но светът върви към промени... — Йошидзуми изглеждаше разсеян. — От една страна, светът се променя, но от друга — все още няма никакви реални промени. Съкращаването на въоръженията е направо крещящ проблем и сигурно ще се осъществи.

— Има области, в които се извършват много големи промени, но те няма да доведат до изменения в областите, които все още изостават. — Тагучи говореше малко неопределено. — От 50-те години насам светът върви по инерция. И е много трудно да се промени този курс. Е, ние трябва да се сбогуваме.

Докато разговаряха, Йошидзуми продължаваше да пуши. Лекият дим бавно се издигаше в небето. Изглежда, щеше да задуха източен вятър и там, в далечината, очертанията на Принц Улаф потъмняха. Йошидзуми дръпна за последен път от лулата си, а после леко я чукна о дланта си. Сетне се обърна към Тагучи и понечи да му върне лулата, но капитанът каза:

— Давам ти я.

Лицето на Йошидзуми грейна.

— Наистина ли? — гласът му трепна. — Даваш ми я до следващия път ли? Ще я пазя.

— Не — въздъхна капитанът. — Догодина няма да идвам.

— Защо?

— Щом се върна в Япония, веднага ще започна друга работа. Ще водя лекционен курс — малко тъжно каза Тагучи. — А после една година ще бъда на друг военен кораб. Вече няма да съм на „Ширетоко“.

— В такъв случай сега се прощаваме, така ли? — попита Йошидзуми със съжаление. Двамата мъже се познаваха от около десет години и въпреки че имаха голяма разлика във възрастта си, бяха като братя и на кораба, и в морето. — Тогава ще се видим в Япония, аз се връщам веднъж на четири години.

— Ако през това време не се срещнем — каза през смях Тагучи, — ще се видим в XXI век в старчески дом. Според новините тази сутрин, изглежда, че са открили ефикасно средство против рака, така че ще доживеем може би до сто години, дори и като пенсионери.

— В такъв случай... — Йошидзуми се засмя — до XXI век.

Те си стиснаха ръцете. Йошидзуми се обърна и се затича към хеликоптера, под чийто корем висеше контейнер.

Когато четирите колела се отделиха от площадката и хеликоптерът излетя, Тагучи видя как на прозореца се показва Йошидзуми, който все още държеше лулата в ръка. Тагучи помахна, а после прекоси юта, където суматохата продължаваше, и се насочи към каютата.

Там, в далечината, край Принц Улаф облаците се разпръсваха. Бе станало страшно студено, атмосферното налягане започна рязко да се понижава и това се усещаше с кожата. Преди да влезе в каютата, Тагучи се обърна. Видя как хеликоптерът наближи базата. Под силните лъчи на прожектора се развяваше японският национален флаг. Като се поклащаха на плъзгачите си, към хеликоптера приближаваха три снегохода, а от наподобяващите бели мехури куполи излязоха изпращачите. Много добре се чуваше високоговорителят на снегоходите, звучеше мелодията „Светлината на светулката“. Тагучи леко се усмихна и влезе в каютата.

Отново изсвири сирената на „Ширетоко“ — до отплаването оставаха тридесет минути.

3

72° 24' ИЗТОЧНА ДЪЛЖИНА

Това се случи, когато „Ширетоко“ се отдели от брега на остров Онгул и навлезе сред дрейфуващите ледени блокове.

Нощният влак, който идваше от Франция, премина през тунела „Монсни“ и навлезе в Италия. Точно преди Торино помощник-машинистът видя как в планините на север проблесна ярка светлина, последвана от силен взрив. Той веднага уведоми по телефона полицията в Торино.

Разследването бе проведено на следващия ден, когато вятърът утихна. Мястото на катастрофата беше в Алпите, на около тридесетина километра от Торино. Предполагаха, че полетът е бил извършен през нощта, при силна снежна буря, и тъй като вятърът изведнъж бе променил посоката си на югозапад, самолетът се е отклонил от курса си и е бил отнесен на север, където се е разбил над превала на Алпите. Намериха обгорелите останки от самолета и тримата пътници. Двигателят и другите части на самолета бяха разпръснати по снега в радиус един километър от мястото на катастрофата. Целият самолет беше изгорял, но по останките от корпуса бе установено, че е бил дървен. Когато се разбра, че боядисаният в черно самолет не се засича от радарните вълни, секретните служби във всички страни се разтревожиха. Бяха отправени запитвания в различни европейски страни, но никой не бе чувал за такъв самолет. Съмненията се подсилваха и от факта, че самолетът беше от неизвестна националност. Специално за случая бе пристигнал офицер, отговарящ за информационната работа в НАТО. Дали това не беше придобилият печална слава шпионски самолет „Ю-2“? Но в края на краищата нямаше никаква нишка, за която човек можеше да се хване.

Точно по същото време стана известно, че професор Грегъри Карлски, работещ в секретната служба при сухопътните сили, се е самоубил в дома на своята природена сестра, като прерязал вените на лявата си ръка. Хората от службата МИ-6 веднага започнаха

разследване, но на никого не дойде наум да свърже самоубийството на професора със самолетната катастрофа, която беше станала на място, отдалечено на петстотин километра от Брайтън. Обаче службата МИ-6, която по упоритост не отстъпваше на израелската тайна полиция, започна внимателно и бавно да разплита нишките.

Близо до останките на самолета се търкаляха парчета от куфарчето от дуралуминий, което без съмнение се бе ударило в скалата. Капакът му беше откъснат, а самото то — очукано. Изглежда, всичко, което е било вътре, бе изгоряло. Няколко десетки метра по-нататък лежеше тънка, покрита с олющена синя боя, метална пластина, запазила първоначалната си цилиндрична форма. А наоколо, по снега и по скалите, ослепително блестяха разпилени стъклени късчета. От време на време те поскръцваха под обувките на следователите и на любопитните зяпачи, дошли да видят останките от катастрофиралия самолет. Когато хората слязоха от планината, тези стъклени парченца се стриха и се превърнаха в ситен пращец, който се смеси със снега. Не след дълго връхлетя последната за годината студена вълна. Останките от катастрофиралия тайнствен самолет бяха взети за изследване, а стъкленият пращец беше затрупан под снега.

Отмина лютата зима. Над Алпите зачестиха слънчевите дни. Снеговете от планинския проход, затворен между двата снежни върха Монблан и Монте Визо във Франция и Италия, лека-полека започнаха да се топят. Водите от разтопения сняг се събираха в река По, пресичаща от запад на изток плодородната равнина Ломбардия, и на юг от Венеция се вливаха в Адриатическо море. Железопътната линия, която прекосяваше град Торино — вратата към Северна Италия, минаваше на запад през Милано, Венеция, Триест, Белград, София и свързваше през Истанбул Европа с Азия. На югозапад — през Генуа и италианското крайбрежие, тя достигаше Рим и Неапол, а на изток — през Лион, Дижон и Париж, проникваше в сърцето на Европа.

Все още беше рано за топенето на снеговете. Сред космическия мрак Земята за кой ли път продължаваше, пътешествието си. Тя бавно се въртеше и около Слънцето и така приближаваше към пролетното равноденствие...

[1] Тайна военна организация, създадена от алжирските емигранти във Франция. (Organisation de l'Armee secrete) (фр.) — Б.пр.

↑

[2] Английското военно разузнаване (Military intelligence–6). (англ.) — Б.пр. ↑

[3] Остров, намиращ се срещу североизточната част на залив Лютцов-Холм. На него е разположена японската база „Шова“. — Б.пр.

↑

[4] Един от осемте вида пингвини, обитаващи Антарктида. — Б.пр. ↑

ГЛАВА II ПРОЛЕТТА

1 МАРТ

На тридесети март, около два часа следобед, една разкошна спортна кола беше катастрофирала на магистралата, която водеше за Рим. Колата беше с турбодвигател алфа-ромео, тип „Баркас боланте“. Според показанията на шофьора на камиона, който едва бе избягнал челния удар и с края на бронята си бе блъснал катастрофиралата кола в мантизелата, въпросната алфа-ромео се движела със скорост около 90 километра по правия участък на магистралата. Нейният шофьор внезапно заклатил глава, сякаш бил пиан, и пресякъл осовата линия. Шофьорът на камиона рязко завъртял кормилото и натиснал спирачка, при което спортната кола се блъснала в бронята на камиона и благодарение на това не се преобърнала.

Това потвърдиха и тримата свидетели. Случилото се беше необичайно, понеже броят на катастрофиралите коли с турбодвигатели все още беше незначителен. Но ужасяващата гледка потвърждаваше, че всичко е истина. От удара в мантизелата беше засегнат турбодвигателят и отломките на турбината се бяха забили като сребърни игли в камиона и в асфалта. Но двамата души в колата били предпазени от металния капак отзад, затова не бяха набодени като таралежи.

Когато шофьорът на камиона дотичал до катастрофиралата кола, младият мъж зад волана вече бил мъртъв. Кормилото от еластичен материал, което напоследък биваше монтирано във всички развиващи голяма скорост леки коли с цел да бъде намален процентът на смъртоносните наранявания при автопроизшествия, било само леко огънато. Водачът на камиона освободил пострадалия от различните предпазни устройства и когато го огледал, видял, че няма никакви външни увреждания. Но намиращата се в колата очарователна девойка

с платиненоруси коси, изглежда, била тежко ранена. Била се ударила в предното стъкло и кръвта, която струяла от челото, обливала цялото ѝ лице. От удара в мантинелата гърдният ѝ кош хлътнал и от разкъсаните дробове бликала като фонтан кървава пяна. Но тя била още жива. Когато санитарите от пристигналата линейка се опитали да измъкнат ранената от смачканата кола, тя започнала да стене, а кръвта бликала направо от устата ѝ:

— Тонио... Тонио... Престани... Какво става?...

Това произшествие привлече вниманието на обществеността главно по две причини: първо, защото мъжът беше Антонио Северини — популярен артист от киното и телевизията, любимец на жените. А жената до него, преди замесена в шпионските афери на НАТО, сега бе известна като „колгърл“. Другата причина, предизвикала шумния отзвук от смъртта на Антонио Северини, беше любовната му връзка с някаква принцеса от Близкия изток, която била страшно влюбена в него и за която той възнамерявал да се жени. Светът, който се увлича от скандалните истории, веднага заговори за проститутката, свързана с шпионска дейност, за принцесата и за прочутия красавец. Понесоха се слухове, че било убийство. Но полицията, която разследваше инцидента, доказа, че мълвата е неоснователна и случилото се е наистина злополука. Вниманието на обществеността беше привлечено и от фирмата-производителка на автомобили алфа-ромео. Защото независимо от всички мнения и твърдения колите „Баркас боланте“ бяха първите спортни коли с газови турбини, развиващи скорост 200 километра в час, и все още пораждаха съмнения от гледна точка на безопасността и маневреността. Съобщението за продажбата на баркас боланте де лукс се бе появило в началото на месец март, като в Европа бяха продадени само три коли на частни лица. Сред тях беше и Тонио. При това, за да направи реклама на колата, фирмата му я продаде на половин цена за неговото, тъй да се каже, „пробно пътуване“. Фирмата очакваше при това пътуване Тонио да вложи цялото си умение, което някога проявяваше на ралито Льо Манс.

„Първото произшествие с турбокола, управлявана от плейбой“ — под такова заглавие случаят беше описан в европейската преса. Фирмата „Алфа-Ромео“ губеше своите търговски позиции и затова настояваше да бъдат изяснени причините за автопроизшествието. Какви бяха те? Незадоволителното състояние на автомобила или

някаква грешка на водача? Всички свидетели до един твърдяха, че Тонио се движел бавно, въпреки че карал по правия участък на магистралата. Скоростта била по-малка от деветдесет километра. Най-голямото доказателство беше стрелката на скоростомера, която сочеше осемдесет и пет. Километражът на колата показваше, че тя още не бе пробягала и хиляда и петсотин километра. Ако действително е било така, каква беше причината за катастрофата? Какво ли се бе случило с предпазното устройство — гордостта на фирмата, за което говореха, че наподобявало предпазното устройство на реактивните самолети, развиващи скорост 3 маха. Всички говореха само за фирмата „Алфа-Ромео“. Носеха се слухове, че тя може да фалира. Всички свидетели твърдяха в един глас, че Тонио здраво държал кормилото, независимо че до него седяла невиждана красавица. И служителят от бензиностанцията, където били спрели, за да заредят колата, твърдеше, че Тонио карал много внимателно. Лекуващият лекар на Тонио от Милано съобщи, че преди няколко години на поредното рали Льо Манс той претърпял катастрофа, като по чудо оживял и оттогава у него останал страхът от високите скорости. След този случай Тонио винаги карал много внимателно. И сега, когато получил предложение от фирмата „Алфа-Ромео“ да купи на половин цена баркас боланте, приел предложението с видима радост, но в душата си, изглежда, бил притеснен. Не оставаше нищо друго, освен истината за странната катастрофа да се чуе от устата на госпожица М., която се намирала в болницата в Рим.

След аутопсията на тялото на Тонио лекарите съобщиха, че причината за смъртта е била спирането на сърдечната дейност вследствие на мигновена парализа на нервите при удара, понесен при катастрофата, или с други думи — в резултат на шок. Но след като беше изяснено, че здравословното и психическо състояние на Тонио и по-специално сърцето му били в изключително добра форма, всичко стана още по-неясно и заплетено.

Лекарите експерти направиха заключение, че ударът от кормилото, който беше съсредоточен под лъжичката, не е причинил смъртта.

Измина цяла седмица, през която хората от фирмата „Алфа-Ромео“ бяха в напрегнато очакване. Най-сетне на осмия ден разрешиха среща с госпожица М. Раните ѝ не бяха чак толкова страшни. Ударът в

главата не бе причинил увреждания нито на мозъка, нито на черепа. А ударът в гръдната област не бе опасен за живота ѝ, като се вземеха предвид успехите на съвременната медицина.

На осмия ден инспекторът от фирмата „Алфа-Ромео“, който се отбиваше всеки ден в болницата, получи разрешение за свиждане.

— Почакайте, ако обичате — каза главният лекар. — Все още нервният шок е силен. Ето защо моля срещата да се проведе само с един човек, и то в рамките на петнадесет минути.

— Не се шегувайте! — в един глас извикаха следователят и журналистите, които бяха обсадили болницата. — Нима е възможно само един?!

— Момент, почакайте — обади се полицейският инспектор, който разследваше случая. — Преди всичко аз трябва да узная фактите от госпожица М. Тя все още не е в състояние да отговаря на досадни въпроси. Най-напред трябва да разберем какво се е случило. Интервюто ще се проведе с микрофон, включен към радиотелефона. Госпожица М. ще отговаря на вашите въпроси от болничната стая. И като се прибави и магнетофонът...

Журналистите един през друг завикаха, че имало произвол от страна на властите, възникнаха усложнения, но все пак накрая се взе решение полицейският инспектор да отиде като представител, а инспекторът от „Алфа-Ромео“ и журналистите заобиколиха плътно високоговорителя.

— Как се чувствувате, госпожице М.? — разнесе се гласът на полицейския инспектор.

— Благодаря... — неочаквано бодро отговори момичето. — Много съм добре, само лицето... тази рана... дали ще се оправи?

— Ще ви направим още по-красива, въпреки че и сега сте хубава — дочу се гласът на лекаря.

— Добре ли сте? Ще можете ли да говорите? — попита полицейският инспектор. — Моля ви, разкажете ни за произшествието. Може и накратко. За нас ще е добре, ако разберем в известна степен обстоятелствата, при които е станала катастрофата, и по-специално да изясним липсата на вина на водача на камиона.

Изведнъж се чу хълцане:

— Ужасно... наистина е ужасно... Такова нещо... за първи път...

— Успокойте се, моля — каза главният лекар. — Вие сте добре и сега вече няма опасност за живота ви.

— Кажете ни, какво се е случило с Тонио?

— Ами... — продължи госпожица М. — Между мен и Тонио нямаше нищо. Всичко стана така изведнъж — тя говореше през сълзи. — За първи път се срещнахме с него тази зима в Лозана. След това в Торино преди около месец, пак случайно. После отидохме в Монако. И Тонио, и аз доста спечелихме. Той ме наричаше бог на щастieto. До Генуа бяхме заедно. Тонио замина да си купува нова кола. А аз останах в Ливорно. Тонио ми телефонира и каза, че ще ме закара до Рим с новата си кола.

— Стига вече за Тонио — нетърпеливо каза полицейският инспектор. — Моля, разкажете нещо за произшествието.

— Да... Когато напуснахме Чивитавекия, Тонио се чувствуваше много добре. Предишната вечер си легна рано.

При тези думи журналистите се разсмяха. Щом чу, че Тонио се чувствувал добре, инспекторът от „Алфа-Ромео“ задъвка ръба на шапката си.

— Виж — един журналист лекичко побутна колегата си. — Обзалагам се, че преди тя да свърши разказа си, този тип ще изяде своето борсалино.

— При това беше страхотна кола. Момчето от бензиностанцията една минута я гледа със зяпнала уста. И въпреки това Тонио караше изключително внимателно. В града — бавно, а когато излязохме на шосето, затегна предпазните колани и изобщо не увеличи скоростта. Чувала съм, че такава кола може да вдигне над двеста километра. Беше студено и аз му казвах да дава газ, но той продължаваше да кара с петдесет-шестдесет километра и всички ни изпреварваха. Щом е участвувал в ралито Льо Манс, би трябвало да бъде по-смел. Когато излязохме на правия участък на магистралата, му казах да увеличи скоростта. А пък той като че ли се страхуваше и съвсем не ме поглеждаше. Тананикаше си нещо тихичко и нито веднъж не се обърна към мен, нито ме докосна. Аз се разсърдих и се отдръпнах от него.

— Болезнен страх от високи скорости? — промърмори един от журналистите. — Тонио изглеждаше великолепно, пък излиза, че е бил и импотент...

— В такъв случай — каза някой — той не се е страхувал само когато е карал със скорост под сто километра.

— Тихо — обади се друг глас.

— Когато излязохме на магистралата, Тонио натисна педала за газта и ми се стори, че сякаш се наведе над кормилото... И точно в този момент, когато исках да му кажа, че колата е страхотна, превишихме осемдесет километра. И тогава... — Тя замълча. Дочу се въздишка. — Точно срещу нас идваше камионът... В този момент Тонио леко извика и изведнъж отпусна глава. Свлече се върху кормилото... Аз понечих да скоча, но там имаше рязък завой... Не знам дали ще мога да възстановя всичко в паметта си... Пред очите ми... камионът... аз закрещях: „Тонио! Тонио! Какво става?! Спри!“

Разнесе се сърцераздирателен писък.

— Госпожице М. — дочу се гласът на лекаря. — Пригответе се за инжекция...

— Госпожице М.! — каза полицейският инспектор. — Успокойте се! Моля ви, госпожице М.!

— Дали с това приключваме за днес?... — Журналистите се спогледаха. — Във всеки случай стана ясно, че причината за автопроизшествието е у Тонио.

— Изпаднал е в паника от тази страхотна кола — обади се другият журналист — и вероятно е получил мозъчен кръвоизлив. От „Алфа-Ромео“ сега ще въздъхнат облекчено, щом се изясни, че вината не е в колата.

Всички се бяха отдалечили от високоговорителя, и изведнъж чуха как от него започнаха да долитат някакви странни звуци, които скоро утихнаха. Не след дълго откъм болничната стая се показа полицейският инспектор с мрачно и необичайно строго лице.

— Аа! Господин инспекторе! — извика някой. — Премина ли истерията на госпожица М.?

Инспекторът мълчаливо огледа всички.

— Как е? Дали ще можем утре да проведем директно интервю?

— Невъзможно е... — инспекторът леко изкриви устни. — Госпожица М. умря.

— Какво? — всички с недоумение се спогледаха. — Нали казаха, че вече няма опасност за живота ѝ?...

— Въпреки това тя умря — тъжно отговори полицейският инспектор. — Но не от раните си. От сърдечна парализа.

Такъв беше първият случай, при който бе регистрирана появата на това нещо. Може и преди да бе имало смъртни случаи от сърдечна парализа с неизяснен характер. Но определено може да се посочи, че 13 март беше денят, когато за първи път това, а не нещо друго предизвика смърт. По времето, когато госпожица М. почина, инспекторът от „Алфа-Ромео“, желаейки да доведе нещата докрай, се опита да докаже, че Антонио Северини е умрял още преди сблъскването на колата. Резултатите от това разследване се съхраняват в документацията на фирмата.

И външният оглед, и аутопсията на тялото на Северини подсказваха, че последствията от катастрофата не са могли да причинят смъртта му поради леките, повърхностни рани, които бе получил. Ако предпазните устройства, създадени от специалистите, не бяха ефикасни при скорост по-малка дори от деветдесет километра в час, това сериозно би навредило на авторитета на фирмата.

Медицинското заключение, което бе публикувано с известно закъснение и което беше малко неясно, допълнително „подля вода“. Инспекторът от фирмата сметна за необходимо да се срещне с лекаря, направил заключението, и да поговори с него. Но тази идея му хрумна малко късно.

Очевидно провелят аутопсията възрастен професор бе имал някакви съмнения относно смъртта на Антонио. От асистента в болницата инспекторът разбра, че професорът е изпратил на лабораторни изследвания парченце от мозъка на Тонио. Ала без да обясни подробно на асистента си какво е породило съмненията му, професорът спешно отлетял за Швейцария.

Тъй като трябваше да замине на друга проверка в Англия, инспекторът от фирмата успя едва след няколко дена да изпрати телеграма в Рим, в която изразяваше желанието си да се срещне с професора, за да се осведоми по интересуващите го въпроси.

Отговорът от Рим беше лаконичен: „Преди три дена професор Д. почина.“

ПЪРВАТА СЕДМИЦА НА АПРИЛ

През месец април в северното полукълбо идва пролетта, в южното — есента, а на Южния полюс започва подготовката за зимата.

— За кого залагаш? — машинният инженер Тацуно потупа Йошидзуми по гърба.

— Какво?...

— Как какво? Кого виждаш на първо място? Вече приближава края на сезона.

— В лига „Пасифик“ — „Тоей“, а в „Централната лига“ — „Ханшин“.^[1]

Тацуно се усмихна и вписа нещо в бележника си. Той отговаряше за забавната и спортната страница във вестник „Новини на база «Шова»“. Притежаваше квалификацията на радист и затова винаги бързаше да узнае по радиостанцията вестите от страната.

— Е, какво ли ще стане с „Ханшин“... — рече той, пристъпвайки. — Тази година май че пак „Кьоджин“^[2] ще излезе начело.

Йошидзуми не се интересуваше от професионален бейзбол и изобщо не разбираше как стоят нещата там. Мислеше единствено за предстоящата подготовка за зимуване и за това, как трябва да монтира различните уреди за изследване на литосферата. Нужно бе навсякъде да се поставят и сеизмографи. Те имат автономно батерийно хранване и през цялата зима ще записват и ще пращат сигнали, благодарение на които ще могат да се узнаят много неща. Само че се налага бързо да се реши къде трябва да бъдат инсталирани тези уреди и да се извърши операцията по тяхното разполагане.

— Нищо ново ли няма? — тихо попита Йошидзуми, когато Тацуно вече се разминаваше с него. Тацуно държеше в ръка току-що напечатани на кана^[3] листи. Докато приемаше информацията по радиото, Тацуно ги бе печатал с една ръка.

— Няма нищо важно и съществено — отговори Тацуно, показвайки листите. — На общите избори правителството пак е извоювало победа. Ширят се грип и детски паралич. Освен това... аа,

да, тази година се забелязват признаци на епидемия от кучешка псевдочума или поне нещо подобно...

— Кучешка чума ли! — разсмя се Йошидзуми. — Това някаква кучешка болест ли е?

— Да! От края на март в западната част на страната са заболели всички кучета и котки. Аз също имам три прекрасни ловджийски кучета. Какво да се прави, тревожа се за тях.

„Кучета ли“ — замисли се Йошидзуми неочаквано за своето куче. То беше някаква кръстоска с акитаину^[4], изобщо не лаеше и не се отличаваше с особен ум или смелост. Но с Йошидзуми се разбираха прекрасно. Бе доста остаряло и се движеше едва-едва. С удоволствие се приличаше на слънце. Странно, когато си спомни черния нос и влажните очи на това глупаво куче, в съзнанието на младежа изплуваха кучешката колибка и оградата до нея, старият покрив на родния дом, надничащ сред сливовата горичка, израснала на склона на един хълм, дребната, спретната фигурка на побелялата му майка. Той беше оставил кучето, наречено със смешното име Гомбе, на грижите на майка си и на племенника си — ученик в началното училище. Ако някой непознат му заповяда нещо, то ще се престори, че нищо не разбира и че е съвсем глупаво, и дори ще започне да прави точно обратното. И това лошо куче, освен Йошидзуми, слушаше само майка му и племенника му...

— Значи се говори, че имало кучешка чума — рече той. — Действително ли е толкова страшно?

Тацуно изведнъж прихна.

— Ето, виж датата във вестника! Първи април! — смеейки се, той размаха страницата. — Кое тук е истина, кое не е, опитай се да разбереш!

Но и след като Тацуно отмина, в съзнанието на Йошидзуми продължиха да витаят къччета от родния край, нагиздени в пролетна премяна. Навярно сега на онзи стъпаловиден хълм са разцъфнали всички дървета, а вишните от двете страни на пътя, който води до потока, вече са се разлистили. Но вишните на хълма все още са обсипани само с цвят. И водата на потока тече чиста и прозрачна, и планината, и къщата са обгърнати от лека пролетна мъгла. Бледосиньото небе, ярките багри на прасковените дръвчета, пеперудите... Изведнъж на Йошидзуми му се стори, че чува как

топлият пролетен дъжд ромоли и оросява младите зелени тревички, израснали на необятната земя, но, естествено, всичко бе илюзия. През малките прозорчета на дъгообразния проход можеше да се види как навън безшумно, бавно над Южния полюс започва да се сипе сняг.

Йошидзуми пристъпи към малкия двоен прозорец, добре уплътнен и от двете страни със силиконова материя, и надзърна. Сутринта небето бе толкова ясно и чисто, та на човек му се струваше, че чукове ли го, то ще прокълнти, а сега цялото се бе забулило от сиви облаци и падаше ситен като прах сняг, който неусетно се трупаше. Засега нямаше вятър, но по-късно, както често се бе случвало, вероятно щеше да се разрази и буря.

Зимата на полюса и пролетта в родните места — онази японска пролет, която може да стопли всяко човешко сърце, ако измериш разликата между тях в градуси тя е сто градуса, а ако я измериш в разстояние — повече от десет хиляди километра. И тъй пролетта е почти на противоположната страна на земното кълбо, точно под краката ти.

Един свят на летящи като снежинки вишневи цветчета; гъмжило от хора, дошли да се полюбуват на гледката; пролетно настроение, обзело големите градове; новия учебен срок и откриването на сезона на професионалния бейзбол — каква е в действителност връзката между онзи енергичен, обикновен свят и тукашния суров живот на почти безлюдния, неплоден континент, затрупан със скърцащ сняг и лед?

Освен малцината, които мислят и се безпокоят за шепата хора на полюса, колко ли процента от останалите сто милиона японци сега, в разгара на пролетта, се интересуват от тях? А колко ли хора четат статията, която се появява приблизително един път на две седмици във вестниците в раздела за научни изследвания и която разказва за живота на Южния полюс?

— Ех, хора — рече си Йошидзуми, удряйки леко по алуминиевите стени на прохода. Това, че дори през деня си мислеше за тези неща, се дължеше навярно на разстоянието...

Тъй като той си спомни и за кучето си, и за японската пролет, и накрая за жената, която така обичаше пролетта.

...Негова позната от детските години, неомъжена жена, която работеше като кореспондент и бе дошла непосредствено преди

заминаването му, за да направи материал за вестника си. Истинска столичанка, с изискани маниери, с вкус, която обичаше безлюдните нощни ресторанти и шумните барове повече отколкото скитникът суровата природа тук.

„Даа, тя сега — разсеяно си помисли Йошидзуми — навярно си е облякла изискана пролетна рокля. Накичила се е с украшения и вероятно има среща с някой също така изискан столичанин в скъп ресторант. Йошидзуми? Аа, този, който замина за Южния полюс ли? Но дали и това ще може да си спомни за мене? Едва ли!“

И Йошидзуми, усмихвайки се горчиво на собствените си несвързани мисли, се отдалечи от прозорчето.

Да, така е. Хората са разделени един от друг много повече, отколкото биха могли да предположат. Действително международните средства за съобщения са обхванали всичко и тяхната мрежа се е разпростряла навред. Съобщителните спътници с лекота предават в Ню Йорк картини от живота в Европа. Само за двадесет и четири часа може да се прелети със самолет до столицата на която и да е държава. Огромни потоци от стоки текат от север на юг, от запад на изток и обратно. В крежката остъклена сграда на ООН представителите на повече от 90 страни ден и нощ обсъждат различни събития от четирите точки на света. Ако Франция направи стъпки за сближаване с Куба, в същия момент в Камбоджа неутралното правителство ще е свалено с военен преврат на десните сили. Дори и да идват от неофициални източници на Белия дом, слуховете, че митата в САЩ ще се вдигнат, водят до спадане на индекса на Доу^[5]. Ако митата в действителност се вдигнат, вие оставате без работа, но дори и да не се стигне дотам, най-малкото губите премиалните.

Ако сте в Роппонги^[6] в Токио, имате възможност да научите за вчерашните спортни победи на Дожърс, а ако живеете в Кайро, можете да узнаете още същия ден за земетресението в Аляска.

Но макар човечеството на ХХ век да живее сред мрежата на съобщителните средства и да може да научи за всичко, което се е случило по света, в самата информация съществува определен ред и структура и съществува опасност всичко, което не съответствува на тях, да не попадне в съобщителната мрежа.

Ако някоя сутрин намерите в клетката вашата здрава довчера пойна птичка паднала по гръб и вече изстинала, дали ще можете да

свържете смъртта на любимката си с произшествието отпреди десетина дни, подробно описано във всички вестници — гибелта на Антонио Северини, кумира на момичетата по целия свят.

Не, това може би е безсмислен въпрос. Да вземем тогава друг случай. Узнавате, че след като вчера сте пийнали заедно с един ваш познат и сте се разделили с него, по пътя към къщи той се е качил в автобуса и още там, на стъпалото, внезапно е паднал и умрял. Разбира се, като осъзнавате тленността на живота и си припомните дружбата с този човек, навярно ще си кажете, че и вие самият трябва да се погрижите за своето здраве.

Но едва ли ще свържете тази случка с една кратка статия, отпечатана на втора страница на сутрешния вестник, статия, в която се говори, че в Тайбей^[7] се е появила странна болест — масова сърдечна парализа. Едва ли някой би помислил да направи такава връзка.

При това смъртта няма чак толкова голямо значение за обществото, както си мислите. Да оставим настрана убийствата и покушенията. Дори когато става дума за някой международно известен лидер, определи ли се краят му като „естествен“ — или „поради болест“, хората само леко свеждат глава, а после вместо причините за смъртта обсъждат кой ще заеме освободеното място, как ще се изменят нещата сега, с една дума, вниманието се съсредоточава върху „живата страна“ на въпроса. Когато смъртта не е насилствена, дори и да става въпрос за човек, държал в ръцете си ключовете на световната политика, просто се казва „това ни чака“ или „жалко, беше още млад“. Нещо повече, във времето на бурното цивилизоване на света за смъртта се говори като за нещо най-обикновено. Опитайте, вземете някой вестник и погледнете долу, в раздела „Новини“. Колко са там обградените с черно некролози — и то само тези, които съобщават за смъртта на една или друга известна личност само за един ден. А след това хвърлете поглед и по-нагоре. Катастрофите, пожарите, престъпленията — може да преброите и жертвите. Обърнете на другата страница, вижте статиите за войната в Югоизточна Азия^[8], за превратите, от данните там може приблизително да пресметнете броя на загиналите. Във всеки случай това ще са данни само за жертвите в един ден. Прибавете и броя на онези, умрели от старост или от болест, умножете всичко в световен мащаб. Искам да си представите и условията в изостаналите райони на горещия пояс, където няма нито

болници, нито лекари. А в развитите страни сърдечните болести, дължащи се на нездравословния начин на живот, и ракът, причинен от замърсяването на въздуха, станаха новите гибелни болести на цивилизацията. От цялото население на Япония, наброяващо около сто милиона души, всяка година умират близо осемстотин хиляди човека — жителите на един голям град — административен център. От няколко милиарда души, които живеят днес в целия свят, всяка година умират 50 милиона — населението на Англия.

Такъв е човекът. Когато от средата на месец март до април тази година в известния оризодобивен район — Ломбардската равнина в Северна Италия — започна масово измиране на полски мишки, това се обсъждаше само в страната. В Япония само в един вестник на селскостопанска тематика се появи съобщение в раздела „Вести от чужбина“. Там се казваше, че „река По е препълнена с плаващи по течението трупове на мишки“, но и тук имаше малко преувеличение.

Обаче малко по-късно в същата рубрика дори не бе споменато за забелязаното подобно масово измиране на полски мишки от Вроцлав до Познанската равнина. Щом хората в Северна Италия чува за смъртта на мишките, веднага си спомниха за страшната чума. Както е известно, в прочутия „Декамерон“ Бокачо описва Флоренция, най-нещастния град през 1340 година, когато се развихрила страшната чумна епидемия, отнела живота и на близо 25 милиона Души в Европа — една четвърт от населението на континента по онова време.

Съответните здравни служби в Северна Италия успокоиха духовете, като публикуваха съобщение, че епидемията явно се разпространява само сред полските мишки и че не е опасна за хората.

Но в същата тази Италия никой не можа да свърже смъртта на полските мишки и факта, че в Алпите, при изворите на река По, върлува непознат досега мор сред селскостопанските животни — овце, кози и крави. Колко ли пастири простенаха: „Ех, свърши се вече с овчарството, трябва да се ходи в града!“

„Овцете ми, без да са били болни, без да са яли някаква отровна трева, изведнъж подгъват крака и издъхват! — би добавил друг. — Днес загубих повече от двадесет глави. Без съмнение това е работа на сатаната.“

Болестта по животните в Швейцария и Австрия, странното измиране на добитъка в Холандия, Германия и Франция привлече

вниманието на ветеринарните служби в страните от Общия пазар едва към края на месец април. Обаче при първоначалните изследвания не бяха открити симптоми на вече известните болести като холера по говедата и птича чума. Във всеки случай до средата на април тези проблеми се разискваха само в страните от Общия пазар и при това главно от стопаните животновъди. Същата болест, разпространила се сред овцете на Австралия и млечните и месни породи говеда в Югозападната част на САЩ, поради неголемия брой на случаите още не се бе превърнала в сериозен проблем.

Ала в замяна още от средата на месец март в Южна Америка, Европа и Централна Азия възникнаха проблеми, свързани с грипа и детския паралич. Колкото и странно да изглежда, но такива болести като грипа, детския паралич и чумата, които бяха ограничени в района на Централна Азия, т.е. подножието на Хималаите, постепенно започнаха да простират своите черни криле и на Изток, и на Запад. В началото на април пострадали от първите две вирусни заболявания имаше в Хонконг. А от Хонконг до Япония ден и нощ сноват кораби и самолети.

3

ВТОРАТА СЕДМИЦА НА АПРИЛ

— Госпожо! — извика завеждащият отдел „Общество“ във вестника. — Нали отивате към Акасака?^[9] Ако ви е удобно, бихте ли се отбили в Министерството на здравеопазването да научите нещо за сегашната епидемия от грип и детски паралич?

— Това пък какво е? Аз се занимавам с култура — извърна глава Норико.

— Е, нали преди това работехте по здравното застраховане? — сви устни завеждащият отдел „Общество“. — Моля ви! При нас двама млади излязоха от строя. Единия го блъсна кола, а вторият отишъл на ски и там си строшил крака.

— А Таме сан?

— Неговата командировка в Кансай^[10] е продължена. Ще се върне чак довечера със самолет. А в страниците за моята рубрика има

още малко място. И тъй като няма нищо друго ново, ще мине и вестта за епидемията от грип.

— Не избързвате ли? — поклати глава Норико. — Епидемията е все още само в Тайван.

— Не, стигнала е до Хонконг и скоро ще дойде тук. В северната част на Кюсю вече се забелязват масови заболявания. При това тази година ще бъде година на епидемиите. Така се говори.

— Колко неприятно — нацупи се Норико, — времето от ден на ден се оправя и пак грипна вълна!

— Моля ви — може само четиридесет реда. Ако има нещо по-интересно, обадете се по телефона.

Навън беше топло и слънчево, пролетният вятър вдигаше вихрушки прах по паважа. Хората, вече с по-леки дрехи, бързаха, радвайки се на слънчевите лъчи.

Отвратително. В ясното време изгорелите газове от колите се издигаха към небето и при тази гледка Норико се намръщи. „Пак ли грип, аз съм податлива към простудни заболявания.“

Тя си спомни как преди няколко години боледува тежко от грип. Главоболие, хрема, кашлица, треска с 40° температура. И лекарствата, и инжекциите с антибиотик, нищо не помогна. Цели десет дена лежа.

Когато си помисли за мъките през онези дни, сърцето ѝ се сви с тъгата на самотника.

„Толкова прах! — Норико затвори прозореца на колата и все така намръщена, задържа дъха си. — Отгоре на всичко и тези бензинови изпарения. Говорят, че смогът в големите градове е причината за белодробния рак, но колкото и да вдигат шум, нещата не се променят. Май че светът изобщо не е напреднал.“

Тъй като имаше още време, докато отиде в Акасака, тя се отби първо в Министерството на здравеопазването и поиска среща със специалиста, от когото по-рано често бе вземала интервюта.

— А — усмихна се той, обръщайки към нея бялото си лице с тънки, нежни черти — досущ като на ученик. — Пак си се върнала на старата работа?

— Днес е извънреден случай — отговори Норико, — дошла съм да поговорим за грипа и детския паралич.

— Аа, за това ли — рече специалистът, сякаш ставаше дума за нещо съвсем маловажно. — Заразата вече е в Токио. В Шинагава^[11]

има четирима болни.

— Болни от какво?

— От детски паралич, а грип се е появил на остров Кюсю.

— Какви мерки сте взели?

— За детския паралич имаме подготвена жива ваксина, но за грипа работата е някак...

— Какво е това „някак“? Работата си е работа...

— Да, но трябва да установим точно какъв тип е вирусът на сегашния грип — специалистът криво се усмихна. — Дали е грип тип А, дали грип тип Б, още не сме изяснили. Този път се разпространява много бързо...

— А не може ли да се подготвите и срещу двата?

— И от това може да няма полза. Вирусът е устроен много просто и лесно се изменя. Може да се каже, че се изменя още докато се разпространява епидемията. Спомняш ли си голямата грипна епидемия през 1957 година?

— Аа, „азиатския“ грип ли!

— Да. Той не беше нито тип А, нито тип Б. Беше някакъв нов тип и го нарекохме „Токио А-57“. Заради това беше много трудно да се изработи ваксина. И сега в университета в Кумамото^[12] се правят изследвания за вируса на грипа. В института за кръвни изследвания също се занимават с това.

— Май че цената на яйцата пак ще се вдигне — кисело рече Норико. — Въпреки че сега, в началото на пролетта, би трябвало да поевтиняят...

— Пролетните грипове трудно се лекуват.

— „Азиатският“ грип не върлуваше ли също по това време?

— Да, тогава, за да подготвим 500 литра ваксина, купихме 3 милиона и 200 хиляди яйца. Ваксина, ваксина, но да се приготви тя изобщо не е лесно. В яйцето трябва да се посеят различни култури и докато се приготви ваксината, са нужни сто дни. Е, сега възможностите ни за производство нараснаха, но дори и да използваме всичките мощности на Япония, дали ще стигне и за една трета от населението...

— Петстотин литра ваксина, това за колко човека ще стигне?

— За 500 хиляди възрастни... — специалистът забарабани с пръсти по бюрото. — Болните от „азиатски“ грип бяха 5 милиона.

— Значи искате да направите от нищо нещо — наведе глава Норико. — Но ако е така, ако е грип, за да се спасим от смъртта, трябва да набавим колкото се може повече аспирин.

— Без шеги — специалистът се намръщи. — Как може да говори така човек като тебе, който е запознат със здравеопазването. Смъртността при грипа се мени през различните години. Особено сред старците и децата, чиито съпротивителни сили са слаби. Пък и при възрастните трябва да се внимава — за сърдечно болните или пък за тези, при които се появяват допълнителни усложнения като пневмония. Ето, при А-57 също имаше голяма смъртност.

— Я не ме плаши — Норико запали цигара. — Питали са ме дали не съм болна от Уилсънова болест на сърцето, а аз не знам що за болест е това...

— Добре е да внимаваш — пошегува се лекарят. — Този път грипът идва заедно с детския паралич и ако получиш някаква смесена инфекция, ще стане страшно.

Норико му подаде кутията с цигари, но той отказа с глава.

— Оставих ги — обясни той. — Ти нали също беше ги отказала?

— Щом престанах да работя в здравната рубрика, веднага пропуших пак. — Норико се засмя високо. — Освен това и шумът, който бяха вдигнали около белодробния рак, нещо позатихна...

— Ако средствата за масова информация пишат само за това, ме им стане трудничко. Ти знаеш — пошумят малко и после всичко бързо се забравя. Излиза друга главна тема и старата поизбледнява, само някои неща продължават да се публикуват.

— Но нали говорят, че в Щатите най-сетне открили някакво специално лекарство против рака?

— А, да, в „Кетлинг“, нийоркския Център за борба с рака, са изнамерили някакво средство — отговори специалистът с безразличие, сякаш ставаше дума за нещо незначително. — Сега обаче се правят проби — не е ясно нито колко време трябва да се употребяват тези лекарства, нито страничното им действие. Най-малко още две-три години трябва да се внимава.

— Чудесно, писано ми било да живея дълго... — Норико се надигна. — Ще се излекувам и от рак, и до сто години ще доживея, и на Марс ще отида.

— Тръгваш ли си? — попита лекарят с леко съжаление. — Почакай, имам още нещо интересно.

— Какво?

— Още не са направени ясни заключения, но в последно време расте така наречената „внезапна смърт“.

— „Внезапна смърт“ ли? — Норико замислено наведе глава. — Е, това не е ли нещо от много отдавна? Говореше се, че напълно здрави хора внезапно умират нощем.

— Да, дължи се на преумората при по-заетите хора, нещо подобно на парализа на сърцето на нервна почва. И тази пролет рязко нараснаха подобни случаи.

— Пак ще дойда. А сега трябва да вървя — Норико кихна. — Ах, отвратително! — Тя изтри носа си с кърпичка. — Дойдох, само чух за грипа и вече се заразих.

— Свръхчувствителна натура си.

— Слушай — Норико се обърна на прага. — Измислили сме лекарство срещу рака, осъществяваме телевизионни предавания в световен мащаб, а срещу някакъв си грип не сме намерили защита, какво е това?

— Такъв е светът. Въпреки че изпращаме ракети и до Марс и изразходваме толкова средства, как мислиш, колко процента от населението на Земята е осигурено с медицинска помощ? В Непал върлува едра шарка. — И специалистът с ирония добави: — Ако се отделят само половината от военните разходи, които се правят всяка година, каквато и епидемия да избухне, ще покажем, че можем да я спрем.

Когато излезе навън, журналистката имаше чувството, че навсякъде гъмжи от вируси. И при грипа, и при детския паралич заразата се предава по въздуха. Мухите, комарите и мишките — защо тези малки животинки, които разпространяват болестите, не изчезнат? Ала топлите лъчи на пролетното слънце и мисълта за интервюто в луксозния хотел бързо я накараха да забрави тези ужаси. За да се успокои съвсем, тя се обади по телефона и предаде информацията за грипа, а после се отпрати към хотела на срещата с прочути културни дейци от Кансай.

Късно през нощта, доста пийнала, Норико се върна в квартирата си, която бе недалече от центъра на града. Докато се качваше по

стълбата на втория етаж, тя чу тихо скимтене. Беше толкова тъмно, че мрактът сякаш ставаше осезаем. Норико отключи и тъкмо се канеше да влезе в стаята, когато нещо дребно зашава по пода. Присвивайки помътнелите си очи, Норико впери поглед в неясното мърдащо петънце и от гърлото ѝ се изтръгна остър писък. Страшно пребледняла, тя с трясък хлопна вратата и побягна към телефона. След като звъни дълго, от отсрещната страна вдигнаха слушалката и на Норико ѝ олекна.

— Аз се върнах — рече тя.

— Какво се е случило? — обади се с пиянски глас телевизионният директор, с когото току-що се беше разделила.

— Моля те, ела веднага! — отговори Норико, потискайки повдигането, което стигна до гърлото ѝ.

— Какво има, какво се е случило?

— Бързо... — след последната дума тя вече не съдържа стона си.

— Ей! — изненадано извика гласът отсреща. — С една дума, ка...

Норико окачи слушалката и се подпря на стената... До стъпалата върху килима беше това нещо. Даже две...

— Нищо и никакви си мишки — усмихна се мъжът.

— Но аз не мога да ги търпя, при това са мъртви, виж — умрели са.

— Ти слагала ли си отрова за мишки? — попита мъжът, отваряйки капака на шахтата за смет.

— Измий си ръцете! — извика Норико. — Отгоре на умивалника има крезол, извинявай, но не би ли поръсил тук и там?

— Много си чувствителна — засмя се гостът, докато изпълняваше молбата ѝ.

В стаята замириса на болница.

— Е... — огледа се той, триейки ръце в панталона.

— Благодаря ти за помощта. Почакай малко... — Норико свали палтото си.

— Ще пийнеш ли чай... Или по-добре бренди? Да го опиташ?

Мъжът смутено и неловко седна на стола.

— Може да пийна.

Беше тиха пролетна нощ. Чуваше се само тиктакането на часовника.

Норико постави на масичката бутилка и две чаши. На себе си сипа вода във висока чаша.

Звукът от изливащата се вода и звуците от отварянето на шишето ясно се откरोиха в нощта. Те бяха подходящ фон, а и удобен повод да се подхване разговор.

Двамата бяха седнали един срещу друг и мълчаливо вдигаха чашите. Мъжът усети как острият аромат на алкохола го щипна по ноздрите и кихна.

„Грип!“ Норико се вцепени. „Грип...“

Изведнъж някъде започна да вие куче. Вой, който навяваше отчаяние и скръб... О-ооу, ооо-оу!...

— Отвратително — без да иска измърмори Норико. — Отвратителен вой...

— Свършва-ам, свършва-ам! — Засмя се мъжът. — Това не беше ли от Хагивара Сакутаро^[13]?

Изведнъж проточеният вой секна.

— Умря! — Норико стисна чашата. — Това куче умря!

— Едва ли... — мъжът вдигна вежди. — Какво става тази нощ с тебе?

— Чу ли, изведнъж спря да вие. Различаваше се от обикновения кучешки вой...

Мъжът вдигна чашата и като че ли нарочно погледна ръчния си часовник:

— Един часа през нощта.

— Виж... — Норико стисна здраво облегалките на стола и без да поглежда към мъжа, рече:

— Не се връщай... остани тук... страх ме е.

Той я изгледа бавно, сякаш предчувствуваше нещо или пък я преценяваше. След това също тъй бавно стана, заобиколи масата и седна до нея, поставяйки ръка върху рамото ѝ. Норико трепна.

„Макар че се страхува от мишки, май разигра театър, като ме извика тази нощ — помисли си мъжът. — Стара мома, ако не излъже нещо, няма да има с кого да спи. Давай, давай...“

Норико хвана мъжа за ръката. Суха, безчувствена ръка — този директор нищо не струва. Допреди малко се тревожеше, а сега я гледа

със самодоволна физиономия, с вид на покорител на женските сърца, който ѝ прави благодеяние. Но дори и да е така, тя бе доволна. В сърцето ѝ се впи някакво предчувствие, някакъв първобитен ужас.

„Страх ме е... — помисли си неволно Норико, — мишките, кучешкият вой, нощта с бледата луна — когато надвисва бедствие, когато дъхът на някаква епидемия струи от тъмнината, така се притискат един към друг мъжките и женските животни. Този, който е тук, не е телевизионният директор — голокожо животно без муцуна, а самец.“ А от дълбините на съзнанието ѝ на цивилизован човек се надигаше предчувствието на самката, предчувствие за беда, която приближава...

„Трепериш ли... — каза погледът на придобилия добро настроение мъж. — Не се бой, в близките няколко години ще се грижа за тебе.“

„Прегърни ме силно... — мислеше си Норико, склонила глава на гърдите на мъжа. — Глупак! Не искам да се бавиш... само силно ме прегърни и ще престана да треперя...“

В спалнята мъжът откри снимка на поставка.

— Чия е?

— А, тази ли? — промърмори Норико, забелязвайки интереса на мъжа. — На един човек, който сега е на Южния полюс...

Мъжът изсумтя и понечи да обърне снимката.

— Не пипай! — извика Норико изпод тялото на мъжа.

— Това възлюбленият ти ли е?

— Не, просто приятел.

Когато нощта започна да избледнява, Норико изплашено отвори очи. Чаршафът се бе усукал и двете ѝ рамене бяха голи и ледено студени.

„Що за глупост“ — помисли си тя, спомняйки си за нощта.

Безсрамно голият гръб на мъжа беше точно пред очите ѝ. Норико сви устни и напрягайки рамене, се повдигна.

Ужасът още беше там. Едва доловим мирис на крезол в стаята, празнота в стомаха, свиване на сърцето, стягане под лъжичката — и ужасът започна да изплува, подобно на студена смърт.

Изведнъж я обзе нов ужас. Не се чуваше дишането на мъжа, той бе изстинал и лежеше неподвижно, като умрял.

„Освен това се разпространява и «внезапна смърт»“... — спомни си Норико...

Ако е умрял на това място, в този вид, в нейното легло... — и като си припомни, че този мъж има жена и деца, тя потрепера.

— Хей! — решително бутна тялото и главата на мъжа се свлече от възглавницата. За миг сякаш заляха Норико със студена вода. „Едва ли...“

— Ее... — изстена мъжът. — Остави ме да поспя още малко.

— Връщай се вкъщи! — вече успокоена, Норико леко побутваше мъжа от кревата. — Връщай се, без да те види някой. Развиделява се!

Мъжът, мърморейки, се надигна. Свъси вежди и започна да се оплаква от главоболие.

На излизане каза с тон на вече отдавнашен любовник:

— През деня ще ти позвъня в службата.

„Страшна глупост се получи“ — помисли си Норико. Бе се загърнала с чаршаф и се подпираше на вратата. Да се среща с този безчувствен, самодоволен мъж, когото тя не може да търпи. Ако му откаже, вероятно ще раздрънка на онази мръсна компания... какво да направи? Нали ще ѝ се обади през деня по телефона. Да, нейна си беше вината, обаче действително толкова се бе изплашила тази нощ... Просто ще избяга от работа и той няма да я намери...

Но не се наложи да бяга от работа. Мъжът така и не позвъни въпреки обещанието си. Като се връщаше с колата си от квартирата на Норико, той направи фатална грешка при кормуването и загина...

4

ВТОРАТА СЕДМИЦА НА АПРИЛ (ПРОДЪЛЖЕНИЕ)

Рано сутринта на 10 април Том Уос, надзирател в птицефермата „Фил енд Фил“, намираща се недалече от Канзас Сити, откри, че шест пуйчета от седма хранилка на седми корпус са паднали на пода и дишат тежко.

— Ах, ах... — промърмори Том Уос. — Без да дочакат и Великден, ще предадат богу дух.

Отваряйки мрежестата врата, Том Уос тръгна сред пуйчетата, които писукаха и се блъскаха в краката му, и вдигна шестте болничета.

— Преляли са и сигурно ги болят коремчетата. И какво? Да ги дам на ветеринаря да им бие инжекция и да влязат в карантинното отделение ли? Или да ги опека? Ще бъдат вместо великденска пуйка.

В този момент едно пуйче изпърха, като че умираше. Другите дишаха тежко, едва-едва отваряйки клюнове. Том Уос ги хвана с дебелите си пръсти за крилцата и рече:

— Ех, толкова сте слаби, че и за ядене не ставате. Ще питам ветеринаря...

Изведнъж Том Уос се втрени. В ъгъла на хранилката забеляза паднали още две пуйчета. Взе болните и се приближи.

Тези двете бяха вече мъртви. Том силно се развълнува, като си припомни, че сутринта на излизане, до живия плет видя останки от гълъб. Тогава си помисли, че е бил нападен от куче или котка, и не обърна внимание, обаче...

Щом излезе от хранилките, срещна своя млад колега — рижия Уили Поткин, който, задавайки се откъм инкубатора, записваше нещо, без да се спира. Лицето му бе угрижено.

— Уили — извика Том. — Какво се е случило? Какво има?

— Тази сутрин количеството на излюпените пуйчета рязко е спаднало — рече Уили, по чието луничаво лице се стичаше пот. — Напоследък се забелязваше известен спад, но тази сутрин не са се излюпили повече от една четвърт. А пък и тези, които се излюпиха, имат много странен вид... Мисля да извикам доктора да ги види.

Щом зърна пуйчетата в ръцете на Том, Уили замига:

— Ще си имаме неприятности... — промърмори Том и също ги погледна. Те нямаха сили дори да изписукат. — Виж, още едно умря.

— Има и пуйчета с диария — мрачно отговори Уили. — Побързо да викнем доктора.

— Рано е, той сигурно още спи — почти изстена Том.

— Ей, Том, ти отглеждаш птици от доста време, нали? Какво мислиш, че е това? Пак ли чума по кокошките...

— Не, малко се различава — каза Том, гледайки пуйчетата. — Сега може да се размине. Първо, те нямат температура...

— Ще отида да позвъня по телефона — рече Уили и погледна часовника си. — Рано е, но какво да се прави.

Уили се запъти към административната сграда, а Том галеше пуйчетата, за да ги накара да писукат.

— Ще се моля на господата!... При това положение за Великден няма да стигнат яйцата. — Том силно кихна.

— О, мили боже! — простена той, изтривайки носа си с опакото на ръката, в която държеше пуйчетата.

— По дяволите!

Тази сутрин само в околността на Канзас десетина ветеринарни лекари бяха събудени рано-рано от собствениците на птицефермите. Фактът, че това се случи около 10 април, беше невероятно съвпадение.

— Псевдочума по кокошките ли? — ядосано каза ветеринарният лекар, когато собственикът на птицефермата го осведомяваше по телефона за болестта.

— Мислите си дали не е „болестта от Нюкасъл“? Що за глупост! Всички мои познати собственици на птицеферми са длъжни да слагат ваксина във водата на пилетата. Някаква нова болест е.

Щом остави телефонната слушалка, лекарят прокара ръка по дрехата си и отново придърпа телефона, за да набере номера на Института по ваксини за домашни животни.

Старецът Ли Сюи Лао, който живееше в селцето И Хан, разположено в оризовия пояс, недалече от град Йенчоу, провинция Цзянсу в Китай, винаги ставаше много рано. Беше прехвърлил осемдесетте, но сам не знаеше точния брой на годините си. Старецът вече бе съвсем изнемоцял и почти не чуваше. За да не пречи на жена си и внука си, който беше член на селсъвета, той седнаше пред къщи и се отдаваше на единственото си удоволствие — да пуши, придремвайки.

И този ден — 10 април, старецът стана още по тъмно. Запали лампичката пред таблиците с имената на своите предци и като държеше още незагасналия въглен, излезе на прага. На изток небето постепенно изсветляваше. Над залетите с вода поля се надигаше млечнобяло утро и подобно на нарисувана с въглен картина започнаха да се очертават съседните къщи и плачещите върби.

„Вече е пролет — помисли си старият селянин, всмуквайки дълбоко тютюневия дим. — За старците пролетта е благодат, за старците дори лятото е студено... но щом е пролет, всичко ще се оправи.“ С треперещи ръце Ли Сюи Лао натъпка пак луличката, вдигна тясната си брадичка, обрасла с редки косми.

„Светът става все по-добър. Ето внукът се издига. Дори и гладът не е толкова страшен, и война няма. Лека-полека светът става по-добър. И сигурно ще видя лицата на моите правнучета...“

В този миг старецът забеляза, че нещо бяло се движи в рекичката пред него — една от многобройните рекички, които проблясваха нашир и дълж из полето. Течението ѝ бе спокойно и толкова бавно, че не можеше да се разбере накъде отива. И там също тъй бавно плаваше нещо бяло.

— Какво е това?

Старецът бе оглушал, но зрението му се бе запазило. Той се втренчи в бялото петно. Изведнъж от мъглата изплува и друг предмет със същата форма. Скоро едно подир друго започнаха да се появяват все такива петна. Старецът се изправи. Лулата се изплъзна от ръцете му. Той се огледа и после тръгна към къщата. Влезе, падна на колене пред будисткия олтар и заплака.

— Татко, какво става? — чу плача снаха му, която току-що се бе събудила и разтъркваше очи. — Какво, става? Случило ли се е нещо?

— Лошо, много лошо! — отговори старецът, плачейки като дете. — Много лошо, много лошо нещо. Аз исках да поживея повечко и да погледам този свят, който става все по-добър. Да си хапвам вкусни ястия, подходящи за старите ми зъби. Исках да видя как ще се оженят моите внуци, исках да видя личицата на правнучетата си... Обаче това няма да стане. Лоши неща се задават. Усещам го.

— Какво се е случило? — събуди се най-сетне и внукът му.

— Патиците, всички са умрели... плават по течението — посочи старецът навън, като продължаваше да плаче. — Аз знам. Това е знамение, предупреждение, че ще се случи нещо лошо. Нещо по-страшно дори от това, когато японските войници взеха другия ми син. Аз знам...

Внукът му, облечен в работническа куртка, пъргаво изскочи навън и след минутка се върна.

— Действително! Татко! И в къщата на Ван, и в къщата на Чжан Си се вдига страшен шум, и у нас има умрели.

— Всичките ли?

— Повече от половината са още живи, но и те май са болни.

— Какво ли им е станало? — поклати глава синът на Ли Сюи Лао. — Нали вчера нищо им нямаше...

— Аз отивам в съвета. Бързо отделете болните патици!

— Лоши неща ще станат — старецът повиши глас, без да спре да плаче. — Това е предзнаменование, аз знам.

— Предзнаменование, няма такова нещо — святакаше с очи внукът. — Пак е работа на американския империализъм. По време на корейската война тези типове хвърляха от самолетите заразени насекоми и мишки. На североизток посипаха бактерии на различни болести. В Лео Дун и в Ляо Си мнозина умряха от гнойна пневмония.

— Лоши неща ще стават — старецът още плачеше. — Въпреки че сега светът е в мир, пак ще стават ужасни неща.

Внукът му изхвърча като куршум навън. Снахата бързо излезе, за да огледа патиците. В тъмната къща остана само старецът. Застанал на колене пред светилника, той продължаваше да плаче.

Три дни по-късно новата епидемия по домашните животни връхлетя със страшна сила и остров Кюсю в Япония.

От началото на втората седмица на април „тибетският“ грип (започнаха да го наричат така, защото се предполагаше, че заразата е тръгнала от този район) се превърна в световен проблем. Тъй като инкубационният период беше изключително кратък, стана ясно, че силата на заразяване бе огромна. Сравнително бавните темпове на разпространение при появата му през февруари до средата на март придобиха главоломна скорост.

Сред микроорганизмите със структура, приличаща на вирусите, подобно бързо изменение в темповете на разпространение на заразата е възможно, макар и не в такива размери, както в настоящия случай. Да разгледаме явлението, наречено „смяна на поколенията“. Нека вземем разпространението на „обикновения“ вирус на грипа — типа А. От 1945 до 1949 година (тогава хората по целия свят нямаха почти никакъв имунитет) болестта отначало премина през Европа и предизвика локални епидемии, които не бяха толкова сериозни. А през 1948–1949 година той се разпространи в Централна Европа, оттам през 1950–1951 премина в Северна Европа, в Скандинавския полуостров, а след това в Англия, придобивайки взривообразен характер. Може да се предположи, че отначало вирусът тип А не се е бил приспособил напълно към човешкия организъм, но тъй като заболяването се повтаряше, приспособимостта му бе нараснала и епидемията избухна като истински взрив.

По тази причина в първата половина на месец април и епидемията от „тибетски“ грип стана сериозен въпрос. По това време районите на заразяване се разпростряха на запад до Анкара — столицата на Турция, на изток обхванаха Сингапур и стигнаха до Хонконг. И тъй, вирусите на „тибетския“ грип, разпространявайки се по международните пътища, бяха хвърлили „семена“ по целия свят.

От доклада за случая в едно училище в Бомбай се изясни изключителната краткотрайност на инкубационния период — от група с един заболял сутринта до вечерта всички бяха заразени от грип. Инкубационният период бе само десет часа! Досега се смяташе, че най-кратък инкубационен период — 24 часа, е притежавала голямата грипна епидемия през 1918–1919 година. Но обикновено и той бе около четиридесет и осем часа. Сега изключително краткият инкубационен период свидетелствуваше за огромната сила на размножаване на вируса, а следователно и за огромната му заразност. Това означаваше, че за разлика от другите видове грип, които се повтарят всяка година в едни или други размери, сега бе налице съвсем нов вид, за който човечеството нямаше имунитет.

Когато хората четяха съобщенията за епидемията от новия вид грип, в съзнанието им изплуваха тревожните спомени за двете големи грипни вълни през този век. Първата, от така наречения „испански“ грип, бе през 1918 — последната година на Първата световна война, а през 1957–1958 година бе втората — от „азиатски“ грип, предизвикан от вирус тип А. Но тъй като вече малцина си спомняха ужасите на „испанския“ грип, повечето се сецяха за „азиатския“ грип, при който процентът на заболялите бе голям, но смъртността не бе чак толкова висока. И тъй, като четяха за „тибетския“ грип, хората се тревожеха, но не се страхуваха.

Обаче в това време в Световната асоциация на лекарите се запознаха с два доклада и изпаднаха в паника.

В първия беше посочено, че вирусът на „тибетския“ грип, изолиран и изучен в Италианския държавен научноизследователски институт, е съвсем нов тип — „минус А“, и неговата вирулентност може да се сравнява с тази на вируса на „испанския“ грип от 1918 година.

В другия доклад се съобщаваше, че почти едновременно с появата на „тибетския“ грип по целия свят е започнала да се

разпространява със страшна сила „болестта от Нюкасъл“, или както я наричаха още „псевдо-чума по кокошките“. Както и грипа, тази болест се причинява от същия тип вируси — миксовируси. Болестта притежава огромна сила на заразяване и висок процент на смъртност — от двадесет до сто процента, а щом птиците се заразят, веднага престават да снасят през този период. Това, което учудваше лекарите, бе, че епидемията по птиците, появила се в различни райони, се разраства едновременно с епидемия от заушка, а с идването на пролетта започна да се разпространява из целия свят.

Обикновено през пролетта цените на яйцата бележат известен спад, но тази пролет, напротив, те се покачиха. И не само това Завеждащият отдел „Ваксини“ в японското Министерство на здравеопазването огледа цифрите в докладите, изпратени от различните птицеферми и остана поразен. От средата на месец март количеството на мъртвите яйца, заредени в инкубаторите, рязко бе нараснало сред общия брой на оплодените яйца.

— А какво значение има това?!

Отговорът бе много прост. За създаването на ваксина срещу новия тип грип бяха необходими няколко милиона оплодени кокоши яйца, които сега можеха да се набавят много трудно.

— Така не става! — мърмореше професор Каджи от Института по микробиология в Осака, докато се взираше в микроскопа.

Като контрамярка срещу разпространението на „тибетския“ грип университетите и научноизследователските институти в Япония разгърнаха трескава дейност по създаването на ваксина за типа „минус А“. Всъщност при настъпилите обстоятелства не създаването на ваксината, а съхраняването на необходимия за нея жив кокоши зародиш породи тази трескава дейност. Във втората половина на април общото количество на яйцата, събрани в страната, намаля с една трета и с разпространението на „болестта от Нюкасъл“ щеше да продължава видимо да пада. Цените на дребно на едно кокоше яйце се вдигнаха до 40 йени. Собствениците на птицефермите започнаха да се страхуват, че в близките десетина дни всичките им кокошки ще измрат.

Правителството съобщи, че възнамерява да внесе яйца от чужбина, но тъй като „болестта от Нюкасъл“ вече върлуваше в Европа и Америка и по целия свят се водеше борба с грипа, нямаше смисъл да се вдига шум заради вноса на яйцата. Отгоре на всичко при новата

разновидност на „болестта от Нюкасъл“ дори яйцата от кокошките, които в началния период на епидемията бяха получили имунитет, в по-голямата част бяха мъртви или загиваха на четвъртия ден от инкубацията.

Както е известно, вирусът, за разлика от бактериите, не може да се развива извън живата клетка. И култивацията на грипния вирус също е абсолютно невъзможна, ако няма клетка на жив кокоши зародиш, който да е поне на десет дни. Свързвайки се с различни здравни служби, учените в Института по микробиология полагаха свръхчовешки усилия за откриване на ваксина, като използваха и пачи, та дори и пѣдпѣдъчи яйца. Освен това изследваха възможностите за култивация на кокоши яйца в огромни количества. При култивацията може да се използва и жива клетка на човек или животно, която се развива в култивационната течност. Доста често за тази цел се вземат клетки от бъбрек на маймуна. Но работата с тях е трудна, а да се приготвят няколко милиона дози ваксина е немислимо.

Сред този хаос професор Каджи се опита да отдели вируса на „тибетския“ грип от белодробната система на човек, починал от грип първи в Осака. На третия ден от заболяването си четиридесет и две годишният мъж бе развил бързо протичащо възпаление на дихателните пътища, след което и пневмония и въпреки грижите на лекарите и масираното приложение на антибиотици не след дълго бе умрял. Тъй като беше получил съобщение, че особено в Азия „тибетският“ грип е с изключително висок процент на смъртност, а в някои места има смъртни случаи без почти никакви оплаквания от страна на болния, професор Каджи насочи цялото си внимание върху мъжа, починал в Осака. Той бе служител в някаква фирма, бе имал здраво телосложение и не бе боледувал от нищо. Вземайки проба от белия му дроб, професорът я центрофугира през специален бактериологичен филтър. След това той постави в култивираната, филтрирана от бактерии течност с температура 38°C клетки от бъбрек на японски макак^[14]. Четиридесет и осем часа по-късно вля човешка кръв и проследи скоростта на утаяването на червените кръвни телца. Ако вирусът на грипа достигне концентрация, по-голяма от един милион броя в един милиметър, появява се „верижна реакция“ и червените кръвни телца се утаяват.

Като се провери степента на разреденост на култивираната течност и скоростта на утаяване на червените кръвни телца, може да се уточни броят на вирусите. После към типа „минус А“ се прибавят антитела, създадени в лимфата на предварително заразена мишка, и се проверява тяхното неутрализиращо въздействие. Още докато измерваше скоростта на утаяване на червените кръвни телца, професорът капна кръв и в бъбречните клетки.

Но когато професор Каджи разглеждаше тази течност през микроскопа, от устата му неволно се изтръгна:

— Не може да бъде!

— Какво се е случило? — обърна се току-що влязла та студентка, която помагаше в лабораторията по няколко часа на ден.

— Червените кръвни телца се слепват...

Червенобузото момиче надничаше зад гърба на професора.

— Какво означава това? — протодушно запита то. — Вирусът на грипа заставя кръвната течност да се съсире ли?

— Не е просто съсирване. Слепване... погледни! На повърхността на бъбречните клетки червените кръвни телца са се слепнали.

— Действително... — удивено възкликна момичето, взирайки се в микроскопа.

— С една дума, това са особености не на вирус тип „минус А“, а на вирус тип „ХА“.

— „ХА“ — нацупи се студентката. — Има ли такъв вирус?

— Не знаеш ли? Това е източникът на грипа, който е наречен „парагрип“. Един вид от тези вируси за пръв път бе открит през 1953 година в университета Тохоку. Това е вирусът с наименование тип „Д“, или вирус „Сендай“.

— Тип „Д“? — от учудване момичето широко разтвори очи. — Пък аз мислех, че съществуват вируси само тип „А“ и тип „Б“!

Професор Каджи се вторачи в наивното момиче, което имаше още „жълто около устата си“, сетне поклати глава и рече с примирение:

— Виждаш ли, и при грипа има повече от два вида. Макар обикновено да се употребява само думата грип, съществуват три типа „А“, „Б“, „С“.

— За тип „С“ не бях чувала.

— Той причинява епидемии, които са само локални, тъй като по-голямата част от хората притежават имунитет против него. А от група „А“ се срещат най-различни мутации, които предизвикват епидемии сред хората, конете, свинете, сред патиците.

— А, и свинете ли боледуват от грип?

— Да. Грипът при свинете много прилича на този при хората, особено на типа „А“. По времето на „испанския“ грип са боледували и много свине. Освен това в групата на тип „А“ влиза и вирусът на кокошата чума.

— Аа, тази, от която сега боледуват кокошките ли?

— Не, това, от което сега боледуват кокошките, е „болестта от Нюкасл“, т.е. псевдоочума по кокошките. Макар и да са от една група, все пак се различават. Между другото вирусите от тип „А“, например типът „А“ от времето на Първата световна война, така нареченият „испански“ грип или пък разпространилия се през 1945–1946 година в Европа тип „А-1“, или пък „азиатският“ грип тип „А-2“, или пък сегашният тип „минус А“ — всички те се различават по структурата на антигелата си.

Момичето учудено гледеше професора.

— При това и сред вируса тип „Б“, изглежда, също има два типа: „Б-1“ и „Б-2“. Сега при вирус тип „А“ като че ли се е появила нова разновидност. Съществува възможност и при вирус тип „Б“ да се появи мутация. А освен това има и тип П...

— Тогава... — заекна момичето. — Вирусите тип „ХА“ също така се различават, нали?

— Аа, както при тифа съществува подобен паратиф, така и при грипа има парагрип. Типът „А“ отговаря на парагрипа тип 1, вирусът „ХА-2“ и вирусът „Сендай“ — на вируса „ЦА“, който се е отделил от тип 2, парагрип 3 съответствува на вирус „ХА“ и на вируса на заразната треска при животните, парагрип 4 — на вирус М-25... сред тези вируси тип „ХА-1“ и „ХА-2“ предизвикват слепване на червените кръвни телца.

Момичето го слушаше със зяпнала уста.

— Това всичко са вируси на грипа, така ли? — рече то.

— Всичко това, а и причинителите на заушката, на „болестта от Нюкасл“ са миксовируси от групата на вирусите...

Момичето потрепера от ужас.

— Нима съществуват толкова много видове грип?

— Аа... — професорът подсмъркна. — Защо е така, не знам, но миксовирусите, особено вирусите от групата на грипа се изменят много лесно и се появяват нови мутации. Вирусът на морбили, на дребната шарка, има само една разновидност, която не се изменя. След като в детството си преболедуваш веднъж от морбили и придобиеш имунитет, никога вече не можеш да се заразиш. Вирусът на детския паралич също притежава тип 1, тип 2 и тип 3, подобно на тези при грипа — докато върлува единият тип, се появяват и другите. Много бързо се изменя.

— Тогава този вирус — студентката посочи микроскопа — тип 1 от „ХА“ ли е? Или пък е тип 2?

— Още не знам — професор Каджи поклати глава. — Отсега нататък трябва да изследвам различни серуми, да проверя реакцията на неутрализация... да не се окаже, че е нов тип вирус.

— Ужасно — рече момичето, готово да се разплаче. — Нима пак върлува нов вид грип?

— Парагрипният вирус предизвиква крупозна пневмония сред по-голяма част от децата, много е възможно да се разрази нещо подобно и сред възрастните.

— А съществуват ли случаи на смесена зараза с тип „минус А“?

— Съществуват — отговори професорът. — Има случаи на заболяване едновременно от тип 1 и тип 2. Тогава силата на заразяване е голяма и процентът на смъртността е висок. Ваксината срещу тип „ХА“ и ваксината срещу тип „минус А“ са несъвместими. Тяхното действие е съвсем различно.

Момичето кихна.

„Това момиче май че е от свръхчувствителните натури — помисли си професорът. — За свръхчувствителните е достатъчно само да чуят за някоя болест и при тях веднага се появяват абсолютно същите симптоми.“

— Професоре, ще ми разрешите ли да си отида? — изчерви се момичето. — Боли ме главата, човек може ли да се зарази на такова място?

— Ти по време на епидемията от „азиатския“ грип боледувала ли си?

— Боледувах — отговори студентката, като се изправи. — Тогава още учех в началното училище. Бяха прекратили занятията, но аз пак се заразих.

— И този път трябва да внимаваш, даа — промърмори професорът. — Тъй като новият семестър...

Съобщиха, че вирусът, който бе открил професор Каджи, е съвсем нов тип. Класифицираха го като вирус „ХА-3“ и 6-и тип на паранифлуенца и го назоваха „вирус Каджи ХА-3“. Този вирус предизвикваше сериозни респираторни заболявания сред хората и притежаваше изключително голяма контагиозност. При съвместно заразяване с вирус тип „минус А“ смъртността възлизаше на седемдесет процента.

На 17 април научният институт по ваксините и серумите на Китайската народна република в Пекин, известен със забележителните си постижения в областта на вирусологията и в който навремето беше изолиран вирусът на трахомата, съобщи, че ваксината за вируса „минус А“ е изключително слаба. За да се създаде необходимият имунитет, били нужни от три до пет пъти по-големи количества, отколкото при ваксината за тип „А-2“. Освен това съществувала опасност и от повторно заразяване. Посочваше се и че оздравяването при заболяване от този тип вируси е изключително трудно.

Професор Лон Хайчян от същия институт излезе със съобщение, че типът „минус А“ не се развива добре в кокоши зародиш (т.е. не се развивал толкова добре, както досега известните вируси на грипа, и било по-подходящо вместо кокоши зародиш да се използва мембрана от овча плацента). Вирусът се развивал добре и в клетки от човешка плацента, и в клетки от костен мозък на маймуна. Макар от гледна точка на структурата на антителата да бе близък до вирусите тип „А“, оказа се, че е абсолютно нов тип, затова бе по-подходящо да се нарече тип „Е“. Бе допълнено и че вирус „минус А“ предизвиква не само респираторни заболявания, но и различни увреждания на нервната система. Вирусологичният отдел в научния институт на известната френска фармацевтична фирма „Рон“ се присъедини към казаното с мнението, че при сърдечноболните това „двойно действие“ на вируса в

резултат на увреждане на симпатичната нервна система лесно може да предизвика сърдечна парализа.

На 20 април Световната здравна организация публикува официална декларация:

„Заболяванията от «тибетски» грип по всяка вероятност ще придобият характер на пандемия, подобна на тази на «испанския» грип през 1918–1919 година. Предполага се, че грипът, предизвикан от вирус тип «минус А», който се разпространява сега, ще предизвика ситуация подобна или даже по-тежка, отколкото по време на «азиатския» грип през 1957 година или на «испанския» през 1918–1919 година. За период от около една година «испанският» грип се прояви на три вълни и по време на най-силната от тях бе обхванал над една трета от населението на Земята, като починалите наброяваха близо 20 милиона. Така жертвите, взети от него, надминаха по брой загиналите в Първата световна война. В, това отношение той значително се различаваше от появилия се по-късно «азиатски» грип, при който броят на умрелите спрямо общото количество заболели бе сравнително малък.

Тип «минус А» е нов вид, който съвсем не прилича на известните досега вируси от типа «А». Поради това се смята, че в целия свят не съществува човек, който да притежава имунитет спрямо този вирус. От установените факти стана ясно, че самият вирус «минус А» има различни форми и притежава голяма способност за мутации. При това смъртността при регистрираните случаи на заболяване е средно петнадесет процента, а максимумът е тридесет процента, от което може да се заключи, че новият вид ще бъде много по-страшен от «испанския».

Опасността нараства и поради наличието на паралелна епидемия, причинена от вируса на парагрип тип 6, открит в Япония от професор Каджи, а също и поради трудностите по създаването на

ваксина, тъй като по целия свят върлува нова болест по домашните птици, «болестта от Нюкасъл».

Вземайки предвид тежестта на ситуацията, СЗО организира щаб за борба срещу «тибетския» грип и реши да създаде единна световна система за борба с епидемията, като всяка страна е задължена активно да съдейства за получаването на точна и навременна информация.

Тук бихме искали да припомним, че обикновените хора по света смятат грипа за сравнително леко заболяване. Нужно е здравните служби във всяка една страна да употребят всички сили, за да обяснят сложността на положението, особено при сегашната епидемия, и да осигурят сътрудничеството на широките маси при вземането на защитни мерки. Поради трагичното стечение на различни обстоятелства «тибетският» грип вероятно ще се превърне в сериозно предизвикателство към цялото човечество.“

За разлика от публикуваните досега документи на СЗО тонът на декларацията беше изключително тревожен. Въпреки това представителят на Чехословакия в СЗО, професорът епидемиолог Ф. Копек, настояваше в съобщението да влезе и изразът: „Подобно на голямата чумна епидемия, която през XIV век унищожи една трета от населението на Европа, и «тибетският» грип ще се превърне в страшна болест.“ Естествено, като се имаше предвид, че подобно изявление може да предизвика паника, такива крайни формулировки не влязоха в текста, но епидемиолозите от целия свят се разтревожиха и погледнаха под съвсем друг ъгъл епидемията, причинена от вируса тип „минус А“.

„Като се вземе предвид паниката...“, да, в момента, в който се изправиха пред една действително огромна опасност, специалистите не се решиха да разкрият истинското положение. Ако сериозността на ситуацията, която можеше да бъде разбрана само от специалистите, се узнаеше от всички, в обществото щеше да се породи страшна паника и...

— Действително на епидемиологията бе нанесен силен удар — рече с мрачно лице Робърт Маклисън, млад служител в секретариата на СЗО, докато разгръщаше документа, събрал информацията за грипа от целия свят — Англия, Франция, Германия, Италия, Чехословакия, Унгария, Скандинавските страни...

— В Украйна смъртността надминава двадесет процента, после идва Перу... Мексико, Гватемала, а във вътрешността на Еквадор

цялото индианско население е покосено... от грип.

— Само от Китай още нямаме точна информация — прибави Маклистър, който изпитваше известна неприязън към комунистическите страни. — Но с Китай винаги е така.

— Що се отнася до епидемиите, Китай е страна, заслужаваща уважение — професор Албер Дюбоа погледна с укор младия служител. — Това е огромна страна и като се имат предвид големите разстояния, такъв доклад не може да бъде изготвен бързо. При това по време на Корейската война Китай бе атакуван от военновъздушните сили на САЩ с бактериологично оръжие. Съвсем скоро след основаването си КНР, разполагайки с оскъдни средства и малко хора, създаде Епидемиологичен институт. Известно е, че днес Китай е страната с най-малко комари и мухи. От 1952 година там започна патриотично движение за хигиенизиране. В Китай движението за унищожение на вредните насекоми възникна като противодействие срещу водената от САЩ бактериологична война. По онова време, за да разпространява бактерии, американската армия използваше комари, мухи, полски мишки, паяци, бълхи и други преносители на епидемии, като ги хвърляше от самолетите.

— Вие говорите така, професоре... — без да скрива раздразнението си, възрази Маклистър. — Но имате ли конкретни доказателства, че по време на Корейската война САЩ са използвали бактериологично оръжие?

Професор Дюбоа впери воднистите си очи в младия американец, който от желание да стане добър лекар известно време бе работил като стажант в болница, на никога не се бе занимавал с научна работа. Потомък на стар американски род от Мериленд, син на сенатор, той току-що бе навършил 24 години.

— Боб... — рече професор Дюбоа, с нотка на близост в гласа си — фактите са потвърдени деветдесет и осем процента. Не, какво говоря, учените, които по онова време извършиха проверката, бяха сигурни сто процента, че това е неоспоримо. Но като конкретни доказателства само два процента са недостатъчни. При това тогава САЩ и Китай бяха две воюващи страни. Поради политиката на САЩ в Общото събрание на ООН Китай се смяташе „враг на ООН“. Дълги години на тази страна не ѝ позволяваха да стане член на ООН. По онова време комунистическият лагер се ръководеше от Сталин и

ненавистта, зародила се между него и Труман, се разпространи из целия свят. Всъщност светът се подготвяше за война. Аз и сега съм склонен да мисля, че точно тогава, през 50-те години, бе Третата световна война. Макар и да не се стигна до действително използване на оръжие, по своята същност това беше война. Каква стойност имат изявленията на учените в такъв период? По време на Втората световна война учените от неутралните страни излязоха със заявление, че желаят да проверят конкретните доказателства, че САЩ са завършили и се готвят да използват атомната бомба, а Германия — ракетите ФАУ, но какъв ефект имаше това заявление?

— Професоре, провеждали ли сте проверки в Китай, на място?

— Тогава бях млад — професорът свали очилата си и разтърка очи. — През февруари 1952 година, след призива на китайския професор Го Мо Жо, Международната комисия на учените за проверка на фактите за използването на бактериологично оръжие в Корейската война под ръководството на английския професор Нидъм се отправи на самото място. Тогава аз съпровождах френския представител господин Марте и поради известни причини носех друго име...

— И тогава?... — Маклистър гледаше професора изпитателно.

— Комисията публикува доклад от 700 страници — професорът замълча за миг. — Резултатите... пораждаха подозрение, Робърт Маклистър. Доказателства за някаква пряка връзка между нахлуването на американски самолети в Североизточен Китай и появата на огромно количество насекоми, носители на болести, нямаше. Но учените до един бяха сигурни, че САЩ са „подозрителни“.

— Нямаше преки доказателства — упорствуваше Робърт.

— Случвало се е да има. През януари 1952 година в Ансан в Северна Корея беше свален американски самолет Б-26 с двама пилоти на борда — лейтенант Инък и лейтенант Джон Куин, струва ми се, че така се казваха. На американската база „Ивакуни“ в Япония, спорел техните показания, те са били обучени да водят бактериологична война и в средата на януари 1952 година са хвърлили над Северна Корея общо около десет бактериологични бомби.

— Тези показания са резултат от „промиването на мозъците“ — нетърпеливо рече рижият Боб (казват, че рижият цвят на косата говори за упорит характер). — По онова време „промиването на мозъците“ стана известно по целия свят.

— По същия начин се оправдаха и съответните американски служби — кимна професорът. — Обаче имаше нещо, което изобщо не можаха да скрият. Преди всичко относно използването на бактериологично оръжие. Струва ми се, по време на отстъплението на американската армия през 1950 година се разкри, че в лагера за военнопленници на остров Коче с пленниците са били провеждани опити, слагали им инжекции с чумни бактерии и ги освобождавали — това са факти. Изглежда, че от юни 1950 година до средата на 1952 година в големите градове и вододайни зони в Северна Корея и в селскостопанските райони на Североизточен Китай започнаха да се разпространяват различни видове болестотворни микроорганизми — на едрата шарка, на холерата, чумата... Като преносители се използваха мишки, бълхи, плъхове, паяци, мухи, комари, миди, птици, картофи, бобови растения, дъбови листа, царевица...

— Кажете, професоре, вие наистина ли мислите, че това го е извършила американската армия? — Пребледнял, стиснал устни, Боб се бе втренчил в Дюбоа.

— Да, така мисля, Боб — промълви професорът. — След време ми попаднаха неоспорими доказателства. Съвсем случайно. Само че това беше много по-късно и поради тази причина не им дадох гласност. По време на Корейската война една част от бактериологичния материал се е изработвала в Япония, от лекари от бившата императорска армия, и част от учените са се занимавали точно с това.

На Боб сякаш му зашлевиха плесница. Младият американец с пуританско възпитание, потомък на стар род от Източните щати, изглежда, не желаше да се разкрият миналите престъпления на неговата родина, пък ако е имало такова нещо, то за него си съществува сериозна причина — та комунистите са къде-къде по-лоши. Всичко е било извършено в името на справедливостта. По-големият брат на Боб, след като завърши Йелския университет, работеше по времето на Кенеди в Американския корпус на мира. Но той, най-малкият, галеникът в семейството, винаги се бе възмущавал от саркастичния, дори циничен тон, с който брат му говореше за политиката на своята страна.

— Не бих искал да говоря за мъртвите, но... — продължаваше професорът. — Казваха, че причината, поради която генерал Дъглас

Макартър^[15] бе свален от поста си, била, от една страна, заплахата, че ще употреби и атомни бомби... но аз си мисля, че съществува и още една — та нали се изясниха фактите за провеждането и провала на бактериологичната война? Боб, не знам дали Макартър носи пряка отговорност за тази мръсна работа, но във всеки случай именно той отговаряше за всички действия на американската армия по онова време. И като си помисли човек, че Макартър нямаше намерение да води с Китай истинска война и да използва атомни бомби, което е къде-къде по-опасно от бактериологичната война. Ако на материка се стигне до решителна схватка, нима ще се ограничат само с използването на бактериологично оръжие?

Робърт Маклистър вече не гледаше към професор Дюбоа, а навел глава, се вираше в ръцете си.

— Говоря ти тези неща, защото искам да разбереш, че дори в нашата работа, посветена на опазването на здравето на хората, е възможно да се поставят и политически препятствия, Боб. Отделните хора действуват по различни начини, пък и никой не е глупав. Дори и глупакът в някои моменти проявява ум. Но от гледна, точка на цялото човечество съществуват много неща, които са направо безумие. От една страна, медицината спасява хората, ала от друга, се използва при разработката на бактериологичното оръжие. Така е и с ядреното оръжие, и с промишлената електроника. Помагат на човека и едновременно съдействуват за неговото унищожение. Нещата са тръгнали към унищожение и кога най-сетне човечеството ще осъзнае, че е едно неделимо цяло? И ще е добре, ако дотогава унищожителните сили не предизвикат катастрофа. Ако политиците от всички страни погледнат трезво, реалистично, няма ли да се прекратят и ядрените опити.

— Доказано ли е, че САЩ са използвали такова нещо? — с хриплив глас попита пак Боб.

— Нямам причини просто ей така да критикувам твоята страна — отвърна професорът. — Виж какво, по време на Втората световна война бях в плен, избягах и станах маки^[16]. Желаях да узная какво представлява войната. Мене са ме разпитвали в Гестапо. Имало е, естествено, разлика, но и ние разпитваме. И не само САЩ се готвят за бактериологична война. И СССР, и Великобритания също провеждат подготовка. И моята страна, Франция, също. И всякакви там

незначителни страни в Южна Америка, в Източна Европа и в Близкия изток. И НАТО. Но само Япония по време на Втората световна война и САЩ по време на Корейската война действително са употребили бактериологично оръжие. Мисля, че и Франция е имала намерение да го използва по време на войната в Алжир. Изглежда, че на Източния фронт и нацистите са правили ограничени опити с бактериологично оръжие, но тъй като в Европа страните не са големи и е съществувала опасност заразата да обхване целия континент, те са предпочели отровните газове. Та нали и съюзните войски са пристъпили към употребата на отровни газове. Но във всеки случай днес няколко десетки процента от учените от целия свят пряко се занимават с разработка на оръжия за масово поразяване. В момента, когато ние се стремим да спасим света от епидемиите, други специалисти пък се занимават с проблема как би могло по-сигурно и по-бързо да се разпространяват страшните заболявания, как би могло да бъде унищожена епидемиологичната система на въображаемия противник. При това те получават много повече средства и разполагат с много по-съвършена апаратура, отколкото ние. Щом противникът притежава такова оръжие, трябва да го притежавам и аз. В такъв омагьосан кръг е и въпросът за ядреното оръжие. Затова в плана за триетапното пълно разоръжаване, предложен навремето от Хрущов...

— Професоре... — мрачно рече Робърт. — Мислите ли, че днешният „тибетски“ грип също е резултат от подготовката на някоя страна за бактериологична война?

— Това вече е крайност — засмя се професор Дюбоа. — Едва ли някоя страна ще изследва грипа, за да го използва в бактериологична война. Но за да се твърди, че съществува възможност да се появи нов вид вирус, като този... не, почакай... почакай... — професор Дюбоа помисли малко. — Не че няма такава възможност... но... — професорът се засмя. — Мисля си, че едва ли... Първият грип...

Професорът се обърна към рязко отворената врата — младият човек вече бе излязъл.

Албер Дюбоа въздъхна дълбоко и започна да разлиства доклада, оставен от Робърт Маклистър.

Тази информация ще премине в ръцете на специалистите по статистика, ще се определи и характерът на днешната епидемия. Понятието „картина на пандемията“ представляваше новото мислене в

епидемиологията, въведено от професора. Според него една епидемия носи не само характерните черти на причинителя, но и специфичните белези на дадено общество, като включва под определен показател съществуващата дотогава епидемиологична мрежа, общите познания за болестта, климатичните условия и други фактори. По такъв начин се определяше вида на самата епидемия и се изграждаха предположения. Също както при определяне на общата стратегия при война.

„Не... — помисли си мрачно професорът. — Този път може би действително ще бъде като война. Все пак е добре, че е само грип, ако беше нещо по-страшно, като например чума...“

Международната епидемиологична мрежа вече бе понесла силен удар. Този удар бе унищожителен за някои страни и безсилни да се справят с проблема, те оставяха нещата да се развиват без всякаква намеса.

Основаването на единна световна система за борба с епидемиите, която да притежава информационна мрежа и гъвкавост, позволяваща взаимен обмен на екипи от епидемиолози, в действителност все още бе само в проект. При създаването се сега опасно положение се предприеха бързи действия в тази насока, но всъщност учените по-скоро се страхуваха, че няма да успеят да спрат епидемията, и не бяха толкова подготвени за борба с нея.

„Странно нещо... — навел глава, мислеше професор Дюбоа. — Заушки, «болестта от Нюкасъл», парагрип «ХА-3», грип «минус А», а и миксовирусите — изглежда, те всички са започнали гигантска атака. При това почти всички са някакви мутации. Дали е случайно? И вирусите на «болестта от Нюкасъл» и на заушката си приличат. Ами ако случайно тук има обмен с типа «А»? Но вирусите на грипа се различават по големина и форма. Изглежда, че все още не е възможно да настъпи общо изменение. Ако е така, съвместното съществуване на двата вида случайност ли е? Или... има нещо, което е задвижило цялата система на миксовирусите?“

Професорът се надигна и погледна през прозореца, за да отпочинат очите му. Беше ясен следобед. Пролетното слънце лееше светлина.

„Да, човек не знае и все още не разбира толкова много неща. Но след време може би ще ги узнае. Като учен съдя по сегашното развитие на науката и съм напълно уверен в това. Обаче за да се изясни

нещо, винаги е необходимо време. А пък днешното положение е нетърпимо. Дано докато все още не сме подготвени, да не връхлети някое бедствие, с което хората от нашата епоха не биха могли да се справят.“

Професор Дюбоа изправи глава и се надигна. Какво ли ставаше с него днес? Обзело го бе странно, фаталистично настроение. Изглежда, заради разговора с младия човек за бактериологичната война.

Противопоставяйки се на яростните атаки на новата разновидност на грипа, епидемиологичните екипи в света преминаха от изработването на ваксина с оплодени яйца към тъканните култури и започнаха решителна подготовка за тежка борба. Обаче те не забелязваха, че лека-полека страшната сянка на „тибетския“ грип плъзваше из целия свят.

Вирусът! Най-малкият жив организъм в този свят Една изключителна загадка, която е на границата между живата и неживата материя. Най-малките вируси са 21 милимикрона в диаметър, което е равно на 1/50 000 от милиметъра, а вирусът на тютюневата мозайка е с диаметър 15 милимикрона. И вътре в дупчица с диаметър 20 ангстрьома^[17] се съдържа рибонуклеинова киселина, в която са скрити механизмите на живота и наследствеността. От момента, когато Льофлер и Фрош^[18] доказаха съществуването на вирусите, вече близо век много учени се занимават с тяхното изследване. През 50-те и 60-те години появата на електронните микроскопи с разделителна способност над 5 ангстрьома, новите открития в областта на култивирането на микроорганизмите, кооперирането в различните отрасли на науката като биохимията, молекулярната биология, молекулярната генетика, изследванията на рака, използването на компютри и изследванията в международен мащаб позволиха на вирусологията да извърши качествено нов скок.

Въпреки че отдавна се очакваше да се открият лекарствени средства против вирусните заболявания с широк спектър на действие — подобни на антибиотиците, които обаче са ефикасни единствено срещу бактериите, — досега официално бе съобщено само за две от тях (без да се брой създаденият през 1962 година от Кауфман 5-йодо-2-диоксилизин, влияещ само върху вируса на херпеса), като клиничното им действие още не беше потвърдено.

Клиничното приложение на веществото, намесващо се в процеса на развитие на вируса — интерферона, се намираше още в процес на експериментални изследвания. И тъй в борбата срещу вирусните заболявания не оставаше нищо друго, освен да се търси ваксина, създадена чрез разделянето и култивирането на болестотворните вируси — метод, известен още от времето на Дженер^[19]. Обаче при вирусите, от които днес са известни над 400 вида, а навярно съществуват и множество неоткрити, в рамките на един и същи вид лесно се появяват разновидности и е напълно възможно внезапно да се зародят мутации с непредсказуем характер на действие.

Случи се дори нещо повече. Разкриването на сянката на този загадъчен вирус, както и определянето на границите на неговото болестотворно действие значително се забавиха.

Не оставаше друго, освен да се твърди, че е трагична случайност. Ала колко такива „трагични случайности“ могат да се струпат наведнъж?

Тъй наречените „сериозни инциденти“ също са резултат от струпването на трагични случайности. Тогава различните устройства за безопасност едно след друго излизат от строя и в даден момент се стига и до инцидент. Да вземем например аварията в атомната електростанция в Канада през 1952 година, която е първото в историята произшествие с ядрено устройство. Или скъсването на една язовирна стена във Франция. Но защо да търсим примери толкова далече — припомнете си случая с голямата влакова катастрофа в Япония, който е още пресен в паметта ни.

А има и моменти, когато пак случайни обстоятелства могат да изиграят ролята на балансир и да предотвратят инцидента. Всички знаем как през 1957 година по време на тренировъчен полет бомбардировач Б-47 на американските ВВС хвърли по погрешка водородна бомба над щата Северна Каролина. Тогава за щастие бомбата не избухна. Ала „погрешното“ изпускане на такова страшно оръжие в един толкова населен щат не е ли трагична случайност? При това впоследствие от проверката на водородната бомба се установи, че от шестте предпазни устройства пет са били повредени. Само благодарение на последното, шестото, взривът е бил предотвратен. Ако преброим „трагичните случайности“, включително и погрешното хвърляне на бомба дотук са се струпали шест. А фактът, че не се е

прибавила още една, седма случайност, нима не може да се нарече щастие?

И освен това в света между природата и създаденото от хората безумно общество постоянно съществува опасност както между барута и огъня. Само благодарение на съдбата ли тези неща се срещат случайно. Та нали самият барут не представлява опасност — само едно химическо съединение, което може да промени състава си и да се превърне в най-обикновен прах. Пламъкът на кибритената клечка е само едно трепкащо огънче, горящо десетина секунди, и най-опасното, което може да стори, е да опари палеца ви. Обаче когато барутът срещне случайно огънчето на кибритената клечка...

Епидемиологичните екипи, повели отчаяна борба с вируса, все още не бяха забелязали пълзящата сянка. И както се случва винаги при големите трагедии, ако признаците за тях не бъдат открити навреме, в един миг става вече късно.

Заплахата на „тибетския“ грип започна да надига глава, когато в северното полукълбо настъпи най-приятният сезон в годината. Дните бяха слънчеви, духаше свеж, прохладен вятър, току-що раззеленилите се дървета и храсти радваха окото. Метеорологичните прогнози обещаваха хубаво време в целия свят. Туристите плъзнаха навсякъде — и в Европа, и в Азия, и в Америка и Африка. След тригодишната рецесия на западните пазари настъпи оживление. Заедно с подготвящото се съкращаване на въоръженията през тази година в търговските отношения между Изтока и Запада настъпи бум. Тема на месец април стана известието за големия космически успех на СССР — пилотиран кораб обиколи Луната. Всекидневниците непрестанно информираха за „космическия герой“. В една от развиващите се страни на Източна Африка при атентат бе убит президентът. Подписването на договора за прекратяване на военните действия във Виетнам бе осуетен от преврата, извършен от десните сили в страната. Разводът на най-известната телевизионна звезда Мей Розалин предизвика голям шум. В Япония аферата с корупцията по повод построяването на новата столица поизпоти правителството. Съобщенията за жестоки престъпления, за транспортни произшествия, за смъртността от „тибетския“ грип, за принудителната ваканция на

училищата от първата страница преминаха на втора, на трета, на пета. Както и преди, в рубриката „За дома“ публикуваха призивите на Министерството на здравеопазването за борба срещу грипа: „По време на Златната седмица избягвайте многолюдните места.“ Ала все още хората не знаеха, дори и учените не се бяха досетили...

[1] Имена на японски професионални отбори по бейзбол. — Б.пр. ↑

[2] Японски професионален отбор по бейзбол. — Б.пр. ↑

[3] Японска сричкова азбука, имаща две писмени форми катакана и хирагана. — Б.пр. ↑

[4] Порода японски кучета, приличащи по външен вид на кучетата вълча порода. — Б.пр. ↑

[5] Показател за промяната в акциите на борсата. — Б.пр. ↑

[6] Централен квартал в Токио. — Б.пр. ↑

[7] Административен център на Тайван. — Б.пр. ↑

[8] Книгата е писана по време на агресията на САЩ в страните от Индокитайския полуостров. — Б.пр. ↑

[9] Един от централните райони в Токио. — Б.пр. ↑

[10] Район в Япония, включващ гр. Осака и Киото с техните префектури. — Б.пр. ↑

[11] Район в Токио. — Б.пр. ↑

[12] Град на о. Кюсю, център на едноименна префектура. — Б.пр. ↑

[13] Японски писател и поет. (1886–1942) — Б.пр. ↑

[14] Вид маймуна, обитаваща японските острови. Забележителна е с това, че е единственият вид маймуна, която живее в райони, където има снеговалежи. — Б.пр. ↑

[15] Американски генерал (1880–1964), който по време на Втората световна война командува въоръжените сили на САЩ в Далечния изток, а от 1945 г. — окупационните войски в Япония. През 1950–1951 г. ръководи интервенцията срещу КНДР. — Б.пр. ↑

[16] По време на Втората световна война така са се наричали френските партизани. — Б.пр. ↑

[17] Един ангстрьом е равен на 1/10 милионна част от милиметъра. Атомите на тежките метали имат диаметър равен на 2,5

ангстрьома, а дължината на вълната на обикновената светлина е равна на 5500 ангстрьома. — Б.пр. ↑

[18] Немски бактериолози. — Б.пр. ↑

[19] Английски лекар (1749–1832), открил ваксината срещу едрата шарка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА III НАЧАЛОТО НА ЛЯТОТО

1

СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ ФОРТ МИД, ЩАТ МЕРИЛЕНД

В една от подземните зали на огромното бяло здание на Пентагона един от шефовете на Разузнавателното управление, подполковник Ф., слушаше доклада на своя секретар за събитията, станали по време на неговото едномесечно отсъствие.

— Това е за Китай и за Азия — рече секретарят, предавайки на подполковника материалите. — Засега няма нищо ново. Изглежда, Китай все още не е възобновил опитите си с ядрено оръжие. Не са напълно изяснени тактико-техническите данни за бомбардировача, китайско производство. ЦРУ пак претърпя поредния си провал във Виетнам. В Макао са изчезнали двама агенти на ЦРУ.

— Загуби от наша страна? — попита подполковник Ф.

— Няма.

Подполковникът кимна утвърдително и подписа документите с флуоресцентно мастило.

— Сетне е Европа — каза подчиненият. — Но може би преди това ще разгледаме Централна и Южна Америка?...

— Да, по-добре така...

— В строя на ВМС на Куба са влезли три нови атомни подводници. Две от тях са стари, съветски, но третата е нова и засега още не е ясно дали не е пък източноевропейско производство. Съществува дори предположение, че е английска. Щом снимките от въздушното разузнаване бъдат готови, ще можем да определим точно.

— Какво, английска ли! — недоволно промърмори подполковникът. — В Портсмът техни водолази шпионираха наша подводна лодка!

— Това е стара история — засмя се служителят. — В Бразилия е разкрита тайна военна организация, чието ядро е съставено от бивши нацисти. Но, изглежда, не е нещо важно... След това Европа. Там май има изтичане на информация от тайните секретни операции на армиите от страните на Общия пазар. След като следващата седмица се направи анализ, ще се проведе вътрешно съвещание. В Африка след атентата са се зародили вълнения на източния бряг. Подробностите са в този документ. В Средния изток освен манифеста на Сирия друго важно няма. Според доклада от Анкара след проваляне на план БВ-8 операцията е прекратена временно...

— БВ-8? — подполковник Ф. присви очи. Погледна сурово изпод прошарените си руси вежди. — Това военен план ли е?

— Изглежда, сделката се е провалила — отговори служителят. — Казват, че посредниците не са се явили...

— Чакай малко — подполковникът се замисли. — Искам да науча подробностите за този провал. Нима тия от ЦРУ са взели инициативата в свои ръце? Не може да бъде!

— Такова нещо... — служителят сви рамене. — Не, аз не знам.

— БВ-8... — подполковникът захвапа мустака си. — По този въпрос и аз имам отношение. Друго?

— Няма.

— Добре тогава.

След като подписа документите и изчака секретаря си да излезе, подполковникът взе телефона.

— Свържете ме със Стентън — рече той.

Тутакси в слушалката се чу глас.

— Стентън? Аз съм. Сега изслушах доклада. БВ-8 се е провалил, така ли? Бих искал да науча подробностите. Навярно знаеш. Тогава и аз говорих на съвещанието. Именно аз препоръчах професор Майер от Научноизследователския институт към Сухопътните сили. С Майер сме близки.

Подполковник Ф. чу как в слушалката отсреща прокънтя силна кашлица.

— Стентън — подполковникът се намръщи. — Ти също ли си болен от този проклет грип? Защо не си се ваксинирал... Или ваксината не действа? По дяволите! Е, тогава добре, не идвай тук, не

разнасяй и при мен вирусите. След това ще изготвиш подробен доклад. И добре го дезинфекцирай!

На вратата се почука и в стаята влезе младата машинописка.

— Подполковник, за следобедното съвещание... — тя не успя да довърши и силно кихна.

Подполковникът се хвана за ръба на бюрото и втренчи злобен поглед в рижата красавица, която бе с компрес на гърлото, влажни очи и зачервени от високата температура бузи.

— Млъкни! — кресна той. — Застани ей там, обърни се и тогава говори! Гледай да не издишваш силно в тази стая!

— Но, подполковник, документите... — каза тя с гъгнив глас и с мъка потисна кашлицата си. После се обърна и избърса носа си с розова кърпичка. Сетне момичето отново извърна към подполковника лицето си — с червен нос и сълзящи очи.

— Имаш ли температура? — кисело попита подполковникът. — Връщай се вкъщи, направи си синапена баня на краката и си легни. Нали така ще е по-добре? Именно за отбраната на страната...

— Но, подполковник, болните от грип са много — машинописката кихна. — Аз... не трябваше да идвам... този грип е много опасен... лошо ми е, трябваше да си взема отпуск, но...

— Е, добре, мис Конъли — подполковникът смекчи малко гласа си. — Оставете документите и си вървете! Както е тръгнало, този грип скоро ще се превърне в заплаха и за Министерството на отбраната, и за изпълнението на дълга по отношение на отбраната на страната.

Щом машинописката затвори вратата, подполковникът изведнъж притисна носа си с палеца на дясната ръка и застина така. После боязливо дръпна палеца си и тутакси силно кихна. Подполковник Ф. неволно се прекръсти и гръмко изруга.

НЮ ЙОРК, 55 УЛИЦА, ХОТЕЛ „СЕЙНТ РЕЖИС“

На вратата на един от луксозните апартаменти в хотел „Сейнт Режис“ се почука. Показа се здрав, набит мъж и покани вътре госта — човек с конска физиономия и глуповато изражение на лицето.

— Кога е тръгването? — попита човекът с конската физиономия, хвърляйки шапката си на канапето.

— В девет часа.

— Има още два часа.

— Събличай се — здравенякът се приближи до масата, където бяха сложени бутилки, и рече: — Пийни си. Тук няма подслушвателни устройства.

— Може ли някой да гарантира такова нещо? Момчетата, които поставиха подслушвателните устройства в стаите на съветското посолство във Варшава...

Здравенякът се усмихна и му подаде чашата.

— Наздраве!

— По дяволите!

Двамата пиха. Здравенякът кихна и от устата му се разхвърчаха пръски.

— Заразил си се в Близкия изток — засмя се гостът.

— В Армения... — здравенякът докосна лицето си с ръка. — Как беше във Виетнам?

— Грип няма — конската физиономия свъси вежди. — Но във всеки случай превратът не успя. Главният беше бесен. Боса го смениха, а аз от идния месец съм в Африка.

Обитателят на апартамента наведе глава.

— Аз също не успях да получа премия.

— Говорят, че в Турция сте си съперничели с ония типове от Министерството на отбраната?

— Те първи започнаха — макар вече да се бе зачервил, здравенякът продължаваше да отпива. — Отделът на ЦРУ за Близкия изток беше пренебрегнат. Те там положиха повече усилия за свалянето на правителството в ОАР, отколкото за сделката...

— Сделка ли?

— Даа, по искане на шефовете от армията онези от Разузнавателното управление на отбраната опитаха да се свържат с групата на промишления шпионаж — интересуваха се дали ще могат да получат...

— Какво да получат? — Мъжът с конската физиономия си наля малко сода и повечко бърбън. — Едва ли ще е информация за ядрените ракети? Сега, във века на всеобщото разоръжаване, премахването на ядреното оръжие...

— Бил... — здравенякът, чиито очи бяха зачервени още преди да почне да пие, вдигна глава. — Ти мислиш ли, че действително е възможно такова всеобщо разоръжаване?

— Президентът е със сериозни намерения — онзи с конската физиономия присви очи. — Разоръжаване! Ами военните, дето ще ги уволнят, ами големите фирми — какво смятат да правят? Ами ние?...

— Не, такова нещо е невъзможно! — Мъжът удари с юмрук коляното си. — Президентът е червен. Хванал се е на въдицата на руснаците.

— Затваряй си устата, Брет!

— Казвам, че няма да стане! И преди се е случвало. Имаше един президент, който бълнуваше подобни неща. Обаче не можа да ги осъществи.

— Това, ти...

— И главният е против, и Министерството на отбраната, и Държавният департамент, сред тях има много хора, които са против. Така е и в Сената. Вицепрезидентът е бесен. Не е възможно, Бил. Ние няма да позволим. Например в Тексас...

— Брет! — Мъжът с конската физиономия, когото наричаха Бил, се намръщи. — Много дрънкаш, Брет!

— Е, добре... за какво говорехме?

— Какъв беше обектът на сделката?

— Аа, за това ли? — Брет се засмя. — Как мислиш, откъде беше открадната тайната?

— От Чехословакия?

— От Англия... — Брет отново се засмя. — Имам много приятели от МИ-6. Заедно сме работили. Бих искал сега да им видя физиономиите.

— А какво беше това?

— Чакай малко! Отначало разбрахме, че тия от Разузнавателното управление на армията подготвят нещо. Но не знаехме с каква цел. Обаче там пристигна един човек и започна да работи заедно с тях. Тогава си съставихме горе-долу представа.

— Кой беше той?

— Професор Майер — Брет намигна, — от института във Форт Детрик.

— Бактерии ли бяха?

— Да, от съветски източници прехванахме информация, че навярно във Военния вирусологичен институт във Великобритания са създали нещо ужасно. Обаче имаше причини да се погорещим малко с военните. Така или иначе, тези бактерии ли, вируси ли са откраднати от Форт Детрик.

— Аха!

— Аз го чух от един приятел от ФБР. Изглежда, в началото това са били някакви странни бактерии, които специалистите от Авиационния институт в Брукс открили в Космоса.

— А, ония ли, дето се размножавали в неограничено количество и било трудно да бъдат унищожени?

— Да, те са. Навярно във Форт Детрик са ги изследвали, но точно преди една година ги откраднали оттам. Положението е такова, че ако разберем къде са продадени, англичаните ще се успокоят.

Брет пак кихна.

— И тогава? — Бил си наля трета чаша бира.

— Преговорите вървяха успешно, или поне така ни се струваше. Но по едно време ония вдигнаха цената. Докато в Разузнавателното управление на армията се мотаеха, ония ни ги предложиха.

— За колко?

— 130 хиляди лири стерлинги...

— Попрекалили са! — Бил се намръщи. — Трудна работа. Ония са разбрали, че вие си съперничите с Министерството на отбраната, и са вдигнали цената.

— Естествено, ние питахме боса. Той рече „не се безпокойте, в Берлин ще ги изхитрим, преди да им ги дадем“.

— В брой ли приготвихте сумата?...

— Разбира се, ония не са Цицерон^[1], а компания, която трудно ще излъжеш.

— Цицерон... — Бил се засмя. — Това е стара история.

— Тогава в Разузнавателното управление решиха да сключат сделката в Истанбул. Ние пък чакахме в Анкара. Партньорите твърдяха, че вече взели стоката. В Англия още не беше се вдигнал шум. Изглеждаше, че всичко върви както трябва. Ние все пак следяхме тия от Разузнавателното управление, имахме намерение здравата да ги изиграем. Обаче...

— Провалиха ли се нещата?

— Партньорите в сделката изведнъж заявиха, че се отказват. Помислихме, че разузнаването има пръст в тая работа, но не беше така. В края на краищата нещата се потулиха.

— Да не би комунистите да са им предложили по-добра цена?

— Не бяха от тези, дето ще тръгнат с червените. Първо, защото ще подронят авторитета на професията, освен това...

— Какво?

— След като са били заставени да чакат напразно, някои се стремят вече само към парите. Но тези не бяха от отчаяните. Пък ако са го продали на руснаците, нямаше да ни правят предложение.

— Да, така е.

— Два-три дни след това Карлски от Военния вирусологичен институт в Брайтън, Великобритания, се самоуби. Може би се е случило нещо и аз предполагам, че макар и да са го откраднали, е станал някакъв провал...

Този път кихна Бил с конската физиономия.

— Хей, да не съм се заразил?! — засмя се гръмко той. — Да не би бацилите на „тибетския“ грип, който сега е на мода, да са онези, откраднатите, а?

— Едва ли... — Брет също се засмя. — Едва ли грипът има такава сила, че да се използва за бактериологична война. Ако все пак решат да го използват, ще раздадат на войниците по бутилка с нещо загряващо, и готово.

И двамата се засмяха в един глас.

— И заради това не получихте премиални? И сега вместо отпуск те чака операция срещу Куба. — Бил се почеса по врата и разтърка зачервеното си лице.

— Мога да отида в Маями. Зле ли ще е?

— Отсега нататък там ще са само горещини — Бил с недоволна физиономия разхлаби вратовръзката си.

— А ти къде отиваш?

— В Канада, Пъгуош...

— На странно място отиваш.

— Учените по целия свят, дето са ги купили левите, се събират там на конференция. Прекратете войната, дайте гласност за тайните оръжия за масово поразяване... нима не си чувал за Пъгуошката конференция. Учредена е през 1957 година по призива на Бертран

Ръсел и Айнщайн. Сега ще се състои двадесетата поредна конференция.

— Този Ръсел не е ли бащата на Олдърмастънските походи^[2] — кимна Брет. — Ще следиш тези, „розовите“^[3], от Пъгуош?

— Само ще ги поизучим малко. Може би ще настъпи разкол и сред тях... Старият номер...

— Те издават най-секретните тайни за отбраната на страната — Брет затвори очи и задиша тежко. — Да се следят учените... Само че този път дали ще мине номерът?

— Ще им покажем — рече Бил. — Ей, какво ти става? Висока температура ли имаш?

— Изглежда, пийнах повече, отколкото трябваше — Брет стана, поклащайки се леко. — Ще отида да си по-разхладя главата.

Брет се запъти към банята, разположена срещу спалнята, а Бил се замисли дали да пийне още малко, или да спре дотук. В банята заплююща душът. Бил усети, че носят го смъди. Това не е шега! Дали наистина се е заразил?

Изведнъж от банята се разнесе някакъв шум.

— Ей, Брет, какво става? — извика Бил с пиянски глас. — Падна ли?

Отговор нямаше. Само водата продължаваше да шурти. Бил неволно вдигна глава. Стори му се, че чува, стон. Скочи и тръгна към банята.

— Брет — заблъска по заключената отвътре врата. — Брет, какво се случи? Брет...

Шум от течаща вода... Бил наостри уши. Освен шуртенето на водата от душа, шум се чуваше и във водоотводната тръба. Бил отстъпи малко, а после блъсна вратата с все сила. Тя не се поддаде. Тогава Бил извади портфейла си, измъкна от него целулоидна пластинка, пхна я в процепа, ключалката щракна и вратата се отвори. Първото, което видя, бе едрото тяло на Брет, паднал по долни дрехи във ваната.

Без да спира душа, Бил хвана Брет за рамото, но той се свлече на пода. На лицето му бе застинала гримаса, зъбите бяха здраво стиснати. Пулсът не се усещаше. Бледен като платно, Бил се изправи и тогава забеляза, че неволно бе извадил пистолета си.

Мъртвият Брет беше откаран с линейка, а докато качваха тялото в колата, двама полицаи го придържаха изправено, за да създадат впечатление пред зяпачите от хотела, че е още жив. Смъртта му беше причинена от внезапно спиране на сърдечната дейност.

— Беше ли болен от грип? — обърна се към Бил лекарят, който изготвяше медицинското заключение. — Днешният грип е много опасен. Изглежда, засяга и сърцето. Ти също, ако боледуваш от грип и решиш да пийнеш и да се поразхладиш... — лекарят кихна.

— Не знам. Ако съм болен от грип, ще имам поне малко спокойствие — Бил също кихна.

В края на краищата Бил не замина за Пъгуош. Но причината не беше в грипа. Шефовете го извикаха на разговор, тъй като бяха възникнали някои съмнения относно смъртта на Брет.

ЩАТА МЕРИЛЕНД, ФОРТ ДЕТРИК

Черният крайслер се движеше величествено покрай високата бетонна ограда. Когато стигнаха до вратата, пред която дежуреше едър войник, трябваше да изчакат, докато охраната провери документите на офицера и огледа колата отвътре.

— Това какво е? — обърна се подполковник Ф. (офицерът в колата бе той) към шофьора, който също работеше в Разузнавателното управление на армията.

От другата страна на пътя стояха седем-осем души, вперили погледи в централната врата. Някои бяха млади, но повечето бяха на средна възраст и старци. Виждаше се дори и една жена с обувки с нисък ток.

— Тези са наблюдатели, господин подполковник.

— Наблюдатели?

— Да, господин подполковник.

Подполковник Ф. хвърли смразяващ поглед към групата. Трима стояха прави, други двама се бяха облегли на оградата, двама разговаряха, а един се разхождаше напред-назад. Сега всички гледаха колата. И това пред вратата на Вирусологичния институт на армията на САЩ...

— Но какво правят тези?...

— Нищо, господин подполковник. Само наблюдават.

— Наблюдават ли? Какво?

— Това здание.

На челото на подполковника набъбна една вена. Шофьорът продължи:

— Вече седем-осем години само наблюдават, нищо друго.

— Това е враждебно отношение към армията.

— Изглежда, не е така. Не правят нищо особено, не вдигат лозунги. Само...

— Само... какво само?

— Може би просто са разтревожени.

Подполковник Ф. още веднъж погледна към наблюдателите. Те не говореха, а само наблюдаваха внимателно вратата. Приблужи се дебела старица с шапка със смешни украшения и се присъедини към групата. От безмълвието им, от втренчените погледи човек наистина започваше да се притеснява.

— Защо не ги изгонят?

— Колкото и да ги гонят, пак идват. Освен това само наблюдават. Не може да ги спреш.

— Проверени ли са досиетата им?

— Трябва да са проверени. Обикновени хора... Чувал съм, че дори нямали ръководител...

— Това са червени — рече подполковник Ф. с решителен тон. — Или най-малко „розови“.

Подполковникът все повече се разгневяваше. Нима няма закон, по който тези типове да бъдат подведени под отговорност? Ако сред тази компания се породят някакви бунтовни настроения... Подполковникът затвори очи и се замисли как да разпръсне групичката. Та работата на института е нужна за отбраната на страната. Почти в целия свят се вършат подобни неща. Ако Америка изостане в изследванията, ние, военните, няма да можем да изпълним своя дълг. Какво трябва да се направи, за да се накарат тези сантиментални типове да го разберат? Тия пацифисти, обичащи красивите думи...

Изведнъж му се стори, че някой изрече „убийци“. Подполковник Ф. се стресна. Не, само му се е сторило. С крайчеца на окото си забеляза момиченце с руси разпуснати коси, което тичаше. Той нервно

приглади мустаците си. Чувството, че в тила му са се впили погледите, проникващи и през стъклото на колата, не изчезваше.

Войникът даде знак и колата влезе през вратата. Хората продължаваха мълчаливо да гледат.

В една от стаите на зданието, където бяха окачени табелки „Влизането забранено!“ и навсякъде стояха на пост войници, подполковник Ф. се срещна със заместник-директора на института, висок, плешив мъж. Беше военен лекар със звание бригаден генерал.

— Аа... — рече заместник-директорът. — Казаха, че си заминал.

— Само около месец бях на инспекция в Африка — отговори подполковникът и на лицето му се изписа отвращение. — Там си е същото както и преди. Същинска кочина. — Той кихна.

— И тебе ли те хвана — засмя се заместник-директорът. — Ваксинирал ли си се?

— Да, но не действа. Сегашният грип е опасна работа.

— При вас чу ли се... — заместник-директорът свъси вежди. — Навсякъде говорят, че „тибетският“ грип се причинявал от вирус, създаден в някаква страна за водене на бактериологична война...

Подполковник Ф. поклати глава.

— Сред гражданското население ли са плъзнали такива слухове?

— Не, вероятно сред специалистите, но...

— Това е злоумишлена демагогия — подполковник Ф. си спомни групата пред вратата на форта. — Нима може да има такива, които говорят подобно нещо? Ще проверим. Първо, вирусът на грипа не е пригоден за водене на бактериологична война.

— Не — заместник-директорът преплете пръстите на двете си ръце и се втренчи в подполковника. — Пригоден е!...

Ф. се смръщи.

— И вие тук ли изследвате тия неща?

— Разбира се... вирусът на грипа е удивително творение. Може да мутира колкото си искаш.

— Едва ли сегашният „тибетски“ грип е нещо такова!

— За съжаление не сме го създали ние. Но може би грипът е предизвикан при някакъв съветски експеримент. И във всички случаи този нов вид страшен вирус има неоченима стратегическа стойност — изричайки това, заместник-директорът извади един вестник. — Погледни! От два-три дена на нийоркската борса курсовете на акциите

постоянно падат. В Лондон е същото. В Токио поради масовото отсъствие на служещи борсата е временно закрыта. Няколко хиляди предприятия са прекратили работа поради грипа. Сред тях седемнадесет от най-големите заводи. Дори и операторите на автоматичното производство боледуват. Седемстотин и осемдесет учреждения също са прекратили временно работа. Шестдесет процента от въздушните полети на гражданските авиолинии са отменени. Подобно е положението и при железопътните превози. Само тази седмица транспортните произшествия са се увеличили със седемдесет и два процента. Виждаш ли? Нищо и никакъв грип, а цяла Америка е вече парализирана.

— А отбраната — промълви подполковникът и с досада добави. — О, това е моя работа.

— Нима не е време вече постепенно да свикате и запасните — иронично подхвърли заместник-директорът. — Какво става с НОРАД^[4]? Има ли достатъчно хора, способни да заместят служителите от Системата за ранно оповестяване на ракетно нападение, които излизат от строя?

Подполковник Ф. пребледня. „Тия от Министерството на отбраната как мислят да се справят с положението? Доколко са осъзнали сложността на ситуацията?“

— Нима именно вие нямате план как да се справим с такова положение? — започна да отбива атаката подполковникът. — Нима това не би могло да се сравни с бактериологично нападение на предполагаем противник? Нима от всичките двеста милиона долара, които ви се дават всяка година, тук, във Форт Детрик, няма отделени средства за борба с такова нещо?

— Така или иначе, това е само грип — смутено отвърна заместник-директорът. — И заводите в щата Индиана са започнали производството на ваксина за служещите в отбраната на страната, но не знам по каква причина тази ваксина почти не действа на вирус „минус А“. Затова трябва да я произведеме в количества три пъти по-големи от обикновено.

— И какво, ваксината не действа резултатно, така ли? — пак кихна подполковник Ф.

— Впрочем ти по каква работа си дошъл? — попита заместник-директорът, като глътна някакво лекарство в капсула.

— А, да. Бих желал да се срещна с Майер.

— Аа, по онази работа. Казва, че се е провалила — рече иронично заместник-директорът и натисна копчето на вътрешната телефонна уредба. — Майер май започва да развива невроза.

— Той едва ли има вина за това...

— Но, изглежда, носи моралната отговорност.

— Морална отговорност ли?

— Ами... — по лицето на заместник-директора се изписа смущение. — Точно преди една година бе откраднат болестотворен материал, който той изследваше.

— Да, да — подполковник Ф. направи кисела гримаса. — Случаят с асистента, който беше изнесъл култивационен материал, а после изчезна. Тук се намеси групата, занимаваща се с промишлен шпионаж, проследихме го чак до Мексико, обаче накрая не успяхме да го хванем.

— Майер смята, че бацилите, които трябваше да бъдат изнесени от Великобритания, са подобрен вид на този материал.

— Какво? — подполковник Ф. се вцепени. — В такъв случай този материал е бил продаден на Великобритания, не е ли така?

— Извикайте Майер — нареди по телефона заместник-директорът и се изправи. — Аз имам малко работа. Ако ще разговаряш, използвай тази стая. Да, освен това — заместник-директорът посочи под масата, — ако искаш да ползуваш магнетофона, копчето е тук.

Подполковник Ф. тъжно се усмихна: „Знае, че Майер ми е племенник, затова се подиграва. Нима мисли, че съм дошъл да разследвам дейността на племенника си?“ Докато чакаше, подполковникът разгледа стаята. Зданието беше доста старо. Във всеки случай на повече от двадесет години. Бе построено още през 1943 по време на Втората световна война. Първоначално бюджетът му бе 42 милиона долара, а броят на служителите в института — около 4 хиляди души. А сега годишният бюджет възлизаше на 200 милиона долара, а работещите тук бяха повече от 15 хиляди. Притежаваше експериментални бази край Мисисипи и в щата Юта, предприятия в щата Индиана, а съвсем неотдавна бяха построили и нов, секретен завод някъде в пустинята.

В стаята влезе Майер. Още млад, около тридесетгодишен, блед, висок и тънък, с нервно изражение на лицето, с вид на човек, обсебен от една-единствена мисъл:

— Оо, Ед... — с топлота рече подполковникът. — Здрав ли си? Не боледуваш ли от онзи страшен грип?

— Какво има? Чичо... — Майер огледа стаята и се поправи — ... господин подполковник...

— Не се безпокой, заместник-директорът ми обясни как се включва подслушвателното устройство.

Майер болезнено се усмихна:

— След случая от по-миналата година ние непрекъснато сме под наблюдение. Тези, които знаят или се досещат за това, си мълчат и все още са добре. Но онези, които не знаят, критикуват началството и роптаят срещу Министерството на отбраната, без да се досещат, че по този начин им се трупа „досие“.

— Това е неизбежно. Такива са задълженията на органите за безопасност. Аз сам го предложих.

Майер затвори очи:

— И за какво си дошъл?

— Във връзка с онзи случай, който завърши с провал — стисна зъби подполковникът. — Искан да чуя мнението ти. Дали не се налага да опитаме още веднъж?

— Защо трябва да питаш мене? — отвърна Майер, извърщайки се встрани. — Нима не каза сам, че това е информация от групата, занимаваща се с промишлен шпионаж?

— А тогава, когато те запитах дали трябва да се купува онзи болестотворен материал, нали ти сам ни го препоръча и каза, че ще участвува в операцията.

— Мислех, че ако нещо се обърка, ще стане много опасно. С такива материали трябва да се занимава специалист...

— Ти май си знаел, че този материал е подобрен вид на бактерии, откраднати по-миналата година от лабораторията.

— Не съм сигурен в това. Когато ти проверяваше информацията и предполагаше, че са откраднати от Съветите, само си мислех дали наистина е така — Майер разгорещено размаха ръце. — Макар и да нямах точни сведения, веднага разбрах, че този материал е откраднатият. Има същите особености...

— Да опитаме ли още веднъж, Ед — подполковникът захапа мустака си. — Това са страшни бактерии, които трябва да притежаваме в името на безопасността на Америка, нали? Ако трябва да ги имаме, ще го направим, съществуват начини...

— Спри, моля те! — извика Майер и удари по масата. — Ако влезеш във връзка с ония в Англия, непременно им кажи да спрат всякакви изследвания с това, веднага! Да изгорят всичко, нищичко да не изтича навън. Не, изобщо да прекратят тези ужасни изследвания.

— Успокой се, Ед!

— Но, чуй! Чичо, тия бактерии са страшно нещо, зъл дух. Те не са творение на земната природа — Майер пристъпи към масата. — Нали знаеш, от 1963 в продължение на четири години изкуствени спътници на Земята са събирали тези микроорганизми от Космоса, на височина от 300 до 500 километра.

— Знам — отвърна леко смутен подполковник Ф. — Преди няколко години чух, че в Авиационния медицински институт в Брукс се съхранявали някакви бактерии, които притежавали огромна размножителна способност.

— И след това в космическото пространство бяха открити и взети още шест вида подобни микроорганизми. Два от тях са бацилни спори. Тяхна обща черта е, че живеят в безвъздушното пространство при температура, равна на абсолютната нула и постоянни радиационни бури, а размножителната им сила в земна обстановка надминава представите на разума.

Тръпки побиха подполковник Ф. Това едва ли се дължеше само на високата температура. Стори му се, че във въздуха шават насамнатам невидими микроскопични вируси.

— Откраднатият материал РУ-308 е подобрена форма на един от тези космически микроорганизми. Но тук се крие още една *наистина страшна тайна*.

— Аз нищо не разбирам от вашите изследвания — прекъсна го подполковник Ф. Не искаше тук, от устата на племенника си, да научи за някакъв „секрет“, тъй като в тази непозната стая можеше да бъде скрито още някое подслушвателно устройство. Но Майер не спираше:

— Лекарите от нито една страна не знаят колко е страшно това, не знаят какво представляват тези бактерии. А пък и учените от този институт, като изключим хората от моята секция... Никой... Поради

наложената секретност в цялата армия също никой не знае за микроорганизмите, взети от Космоса. И ние, при нашите изследвания, се занимавахме само с два вида. Правилно ли е това? *Учените от целия свят не знаят нищо за микроорганизмите от тази група...*

Подполковник Ф. неспокойно огледа стаята. Трябва по някакъв начин да го принуди да спре, достатъчно е това, което каза досега.

— Обаче — продължаваше да говори Майер, гледайки втренчено със зачервените си очи — истинският секрет на РУ-308 е не само в това, че вследствие на някои подобрения размножителната му способност се увеличава три пъти, а че се използва явление, неизвестно на никого от микробиолозите и генетиците. На пръв поглед РУ-308 е само вид коки, които са обикновени и безвредни, но на които не им действуват антибиотици. Фактически истинската болестотворна, ужасяваща същност на РУ-308 е *прикрита*.

— Едуард! — повиши глас подполковникът. — Достатъчно, млъквай!

— Ако те — продължи Майер, почти разплакан от силното вълнение — бъдат изпуснати или пък се използват действително за военни операции, причинителят, неизвестен на никого от лекарите по света... при това *истинският* причинител няма да може да бъде разпознат. Ако не се познава механизмът на скритото болестотворно действие на РУ-308, вирусът изобщо не може да бъде разкрит... Ако бях съобщил на научния свят за този феномен, щяха да ми присъдят Нобеловата награда.

— Обаче — рече подполковник Ф., като се стараеше да го успокои — поне за армията е създадена ваксина, нали?

— Още не е — Майер закри с ръце лицето си. — Проведохме различни култивации, но перспективата да се произвеждат промишлени количества ваксина е още далече. Засега сме на етапа на експериментите. Тук, в института, малцина знаят за страшната сила на вируса. Засега още не сме провеждали полеви изпитания. Ами ако случайно изпуснем РУ-308 или по време на полевите изпитания стане изтичане, какво ще се случи тогава...

Изведнъж подполковник Ф. си спомни приказката за джина от „Хиляда и една нощ“, която беше чел в детството си. Някакъв човек взел захвърлената на морския бряг малка бутилка, отворил я, а отвътре

излязъл пушек и се превърнал в страшен дух — джин, който се нахвърлил върху спасителя си.

Чутото го разтревожи, обаче му се стори, че бледният, изнервен Майер преувеличава. Джин, да, така е. И когато в Лос Аламос успешно бе проведен първият ядрен взрив, и когато на атола Ениветок^[5] избухна първата водородна бомба, подполковник Ф. пак си бе припомнил приказката за джина. И при изпробването на първите балистични ракети, и при създаването на антиракетната радарна мрежа... Но в края на краищата човечеството намира начин да контролира тези средства. Освен всичко друго равновесието на силите е и израз на волята на провидението, което създава контрола...

— Ала и Великобритания вече притежава това — каза подполковникът. — Съветският съюз също изпрати няколко изкуствени спътника на Земята. Ако успеят да се сдобият с микроорганизми от същия вид, може би ще създадат по-страшно бактериологично оръжие от нашето. И така най-мощното нападателно средство едновременно се превръща и в отбранително оръжие. С други думи, работата, изпълнявана от тебе, служи за отбраната на родината...

— Мене вече ме е страх. Чичо, говориш за отбраната на родината, за равновесието на силите... Това няма край. Действително няма край. Ядреното оръжие вече достигна точката на насищане. Затова САЩ, СССР и Великобритания пристъпиха към преговори за неговото премахване. И защо в такава епоха нашата ужасяваща работа трябва да продължава? Ядреното оръжие достигна точката на насищане, обаче тук при нас е бездънно бласто. В бактериологията могат да се разработват все повече и все по-страшни оръжия. Даа, действително... съвременната бактериология от времето на Пастър насам служи за създаването и усъвършенстването на отвратителни средства за убийство на хората. Цялата тази наука, чието истинско предназначение е да спасява хората от болести и смърт... и да се бори със смъртта, трябва да бъде разкрепостена, за да можем ние да използваме най-новите, най-важните открития. Обаче никой не може да научи колко е ужасно онова, което сме създали в името на защитата на родината.

Майер започна да хлипа. Подполковникът го гледаше мрачно.

— Ние получаваме доста средства от военния бюджет, разполагаме с по-съвършена апаратура от обикновените лекари и

създаваме най-съвременните унищожителни оръжия. Създаваме нови, невиджани досега бактерии. Грипният вирус Ф-12, получен от нас, притежава къде-къде по-силно действие от разпространяващия се сега вирус „минус А“. Навярно си чувал за ботулизма, при който смъртта настъпва двадесет и четири часа след заразяването. При новата мутация ботулизъм К, една унция от който може да убие 220 милиона души, се преодоля недостатъкът на ботулизма, познат досега — неговата анаеробиоза^[6], и той вече може да се размножава и да живее в атмосферата. Кой от лекарите в света знае за това? За петнадесет години антракът и всякакви други бацили увеличиха токсичността си и размножителната си способност неколkokратно. Днес съществуват около осемдесет и шест вида бактерии и вируси, които не се използват като бактериологично оръжие — много са силни и действието им е непредсказуемо. Но най-малко шестдесет от тях, пък и повече, могат да бъдат култивирани по всяко време.

Подполковникът незабелязано натисна бутона под масата. Майер, хапейки ръце, продължаваше да говори.

— Като използвахме научните изследвания в областта на раковите заболявания и молекулярната биология, въведохме в употреба четири нови бактериологични оръжия. Изследванията на бактериологичното оръжие В от групата вируси са същинско благо. Докато биологията и терапията напреднат дотам, че да се справят с тях, унищожителната им мощ ще се увеличи. Аз...

Вратата се отвори и влезе заместник-директорът. Той студено погледна Майер и попита:

— Какво има?

— Племенникът ми, изглежда, се е преуморил — рече подполковникът. — Бих искал да ви помоля да му дадете малко отпуск.

— С удоволствие — отговори заместник-директорът. — От нашата работа човек се пренатоварва психически И е опасна, и е секретна, моите нерви също не са много в ред.

— Ед, върни се в стаята си — каза подполковникът — и напиши молба за отпуск.

— Аз... — Майер се надигна, като сподави вика си.

— Е, добре, остави всичко на мен! — високо отвърна подполковникът и сложи ръка върху рамото на племенника си. Заместник-директорът отвори вратата и рече:

— Починете си добре! Може да отидете на риболов в Маями.

Щом Майер, навел глава, излезе от стаята, подполковникът се обърна, към заместник-директора.

— Заповядай на хората си от полицейския отдел да следят Ед!

— Защо?

— Трябва още отсега да започнат наблюдението.

Заместник-директорът натисна копчето на вътрешния телефон и даде кратко нареждане. Подполковникът се бе изправил до прозореца и гледаше навън. Някъде пееха птички.

— Какво се е случило? — угрижено попита заместник-директорът.

— Не чу ли какво си говорихме?

— Мислех, че са семейни работи... Подполковникът бе зареял поглед навън и сякаш не се решаваше да започне.

— Ти какво мислиш за този РУ или как ги наричате тези бактерии?

— Откраднатите ли? Това е материалът, който беше взет от Космоса и донесен от института в Брукс, а Ед го изследваше — заместник-директорът сплете пръстите си. — Няма нищо особено. Ако действително англичаните са откраднали от нас тези нови видове бактерии и, както твърди Ед, по-късно са ги усъвършенствували, това означава, че нашият институт не може да мери сили с Англия. Май трябва да понаплескаме Ед. Но е възможно, поради неврозата си, Майер да преувеличава застрашителната им сила. Защото се чувства и виновен, че ги е откраднал асистентът му...

— Той ли е най-отговорното лице в тази секция?

— Да! Макар да ги наричаме секции, ние сме само опитен институт и хората, които работят тук, не са много. Защо?

Подполковникът се обърка. „Може би нарочно крият от мен действителния резултат от опитите? Или пък Ед поради неврозата си преувеличава и бълнува.“

— Във всеки случай... — събрал решителност, подполковникът се обърна. — Ако говорим открито, Ед е във влошено психическо състояние.

— „Опасна и секретна работа“... Разбираш ли, подполковник? Няма нищо странно в това. Ти работиш от доста време в Министерството на отбраната. Нима не знаеш, че на психологическите

тестове, които се провеждат всяка година, пропадат повече от десет процента от персонала, обслужващ ядреното оръжие? А мнозина отпадат и при тестовете за преминаване в по-висок чин. И тук е така. Ако провеждахме строго тестване, може би повече от половината служители тук щяха да бъдат признати за опасно болни.

— В такъв случай необходимо е това положение да се узакони и всички, които работят по създаването на отровни газове и бактериологично оръжие, да преминават през тестове — каза подполковникът. — Но във всеки случай засега не бива да оставяме Ед без наблюдение. Може да направи нещо.

— Ще го следим известно време.

— Не! — подполковникът захвапа мустака си. От високата температура лицето му се бе зачервило и изпотило. — Аз ще напиша вместо него молба за отпуск. А след това, по твоя заповед, искам да го оставиш да си почине *тук*.

С леко трепереща ръка подполковникът бързо написа заявлението. Хвърляйки бегъл поглед към листа, заместник-директорът присви очи и попита:

— Действително ли е твой племенник?

— Наистина ми е племенник и искам да го предпазя от опасност, докато не е още късно — отговори подполковникът. — Рийгън... приятели сме от много години и затова послушай какво ще ти кажа. Честно казано, от гледна точка на опазване на държавната тайна би трябвало аз да издам заповедта непосредствено на моите подчинени. Но не бих искал това да се разчува. Ето защо ти подготви заповед за неговото излизане в отпуск.

— Добре — заместник-директорът сви рамене, — доколкото имам такива права, ще заповядам на нашия полицейски отдел.

— Със съпругата му ме остави да поговоря аз — извърна лице подполковникът. — Ще кажа, че е изпратен със секретна задача в Занзибар.

Заместник-директорът натисна бутона на вътрешния телефон:

— Повикайте началника на полицейския отдел Куинланд!

В това време подполковникът вдигна слушалката на телефона.

— Военната болница... — изрече той и мъчително се закашля.
— Свържете ме с психиатъра Бароуз!

Майер влезе в стаята си, която се съобщаваше с лабораторията на секцията, ръководена от него, и се отпусна омаломощен на стола, държейки главата си с ръце. Възбудата му бе попреминала, но главата му все още беше замаяна. Сам той си даваше сметка, че нервното напрежение, продължило повече от година и половина, може всеки миг да сломи съпротивителните му сили. Вдигна глава и погледна ръцете си. Те слабо трепереха и помръдваха, като че ли не му принадлежаха.

„Аз не съм виновен!“ — простена той. И този стон бе израз на обзелата го истерия. Втренчи се във вратата, която го отделяше от лабораторията. Зад тази обикновена сивозелена стоманена врата беше неговото работно място с разпръснати колби, микроскопи, електронноизчислителни машини, електронни микроскопи и всякакви други уреди. Там работеха стари моми и млади асистенти. Зад лабораторията се простираше помещението за култивация с две отделения — в едното се култивираха вируси, а в другото — бактерии. В различни стъкленици, пълни с култивационен материал и изкуствено размножени клетки, се създаваше различна по своите видове и форми ужасяваща смърт. Вирусите биваха подлагани на радиационно облъчване, на обработка с различни химически препарати, по изкуствен начин се предизвикваха резки изменения в структурата им и тяхното унищожително действие ставаше все по-страшно. Погледната отвън, лабораторията приличаше на всяка друга медицинска или биологична лаборатория, чието предназначение е да се бори със смъртта, но тук зад строгата завеса на секретността се създаваше все по-бърза и неизбежна смърт.

„Аз не съм виновен!“ — извика още веднъж Майер. Идеше му да закрепши с цяло гърло. Искаше му се да разсее напрежението си. Психическото напрежение, продължило повече от година, се дължеше не толкова на факта, че от лабораторията, чийто ръководител бе той, са откраднати бактерии, а на това, че като служител във военния институт близо една година нарочно бе избягвал да публикува истинските резултати от своята работа. Най-добрият му асистент бе откраднал вид бактерии от серията РУ-300 може би защото по-рано от него самия бе осъзнал опасността от тях. Но за истинската заплаха, скрита в тази серия бактерии, не се досещаха нито помощникът му, нито останалите

учени. Единствен Майер ги бе изследвал професионално и неведнъж, вледенен от страх, бе мислил за тяхното ужасяващо действие.

Но причината не беше само в това, че в началото той съзнателно избягваше да напише доклад. До този момент, когато докладваше за резултатите от своите експерименти, винаги бе изключително стриктен. Обаче изведнъж усети, че се движи по ръба на страшна пропаст. Ако... ако тази група бактерии действително притежава такива ужасяващи свойства, каквито бе предвидил той, и ако военните обърнат внимание и ги признаят официално за бактериологично оръжие, тогава какво ще стане? Ами ако още по време на полевите изпитания не всичко мине гладко и нещичко бъде изпуснато...

За характера на тези бактерии не бяха известни още много неща. Затова Майер нарочно не включваше в своите доклади данни, които биха развихрили въображението на ръководителите на института и биха породили у тях желанието да притежават този вид. Във всеки случай от него не се очакваше кой знае какво — да развива нови видове. Той отговаряше само за част от общата работа — отбираше подходящи бактерии, рикетсии и вируси, подобряваше структурата им и ги наблюдаваше как действуват. Приятна и не толкова тежка работа, а ако от сто опита един бе успешен, това се смяташе за добро постижение. В докладите си той натрупа толкова лъжи, че заприлича на крадлив касиер, който, за да оправи баланса на едно място, взема от друго.

Едновременно започна да се пробужда и съвестта му. Ако изготви доклад с верни данни, военните направо ще подскочат. Така ще ги зарадва новото оръжие, по-страшно от водородната и неутронната бомба, а отгоре на това тайно. Обаче през тези четири години, докато живееше в лабораторията и се срещаше с различни военни, той започна да се съмнява дали те биха могли да осъзнаят докрай последствията. Наистина не бяха лишени от смелост, но служеха на „необходимостта“ на своето време и безумно биха се зарадвали, ако получеха оръжие, хилядократно по-евтино от ядреното, но притежаващо същото и дори по-силно действие. Защото досегашните бактерии като цяло също бяха известни и на врага и въпреки шумната реклама при тяхното приложение не се получаваше очакваният ефект. Чума? Холера? Всичко това е известно. Съвременната медицина знае да се бори с тях...

Но този вид е различен. Дяволско творение, открито в Космоса.

Без да усети, Майер бе изпохапал ръцете си до кръв. Преди малко, когато вече не бе в състояние да запази гнетящата го тайна, се бе раздрънкал за неща, които не би разкрил пред никого, дори пред чичо си, консервативен военен от разузнавателните служби на Министерството на отбраната. Внезапно Майер осъзна какво бе сторил и го обля студена вълна на ужас. Какво ще стане? Дали чичо му ще съобщи на заместник-директора? Как ще възприеме той всичко това? Заместник-директорът беше хладнокръвен тип и приличаше по-скоро на ловък бюрократ, отколкото на учен. А по отношение на действителното, т.е. военното използване на подобни резултати притежаваше по-скоро интуиция, отколкото въображение. Като ръководител на института няма да пропусне шанса да си припише заслугите. Нима, изпаднал във възбуда, Майер беше извършил нещо непоправимо? След като само той знае за действието на тези вируси, дали ще е възможно тайната да се запази? Обаче сега, след като се е разприказвал, заместник-директорът с тънкия си нюх едва ли ще остави нещата така.

Майер се изправи и закрачи из стаята като звяр в клетка. После изведнъж се втурна към бюрото, нервно издърпа едно чекмедже, извади лист, изписан с цифри и знаци, и започна да пресмята. Но щом написа две-три цифри, моливът се счупи. Колкото и да пресмяташе, излизаше все същото! Колкото и да събираше, да разделяше, броеницата от цифри очертаваше образа на страшно чудовище, уголемяващо се безспир. От доста време той хвърляше всичките си сили да проучи изцяло този въпрос. Като взе предвид възможностите на епидемиологичната система в целия свят, скоростта на разпространение на епидемията, различните случайности, които можеха и да бъдат избегнати, историята на борбата с епидемиите, сведенията на специалистите-стратеги на бактериологичната война, и на специалистите по обществена хигиена и огледа всички известни фактори, Майер успя да създаде приблизително ярна картина на онова, което би могло да се очаква от резултатите на неговата работа. Освен токсичния си характер причинителят на болестта вследствие на различни други фактори е способен да предизвика редица проблеми. Първо, той не е известен на никого. Следователно навременното му откриване ще се забави. Неясни са и пътищата на разпространение на

епидемията. Известните досега лекарствени препарати не са ефикасни. И в резултат вирусите от групата РУ–300 са безкрайно опасни.

„А може би аз съм песимист — се питаше стотици пъти на ден Майер. — Единствено аз познавам страшния характер на този вид и може би това ме кара да преувеличавам опасността? Но възможността всички фактори заедно да предизвикат най-лошото е много голяма. Ала дори и да не съществуваха всички тези фактори, дори и да не се случи най-лошото, достатъчно е да бъде задействуван само един от тях, за да се включат и другите като лавина... Чичо ми твърди, че съществува възможност и Великобритания да притежава подобен вирус. А може би и Съветският съюз...

Ако е така, опасността нараства три пъти. Ами ако и в някоя друга страна под прикритието на военната тайна се правят същите опити... Какво съм създал?! О, наистина...”

Майер бе от семейство на квакери, но не вярваше в бога. Ала сега за първи път му се прииска да се обърне към бога, за да се успокои и да вземе решение. Той се облакът на масата и сплете пръсти. Но божественият образ така и не се появи. Вместо него в съзнанието му изплува бездънна пропаст. Стиснал зъби, Майер заплака.

Докато хълцаше, си спомни за Ферми и Айнщайн. Дали тези емигрирали от Европа учени биха участвували в разработката на проекта „Манхатън“^[7], ако са осъзнавали какво ще стане само петнадесет години по-късно? Когато над Хирошима и Нагасаки са били хвърлени бомбите, могли ли са те да си представят ясно и пълно разрушенията и страданията? Но нима за всичко това трябва да се обвиняват само политиците и тези, които са използвали оръжието? Наистина Германия, която притежаваше Хайзенберг, Германия, която бе завладяла завода за тежка вода в Рюкан^[8], е имала възможност първа да създаде атомната бомба. Но нима учените, до които се е допитало правителството и които са създали оръжието, могат да избегнат отговорността? Науката е нож с две остриета. Нима учените, давайки оръжието в ръцете на Марс, не са чувствували угризения на съвестта? Колкото и да са безмилостни законите на войната, а може би именно поради тях, учените трябва да забавят предаването на *това* оръжие в ръцете на политиците, докато настъпят други времена.

Когато, разкъсван от душевни терзания, Майер стигна до този извод, той изведнъж осъзна какво желае и какво чака. Мечтаеше за договора за съкращаване на оръжията, който през лятото или най-късно до есента трябваше да бъде подписан между САЩ, Великобритания и СССР на Общото събрание на ООН. Въпросът за пълното съкращаване на въоръженията, чието разрешаване дълго време се люшкаше ту в една, ту в друга посока, сега, въпреки съществуването на реакционни сили в САЩ, а и в много други страни на света, особено във Франция и Китай, изглежда, щеше да бъде решен съгласно курса от 60-те години, предложен от СССР още по времето на Кенеди и Хрущов. Дълбоко в душата си Майер бе запазил спомена за предложението на Хрущов, направено през септември 1960 година по време на петнадесетата сесия на Общото събрание на ООН. Онова предложение, което предвиждаше тристепенно пълно разоръжаване. Отначало отказ от ядреното оръжие и от неговите носители, след това от бойните отровни вещества и другите видове химическо оръжие, както и от бактериологичното оръжие. Ако тази есен бъде подписан договор за всеобщо разоръжаване, бактериологичното оръжие ще потъне в заборава, а сам Майер ще се освободи от тежестта на държавната тайна. Тогава ще може да публикува данни за двойния механизъм и за изключително интересната, но застрашителна способност за размножаване на вирусите от групата РУ-300. Този двоен механизъм беше непознат и не се срещаше при нито един друг вирус на Земята. Освен това Майер щеше да изкаже предположение относно произхода на вируса, който не би могъл да съществува извън живата клетка, и това навярно щеше да предизвика високата оценка на научния свят.

Още когато беше заплетен в онази шпионска история, той вече съзираше надежда. Ако не беше избързал да разкаже на чичо си, който работеше в разузнаването на Министерството на отбраната, ако беше издържал още малко, сега всичко щеше да бъде добре. Но, изглежда, вече бе късно. Щом шефовете веднъж са се заинтересували от РУ-300, те ще забележат пропуските в неговите доклади и навярно ще наредят да се започнат полеви изпитания. Ако стане така...

Майер се озърна с отчаян, безумен поглед. Преди време, още съвсем млад, той беше заминал за Южна Америка, за да се бори със заразните заболявания, и тогава успя да придобие пълна представа за

ужасната трагедия, която би могла да се случи. Дори такива познати болести като жълтата и тропическата треска, едрата шарка и някои други, за които съществуват и лекарства, и методи за лечение, могат да разклатят равновесието в човешкото общество и да причинят невъобразими беди. Добре знаеше това. Там, в джунглите на Боливия, избухна епидемия от парохолера и за една седмица бяха обезлюдени три индиански селища. За да спре настъплението на болестта към града, трябваше да се води истинско сражение с ваксина и лекарства, донесени със самолети от много страни на света. А тези РУ-300...

Той впери поглед в отвореното чекмедже. Преди малко, докато вадеше оттам листите, се показаха някои документи, които лежах на дъното. Беше брошурата с материалите на петата Пъгуошка конференция от август 1959 година. Даа, 1959-а — вече бяха минали близо десет години оттогава. Бе получил този документ от един мълчалив студент, от онези, „наблюдателите“, които дежуряха пред института, а после го бе оставил в чекмеджето. С треперещи ръце взе брошурата.

Пъгуошката конференция... в отговор на призива на Бертран Ръсел и Айнщайн, които бяха вдигнали глас против опасността от ядреното и другите видове оръжия за масово поразяване и припомниха отговорността на учените, в Пъгуош, Канада, периодично се свикваха конференции. Първата бе посветена на проблема за уврежданията, причинявани от радиационното облъчване при използване на ядрената енергия, на въпросите за контрола над ядреното оръжие и отговорността на учените. Втората конференция също бе свикана в Канада. Третата се проведе във Виена, където се прие известната Виенска декларация за историческата отговорност на учените пред човечеството. В брошурата се припомнях тези факти, а после се разглеждаха материалите от петата Пъгуошка конференция, чиято главна тема бе въпросът за химическите и бактериологични оръжия. А ето и съдържанието:

„Днес вече не е тайна, че в много страни на света се провеждат изследвания и експерименти с химическо и бактериологично оръжие.

В последно време застрашителната сила на тези видове оръжия значително нарасна. Съществува бактериологично оръжие, създадено въз основа на най-новите открития в областта на микробиологията, генетиката и биохимията.

Например с лекота могат да бъдат изработени причинители, които са силно устойчиви към антибиотиците и проникват в човешкия организъм по начин, съвсем различен от познатите досега.

М. М. Каплан посочва, че като бактериологични оръжия могат да бъдат използвани причинителите на: едрата шарка, ботулизма, бруцелозата, заушките, жълтата треска, тифа, грипа, аденовирусите и др. Химическото и бактериологичното оръжие могат да бъдат произвеждани и от недотам развити страни. Следователно съвременното бактериологично оръжие не бива да се подценява. Не бива да се твърди, че днес то не може да се употреби срещу колониалните страни в борбата им за независимост, както и да се внесе отвън в случай на намеса във вътрешните работи или при вътрешни конфликти в страните от третия свят. Възможно е то да се произвежда в големи количества при сравнително ниски цени. В случай че се намерят средства за неговото разпространение, смятаме, че то може да причини значителна вреда.“

Отдолу с едър шрифт бе отпечатано решението, прието от участниците в конференцията.

„I. Незабавно сключване на международен договор за забрана на химическото и биологичното оръжие. II. Отказ от секретните изследвания в областта на микробиологията, токсикологията, биологията, фармацевтиката и осъществяване на контрол над тези изследвания.“

Майер сам бе подчертал в брошурата най-важните точки, а в бялото поле беше написал: „Вие не познавате политиката и сте едни сантиментални идеалисти!“

Вгледа се в мастилените букви, поизбелели от времето. Преди десет години! Още преди десет години учените бяха предвидили създаването на непознато и страшно биологично оръжие. Сетне година подир година инвестициите растяха, а микробиологията и генетиката бързо се развиваха. Майер изведнъж осъзна, че с тайната на бактериите от групата РУ–300 в огромната организация, от която неговата секция бе само малка част, откритията не свършват. Сред тази гигантска военна изследователска система може би са направени много повече и много по-страшни открития, за които той от сравнително маловажния си пост дори не бе чувал.

Не, там, зад секретните стени на международната политика, които по целия свят стават все по-дебели, едно подир друго...

Майер неволно закри устата си с ръка. Изведнъж му се прииска да повърне. Спазъмът бе толкова силен, че той, без да мисли, се наведе над кошчето за боклук. Когато се успокои, изведнъж го обзе решителност. Взе брошурата, гледа я известно време, а след това я накъса на дребни парченца и ги хвърли в кошчето. Пръстите му леко трепереха. Избра от книгата, натрупани на масата, кафеникав блокнот и го отвори. Отпред имаше бележки във връзка с изследванията, а на гърба на страниците бяха изписани цифри — данните относно РУ–300, съкратени така, че да може да ги разбере само той. Майер се изправи. По време на отпуска ще замине за Канада. От сутрешния вестник беше узнал, че там ще се провежда поредната Пъгуошка конференция. Осъзна, че е решен да стане „сантиментален идеалист“, както бе написал преди години в полето на брошурата.

На вратата се почука Майер бързо затвори блокнота и нервно извика:

— Кой е?

— Вика ви заместник-директорът. — Беше Куинланд, началникът на охраната. Майер пребледня като платно.

„Защо е изпратил началника на охраната? Защо не ме повика по телефона?“... Без да разбира какво е станало, Майер бързо откъсна последните листа на блокнота, сгъна ги на четири и ги мушна във вътрешния джоб на сакото си, който се изду.

Отвън стоеше капитан Куинланд, едър мъж с малки очи и остър поглед. Майер нарочно не го запита за какво точно го викат. Когато влезе в стаята на заместник-директора, чичо му, подполковник Ф., вече го нямаше. Заместник-директорът го посрещна с иронична усмивка.

— Аа, Майер... — рече той, усмихнат все тъй недоброжелателно. — Сега говорихме с чичо ти и от този момент ти си в отпуск. Това е заповед. Заповед за отпуск.

— От този момент ли?

— А-а — заместник-директорът хвърли поглед към Куинланд. — Това също е заповед, по-напред ще отидеш във военната болница.

— Но аз съм добре — отговори Майер. — Неотдавна ни преглеждаха. Сложиха ми и ваксина против грипа...

Майер сравняваше изражението на заместник-директора, от чието гладко лице не слизаше усмивката, и на началника на охраната, който бе мрачен. Някои неща започваха да се изясняват. До какво ли ще доведе онова, което във възбудата си бе наприказвал на чичо си...

— Ясно — рече Майер. — Ще отида да се преоблека.

Той излезе от стаята, а началникът на охраната остана вътре. Но когато тръгна по коридора, някакъв тип с равнодушно изражение пое в същата посока. Щом се накани да влезе в тоалетната, там преди него се вмъкна трети от охраната, давайки вид, че това е случайно.

— Аа, доктор Майер — рече той с невинен израз на лицето. — Знаете ли, че тази година футболният мач между отборите на армията и флота май нямало да се състои. Половината от играчите умрели от грип.

Без да обръща внимание на тези глупости, Майер влезе в тоалетната и затвори вратата. Пусна водата, за да не се чува, накъса листите от блокнота на дребни късчета и няколко пъти натисна сифона, докато всичко изчезна в канала.

Когато излезе от тоалетната, мъжът от охраната, странно изкривил лице, стоеше пред огледалото над умивалника.

— Май че имам стомашно разстройство — престорено весело подхвърли Майер.

Докато се качваше в колата, притиснат от двамата охраняващи, Майер се почувствува обезсилен, досущ като мъртъв. А и картината на настъпващото лято му се стори изключително странна.

Докато пътуваха до болницата, покрай тях с вой прелетяха две линейки. Когато болничната кола спря до главния вход, те видяха как на три пъти отнесоха хора на носилки, а отзад вървяха близките им, притиснали кърпички до лицата си. Бяха станали две транспортни произшествия и това също изглеждаше някак странно.

— Напоследък зачестиха катастрофите — обърна се към шофьора единият от охраната. — Да не би да има някаква връзка със слънцето?

Случаят с Майер завърши без всякакви последствия. Заместник-директорът Рийган почина внезапно на следващия ден в собствената си баня.

Подполковник Ф. почина пет дена по-късно вследствие на заболяване от грип и пневмония.

ВАШИНГТОН, ЩАТА КОЛУМБИЯ, БЕЛИЯТ ДОМ

Докато откарваха Майер във военната болница, президентът слушаше със сериозно изражение доклада на министъра на отбраната. Присъствуваше и министърът на финансите, който също бе угрижен. „Тибетският“ грип бе нанесъл неочакван удар на отбранителната система на страната. Поради заболяванията от грип една пета от силите на армията и флота бяха небоеспособни. Производството на ваксина също не бе достигнало необходимите размери. Вирусът бе нов вид и за него нямаше ефикасна ваксина, а поради слабото действие на съществуващата бяха необходими три пъти по-големи количества, но тя пък често предизвикваше алергия...

— Само с усилията на медицинските армейски части няма да успеем — мрачно говореше министърът на отбраната. — За производството на ваксина само армейските съоръжения и лаборатории не са достатъчни. Една част от работата поверихме на гражданските служби и на университетите, но вследствие на епидемията от псевдочума по кокошките положението с яйцата е изключително тежко...

— Даа, в това отношение нещата са зле — намеси се министърът на финансите. — Ако не отпуснем незабавно парична помощ на производителите на яйца и птици, до лятото четиридесет процента от

американските птицевъди по всяка вероятност ще фалират. А и в промишлеността ще настъпи хаос.

— Тук бих искал само едно — да се осигурят някои специални съоръжения за производството на ваксина за армията — обади се пак министърът на отбраната. — Донесъл съм списъка на всички лаборатории за производство на ваксина в страната. Ако предоставите на армията само толкова.

Президентът и министърът на финансите се спогледаха. Това, което искаше министърът на отбраната, представляваше повече от половината от всички налични американски, университетски и граждански лаборатории за производство на ваксина.

— Не — с мъка изрече президентът. — Това е невъзможно. Държа на армията, естествено, ала нося отговорност и за живота и капиталите на цяла Америка. Щетите, причинени на гражданското производство, на транспортната мрежа са огромни. Знаете ли колко начални училища са затворени, толкова са много, че дори не мога да запомня цифрата. Сред децата до десет години смъртността също е много висока. Непрекъснато получавам писма от майки и деца от цялата страна, натрупа се цяла планина. Пишат ми: „Господин президент, дайте ни ваксина“...

— Но сега не е време за сантименталности — отчаяно рече министърът на отбраната. — Помислете! Ние можем по някакъв начин да попълним сухопътния и флотския състав. Обаче какво ще правим с пилотите от военновъздушните сили?

Президентът притисна с ръце слепоочията си.

— Ако имат температура, те не могат да управляват самолетите — продължаваше министърът на отбраната. — Неотдавна ми докладваха, че НОРАД, противовъздушната отбрана и службата за оповестяване не могат вече да поддържат предишния ритъм на работа. Говори се, че дежурните бомбардировачи, които трябва да излетят при обявяване на извънредно положение, ще бъдат съкратени наполовина от следващата седмица. Щетите, нанесени на сухопътните сили, вече са достигнали заплашителни размери. Действително е така, господин президент Боя се, че нарастването на заболяванията сред персонала, обслужващ антиракетните системи и системата за ответен удар, може да доведе до случаен инцидент.

Да, това действително беше нещо, за което президентът трябваше да помисли. Той веднага се сети за червения бутон, намиращ се на деветия подземен етаж на Белия дом. Този бутон, скрит в обикновен на пръв поглед панел, беше поставен по нареждане на предишния президент, който принадлежеше към групата на антисъветски настроените екстремисти. На настоящия президент, привърженик на разоръжаването, му бе неприятно дори да мисли за това. Той бе решил по време на своето управление да скъса с политиката на предишния курс. Само да успеят да подпишат договора за пълно и всеобщо разоръжаване... Но ако преди подписването на договора отбранителната система се намира пред голяма опасност, волю-неволю президентът трябваше да мисли и за този вариант. При нападение от Космоса или пък при атака с отровни газове, вследствие на което би загинал целият персонал, отбранителната система се превключваше на *автоматичен режим за нанасяне на ответен удар срещу врага*.

— Наскоро получих доклад — продължаваше министърът на отбраната. — В една стратегически важна радарна база в Аляска за една седмица са заболели двадесет и трима души от обслужващия персонал. Четирима от тях са починали. Базата фактически е прекратила своята дейност. Но положението е такова не само там и най-важното е, че и другаде нещата се развиват в тази насока със застрашителна бързина. Като вземем предвид разпространението на грипа сред гражданското население, свикването на запаса също не е в състояние да оправи положението. Ако не се предприемат никакви спешни мерки...

— Изглежда, председателят на Комитета на началниците на щабовете^[9] доста ви е уплашил — рече министърът на финансите.

— Тези заплахи от известно време се прекратиха — кисело се усмихна министърът на отбраната. — Сам председателят на Комитета на началниците на щабовете заболя от грип.

— Какво е положението по света? — попита президентът. — Държавният секретар също е болен и поради това нямам съвсем точна информация. А в последно време информацията от вестниците придоби странен характер...

— Доколкото ми е известно, епидемията от „тибетски“ грип върлува по целия свят — отговори министърът на финансите. —

Особено тежко е положението в Югоизточна Азия, Индия и Близкия изток. Изглежда, тези райони са в близост до мястото на зараждането на епидемията и са били засегнати най-бързо. После се нарежда Далечният изток, включително и Китай, сетне Африка — обхваната е цялата ѝ територия, от крайбрежието до вътрешността. Ситуацията в Европа е почти същата както и в Америка. В Съветския съюз епидемията нахлува на вълни от четири страни — от Европа, от черноморските и прикаспийски райони, откъм Улан Батор и откъм прилежащите към Азия крайбрежни райони. В Централна и Южна Америка положението постепенно се влошава. Скоро ще стане неспасяемо.

— А Австралия?

— От времето на „азиатския“ грип отпреди десет години тамошната епидемиологична мрежа е една от най-добрите в света. Но този път и те имат трудности. И в Нова Зеландия, както в Австралия, епидемията е избухнала и в градовете, и във вътрешността на страната. Говори се, че едно от племената на моарите е измряло от грип.

Зазвъня зумерът на видеофона, намиращ се върху бюрото на президента.

— Обажда се Маклийн, заместник-председателят на Сената — чу се гласът на секретарката, госпожица Мейпъл.

Президентът включи екрана и на него се появи белокошият заместник-председател на Сената Маклийн, който в този момент силно се закашля.

— Джордж — рече президентът, — гледай да не ни заразиш по видеофона. За щастие благодарение на ваксината аз още съм здрав.

— И на мене ми биха ваксина — отговори Маклийн, като си изтриваше носа с кърпичка. — По дяволите! Биха ми, но не действа. Да не би производителите да са я разреждали с вода, а?

— За съжаление не се ли приложи тройно повече от общоприетото, сегашната ваксина не действа — засмя се президентът. — Три пъти ли ти слагаха ваксина?

— Лекарите ме увещаваха, но на мен и един път ми беше много. Аз пия лекарство срещу грипа, което е тайната на нашия род.

— Яйца, разбъркани в ракия?

— Откъде знаеш? — ококори се заместник-председателят на Сената.

— По каква работа ме търсиш, Маклийн? — попита президентът.

— Вече издадох заповед за увеличаване на производството на ваксина. Министърът на отбраната е дошъл да попречи на това, но възнамерявам да го помоля да изчака малко. Как се използват обществените сгради, пригодени за временни болнични заведения?

— Като се има предвид броят на нуждаещите се от хоспитализация, тези болници съвсем не са достатъчни. Започна да се чувствува и недостиг от лекари. Та и лекарите, и медицинските сестри също боледуват от грип — добави навъсено Маклийн. От миналата седмица той изпълняваше длъжността председател на Сенатския комитет за борба срещу грипа. САЩ бяха първата страна в света, където в отговор на декларацията на Световната здравна организация незабавно бяха взети административни мерки. Но въпреки това положението далеч не беше цветущо.

— Има и нещо друго, Ричардсън — рече Маклийн. — Получих поверително съобщение от Рокфелеровия институт. Там учените смятат, че сегашната епидемия може би не е само грип.

— А какво, полиомиелит ли е?

— Не, наистина има нещо друго. Погледнато статистически, смъртността е много висока. Над двадесет процента от заразените умират. Обаче се говори, че едновременно се проявява и непознатата болест, чиято смъртност също е висока.

— Каква е тя? — намръщи се президентът. — Чух, че сегашният грип предизвиквал пневмония с крупозен характер.

— Учените и лекарите твърдят, че не е само това. Ако погледнем как нарастват случаите на внезапно спиране на сърдечната дейност, става ясно, че зад „тибетския“ грип се крие някаква нова, абсолютно непознатата епидемия...

Иззвъня прекият телефон, поставен до видеофона.

— Джордж... извинявай. Ще отложим разговора за по-късно. Звънят по прекия телефон.

Президентът изключи видеофона, грабна слушалката и лицето му тутакси придоби сурово изражение.

— Каквоо? Кой е разрешил тази глупост? — извика той. — Веднага ме свържете с губернатора на щата. Ако го няма, щом се върне, веднага ме свържете! В никакъв случай няма да позволя толкова нещо! Ако е нужно, ще вкарам в действие и армията. — Хвърляйки

слушалката, президентът рече с мрачен вид: — В Алабама е избухнал бунт сред чернокожото население.

— Защо? Какво е станало? — попита министърът на финансите.

— Правителството на щата провежда дискриминационна политика при ваксинацията. Щатската полиция е стреляла, за да разгони струпалите се пред здравните центрове чернокожи.

— Ваксината не стига — каза министърът на отбраната.

— И така да е, няма да допусна чернокожото население да бъде дискриминирано.

— Президенте — с хладен тон се обади министърът на финансите, — вероятно ще трябва да предприемем още по-сериозни мерки.

— Даа — президентът се втрени в министъра на отбраната. — Повикайте веднага заместник-председателя на Комитета на началниците на щабовете. Отсега нататък искам той да присъствува на всичките ни заседания. В случай че въведем военно положение.

— Нима специалните части на армията за водене на бактериологична война не са подготвени за епидемиологична защита? — попита министърът на финансите. — Навярно сте мислили не само за нападения, но и за защитни действия?

— Да, но ако тези части бъдат задействувани, ще се вдигне голям шум — отговори министърът на отбраната. — Без специална заповед от президента... Освен това, когато започне принудителното изолиране на болните...

Отново зазвъня прекият телефон. Този път бе шефът на ЦРУ. Президентът бавно вдигна слушалката, сякаш се боеше от разговора.

— Аз съм, Ричардсън. Какво има?

Президентът пребледня.

— Действително ли? А какво става в съветското посолство. Отклонили са предложението за среща? А Европа?

Затаили дъх, другите двама бяха вперили погледи в президента.

— Разбрах. Продължавайте да следите и проверявайте. Ако е истина...

Изричайки тези думи, президентът изведнъж превключи копчето:

— Приведете в готовност прекия телекс с Кремъл. Приемаща страна — заместник министър-председателят Годунов. Повикваща

страна — моето име, бързо...

Сетне, докато позвъни още два пъти, президентът бързо каза на другите двама:

— Съливан ме осведоми, че според неофициални източници председателят на Върховния съвет на СССР е починал тази сутрин от грип.

— Председателят на Върховния съвет ли? — извика министърът на отбраната.

— Още не е ясно. Навремето по лъжливи сведения от Западна Германия беше обявено, че Хрушчов е убит. Но този път ситуацията действително е странна. При това... — рече президентът и се обърна към телефона.

— Нямате ли отговор от Кремъл? Приемащата страна не отговаря? Добре! Продължавайте опитите за свързване.

Президентът остави слушалката и се облегна уморено на стола.

— Какво става! — едва доловимо прошепна той. — Нима надеждите, мечтите на Америка от десет години насам, вековните надежди на целия свят ще се провалят само на крачка от тяхното осъществяване!

— Не падайте духом — рече министърът на финансите. — В СССР отдавна вече е завършила епохата на еднолично управление и колективното ръководство има дълга история. Вярвам, че ще намерите общ език с Годунов, който ще поеме навярно върховната власт.

— Нищо не може да се каже — президентът закри лицето си с ръце. — Не би следвало да се мисли, че той е настроен просталинистки или пък, че ще действа като китайското ръководство. Но във всеки случай, ако стане председател на Върховния съвет, все пак ще е сравнително непознат, което ще изисква по-специални отношения на първо време.

— При това — намеси се в разговора министърът на отбраната — този подобен на чума грип може би ще засили международното напрежение. Какво ли ще стане на Общото събрание на ООН през есента?

— Мис Мейгъл — омаломощен, президентът извика по интерфона секретарката си, — обадете се на вицепрезидента в Париж и му предайте да се връща колкото се може по-бързо.

— Да, може да се предполага, че Годунов ще има свое виждане за нещата, което би се отличавало от досегашното — промърмори министърът на финансите. — Въпреки че остават само четири месеца, няма ще се наложи да отложим подписването на договора за съкращаване на оръжията.

— Дали причината е само в грипа? — въздъхна президентът.

2

АНГЛИЯ ЛОНДОН

В един от кабинетите на Министерството на отбраната седяха висок слаб старец и нисък пълен мъж на средна възраст. Старецът имаше рядка брада и бе облечен със строг черен костюм, с черна шапка, с чадър-бастун в ръката, накратко — класически образ на английски джентълмен. Мъжът на средна възраст носеше костюм от туид, над разтворената яка на ризата му се виждаше разхлабена вратовръзка, а самата риза не бе много чиста.

Старецът бе директорът на Научноизследователския институт за водене на бактериологични операции към армията на Великобритания лорд Артър Е. Линдънел, а пълничкият мъж бе началникът на наскоро създадения Отдел за специални изследвания, наречен П-5, професор Джеймс Рандън.

Вратата се отвори и влезе министърът на сухопътните сили лорд Кронин, едър здравеняк, придружен от дребен, съвсем обикновен на пръв поглед мъж.

— Майор Стенли Грей... — представи министърът дребния мъж, а след това добави: — Лорд Линдънел и професор Рандън, майор Грей е от Разузнавателното управление на сухопътните сили и желае да узнае някои неща за професор Карлски.

Майор Грей^[10] беше облечен изцяло в сиво, което напълно отговаряше на името му. Той имаше навик да крие лявата си ръка зад гърба и вгледаше ли се човек, забелязваше, че средният пръст на тази ръка нямаше връхче.

— Става дума за професор Грегъри Карлски, който се самоуби... — подхвана веднага майор Грей с безизразен глас.

— Колко пъти вече говорихме за него — с раздразнен тон отговори лорд Линдънел. — Самоубил се е по време на отпуск в дома на сестра си в Брайтън. Дадохме му отпуск, тъй като бе много изморен психически и нервите му, изглежда, вече не издържаха. Поне така беше заявил в своя доклад доктор Рандън, въз основа на който аз издадох заповедта за отпуск. Поради тази причина навярно се е и самоубил. И преди сме имали два подобни случая.

— И при предишните ли два случая не бяха оставени предсмъртни писма?

— Преди да умре, единият бе написал несвързани глупости за някакъв млад монах. Другият самоубиец ми се обади по телефона пиян, късно през нощта, и ми рече „Линдънел, сега ще си пръсна черепа...“ — Линдънел придоби мъченическо изражение. — Самоубийците не са нормални хора. И този навярно беше полудял от изпития джин. Надрънка ми всякакви мръсотии и ругатни, сякаш говореше каубой. Затова му казах „Е, добре, Питър, ако искаш да го направиш, то направи го по-бързо!“

Министърът със странен страдалчески вид се извърна встрани.

— Доктор Рандън, вие сте били непосредствен началник на професор Карлски — обърна се майор Грей към доктора.

— Бяхме по-скоро колеги, отколкото началник и подчинен — премигна с големите си, по детски наивни очи доктор Рандън. — Ние си сътрудничехме, създадохме онази нова изследователска група.

— Това изключително важно изследване ли бе?

— Тук няма маловажни неща — отговори раздразнен лорд Линдънел. — Ти нали си чел доклада на Отдела по безопасност при института?

— Да, четох го — отговори търпеливо майор Грей. — Бих искал доктор Рандън да разкаже по-подробно, е, това се отнася повече или по-малко за специалните неща...

— Работата на група П-5 — започна смутено доктор Рандън, поглеждайки към лорд Линдънел — е не само важна, но и много опасна. Още не се знае какво точно ще излезе от нашите изследвания. От няколко десетки хиляди болестотворни вируса откриваме онези, които притежават нови свойства. Не, по-скоро не откриваме, а създаваме.

— С една дума, „търсене на съкровище“.

— Е, не чак дотам. Всъщност създаваме определен ред и система. Във всеки случай в последно време епидемиологичните и генетичните изследвания направиха голяма крачка напред. А също и изследванията в областта на раковите заболявания...

— Рак ли? — майор Грей изглеждаше смаян. — Как могат да се използват тези изследвания при евентуална бактериологична война?

— На съвременната медицинска теория са необходими всякакви изследвания — отговори доктор Рандън с невинна усмивка. — Когато се установи причината за дадена болест, тя може да се използва и за да предизвика тази болест. Защото от само себе си се разбира, че предизвиквайки по изкуствен път някаква болест, патологията изяснява причините за нея. Специално ние много уважаваме новите теории, новите изследвания. Колкото по-непозната е болестта, колкото повече време е необходимо за откриването на нейния причинител — толкова по-нужна е тя за стратегическото биологично оръжие. С една дума, това означава, че стратегическото биологично оръжие притежава огромна мощ. Например измежду новите подобрени бацили, които сега са в стадий на експериментално изследване, има такива, които при обикновен преглед дават картина на бързоразвиващ се катар или рак на стомаха. Но фактически това е заразна епидемия с коефициент на смъртност шестдесет процента.

— Но изследванията на рака... — опита се да възрази майор Грей. — Сега, когато в света са хвърлени толкова средства да се намерят начини за лечение на рака, последната неизлечима болест, нима вие...

— Ее, когато се осъществи пълно разоръжаване, може би нашите изследвания и резултатите от тях също ще се използват в тази насока — със задоволство рече доктор Рандън. — Но засега нещата не се развиват така. Заради вас. Изследванията ни са свръхсекретни, с други думи, военна тайна. Сега открихме няколко много ефективни начина за лечение на раковите заболявания, но това са второстепенни открития, които са далече от целите на военните изследвания. И те са свързани с някои изключително важни особености на новите видове бактериологично оръжие, затова не е възможно да публикуваме резултатите от нашата работа. Какво да се прави, всичко е в името на отбраната на страната.

— За какво могат да послужат изследванията на рака при воденето на биологична война? — попита този път министърът, който, изглежда, се бе заинтересувал.

— За създаването на „нуклеиново оръжие“... — отговори доктор Рандън с тон, в който се прокрадна чувството за превъзходство на специалиста, който не би искал да издава професионални тайни. — Причините за рака дълго време не бяха изяснени. Съществуваха две теории, едната от които обясняваше всичко с изменението на клетката, а другата — с болестотворния причинител. А именно в един момент клетката сама започва да действа разрушително върху организма и бързо да се размножава. Това е едната теория. А другата обяснява нещата с това, че вследствие на неизвестен болестотворен причинител, например при заразяване с вирус, в клетката настъпват промени. При опитите с животни се установи, че заразяването с различни вируси като полиома-вируса и някои други може да предизвика рак. Но не бяха открити вируси, които да могат да предизвикват рак у човека. Между впрочем вирус СВ-40, който поражда и маймуните, предизвиква рак в специално отделени и култивирани клетки от човешки бъбрек. Но експериментите с човешки индивиди са неосъществими, тъй като заболееш ли от рак, невъзможно е да бъдеш излекуван — доктор Рандън стисна устни. — От една страна, отдавна е известно, че нуклеиновите киселини, т.е. генетичният материал, от който е изградено ядрото на вируса, са просто химическо съединение и ако с него се зарази жива бактерия, той предизвиква заболяване от вирусен характер и поява на нови живи вируси. С една дума, вирусът, т.е. нуклеиновата киселина, е трудно да бъде запазен „жив“ и ако не бъде внедрен в жива клетка, където би могъл да се размножава, скоро умира. Ако клетката загине, нуклеиновата киселина също се разрушава и загубва заразните си възможности. По този начин вирусът е напълно пригоден за биологично оръжие. Обикновено при бойните отровни вещества е необходимо определена степен на насищане, за да се получи смъртоносна концентрация, а освен това действието им е продължително. Например официално използваните сега в някои страни бойни нервнопаралитични газове при концентрация сто милиграма на един кубически метър въздух притежават стопроцентово смъртоносно действие само тридесет секунди. Да, те са много опасни, но пък им липсва способността за заразяване. В противоположност на

бойните газове, нуклеиновите киселини, дори да са само няколко унции блестящи кристали, херметически затворени в малко шишенце, щом влязат в контакт с живо същество, разрушават живите клетки и едновременно създават неограничени количества вируси причинители. С една дума, нуклеиновите киселини са химическо отровно вещество, което притежава способността за саморазмножаване.

Атмосферата в стаята бе напрегната. Оживеният, висок глас на доктор Рандън като че ли внасяше допълнително напрежение. Но докторът, изглежда, не забелязваше нищо. Ситуацията ставаше гротескна. Обзет от мрачни мисли, лорд Линдънел беше стиснал устни. Майор Грей бе вперил безизразен, оловен поглед в доктор Рандън, но не беше ясно дали изобщо разбира думите му.

„А да не би случайно доктор Рандън психически да не е добре — мислеше министърът, докато наблюдаваше самодоволното изражение на учения. — Дали психическото му разстройство не се дължи на това, че както Хеката в «Макбет», която непрестанно се занимава с магии и приготвя отрови, така и той вече дълги години се занимава със зловещата работа по създаването на оръжие за масово поразяване.“ По време на Втората световна война министърът отговаряше и за производството на бойни отровни вещества. Известен му бе случаят, при който един от ръководителите на секретен завод бе полудял, като заболяването му се проявяваше чрез странно веселие. Или пък психическото разстройство на доктор Рандън бе причината той да се заеме с подобна работа?

— Аа, Карлски, такъв достоен мъж изгубихме — впусна се изведнъж в хвалебствия доктор Рандън. — Във всички тези неща той беше най-добрият специалист... но...

— Професор Карлски с такива изследвания ли се занимаваше? — просветнаха очите на майор Грей.

— Да, с такива. Той работи известно време като помощник на известния молекулярен генетик Лудвиг Райзенау в института „Макс Планк“. Преди четири години Райзенау изчезна във Виена и оттогава нямаме вести от него. Карлски беше гениален. Ако бе продължил да се занимава с мирни изследвания, сигурно щеше да получи Нобелова награда.

— А каква по-точно беше работата на Карлски?

— Под ръководството на Райзенау той изследваше хромозомата на рака. А това има практическо приложение при използването на нуклеиновите киселини като бактериологично оръжие — доктор Рандън хвърли бърз поглед към лорд Линдънел. Лордът бе застинал с недоволно изражение на лицето.

„Дали ще мога да разкажа още нещо — помисли доктор Рандън. — Все пак и министърът присъства.“

— Единственият недостатък на бактериологичното оръжие е, че то все пак е нуклеинова киселина, която, щом се разтвори във вода, губи свойствата си, и зарази ли се човек, то се появяват първоначалните вируси. Така или иначе, характерът на заболяването се изяснява с появата на вируса, тъй като той може да се култивира и да се наблюдава с електронен микроскоп. По симптомите на заболяването и от наблюденията се определя какъв е вирусът. Даа, днес вирусологията доста напредна. Съществуват предварително подготвени ваксини срещу редица вируси. Ако се познава ходът на протичане на болестта, също могат да се подготвят различни начини за лечение. Коефициентът на размножаването на вируса, пътищата, по които той прониква, също са известни. Така че, дори и да заболее, човек може да бъде изолиран и по този начин да се спре разрастването на епидемията. Обаче при раковите заболявания, дори и да са предизвикани от вирус, щом здравата клетка се зарази, вирусът често изчезва. Нещо повече, при рака, предизвикан от вируси, те изобщо могат да не се появят. Но се случва след облъчване с рентгенови лъчи от раковата клетка да се появи първоначалният вирус. През 1963 година учените Рубин и Темин проведоха известния експеримент, с който доказаха това. Професор Ниши от Вирусологичния институт в Киото, Япония, и професор Фриман от Калифорнийския университет защитават хипотезата, че ракът възниква вследствие на заразяване с нуклеинови киселини, а не при възпроизводството на вирусите. С помощта на статистически методи този факт е почти изцяло потвърден. Как мислите, какво значение има това за създаването на оръжие на основата на нуклеиновите киселини?

Личеше, че слушателите, макар да се стараеха да гледат като хора, разбрали за какво става дума, не бяха проумели нищо.

— Професор Карлски дори допускаше възможността за създаване на оръжие, при което размножаването се осъществява, без да

се използва болестотворен материал, тоест живият вирус. И тогава от новия болестотворен материал, който ни бе заповядано да изследваме, случайно създадохме нещо неவிждано.

— Имате предвид — промълви майор Грей — бактериите от групата „ММ“ ли? Доколкото ми е известно, те са откраднати отнякъде и са ни продадени. От СССР или от САЩ?

— Сега това няма връзка с нещата, които ви интересуват — обади се министърът.

— Казват, че тези бактерии са открити в Космоса. Цялата серия бе наречена „ММ“ именно поради тази причина. „ММ“ означава „марсиански убийци“^[11].

Изведнъж доктор Рандън прихна. Съчетанието „ММ“ може и да бе забавно, но в напрегнатата обстановка високият смях прозвуча нагло.

— Това е страшно нещо. Да, в Космоса действително са открити изключителни бактерии. Най-обикновени коки, съвсем като жълтите стафилококи, които причиняват гноен процес. Обаче в земни условия те се размножават с ужасяваща скорост, неколкостотин пъти по-бързо, отколкото стафилококите. При това притежават две особености. Ако при бозайниците — за нашите опити ние използвахме морски свинчета, хамстери, котки, кучета, маймуни, коне и говеда — бактериите проникват през респираторните органи, — те се разтварят изключително бързо и от тях като че ли не остава и помен. Освен това, ако се поставят заедно с други стафилококи, то и последните придобиват способността да се размножават със същата ужасяваща скорост, както тези от серията „ММ“...

Доктор Рандън си пое дъх и понижи глас, сякаш се готвеше да сподели някаква страшна тайна.

— Въз основа на това явление Карлски отначало смяташе, че серията „ММ“ са просто вид профаги. Знаете ли какво представляват профагите?

Министърът и майор Грей поклатиха отрицателно глави.

— А знаете ли какво представляват тъй наречените бактериофаги? Вируси с размери от 300 до 21 милимикрона. Това е равно приблизително на една стотна част от големината на обикновена бактерия. Сред тези мънички вируси има и такива, които изяждат обикновените бактерии. Много известен е вирусът Т1-Т2, който

поразява бактериите в дебелото черво на човека. Ето защо тези вируси са наречени „бактериофаги“. Обаче сред бактериите се срещат и някои, които се заразяват от бактериофагите, но не са изяждани от тях, а продължават да се размножават. Бактериофагите са с форма на пипетка. Главата им съдържа генетичен материал — нуклеинови киселини. Към нея е прилепена тръбичка, подобна на опашка. В предната част на тръбичката има пипалца и израстъци. Когато с помощта на пипалцата бактериофагите открият и се прилепят към някоя бактерия, те пробиват с израстъците си дупка в клетъчната обвивка на бактерията и генетичният материал от главата на бактериофага се впръсква вътре. Бактерията изведнъж променя своето „поведение“ и започва ненаситно да приема хранителни вещества от околната среда. Хромозомите на самата бактерия мутират и тя вече произвежда само нуклеиновите киселини на фага. Оттук нататък целият обмен на веществата при бактерията фактически се използва не за възпроизводство, а за създаването на нуклеиновите киселини на коренно различния фаг. Щом се започне производството на нуклеиновата киселина на фага в голямо количество, като се използва белтъкът на клетката, около тази нуклеинова киселина се образува „пипетка“, подобна на първоначалната, нападнала бактерията. Нуклеиновата киселина на един фаг може да създаде в една бактерия неколкостотин нови фаги. След използването на енергията и генетичния ѝ материал бактерията гостоприемник се разпада и умира. В случая с T2 бактерията, приела неговата нуклеинова киселина, живее само петнадесет минути, създава неколкостотин нови бактериофаги и след това се разрушава.

Лорд Линдънел леко се изкашля, но макар и поизморен, доктор Рандън продължи да говори:

— Обаче съществуват положения, когато, макар и заразна със същия този фаг, бактерията не произвежда новата нуклеинова киселина, не се разрушава, просто се развива както обикновено. При този случай нуклеиновата киселина на фага не разлага хромозомата на бактерията, а се влива в нея и вирусите се скриват. Но колкото и поколения да възпроизведе такава бактерия, тя предава на „децата“ и на „внуците“ си нуклеиновата киселина на фага. Ала ако заразните бактерии бъдат подложени на някакво въздействие, например рентгенови или ултравиолетови лъчи или химически препарати, макар

до този момент да са изглеждали здрави и без особености, изведнъж се разрушават и от тях се раждат неколкостотин бактериофаги-вируси. С една дума, тези бактерии съдържат в себе си гена на възпроизводство на фагите във формата на наследствено предавана зараза. В такова състояние бактериите се наричат профаги.

— Е, тогава тази серия „ММ“ са били профаги, така ли? — попита министърът.

— Не, не са били — светнаха очите на доктор Рандън. — Колкото и да проверявахме с електронния микроскоп култивационната среда на серията „ММ“, не успяхме да открием вируси. Въпреки това, когато заразявахме култивационен разтвор на обикновени, земни стафилококи с безклетъчен филтрат на тяхната култивационна среда, стафилококите показаха признаци на заразяване с „ММ“ и коефициентът на размножаване рязко се повишаваше. Карлски, който под ръководството на Райзенау се бе занимавал с изследване на рака, щом видя това, веднага се досети. Защото при рака, предизвикан от вируси, съществуват случаи, когато клетката се е превърнала в ракова и макар сама да не възпроизвежда заразния вирус, нейният безклетъчен филтрат предизвиква рак в здрави клетки. Това явление, открито от Райзенау, се наблюдава при така наречения ЛР-12, вирус, който предизвиква рак. Райзенау го е нарекъл „заразяване посредством нуклеинови киселини, притежаващи способност за размножаване“. — Доктор Рандън си пое дъх. — Съществуват две теории за възникването на вирусите. Според първата организъмът, приличащ на вирус, който не е могъл нито да се възпроизвежда, нито да съществува извън живата клетка и е паразитирал в нея, използвайки собствения ѝ механизъм на размножение, е възникнал едва след появата на живата клетка. С една дума, това е теорията за възникване на вируса от клетката, според която след появата на първоначалните организми вирусът се е създал вторично в резултат на отклонения в ядрото на хромозомата. Според втората теория паралелно с възникването на първоначалните прости клетъчни организми се е появил и вирусът със специфичен генетичен материал, т.е. така наречената теория за първоначалната поява на вирусите. Опирайки се на първата теория, Райзенау създаде хипотезата за еволюцията на вируса. В нея се разглеждаше въпросът в каква насока ще се развиват вирусите, доколкото те са и продължават да бъдат в тясна връзка с живите организми, дали ще изберат пътя да се

размножават не чрез формиране на напълно развит се вирус, а само чрез нуклеиновата киселина, носител на наследствеността? Накратко, според теорията на еволюцията на Райзенау, вирусът, който е възникнал от клетката вторично, като паразитираща форма на живот, в следващия етап от своето развитие вече не минава през формата на напълно развит вирус, а приема трети начин на развитие и размножаване, само чрез нуклеиновата киселина. Тази негова хипотеза бе отпечатана преди пет години в списание „Сайънс“ под заглавие „Химически съединения, притежаващи способност за саморазмножаване“. Но научният свят не ѝ обърна внимание, защото я сметна за изключително дръзка.

Навън облаци закриха слънцето. В Англия бяха настъпили ясните дни от лятото, но този ден бе ветровит и облачен. А и слънцето вече клонеше на залез. Притъмня и стаята изведнъж се изпълни със сиви сенки, мрачни, като падаща нощ. Напрежението, което досега сякаш се бе таило в ъглите, изведнъж изпълзя и протегна лепкавите си пипала.

От дългия монолог на доктор Рандън тази потискаща атмосфера ставаше все по-мрачна.

Министърът взе от бюрото цигара с позлатен мундщук и я запали. Стаята се изпълни с аромата на тежък ориенталски тютюн.

— Преди да дойде тук, Карлски беше работил с Райзенау и затова, щом видя странния начин на заразяване при серията „ММ“, веднага си припомни теорията на Райзенау. Той допускаше, че серията „ММ“ не са просто бактерии, а в тяхната хромозома под формата на профаг се крие нуклеиновата киселина на още някакъв вирус или пък самите „ММ“ са болни от своеобразен бактериален рак. Болните от рак клетки имат значително по-голяма размножителна способност, отколкото здравите. Та нали със стерилизирания култивационен филтрат на „ММ“ се предизвиква рак сред обикновените стафилококи, което доказва, че той съдържа вещества, способни да предизвикат рак сред бактериите. Ракът сам по себе си бива злокачествен и доброкачествен. В този случай навярно е доброкачествен, понеже бактериите се размножават необичайно бързо, но не се разрушават. Как ли не обработвахме ние с Карлски серията „ММ“, за да се появят вируси. Използувахме и рентгенови лъчи, и химически препарати, и много други неща. Но нищо не се получи. За тези бактерии, открити в

Космоса, на неколкостотин километра от Земята, където се разразяват страшни радиационни бури, земните рентгенови лъчи навярно не представляват нищо. Така че в края на краищата от серията „ММ“ не се появи никакъв вирус.

Майор Грей слушаше търпеливо. Макар навремето, през войната, да бе служил в полева болница в Нормандия, той не разбираше почти нищо от тези обяснения и все пак не можеше да се отрече, че не бе заинтригуван. Значи „яйцето“ на вируса се крие в хромозомата на бактерията, чака своя час и щом се появи някакво сътресение или дразнение, веднага се преобразява и се превръща в нов вирус. Изяжда и разрушава бактерията гостоприемник и излиза навън. Действително това е много интересно. Ами ако се приложи като бактериологично оръжие...

— Ала още едно интересно свойство стана ново доказателство за „теорията на Райзенау“. Когато се инжектираха на бозайници или птици, и бактериите от серията „ММ“, и обикновените стафилококи, заразени със секрет от „ММ“, отначало се размножаваха ужасно бързо, като при гноен процес. Но скоро след това изчезваха. Странно, нали? Щом влязат в човешкото тяло, бактериите „ММ“ се саморазрушават и изчезват.

— Това означава ли, че в човешкото тяло се появяват антитела?

— Не е толкова просто. Естествено, в серума на заразения жив организъм възникват някои антитела. Обаче се наблюдава странно явление — щом бактериите от серията „ММ“ изчезнат, изчезват и антителата. Може да се предположи, че след като в живия организъм бактериите „ММ“ изчезват, то при животните са абсолютно безвредни. Но ако бактерии „ММ“ се инжектират на животни, макар да изчезват напълно, за кратко време — при мазозите около двадесет и четири часа след инжекцията, при кучетата от четиридесет и осем до шестдесет часа, при маймуните за около седемдесет часа, приблизително в шестдесет процента от случаите настъпва внезапно спиране на сърдечната дейност и животните умират. В останалите четиридесет процента поради частичната парализа се увреждат обменните процеси и скоро след това също настъпва смърт. С една дума появяват се бързи масирани увреждания на симпатикуса и блуждаещия нерв. Такива състояния се наблюдават в редки случаи, като например при контакт с нервнопаралитични газове, т.е.

съединения, съдържащи органичен фосфор. Но в повечето от тези случаи се наблюдават увреждания при предаването на импулсите по нервните. Когато се опитахме да разберем какъв е процентът, оказа се, че всъщност изцяло се уврежда синтезът на ацетилхолин, което означава, че механизмът на предаване на нервните импулси по сърдечните нерви се разрушава напълно. Използувахме и фелитинови антители и след опита установихме, че нервните клетки са се саморазрушили... Карлски измисли един много подходящ термин — „клетъчно самоубийство“...

Когато майор Грей чу думата „самоубийство“, в очите му се мярна смянка. Но той премълча, заслушан в доктор Рандън.

— Ала има още един случай, когато клетките на живите организми се „самоубиват“ под въздействие на собствения си механизъм на размножаване. Да, това е ракът. Раковите заболявания от вирусен характер протичат при следната схема. Нуклеиновата киселина на вируса влиза в хромозомата на клетката и в резултат на предаването на тази генетична информация здравата дотогава клетка се превръща в ракова клетка-убиец, застрашаваща живота на организма. Раковите заболявания от вирусен характер се предизвикват само от нуклеиновата киселина. Искам да попитам, дали разбирате горе-долу какво искам да ви кажа? „Марсианският убиец“, тоест бактерията „ММ“ изважда от строя нервните клетки, а нуклеиновата киселина, която ги превръща в клетки-самоубийци, щом проникне в животинския организъм, веднага се освобождава от клетките.

Доктор Рандън като че ли едва сега осъзна ужаса на онова, което бе казал — пребледня и по брадичката му избиха капчици пот.

— Именно чрез този механизъм на заразяване с „ММ“ Карлски успя да потвърди правилността на теорията на Райзенау за размножаване чрез нуклеинови киселини. Той взе гръбначномозъчна течност от умрял вследствие на заразяване с „ММ“ хамстер, филтрира я, доказа, че в нея няма вируси, и я инжектира на хамстер, отгледан в стерилна среда. И така, без да се взема под внимание времето, за което бактериите изчезнаха, всичко останало протече по същия начин и у хамстера се появиха същите симптоми на заразяване. Същата тази течност бе вкарана и в култивационната среда на обикновени стафилококи и те показаха еднаква с „ММ“ способност за размножаване. А когато с тези стафилококи бе заразен здрав хамстер,

те предизвикаха разтваряне, разпадане и скоростна заразителност както при „ММ“. Обаче през това време не бе открит никакъв вирус. Единственото обяснение е, че процесът на заразяване, размножаване и възникване на болестта е предизвикан от нуклеиновата киселина...

Рандън си пое дъх и извади кърпичка, за да изтрие изпотената си брадичка.

— Разбрахте ли в какво страшно бактериологично оръжие могат да се превърнат „ММ“, а пък, ако публикуваме резултатите, те ще ни донесат Нобелова награда... Размножителната им способност е изключително висока, те притежават такива изумителни свойства, като издръжливост при минус 60°C. По форма приличат на обикновени стафилококи, но за разлика от тях антибиотиците изобщо не им действуват. Както вече ви казах, след като проникнат в човешкото тяло, „ММ“ се разтварят и изчезват, ала причината за това все още не е известна. Може би тук действа същият механизъм както при профагите, които в резултат на някакво въздействие започват да „раждат“ бактериофаги, а самите те се саморазрушават. Може би антителата, които се създават в организма на заразеното животно, оказват този тласък. С една дума, макар да се предизвиква бързоразвиващо се заболяване, в засегнатия организъм не могат да се открият нито бактерии, нито вируси. За да се разгадае причината за тази нова заразна болест, е необходимо време. Самите бактерии са непознати и на пръв поглед приличат на обикновените стафилококи, които са разпространени навсякъде. Освен това на никого не е известно, че нуклеиновата киселина, която се явява болестотворен носител, е скрита в бактериите и предизвиква сред тях изключителна размножителна способност, а сред животните — бързоразвиващи се увреждания на нервната система. Самата теория за размножаване чрез нуклеинови киселини не е призната официално от научния свят. Именно поради факта, че тази теория беше отхвърлена, доктор Райзенау се скри. Поне се говори, че това е причината. Така или иначе, но разболееш ли се, спасение няма. Причинителят на болестта е неизвестен. Механизмът на заразяване също. Антибиотиците не могат да помогнат. При заразяването чрез нуклеиновите киселини кръвните серуми не действуват. С една дума, не съществува начин за лечение. Какво ли би станало, ако такъв страшен болестотворен материал се използва като бактериологично оръжие?

— Действително, какво би станало? — попита министърът.

— Страната, срещу която би се употребило това оръжие, ще бъде изличена от картата — безгрижно отговори доктор Рандън. — Тя просто не може да бъде защитена. Бактериите „ММ“, които проявиха такива страшни свойства, са 80-то по ред поколение, култивирано в нашия институт, с една дума ММ–80. Трябва само да сме благодарни, че тези страшни бактерии са живели на неколкостотин километра над главите ни... След това по указание на лорд Линдънел започнахме да изследваме как от ММ–85 да получим материал с по-слаби болестотворни свойства.

— С по-слаби болестотворни свойства? — промърмори майор Грей.

— Да, точно така, Глен, е, извинете, майор Грей. Спомнете си ядреното оръжие. И СССР, и САЩ създадоха водородни бомби с бегатонна мощност. 1 бегатон е равен на 1 милиард тона тринитротолуол. Мощността на практически използваната най-мощна атомна бомба, тази в Хирошима, е 20 килотона, което е равно на 20 000 тона тринитротолуол. Водородна бомба с мощност 1 бегатон е 50 000 пъти по-мощна от бомбата в Хирошима. Предполагаемата мощност на цялото количество взривни вещества, използвани във Втората световна война, е едва 5 мегатона (5 милиона тона тринитротолуол). Ако се хвърли една-единствена бегатонна бомба, това ще бъде повече, отколкото цялото количество взривни вещества по време на Втората световна война. Но стигне ли се до такова нещо, водородната бомба става практически неизползуваема. Въпреки че теоретически може да бъде създадена водородна бомба с неограничена мощ, практически вече не се създават свръхмощни водородни бомби. По простата причина, че ответният удар на всяка една атака би унищожил която и да е страна. Ако оръжието притежава свръхразрушителна мощ, отпада възможността за неговата употреба на практика. По време на десанта на съюзниците в Нормандия нервнопаралитичните газове поради опасните си свойства не бяха използвани от Германия. Тъй като бе достатъчно леко да се измени посоката на вятъра и те биха унищожили немските войници. Същото е и с бактериите. Ако серията ММ–79 се употреби погрешно, то едва ли би останало нещо от цялото човечество. Пък и не само от хората, а и от всички гръбначни

животни... По тази причина след ММ–80 ние започнахме изследвания за създаване на материал, годен за „практически цели“.

— Е, успяхте ли в това начинание? — майор Грей реши незабелязано да тласне разговора в желаната от него посока. Многословието на доктор Рандън постепенно се изчерпваше. Сега беше ред на майор Грей да подеме разговора, за да поддържа темпото.

— Не, никак не беше лесно — замига доктор Рандън. — При ММ–84 понижихме в известна степен токсичния характер. Но с ММ–86 се получи точно обратното, токсичността рязко нарасна. Докато се занимавахме с ММ–87, нервите на Карлски се разстроиха. Даа, загина такъв забележителен човек. Той беше единственият, за когото тези проклетни „ММ“ бяха ясни като на длан и той единствен знаеше как трябва да се действа с такива опасни неща. Според мене тъкмо защото знаеше твърде много, затова не издържа.

— Действително... — майор Грей беше готов веднага да превключи — ...и тогава...

— Аа, след това ММ–87 прояви някои съвсем странни свойства — развълнувано добави доктор Рандън. — *Умножителен ефект* с другите вируси. През 1963 година съпрузите Ханабуса — изследователи от университета в Осака, откриват, че за развитието на някои вируси е нужен друг вирус-„помощник“. Ако живият организъм е заразен с други вируси, нуклеиновата киселина на ММ–87 ги пришпорва и тогава ефектът е значително по-силен, отколкото при заразяване с един-единствен вирус. А това са преди всичко съществуващите навсякъде миксовируси...

— Смятам, че това, което казахте за вашите изследвания, е достатъчно — недвусмислено го сръза този път майор Грей. — Сега бих искал аз да ви задам няколко въпроса.

На съдбата действително не ѝ липсва ирония и често нещата се решават от случайността. Може би и този път стана точно така. Но във всеки случай майор Грей, който внимателно слушаше доктор Рандън, точно в този момент изгуби търпение и го прекъсна. Навярно това бе само една нелепа случайност. Ала доктор Рандън не бе прекъснал разказа си, следващият въпрос, който искаше да му зададе жадният за информация министър, щеше да бъде:

— А какво са това миксовирусите?

Както вече споменахме, вирусите на грипа, на „болестта от Нюкасъл“ са миксовируси. Ако доктор Рандън бе обяснил това, министърът и майор Грей щяха да извикат от изненада. Ако бяха открили връзката между върлуващите в момента епидемии, причинени от тези два вируса и откраднатите бактерии, може би щяха да се досетят колко сериозно е положението.

Доктор Рандън трябваше да отговори само на няколко въпроса относно неща, случили се преди и след смъртта на Карлски, и след това беше освободен.

Забелязал, че макар и да има широки пълномощия, докторът е прекалено словоохотлив, майор Грей почувствува известно недоверие към него. Затова той не се реши да съобщи на този мъж с детско лице и детинска психика, че Карлски може би е извършил предателство спрямо родината си. Не се знаеше как би реагирал Рандън и можеше да стане по-лошо. Майор Грей му зададе само няколко въпроса във връзка с контрола над опасните „ММ“.

— Разбира се, по отношение на тях се упражнява в известен смисъл двоен контрол. От една страна, да не се получи изтичане на болестотворни материали, а от друга — да няма изтичане на информация за „ММ“. От гледна точка на контрола и безопасността съхраняването на „ММ“, на всичките 87 вида, до „ММ-87“ включително, е окей. Най-уязвима в това отношение е експерименталната лаборатория. Преди да се самоубие, Карлски е работил по създаването на „ММ-88“ именно в нея. Затова „ММ-88“ още не е създаден, а съществуват само бележки по подготовката на експеримента — отговори доктор Рандън. — А що се отнася до подготовката на „ММ“ за практически цели, то тя временно е прекъсната.

После доктор Рандън бе освободен. Затова той не можа да узнае, че съществуваха съмнения, че „ММ“ може би са откраднати от професор Карлски. По този начин още веднъж бе пропусната възможността да се разгадае ужасяващата тайна, че зад пандемииите от „тибетски“ грип и „болестта от Нюкасъл“ се крият бактериите „ММ“.

Що се отнася до директора на института лорд Линдънел, той отдавна вече не бе съвременен учен в истинския смисъл на думата. Навремето, още като военен лекар, лорд Линдънел бе изследвал английски войници, пострадали от немски бойни газове. По-късно,

през 1916 година, бе правил експертиза на бацилите на сибирската язва, които бяха открити в градината на германското посолство в Букурещ. Ала от съвременна микробиология не разбираше много и способностите му се заключаваха най-вече в качествата на стратег на бактериологичната война и на добър ръководител на института. Освен това той беше вече възрастен човек, който не се бе отърсил от предрасъдъците на консервативните слоеве в Англия от XIX век и който бе твърде далеч от проблемите на новото време, на новия свят. Лордът бе разгневен от безсрамното предателство, от недостойните, според собствената му оценка, приказки на неговия по-млад колега, който дрънкаше, сякаш бе някакъв търговец на дребно.

— Даа, изглежда страшно, Артър — изрече министърът, назовавайки по малко име приятеля си от детството, щом доктор Рандън излезе с радостно лице. — А и този мъж, и той е страшен тип. Прилича на ученик, който е изчел всички съществуващи научнопопулярни статии и сега иска да покаже какво знае, та дрънка ли, дрънка.

— Младите сега са такива — разсмя се лорд Линдънел. — И Карлски, когото мислех за малко по-умен, какво направи.

След това, обръщайки се към майор Грей, подхвърли заядливо:

— Намерихте ли неопровержими улики, че тоя тип е бил шпионин?

— Още не — отговори майор Грей. — Но определено съществуват съмнения. Три дни преди да умре, той си взел отпуск и се отправил към Брайтън, където живее сестра му. От службата за наблюдение, която го бе проследила, пристигнал доклад, че някъде по пътя той ги е измамил и се е отскубнал от тях, като се е разменил с друг човек.

— Какво правите вие от военната разузнавателна служба! — извика необуздано лорд Линдънел. — Що за хора са тези от службата за наблюдение!

— Малко са ни служителите, не стигат — кротко отвърна майор Грей. — Освен това, тогава го следяхме не ние, а полицията.

— Накъде е заминал Карлски, след като е заблудил преследвачите си? — попита министърът. — Нима на следващия ден не е бил в Брайтън?

— Ние също се питаме и направихме доста проверки. Вероятно след като е сменил колата си, се е отправил за Корнуел. Онази вечер имаше снежна буря и, изглежда, от Корнуел той е излетял със самолет на изток. Но всичко е в сферата на предположенията. Неясни свидетелства за дочут шум на излитащ самолет и непроверени слухове, че някакъв човек, който приличал на Карлски, се качил в един ролс-ройс и отпътувал към Девъншир... Ала каквото и да е било, в онази вечер радарните станции не са засекли самолет, летящ на изток.

— Всичко това има ли връзка с неговото самоубийство и с факта, че не е оставил предсмъртно писмо?

— Мисля, че може би има. Установено е, че един ден преди смъртта си той е бил с още някакъв човек в къщата в Брайтън. Само че засега не сме наясно дали този човек не го е убил, а после да е прикрил следите, за да представи убийството като самоубийство. По това време природената сестра на Карлски е отсъствувала от дома си. Той е знаел за това, пък и тя вече е била на възраст и е страдала от старческо слабоумие. Неотдавна и тя почина от „тибетски“ грип.

— Какво означава това? — ядоса се лорд Линдънел. — В края на краищата той бил ли е шпионин или не?

— Съществува голяма вероятност да е бил — безстрастно отвърна майор Грей. — В същата тази вечер, когато той отишъл до Корнуел и после се върнал, в италианските Алпи се е разбил самолет от неизвестна националност. Според информацията на нашите разузнавателни служби в чужбина на следващия ден в Турция — и в Истанбул, и в Анкара — тия от американското разузнаване са чакали някого. Сред тях са забелязани и такива, които се занимават с промишлен шпионаж. Ето това са фактите и ако човек иска да ги свърже, определено би могъл да го направи. Ала така или иначе не притежаваме категорични доказателства.

— И за да съберете тези сведения, ви бяха нужни три месеца? — саркастично попита лорд Линдънел. — Е, тогава е напълно ясно защо толкова често надхитряват МИ-6.

Спокойното лице на майор Грей се обля в червенина. Но той беше образец на човек, който умее да се сдържа, та макар и само външно.

— Не би трябвало да се говори така за нас. И ние имаме какво да изтъкнем в работата си. Именно ние проведохме успешно сделката с

посредниците и успяхме да получим от САЩ тези „ММ“ или както ги наричат. Тук МИ-6 заслужава похвала. Ала същите вируси бяха откраднати от друг шпионин. При това САЩ са желяели да ги купят от него. Причината и следствието се редуват.

— САЩ ли? Пък аз си мислех, че Франция има пръст в тази работа — промърмори лорд Линдънел. — А да не би да са се намесили и от комунистическия лагер?

— Тук не можем да кажем нищо. Само едно леко ни безпокои. Скоро след като Райзенау, шефът на Карлски от института „Макс Планк“, изчезна, се разбра, че той работи под друго име в Чехословакия, в Пилзен, в тамошния институт за химическо и бактериологично оръжие. Може би е свързано с нашия случай, но самият Райзенау е починал преди седмица...

— Умрял ли е? — каза лорд Линдънел. — Навярно от грип?

— Ее, този път не е грип. Според една версия той се е заразил с някакви бацили, които изследвал в института. Има и още нещо. Лекарят, който извърши аутопсията, изказа мнението, че е възможно Карлски да се е самоубил неволно, като под влияние на нервното си разстройство е взел силно сънотворно.

— Е, в края на краищата как стои работата?

— Накратко, може би професор Карлски е бил шпионин. Или най-малкото е бил заплашван от хора, занимаващи се с промишлен шпионаж. Напълно е възможно. Ето това бих искал да кажа. Професорът или тези шпиони са предали важна тайна относно бактериологичните изследвания на Великобритания. И сега нямаме друг изход, освен да отвърнем със същото. Затова искам да ви попитам като специалист, изследванията на Карлски представляват ли сериозна ценност за отбраната на страната или не?

— Ако се съди по думите на Рандън, тези изследвания напълно си заслужават труда — обади се министърът — Ако бъдат използвани по време на война, ще стане страшно. Нещо повече, според Рандън те практически са неизползуваеми, тъй като притежават свръхунищожително действие. Нима не разбра това?...

— Не, не — прекъсна го лорд Линдънел, — неговият разказ трябва да се приеме с някои уговорки. Всички изследователи винаги са склонни да преувеличават практическия ефект. Позвовете ми като директор на института да изкажа своето мнение. Мисля, че тези „ММ“

не са толкова страшни. Аз знам как протичат нещата в действителност. Учените предвиждат обстановката така, както е описана тя на хартия, при провеждането на експериментите. Но всъщност в резултат от струпването на различни случайни фактори ефектът е значително по-слаб, отколкото е изчислено по план. Например по време на войната на Корейския полуостров САЩ използваха бактериологично оръжие. Но практическият ефект беше с няколко десетки процента по-нисък от предполагаемия. Въръжените сили на комунистите не бяха разбити, както си мислеше генерал Макартър. И още един пример. Аз съм уверен, че ако беше използвана атомната бомба, както предлагаше Макартър, това не би оправило положението на фронта. Твърденията на Рандън, че чрез „ММ-87“ може да бъде унищожен светът, са само приказки. Човечеството да бъде унищожено само от някакви си там вируси, хе, хе, това са безсмислици от научната фантастика. По мое мнение, дори да се употребят и бегатонни водородни бомби, пак ще има оцелели и те ще бъдат победителите. Мисля, че е опасно да се преувеличава до такава степен значението на „ММ“, чието изследване току-що е започнало.

„Дали действително смята така, или пък заради провала, причинен от кражбата на вирусите, се опитва да омаловажи нещата — си каза министърът. — Както и да е, дори Карлски действително да е бил шпионин или пък самоубийството да е в резултат от неврозата му, нещата не могат да се върнат назад.“

— Ясно — каза майор Грей. — Във всеки случай това, което бих искал да съобщя, е, че въпреки всичко военната тайна се намира в опасност. Може и да не е доказано, че Карлски е бил шпионин, но имаме пълно основание да подозираме това. Лорд Линдънел, и ние, ако бяхме оставили нещата така, а то е въпрос на чест за Разузнавателния отдел, можехме да отричаме версията, че Карлски е бил шпионин. Обаче искам да ви помоля да направите всичко, което е в рамките на вашата власт и отговорност, за да засилите мерките за безопасност.

Подръпвайки увисналите си мустаци, лорд Линдънел се позамисли, а после се обади с хриплив глас:

— Разбрано. Ще засилим охраната и наблюдението над работещите в института. Но бих искал Разузнавателният отдел да ни съдействува по всякакъв начин за създаването на нова система за сигурност. А групата П-5 ще бъде разпусната.

— Прекратяват изследванията на „ММ“ ли? — попита министърът.

— След като Карлски го няма, групата П-5 не може да направи нищо сериозно. Пък и началникът на лабораторията, Рандън, сякаш е дете — не притежава политическо мислене и може да стане опасен. Ще го преместим на някаква незначителна работа. Изследването на „ММ“ ще поверим на друг човек. Така или иначе групата П-5 трябва да бъде изцяло преустроена...

Майор Грей погледна министъра така, сякаш разговорът бе вече привършил. Според него случаят Карлски бе приключил. Три месеца пета секция на Разузнавателния отдел при пълна тайна разследваше причините, тласнали педантът Карлски да постъпи по този начин, мъчеше се да установи коя е била групата за промишлен шпионаж, с чиято помощ бе извършена сделката с „ММ“, кой с целял чрез посредничеството на тази група да купи тайната и най-важното дали сделката е била успешна. Освен това, със съгласието на шефа на Разузнавателния отдел и на министъра, той възнамеряваше да „покрие“ този инцидент. Нямаше никаква полза да се дава гласност на провала на Разузнавателния отдел към армията. А пък и почти деветдесет процента бе сигурно, че сделката е провалена. Ако действително бе така, то на отбраната на страната не бе нанесена значителна вреда. Само че бе необходимо към института да се отправи сериозно предупреждение, за да не възникват повторно подобни случаи.

— По този въпрос поговорете с началника на отдела за безопасност в института — лорд Линдънел се надигна. — Е, с една дума, това е...

— Артър — изведнъж промълви министърът, загледан през прозореца. — В твой институт какви мерки са взети в случай на крайна опасност?

Побелелите вежди на лорд Линдънел за първи път се свъсиха и като хвърли враждебен поглед към майор Грей, той полугласно започна:

— Ние живеем постоянно над тридесет и пет тона тринитротолуол — лордът се закашля. — Освен мен и началника на отдела за безопасност, за това знаят само още двама... Копчето се намира в моя кабинет.

— А какви са предохранителните мерки по отношение на бактериологичния материал?

— Преди да бъде взривен институтът, бактериите ще бъдат изгорени с напалм при температура 2000°C.

— Е, щом е така, добре — плахо каза министърът.

— Тук не трябва да ме питаш за това, Ричард... — лорд Линдънел отново хвърли поглед към майор Грей.

— Вярно, вярно, прав си — тихо промърмори министърът. — Артър, фактът, че тук се правят изследвания с „ММ“, може да стане известен и в други страни и за това трябва да се помисли. Представи си, че разберат какво става тук. Или пък, както каза Рандън, ако тези... бацили бъдат изпуснати по някакъв начин и избухне епидемия, ще бъде ужасно. Ще стане международен скандал. Ако СССР разкрие какво се изследва тук, вероятно ще си навлечем сума ти неприятности...

— Имаш предвид случая с Джефри Бейкън^[12]? — попита лорд Линдънел. — Тогава аз още не бях директор на института, ала всичко свърши с това, че журналистите нищо не успяха да разберат.

— Обаче представи си, че, както твърди Грей, тези „ММ“ са преминали от ръцете на Карлски в ръцете на група за промишлен шпионаж, а сетне са били изпуснати някъде по пътя. Тогава според онова, което ни разказа Рандън, ще пламне страшна епидемия от неизвестен характер. В такъв случай от хуманна гледна точка ние може би ще трябва да разкрием, да обявим публично какви са тези „ММ“.

Очите на майор Грей, който наблюдаваше министъра от страни, за миг проблеснаха.

— Не говори глупости, Ричард Кронин — с рязък глас се обади лорд Линдънел. — Какво става с теб, що за малодушие проявяваш ти, който си на такъв отговорен пост в отбраната на страната? Ако направим подобно нещо, ще накърним честта на Великобритания и ще нарушим и закона за държавната тайна. Не си специалист по тези въпроси и, изглежда, глупавите фантазии на Рандън са те развълнували. Изобщо не се замисляй над такива глупости!

Набръчканото, жълтокафеникаво лице на лорд Линдънел в миг се обагри в червено от гневния изблик. За стария ограничен горделивец въпросът за престижа на страната беше болно място.

— Ако се случи такова нещо, именно ти заради престижа на Великобритания трябва докрай да отричаш, че сме отговорни за каквото и да било. И ако се наложи, дори ще затворим устата на Рандън и на тези от група П–5...

— Да, правилно, извинявай, май ме обзе малодушие — министърът се усмихна уморено. — Преди две седмици от „тибетски“ грип почина дъщеря ми... Ти какво мислиш, Артър, дали тази страшна грипна пандемия няма връзка с онова, което правите? Според сутрешното съобщение броят на починалите от грип е достигнал един милион.

Министърът срещна суровия поглед на приятеля си, който се бе втренчил в него злобно, с горящи очи, изпъстрени с червени жилки, и добави, сякаш искаше да се оправдае:

— Нямам никакво намерение да те критикувам и да съдя как изпълняваш дълга си към родината, Артър. Ние всички носим отговорност за това, което се върши тук...

3 ЯПОНИЯ

Отмина Златната седмица^[13], заредиха се свежите, ясни и приятни дни. Само понякога валяха дъждове и после ставаше много задушно. Метеорологичната служба съобщаваше, че тази година сезонът на сливовите дъждове^[14] ще започне малко по-рано от обикновено... В една ранна сутрин към осем часа хората, които отиваха на работа с метрото по околоръстната токийска линия, изведнъж забелязаха, че гледката край тях е малко странна. Преди три, не, само преди два месеца по това време пътниците направо препълваха влаковете, а сега бяха намалели. И вратите на вагоните, които във върховите моменти сякаш всеки миг можеха да се откъснат, се затваряха с лекота. Като наблюдаваше пътниците, които слизаха или се качваха, човек виждаше не поток, а само отделни групички. Обикновено в прехода от зимния към летния сезон хората свалят дебелите зимни дрехи и се обличат по-леко. И сякаш тогава блъсканицата във върховите моменти намалява. Но в многомилionenния Токио тези сезонни промени не се забелязваха. Почти никога. Ала през

този май беше друго. И не защото усилията за намаляването на потока във върховите моменти, които представляваха истински кошмар и за столицата, и за самите железници, най-сетне се увенчаха с успех. Напротив, осигуряването на персонал за поддържането на безопасността на движението постепенно ставаше все по-трудно и държавните железници дори бяха принудени да преразгледат разписанието и да ограничат броя на композициите. Влаковете, които по-рано пристигаха на гарите на всеки тридесет секунди (това бе свръхчовешко натоварване), започнаха да идват с интервали от четиридесет секунди, после една минута и най-накрая от две минути. Можеше ли някой да си представи, че на гарите Шибуя, Шинджуку, Икебукуро, Акихабара, Юракучо около осем часа сутринта човек ще слиза и ще се качва спокойно, без да се блъска. Само преди три месеца можеше ли някой дори да помисли, че ще успее да седне във влака за Токио? Но въпреки че нямаше блъсканица, взреше ли се човек, щеше да забележи, че пътниците бяха неспокойни. Те сякаш постепенно бяха започнали да проумяват, че положението е особено тревожно. Въпреки че беше май, тук-таме се виждаха хора все още с дебели балтони и шалове. Много мъже и жени бяха с бели санитарни маски на устата. На човек му ставаше студено от тая гледка. И неволно му се струваше, че тръпките, които лазят по гърба му, са пипалата на страшния „тибетски“ грип.

Според непубликуваните данни на Министерството на здравеопазването броят на болните в цяла Япония бе стигнал тридесет милиона. В големите градове и в гъстонаселените райони се очакваше заболелите скоро да достигнат до седемдесет процента от населението. Отговорните лица в министерството като че ли не можеха да проумеят ясно тези кошмарни цифри. През 1957 година в Япония имаше епидемия от „азиатски“ грип, която премина на две вълни. Тогава се разболяха три милиона души. Но тридесет милиона за два месеца! Това бе чудовищно. А и смъртността продължаваше непрестанно и злоещо да се покачва и скоро щеше да надхвърли двадесет и пет процента. И сега в почти празните влакове хората мълчаха, дори се страхуваха да се погледнат. „Тибетският“ грип като ужасна поличба бе разпрострял над тях своите злокобни криле. А в ясното майско небе още по-силно се усещаха признаците за страшното бедствие. И все пак тук-таме се чуваха и по-весели гласове. Но и в тях се чувствуваше

празнота и само една въздишка или кихане бяха достатъчни да стреснат хората и те веднага заговаряха по-тихо. В душите растеше тревогата, но все пак на всекиго му се искаше да вярва, че положението е по-леко, отколкото е в действителност.

„Грип?!... Няма ли ваксина? Нали има лекарство, как му бе наименованието? Добри са и средствата на китайската медицина... Говорят, че антибиотиците не действуват. Хранете се добре, поставете си гореща грейка и всичко ще се оправи... Препоръчват се също така и сурови яйца, разбити в саке. Да се постъпи в болница? Преувеличавате! От нищо правите нещо. Няма нищо сериозно, само настинка! Грип. Просто грип.“

Но дълбоко в душите тази дума „просто“ бавно се превръщаше в „едва ли“. Едва ли е така невинно. Едва ли е грип. Най-малкото това е някаква нова непозната болест. И във вестниците статиите относно грипа преминаха незабелязано от думата „просто“ към „едва ли“.

В началото на април съобщенията за грипа се отпечатваха долу вдясно на страницата „Новини от страната“. Постепенно те се изместиха в горната част на страницата. От информации с третостепенно значение се превърнаха във важен проблем. След това „изплуваха“, погълнаха рубриците „Семейни“ и „Културни новини“ — отначало като кратки съобщения за ужасяващите събития в различни страни, а после заляха вестниците като безбройни грозни обриви:

„Накратко
«Тибетският» грип върлува из островите на Тихия океан.“

„Накратко
От смърт е застрашено цялото население на остров Фиджи.“

„Накратко
Командуването на НАТО съобщава, че грипът сред офицерите и войниците се е превърнал в стратегическа

опасност. Парализирани са 40% от сухопътните, морските и въздушните сили.“

„Накратко

Френският президент издаде заповед за извънредни мерки спрямо «тибетския» грип. Предвижда се съвместна система за ваксинации и медицинско обслужване на страните от ЕИО.“

„Накратко

Броят на починалите от «тибетския» грип в Гоя достигна двеста хиляди души. Има съмнение и за появата на холера.“

Тези зловещи съобщения се разпространиха не само в рубриците за международна и икономическа информация, но и на страниците, посветени на спорта и на забавните страници.

Например:

„Десетата среща между отборите «Гиганти» и «Хирошима»^[15] се отлага поради заболяване от грип на основни играчи. Извънредно заседание на председателите на двете лиги и на капитаните на отборите относно времето на втората среща. Дали ще има промяна в програмата на срещите през този сезон като мярка на Министерството на здравеопазването за ограничаване на грипната епидемия?“ „Актьорите на киностудиото «Тоей» са болни от грип.“ „Внезапната смърт на вратаря на отбора «Сейтецу» по време на мач“. „В музикалния театър «С» поради отсъствието на повечето танцьори, изпълнители на главните роли, представлението няма да се състои. Още не е ясен репертоарът за юли.“

В последната десетдневка на май, след като пристигна и новината за внезапната смърт на председателя на Върховния съвет на СССР, всички съобщения за „тибетския“ грип до едно излязоха на първа страница и вече не слязоха оттам, като заглавията се отпечатваха с едър шрифт, използван само при материали за международна информация.

Например:

„Правителството спешно свика заседание на кабинета на министрите по въпроса за «тибетския» грип. Извънредни мерки на администрацията за борба с «тибетския» грип. Министър-председателят се обърна към народа във връзка с опасността от разпространяването на «тибетския» грип. В Рим и страните на Бенелюкс се въвежда военно положение.“

Такива съобщения се появиха със светкавична бързина на първите страници на вестниците. Тази ужасяваща промяна показва страшната истина, която се таеше под думата „просто“...

Наистина йероглифите или готическият шрифт, подредени върху груба, сивкава вестникарска хартия нямат нито вкус, нито мирис. Също и новините, предавани сухо, механично по радиото ни показват световните факти като през стъкло. Те превръщат цялата информация в нещо далечно, омекотяват нейната безмилостност. Затова и съобщенията за транспортните произшествия, за самоубийствата, които изпълват страниците на вестниците, се възприемат покойно. Обаче за съжаление понякога настъпват моменти, когато реалността „крещи“ преди информацията и от вестникарската хартия с мирис на мастило, от радиото и телевизионните апарати идва направо при нас. В такива моменти страшното и далечното става близко и опасно, превръща се в твоя беда. Четете вестник — от атомната бомба, хвърлена над Хиросима, в миг са загинали седемдесет хиляди души, а ако се прибавят и умрелите след това в продължение на пет години, общият брой е над двеста хиляди. Добре! На 6 август 1945 година в 8 часа сутринта не сте били в Хиросима. Броят на загиналите е седемдесет, двеста или триста хиляди. Банални цифри. Като число не е

чак толкова голямо. Може да се изрази само с няколко знака. По-малко от годишните доходи на мнозина от нас. Не е чак толкова потресаващо. Затова веднага се забравя. Било е толкова отдавна, нали сега, тук, гледайки тези цифри, знаем, че не сме включени в тях. Действително е ужасно. Наистина онази война е била жестока. Но ни провървя. И не искаме да размишляваме над тези неща. *Защото имаме други грижи!*

Четем коментар във вестника. От „испанския“ грип през 1918 година в целия свят са се разболели петстотин милиона души. Приблизително една трета от цялото население на земното кълбо по онова време. Двадесет милиона са умрели. Двадесет милиона?! Толкова, колкото сега са телевизорите в Япония. Или една пета от населението на Япония. А ако се сравни с населението на земното кълбо — капка в морето. Било е преди половин век. Оттогава медицината се развива бързо. Е, всичко е наред. Още сме млади, здравето ни още не е чак толкова разклатено. Има много неща да се вършат, още трябва да се живее...

Как би се почувствувал човек, след като прочете в някоя статия, че броят на заболелите от „тибетския“ грип вече е надхвърлил тридесет милиона души, а броят на умрелите се очаква да достигне двадесет и пет процента. Изведнъж разбираме, че тези цифри са напълно реални, конкретни и засягат и нас. Една трета от населението на Япония вече е болно, а от заболелите една четвърт вече ги няма, тоест ако се вземат дванадесет души и ако от тях четирима са се заразили, един от заразените умира. И изведнъж усещате болка в подутите си очи, усещате, че главата ви тежи, цялото ви тяло е изтръпнало, ставите ужасно ви болят, всичко говори, че вие вече сте попаднали в тази обречена четворка. Грабвате термометъра, температурата ви е само 37,5°. А имате хрема, главоболие, тресе ви.

Ето че пред вас се изправя голяма въпросителна... Все пак се надявате: „Едва ли!... Но всичко става...“ Но така или иначе сте обзети от безпокойство, искате да отидете до аптеката. Обаче на вратата се сещате, че вече сте пили лекарството срещу грип, пуснато на пазара. Може би си спомняте за някой от познатите ви, който също е вземал това лекарство, но то не му е помогнало. Обхванати от ужас, започвате да търсите наслуки лекари и болници. Където и да се обадите, дава непрекъснато заето. Трескаво хващате големия телефонен указател, отваряте раздела „Лекари, болници“. Започвате да набирате номерата

поред. Навсякъде линиите са заети. Дори и в най-големите болници в града. Неочаквано от жилището на някакъв лекар, който живее много далече, ви отговаря женски глас. И точно в момента, когато искате да обясните за какво сте позвънили, женският глас, ужасно прегракнал, прекъсван от кашлица, ви отговаря рязко:

— Извинете! Сега имаме неприятности! Преди малко господин докторът почина. От преумора и грип...

Телефонът се затваря. Не издържате, тичате към близката болница. И какво виждате там? Болницата К. в района Шитамачи вече е обкръжена от тълпа хора, дошли за преглед. Имате чувството, че само да хвърлите камъче, сред тях изведнъж ще настъпи паника и всички, изплашени, блъскайки се за предимство, ще нахлуят в сградата. Но за голямо учудване става точно обратното, всички изчакват реда си, няма никаква паника, нито блъсканица. На човек му се струва, че този ред е въдворен от самите хора. Ако в края на опашката има майка с малко дете, веднага я отвеждат отпред. Ако притича задъхана жена с бебе, веднага от опашката се чува: — Хей, там отпред, пропуснете я. С бебе е...

Очите на повечето хора са насълзени, лицата са трескаво зачервени. Всички кашлят неприятно. Много мъже и жени носят санитарни маски на устата. За разлика от друг път хората не приказват помежду си. Сковани от ужас, те мълчат.

От сутринта до вечерта броят на болните се увеличава. От една седмица пред входа е опънат временен навес, поставени са и пейки. Сега всички места са заети от възрастни и деца, останалите стоят и търпеливо чакат под жарките лъчи на майското слънце. От време на време някои падат като от слънчев удар. И щом ги докоснат, разбират, че са мъртви. Без да вдигат шум, изпращат някого в стаята на сестрите, а лицата на умрелите покриват със случайно попаднала подръка носна кърпа.

В ясното майско небе, полюшвайки се от лекия ветреца, се носят коинобори^[16], постоянно се чува воят на полицейските коли и на линейките. По-възрастните мъже имат чувството, че започва война. А и вътре в болницата положението е същото както по време на война. Ваксинации, лекарства за сваляне на температурата, лекарства за поддържане на сърдечната дейност, инжекции с антибиотици — всяко кътче е претъпкано от болни в тежко състояние. Заети са всички

помещения — от отоларингологията до хирургичното, родилното и отделението за очни болести. Дори диваните в коридорите са превърнати в легла. Почти всички лекари работят без почивка, поддържайки силите си с различни биостимулатори и витамини. Не спят по цели нощи, заети с прегледи на болните. В хирургичното отделение непрекъснато докарват пострадалите при автопроизшествия, чийто брой застрашително нараства. Затова хирурзите са заети, а в борбата с „тибетския“ грип се включват терапевтите, отоларинголозите, специалистите по кожни болести. От лекарите в болницата К. трима вече са починали. И сред сестрите има тежко болни, независимо че са ваксинирани. Оределият персонал е принуден да върши почти тройно по-голяма работа. Дори се налага да прибегват до помощта на доброволци и студенти медици.

Доктор Цучия, заместник-завеждащ терапевтичното отделение, докато инжектираше болните с лекарства за сваляне на температура, непрекъснато си повтаряше:

— Наистина това не е просто грип. Това е някаква нова, чудовищна болест.

Тази мисъл бе обсебила съзнанието му. Всички болни са с много висока температура — от 39 до 40°C, — един от признаците на „тибетския“ грип. Симптомите ужасяват хората. Отначало болните имат само хрема, после изведнъж вдигат много висока температура. Така продължава около две седмици. Постепенно състоянието се влошава и хората умират. Повръщане, разстройство, менингит, апатия, гърчове, сърдечносъдова недостатъчност, тромбоза — всичко това съпровожда основното заболяване. Увреждането на сърцето е един от признаците на „тибетския“ грип. Умрелите от сърдечна парализа надхвърлят седемдесет процента. Изглежда, ваксината не е ефикасна, защото и при ваксинираните състоянието не се подобрява. Така е и в тази болница, така е и според данните на Министерството на здравеопазването.

— В този грип има нещо странно — мислеше доктор Цучия, който сам се занимаваше с болните, инжектираше ги и ги преглеждаше. — Това, което познавахме досега, протичаше по съвсем друг начин. — От три дни преумореният лекар почти не бе спал. — Странно! Това заболяване не прилича просто на грип... — той по навик заби иглата и направи инжекция. — Следващият. Елате насам.

Да, да, елате. Температура? Защо не сте я премерили вкъщи? Покажете си езика. Да видя и ръцете ви. Така... Следващият.

И докато следващият пациент седнаше, доктор Цучия остави спринцовката и започна леко да разтрива пръстите си. Не си спомняше колко болни бе инжектирал вече. Забрави. Но страшната болка, която го пронизваше от дясното рамо към тила, набъбналите и отекли пръсти, натежалите като олово ръце...

— Да — въздъхна той. — Следващият...

Фенацетин, камфор, еритромицин, хинин, кодеин, антихистаминни препарати... Едно и също... Ако наистина не е грип, не съществуват ли някакви други лекарства? Дали и тези не ги предписват само за успокоение на съвестта. Как може човечеството, което познава грипа от хилядолетия, да не открие най-сетне някакво ефикасно лекарство? И всичко, което е пуснато на пазара, е едно и също. Не действа на нито един от вирусите. Има само едно средство, създадено през 1962 година от Кауфман — 5-йодо-2-диоксилизин. А то действа само срещу вируса на херпеса. След това се появиха и няколко синтетични експериментални препарата, но всички излязоха несполучливи.

Каква е тази работа? Вече сме в края на 60-те години, а съществува едно-единствено лекарство. Наистина срещу вирусно заболяване — херпес на роговицата. Но то не се среща чак толкова често.

— Ваксината свърши! — отдалече се провикна с прегракнал глас санитарката. — Прекратяваме ваксинирането! Ще получим след три дни. Извинявайте.

Болните бяха прекалено много и ваксината не стигаше. Световната епидемия от кокоша чума нанесе голям удар върху яйцата — основната суровина за ваксината. Всички институти и лаборатории бързо се прехвърлиха на тъканни култури и всъщност бяха готови за масово производство. Но сега бе необходимо тройно по-голямо количество от обикновено. А пък нямаше ефект.

— Следващият!... Моля...

Следващият пациент имаше червен обрив около устата си. А по крайчеца на устните — пяна. Докторът се изненада, като видя пациент, болен от грип, с херпес. Херпесът е доста странно заболяване. Развива се независимо от това, че в кръвта има антитела, точно обратно на

обикновеното заболяване. Щом е така, и при този грип ваксината може би няма да помогне...

— Докторе! — на вратата застава млада жена. — Вижте това детенце!

Тя внесе на ръце около четиригодишно момиченце с потъмняло лице и затворени очи. Цялата пребледняла, жената се подпря на вратата. По всичко личеше, че и тя самата е болна.

Докторът се стресна още щом докосна личицето на детето. То гореше.

— Откога?...

— До снощи само кашляше, а тази сутрин изведнъж легна и ето...

Пулсът бързо отслабваше, дишането беше тежко, с влажни хрипове. Гърлото просвирваше, от време на време ръцете, краката и устата се сгърчваха.

— Веднага в болнична стая — извика докторът към помощниците си. — И Такада веднага да я прегледа... Какво? Няма възможност ли? Тогава вие двамата я вземете и отидете веднага при него за указания. Не бива да се губи нито минута, това е дифтериен круп. Сърцето е засегнато сериозно. Веднага дайте витамини с камфор.

— Докторе! Моля ви! — гласът на майката трепна. — Какво ще стане сега?

— Да бяхте я довели малко по-раничко...

— Но, докторе... — майката започна да хълца. — Обаждах се, но телефоните на всички болници даваха заето. Не можах да повикам лекар вкъщи. И мъжът ми лежи и е в много тежко състояние. Аз също съм болна, с 38°C температура съм. Трябваше да се погрижа и за двамата. Всичките ни съседи също са болни...

— Разбирам ви. Сега се успокойте. Ще направим каквото можем. В наше време пневмониите се лекуват... — той млъкна, защото знаеше, че положението на детето е много сериозно. Но какво да й каже? Може би все пак ще успеят да спасят това детенце! В тази болница, откакто е започнала епидемията, са умрели повече от петстотин малки деца. В родилното непрекъснато се увеличава броят на мъртвородените или умрелите веднага след раждането на бебето. И какво могат да направят лекарите?! Та нали не са богове.

— Успокойте се, моля ви — изпрати я той, а после покани следващия пациент. Пригответи се да го инжектира, но изведнъж ръцете му се разтрепераха. Все пак успя да забие играта. Погледна болния — съвсем млад, с късо подстригана коса, приличаше на гимназист. Цучия стисна силно устни и затвори очи. Когато изтегляше иглата, ръцете му отново затрепераха, като че имаше маларична треска. Сега не можа да ги овладее и спринцовката остана забита в ръката на момчето.

— Докторе! Починете си малко! — стажантът зад него приближи и сложи ръка на рамото му. И той беше небръснат, с хлътнали очи и мъртвешки бледо лице, уморено от безсънните нощи.

Цучия се надигна:

— Моля ви, преглеждайте вместо мене, ще можете, нали...

— Е, добре, не толкова бързо, както вие, но ще се справя.

Цучия бавно се изправи и костите на гръбнака и на кръста му изпукаха. Ръцете му затрепераха още по-силно. Болката от дясното рамо го прониза в тила. Огледа се. Една от сестрите забеляза неговото състояние. Бързо мушна ръката си в джоба на престилката му, извади смачкана кутия цигари, сложи една цигара в устата му и я запали. Работейки без сън и почивка, без да има време да се нахрани, той изведнъж рухна. А положението е такова не само в Япония, а и в целия свят...

Цучия затвори очи, въздъхна тежко и се замисли за своите колеги — дали ще издържат. Сега в Япония има двеста хиляди лекари. Само двеста хиляди на сто милиона души население! А като прибавим и болничните служители, стажантите и медицинските сестри, може би ще станат триста хиляди. Броят на болничните легла е приблизително един милион. На триста болни се пада по едно легло, а не е само грипът, има и други заболявания.

„Прекалено малко е — помисли си той. — Всъщност колко ли лекари са необходими сега? Твърде малко сме за такава епидемия.“

Умората стисна сърцето му. Той се прегърби, като целият трепереше.

— Няма ли да пийнеш поне чай? — от гръдното отделение надникна Танабе.

— Благодаря! — успя да отговори доктор Цучия.

При това положение за почивка използваша малката, тясна канцелария. Всички други помещения бяха превърнати в болнични

стаи... В канцеларията върху изподраскана, разклатена маса стояха железни кошници с множество нащърбени чаши, безредно бяха наслагани алуминиеви чайници и чаши с недоизпит чай. Имаше и две чинии с оризови питки, едната вече полупразна.

— Като че ли тайфун е преминал оттук. Всичко е ометено — Танабе взе една питка и леко се усмихна. — Питките ги приготвят жени от женското дружество и домакини активистки. И не само за нас, а и за хората, живеещи наоколо. И благодарение на тях много болни се спасяват от глад.

Лицето на Цучия грейна:

— Япония си остава все същата. Помня, майка ми разправяше как по време на голямото земетресение в района Канто^[17] за една нощ омесила три хиляди оризови питки. Ръцете ѝ били отекли, изранени до кръв.

— А тогава те не са използвали електрически тенджери — подхвана Танабе, — нямали са както сега удобствата на детските традини и училищата, където децата да могат да се нахранят.

Той взе още една питка:

— По време на война, пожари, наводнения тези питки сякаш създават чувство за сигурност... Няма ли да си вземеш една?

— Не, аз ще пийна кафе.

Цучия си наля кафе от червения чайник в чаша с утайка на дъното и пийна. Топла, сладникава, с вкус на мръсна вода течност. Но все едно, тя бе като благодатен дъжд за горещите му напукани устни.

— Чу ли обедните новини? — попита Танабе, отхапвайки от питката.

— Не.

— Казаха, че броят на умрелите вече надхвърлял десет милиона.

— Толкова?!... — ръката с чашата застина.

— Направо не е за вярване — промърмори Танабе — Тридесет процента. Това не е ли повече, отколкото загубите на Япония през миналата война?

— Повече — кимна Цучия. — Още малко и ще стане двойно повече.

— А не са минали и два месеца... — гласът на Танабе прозвуча сурово. — Колега, не е ли ужасно? Тази напаст, с която се борим сега, грип ли е?

Цучия замислено гледаше кафеникавата течност. После си доля още малко:

— Танабе, а жена ти как е?

— Какво да ти кажа, вече почти един месец не сме се виждали — сви рамене Танабе и напрегнато се усмихна. — Дежури постоянно в град Канагава.

— Един месец! — приглушено каза Цучия. — Личи си. По яката на ризата ти.

— И при теб не е по-добре — отвърна Танабе. — А синът ти?

— Изпратил съм ги в Ямагата — Цучия държеше здраво с две ръце чашата, сякаш се страхуваше да не я изтърве, и лекичко се поклащаше напред-назад. — И ние не сме се виждали близо един месец. Странно е... Когато започна всичко това, бях някак неспокоен. И ги отпратих — той млъкна неочаквано и след малко промърмори като че ли на себе си:

— А знае ли човек какво може да му дойде на главата, че да има повече деца...

— Ние преживяхме една война — намръщи се Танабе. — Тогава умряха много хора, деца също...

Цучия бавно поднесе чашата към устата си, но не можа да преглътне и кафето се разплиска, потече по брадичката му, заля врата и яката му. Но той не усещаше нищо.

— Къде си бил по онова време?

— На границата между СССР и Манджурия — Танабе разтърка очи. — После в плен в Сибир... Няколко години.

Цучия отново се заклати напред-назад. Танабе се учуди — колегата му изведнъж се състари с десет-петнадесет години. Прегърбен от нечовешката умора, стиснал чаша в ръце, той приличаше на маймуна. Кожата му бе придобила землист цвят, очите бяха потъмнели, а бузите му — хлътнали, обрасли с черна брада. Над мътните му очи нервно потрепваха клепачите.

— Защо не полегнеш малко — предложи Танабе.

— Не, така ми е по-добре.

— Да натроша ли гликоза?

— Не, благодаря.

Танабе запали цигара. Дръпна един път и я задържа в устата си.

— Знаеш ли — най-сетне замислено продума той, — и в лабораторията на медицинския институт Н. се занимават с проблема на грипа. В дробовите и в горните дихателни пътища на болните открили жълти стафилококи.

— Същото беше и при „азиатския“ грип — каза Цучия. — Тогава, ако си спомняш, грипът завършваше с пневмония и ние не можехме да направим нищо. Защото антибиотиците не действаха срещу тези стафилококи.

— Изобщо странна работа — подхвана Танабе, — сегашните стафилококи действуват по друг начин, не се размножават до такава степен, че да предизвикат пневмония, и сякаш изчезват някъде. И все пак умрелите от пневмония изобщо не са малко.

Цучия леко кимна:

— Така е. Сегашният грип е някак си неразбираем. Има нещо неясно.

— Значи и ти мислиш така, колега — Танабе изгаси цигарата си и се изкашля. — Аз съм от ония, които смятат, че това е нова, непозната за нас болест. А ние я вземаме за грип.

— Идеята ти е интересна... — каза бавно Цучия. — Но все пак, ако е вирусно заболяване, трябваше досега да го разберем...

— Определено още от самото начало и у нас, и в чужбина възникнаха такива съмнения — продължи Танабе. — Ние притежаваме най-мощния в света електронен микроскоп с разделителна способност 2,35 ангстрьома. Аз вярвам, че ще открием причинителя на тази болест.

— Да, Япония е кралството на електронните микроскопи — промърмори Цучия със сънен глас. Клепачите му бавно се спускаха.

— А може да се окаже, че този причинител съществува заедно с вирусите на грипа и се крие под тях.

— Интересно — промърмори Цучия, а от крайчеца на устата му се проточи слюнка. — Интересно е...

— Не съм съгласен такова ужасно бедствие да се определя като грип и ние да стоим така безпомощни — повиши глас Танабе. — Трябва да се намери истинската причина...

— Не — прекъсна го Цучия, — при това положение ние вече нямаме време.

— Колега — силно обезпокоен, Танабе се приближи до прозореца. Чистото небе се заоблачаваше. — Как мислиш, колко още ще продължава всичко това?

Но не получи отговор. Извърна се и видя, че Цучия, както беше стиснал чашата, така бе и заспал, дишайки леко в съня си. Ноздрите му се повдигаха и се отпускаха като хриле на умираща риба. Изведнъж той ясно изрече насън:

— Всяко нещо има своя край. Но въпросът е какъв ще бъде този край.

Танабе изгледа Цучия и се измъкна от канцеларията.

„Въпросът е какъв ще бъде този край“ — така е. Ще дойде някога краят и на това бедствие. Но какъв ще бъде той? А болните и умрелите се множат. Докъде ли ще се разпространи епидемията? Може би тя като мека, зловеща пелена ще покрие цяла Япония и земното кълбо? Ако се приеме, че всички японци са заразени от този грип и че смъртността е тридесет процента, това са тридесет милиона... От гърлото на Танабе се изтръгна някакъв звук, устата му пресъхна. Бе потресен. Тридесет милиона?! Толкова. Усети как пред него зейва бездна. За миг му притъмня пред очите. Ако продължи така още два месеца, процентът на смъртността ще стане невероятно голям. Стреснат, Танабе по навик бръкна в джоба на мръсната си престилка и понечи да извади цигарите. Даде си сметка, че бе забравил кутията в канцеларията. Бързо се върна, за да я вземе, и забеляза, че доктор Цучия е в същата поза, стиснал с две ръце чашата. Искаше пак тихичко да излезе, но изведнъж усети нещо зловещо.

— Докторе — пошушна Танабе и му се стори, че ще стане лошо, ако го събуди, — може би ще е по-добре да наредим столове и да легнеш? Докторе?

Леко го докосна по рамото и разбра, че доктор Цучия вече не диша.

Когато настъпи юни и заваляха дъждовете, в квартал Гиндза^[18] започнаха да се забелязват много умрели мишки. Те лежаха като огромни сиви дъждовни капки в канавките, до отворите на канализацията. В крайните улици на Гиндза, където бяха струпали няколко хиляди малки къщички, барове и закусвални, мишките бяха

нещо обикновено. Мръсните малки дяволчета намираха истинска райска градина в гъстата канализационна мрежа тук, защото тръбите ѝ бяха пълни с хранителни отпадъци и имаха подходяща температура. Тук мишките се раждаха, създаваха поколение и умираха. Неведнъж се случваше да се шумгнат право в краката на хубавите жени, които излизаха от някой ресторант, понякога дори се опитваха да ги ухапят и цялата улица се огласяше от викове. Случваше се дори хората да се запитат дали човечеството днес няма да бъде унищожено от мишките. Но ето че скоро трупове на тези зловредни малки твари започнаха да се валят по улиците. Чистачите, които работеха рано сутрин или късно вечер, след затварянето на заведенията, се чудеха:

— Защо ли мрат така? — и дори не ги прибираха вече.

Един ден огромен плъх изскочи насред широкия булевард и издъхна. Същия следобед децата забелязаха на железопътната линия десетки мъртви мишлета... И от следващия ден броят на умрелите мишки започна бързо да се увеличава. Те изпълзяваха, клатушкайки се пред очите на хората, които чакаха да пресекат кръстовищата, изведнъж се преобръщаха, тънките им мустаци потрепваха няколко пъти и мишките издъхваха.

— Да не е чума? — чудеха се хората.

Министерството на здравеопазването проучи случая, но предположението за чума не се потвърди.

— Да не би случайно и мишките да са се разболели от „тибетски“ грип? — шегуваха се някои.

А в това време по улиците започнаха да се виждат и умрели котки и кучета. Една ранна дъждовна утрин в началото на юни добре облечен мъж на средна възраст се свлече на тротоара пред очите на минувачите. Същия ден бе намерена мъртва и една жена. И оттогава полицаите от служба № 110 трябваше да се нагърбят с още една задача — да прибират трупове по улиците. А те се увеличаваха с всеки изминат ден. Мъже и жени внезапно падаха и умираха по станциите на метрото, по автобусните спирки, по време на работа в канторите. Когато на последната станция служителите от метрото се мъчеха да събудят някой пътник, мислейки го за заспал, оказваше се, че е мъртъв. Вечер хората си лягаха с мисълта: „Дали ще се събудим живи, дали отново ще видим слънцето?“ Смразяващ ужас ги пронизваше до болка и не им позволяваше да заспят. За да избягат от страшната мисъл, те до

късно се веселяха. Във всеки град в кварталите с увеселителни заведения светлините оставаха запалени много по-късно от часа, в който се прибираха полицаите от нощната смяна. Хората бягаха от съня и искаха да забравят за времето. Ограниченията, които се опитваше да наложи полицията, предизвикаха невиждани протести. Обаче когато тези лъжливи нощи свършеха, все пак трябваше да се заспи. Отново, както бе непосредствено след войната, настъпи бумът на биостимулаторите. Зачестиха случаите на отравяния с различни стимулиращи средства. Безсънието, преумората, злоупотребата с биостимулатори съсипваха хората и ги тласкаха към смъртта. Мнозина все още си мислеха, че причината за всичко е грипът. А и лекарите твърдяха, че това е специфично протичане на грипното заболяване. Вестниците започнаха да го наричат „скоропостижно смъртно състояние на «тибетския» грип“. В резултат се появи нова дума и „тибетският“ грип бе преименуван „скоросмъртен грип“. И в целия свят само неколцина учени отгатнаха истинската причина за болестта. Но дебелите стени, които пазеха „държавните военни тайни“, не позволиха тази информация да изтече навън, нито да бъде обнародвана. И така механизмът на предаването на болестта навлезе във втория етап от развитието на причинителя „ММ-88“ — неописан в нито една медицинска теория в света.

— Господа! — патетично започна министърът на здравеопазването. Провеждаше се извънредното заседание на кабинета на министрите, посветено на борбата срещу грипа. Поради заболяване тук не присъстваха министър-председателят, министърът на народната просвета и министърът на селското стопанство. — Днес аз ще ви дам нова информация за положението в страната и ще ви помоля за съвет и съдействие. Един нов проблем, пред който сме изправени сега, е прибирането на трупове.

Седнали един до друг, министрите изглеждаха тъжни и преуморени. Човек имаше чувството, че ако сега някой от подчинените им поиска министерските кресла, те веднага ще се съгласят да ги отстъпят, а самите ще избягат някъде.

— На 20 юни по сведения на полицията и на санепидстанциите само в Токио трупове, оставени по пътищата, са били 50–60 хиляди.

Няма кой да се погрижи за тях. Полицията вече не е в състояние да върши тази работа. Близките на починалите не идват да ги прибират и всички полицейски участъци, всички болници са затрупани с мъртви тела. По мои предположения те са повече от триста хиляди. Капацитетът на крематориумите е стигнал връхната си точка, още повече че голям брой служители в крематориумите са умрели или са болни.

Министрите сякаш подушваха ужасната воня. Когато пътуваха в колите си, същата воня се носеше и от отворените прозорци на къщите. Пред очите им се мяркаха кални мръсни обувки, които равнодушно стърчаха изпод рогозките, и дълги, дълги ивици червеи — досущ меки, бежови шнурчета, които пълзяха по асфалта.

— Навсякъде из страната — продължи министърът — броят на трупове, които никой не прибира, достигна огромна цифра. Няма да ви говоря за тревогата, която предизвиква този факт. Като се има предвид дъждовният сезон, високите температури и влажността, трупове ще се разлагат още по-бързо. Съществува опасност да избухне холерна епидемия. Засега имаме информация, че в част от остров Кюсю и в района Кансай се е появила дизентерия и псевдохолера.

Министрите мислеха за умрелите, чиито близки не идват, за разстроените семейства, за самотните мъже и жени... Докато говореше, министърът на здравеопазването непрекъснато си припомняше ужасите от старинните свитъци от периодите Хейан и Камакура^[19], изобразяващи „Гладни духове“ и „Болести“.

Една част от нашите сухопътни войски вече е изпратена в подкрепа на полицията за поддържане на реда и за осигуряване на нормална работа на транспорта, но положението е извън нашите възможности. И да беше само прибирането на трупове, както и да е...

— Вие искате — с глас на мъченик се обади началникът на силите за самоотбрана — да се заемем и с кремацията?

Министърът без портфейл, който заемаше и длъжността председател на Комитета за държавна сигурност, се обърна към високия заместник министър-председател:

— Мисля, че преди да обявим обща мобилизация на сухопътните войски, трябва да получим разрешение от парламента.

— Искате да кажете да се въведе извънредно положение — заместник министър-председателят затвори очи.

— Досега редът що-годе се поддържаше. Но положението е критично. Вече има няколко случая на безредици. Това е голяма опасност. Породят ли се веднъж такива безредици, могат да се разпространят из цялата страна. В двадесет страни е въведено военно положение.

— Но — промърмори министърът по делата на местното управление — това може да оскърби народа. Вместо да обявяваме извънредно положение, по-добре е да съсредоточим силите за самоотбрана за поддържане на реда и ще постигнем каквото искаме.

— А вие как мислите! — обърна се председателят на Комитета за държавна сигурност към заместник министър-председателя.

— Да, положението е много трудно. И няма изгледи да се оправи.

— Ако е само грип, въвеждането на извънредно положение е прекалена мярка Мисля, че няма нужда да избързваме.

Заместник министър-председателят угрижено мълчеше. Министрите впиха очи в устата му. Най-сетне той продума:

— Уведомих преди малко за това министър-председателя. Както знаете, той е на легло. Когато му говорех за истинското положение на нещата, неговото състояние се бе влошило. И той самият ме помоли официално да съобщя това.

Сред министрите настъпи страшно объркване. Смъртта на един министър-председател все пак доста променя политическата карта. Всички те продължаваха да смятат, че това положение е временно. За половин, може би за една година този грип ще отmine и всички отново ще се върнат към политическото всекидневие.

— Министър-председателят смята — продължи заместникът му, — че рано или късно ще се наложи да се въведе извънредно положение. Но относно времето на тази мярка той беше доста предпазлив и...

— И сега дошъл ли е вече моментът? — попита председателят на Комитета за държавна сигурност. — Ние трябва да бъдем доста предпазливи, ако прибегнем към това. Трябва да се обясни добре на народа, че е само временна мярка и тя няма да заплаши демокрацията.

— И докъде ще се разпрострат пълномощията на правителството — попита министърът на правосъдието. — Мисля, че трябва да бъдат

неограничени.

— Едва ли парламентът ще ни разреши подобно нещо — отвърна заместник министър-председателят. — Точно обратното, ще има много протести. Но... мисля, че осигуряването на снабдяването, контрола на цените, поддържането на реда, транспорта, съобщенията... Такива поне са преките задължения на правителството. И ние трябва да ги осъществим.

— И обработката на трупове — мрачно допълни министърът на здравеопазването.

— Както и да е Но какво е мнението на вашето министерство за тази болест? — надигна се министърът на търговията. — Аз разбирам, че епидемията е нанесла голям удар на държавата във всички области на живота, но как да обясним това, което става, ако е просто грип?

— Повечето специалисти твърдят, че е грип — отвърна министърът на здравеопазването. — Но той се различава от предишните епидемии. Точно тук напълно подхожда изразът „безпрецедентен в историята случай“. Само че освен грип сега има и опасност от други епидемии, като чумна и холерна.

— Вземат ли се мерки от министерството?

— Ако това беше позната заразна болест, още от самото начало щяха да бъдат взети необходимите мерки. Но тъй като това заболяване се смята за грип, ние не можем насилствено да прибираме и да изолираме пострадалите. Същото се отнася и за обработката на трупове — министърът на здравеопазването огледа колегите си. — И на всичко отгоре нямаме никакво определено становище на учените. И може да се окаже, че сегашната епидемия не е просто грип.

— Какво говорите?! — опули очи министърът на транспорта. — Нима специалистите още не са дали своето окончателно заключение! Какво правят тия хора!

— И те са преуморени — със слаб глас каза заместник министър-председателят. — И лекарите също...

— Господин заместник! — обади се председателят на Комитета за държавна сигурност. — Ако нещата се оставят така, положението само ще се влоши. Още няма никакви изгледи, че епидемията ще започне да затихва. Мисля, че дори и сега е вече доста късно. Освен това по време на такива, да речем, стихийни бедствия се прибавят и опасни безредици. Мисля, че в административните задължения на

правителството трябва да влиза и вземането на извънредни мерки. Щом за това е необходимо и съгласието на парламента, трябва веднага да се свика извънредно заседание. Още утре.

— Не можем да разчитаме на това — промърмори заместник министър-председателят. — Вчера... едва се е събрал необходимият кворум, а за утре изобщо не можем да се надяваме.

— Тогава излиза, че ние тук сами незабавно трябва да вземем решението — каза председателят на Комитета за държавна сигурност. — Има моменти, когато ние като политици трябва да пренебрегнем формалностите и сами да вземем екстрени мерки. И ако евентуално последват обвинения, ще отговаряме всички. Може би някои от нас ще бъдат съдени, но все едно, сега трябва да се вземе решение.

Заместник министър-председателят затвори очи. Има моменти, когато държавниците са длъжни да поемат отговорността върху себе си. А дали в случая това се е налагало или не, може да се разбере само след като се видят крайните резултати. И няма друг начин, освен в трудния момент наслуки да се прибегне до действия, които ти сам смяташ за най-подходящи.

— Добре — каза той. — И така решаваме.

— Но... — обади се началникът на силите за самоотбрана. — Най-добрите ни войници са двеста хиляди и от тях са боеспособни едва половината. Войниците живеят в казарми, затова и процентът на заразяването е много висок. Нали „испанският“ грип отначало е пламнал сред войниците на действащите армии...

На следващия ден в Камарата на народните представители все пак се събра необходимият кворум, защото дойдоха и депутатите, които бяха болни. Беше взет решение: „На правителството се дават извънредни пълномощия при създаването се особено опасно положение.“

Но в Камарата на съветниците кворумът не беше събран и правителството започна да действа само с одобрението на присъстващите депутати. Но не можа да осъществи нищо особено, освен контрол върху снабдяването и стоките. Броят на болните бе надвишил броя на болничните легла тридесет пъти, а броят на лекарите, които бяха в състояние да работят, намаля наполовина. Затова колкото усилия и да полагаше правителството, всичко беше напразно.

Един ден в средата на юни служител от някаква фирма, който искаше да напусне полумъртвата столица и да отиде в родното си село, влезе в токийската гара. Вътре видя огромна тълпа хора с разтревожени лица, които се връщаха, защото не бяха успели да се качат във влака. Във въздуха се чувствуваше някакво необичайно вълнение.

— Влакът няма да тръгне — каза му един мъж със зачервени от високата температура очи. — На централната линия е станало произшествие, а линията Токайдо, кажи-речи, цялата била разкъсана. Преди малко чух на гарата в Уено, че линията Тохоку работела. Пък всички междуградски бързи влакове са спрени. Пътнически има по три на ден.

— Защо така?

— Питате ме защо — каза учудено мъжът. — Нима не знаете, че машинистите умират по време на пътуването и влаковете непрекъснато катастрофират. Още не е оправен пътят след една катастрофа, става друга. Поради опасността влаковете се движат едва-едва. И някой друг влак ги настига и ги блъска.

„След няколко минути ще замине извънреден влак за Офуна — екна високоговорителят на гарата. Гласът на говорещия беше прегракнал. — Няма изгледи за възстановяване на железопътната линия на запад от Офуна. По централната линия, на гара Хино в момента стана катастрофа...“

Тълпата се втурна към изхода. Виковете, стоновете се сляха с гласовете на служителите на гарата и се разнесе бучене:

— Ааа!...

Изведнъж отекна изстрел. Над тълпата се показва войник, който държеше димяща карабина, насочена към тавана. Тълпата за миг спря, а после се втурна в обратна посока. Някой хвърли бутилка от сок и тя улучи войника по главата. Каската падна и се показва загорялото, съвсем младо лице. Войникът леко се олюля, пребледня и отново хвана оръжието. Пак го насочи към тавана и стреля.

На осми юли по заповед на правителството бяха спрени всички търговски авиолинии. Поради внезапната смърт на пилотите и членовете на екипажа катастрофите бяха повече от дванадесет. Държавните железници, градският транспорт и извънградските линии работеха едва-едва. Но независимо че машинистите бяха винаги по

двама, а за по-голяма сигурност влаковете се движеха много бавно, и това не можеше да предотврати злополуките. Навсякъде по пътищата горяха преобърнати коли. Шофьорите умираха зад кормилото. И тъй като нямаше кой да разчисти останките от изгорелите коли, пътищата постепенно бяха парализирани. Правителството прекрати продажбата на бензин, като по този начин целеше да нормализира движението. Сега главно транспортно средство станаха корабите. При тях опасността бе много по-малка, защото екипажът е голям, а скоростта на движението — ниска. Но възникна нов проблем — трудностите в пристанищата, затова движението през нощта беше забранено. Почти всички кораби се използваха за транспортиране на стоки от първа необходимост и не превозваха граждани. В страната по чудо все още се поддържаше някакъв ред. Беше направо невероятно, защото се чуваше, че дори в Европа и Америка царяла анархия и хаосът, грабежите и паниката се увеличавали. В Япония такива прояви бяха незначителни и се изразяваха най-вече в сблъсъци между полицията, хората, които искаха да напуснат големите градове и да отидат в провинцията, защото смятаха, че там ще бъдат по-спокойни, и хората от провинцията, които не желаеха да ги приемат.

Лекарите най-после се увериха, че под названието „тибетски“ грип се крие някаква друга епидемия от непозната и наистина ужасна болест. Но сега трудно можеше да се създаде нова организация на медицинското обслужване. Две трети от специалистите вече ги нямаше и откриването на причинителя „ММ-88“, чийто механизъм за предаване на болестта беше неизвестен, стана безнадеждно. Но дори за късмет да го откриеха, какви ли мерки можеха да се предприемат? В Англия онези, които се занимаваха с бактериологичното оръжие и знаеха тайната, бяха починали в първата десетдневка на юни. По този начин както Япония, така и светът изгубиха шанса да узнаят за бедствието, което ги бе сполетяло. Безплодните, но героични усилия в това направление обаче продължаваха.

Опустошението настъпваше неумолимо. На 10 юни в няколко района на Япония се въведе режим на енергоснабдяването, а на следващия ден, 11 юни, режимът се въведе в цялата страна, като през деня беше спряно подаването на електроенергия за домовете. Поради това се вдигнаха цените на транзисторните радиоприемници и телевизорите. Във всички райони на големите градове бе ограничено и

водоснабдяването, а на 14 юни бе спряно движението по всички железопътни линии. Вестниците, радиото и телевизионните станции отчаяно се стремяха да продължат своята работа. Вестниците, които само преди един месец излизаха сутрин и вечер и при това в обем от десетки страници, изпълнени с реклами и различни дребни съобщения, сега намалиха своя обем до осем страници сутрин и вечер. При това тиражът им бе съкратен наполовина, защото при доставянето им също имаше трудности поради намалелия брой на пощенските служители. Но все пак журналистите правеха всичко възможно непрекъснато да информират населението за създалото се положение. Като се започна от печатните органи, постепенно целият обществен механизъм загуби своя пищен външен блясък и се показва сухият функционален скелет, скелетът на тъй наречения екзистенц-минимум. Съобщенията, които пристигаха от всички краища на света, от всички райони на Япония, бяха отчайващи. И понеже всички падаха духом, бе предложено да се спре по-нататъшното издаване на вестници. Но журналистите се оказаха упорити. Те не само даваха информация и окуражаваха хората, но и вярваха, че сега вестниците играят изключително важна роля и независимо че се публикуват само песимистични новини, ако се спре тяхното издаване, хората ще изпаднат в пълно отчаяние. И докато те продължават да излизат, ще се създава впечатление, че „редът“ и „обществото“ съществуват, и това ще помага на хората, а вестниците ще се превърнат в символ на надеждата за оцеляване. Като живееха с тази почти инстинктивна вяра, журналистите, прекрачвайки труповете на колегите си, продължаваха своята работа.

„Япония сигурно ще загине“ — никой не изрече тези думи, но мнозина от журналистите, които бяха свикнали да мислят в по-широки мащаби, предчувстваха най-лошото. Но както хората, които, претърпели корабкрушение, носени от вълните, биха предпочели да загинат, въодушевени от някаква идея, така сега и журналистите вярваха, че облекчават края на своите сънародници. И телевизията, и радиото също полагаха усилия да поддържат програмите. Макар че вече тридесет процента от местните радиостанции мълчаха и почти всички централни станции съкратиха своите предавания общо до 4 часа дневно, радиовълните продължаваха да се излъчват. Освен международните новини и новините от страната, радиостанциите

непрекъснато предаваха развлекателни програми. Така както умирацията баща със сетни сили са мъчи да развесели някак своето детенце, което изстива до него.

В обществото, което от ден на ден обезлюдяваше, се разпространяваха най-различни религиозни учения. Хората се събираха в нечия къща и се молеха.

— Ние вършихме само лоши неща и ето че дойде краят на света. Всички ще изгорим в ада. Братя, ако се молим, ще се спасим.

И какво можеха да сторят те, освен да се молят. Навсякъде из страната димяха пожари и огънят пълзеше ден и нощ. Край пътищата, в къщите, по гарите, пред входовете на блоковете се търкаляха безброй тела, набъбнали и грозни. Дъждовете помагаха на червеите и бактериите и множество тела се бяха превърнали вече в скелети. Миризмата на трупове се носеше из градовете. Сянката на смъртта надвисна над страната. Жилищните комплекси се превърнаха в гигантски гробища. Около пясъка в градинките лежах малки разложили се телца. Родителите на децата сигурно бяха умрели преди тях и сега нямаше кой да ги погребее. Трупове имаше навсякъде — и в колите, блъснали се в крайпътни стълбове, и по стълбищата, и по гарите, и във водата на оризовите полета.

Дванадесетмилионният Токио се превърна в град на мъртвите. Тук-там от вентилационните отвори лъхаше зловоние. То изпълваше целия град. Фигурите, които се движеха по улиците и които намаляваха с всеки изминат ден, бяха войници от силите за самоотбрана. Те продължаваха да изпълняват безполезната си задача. Когато вървяха из града, трябваше да си слагат противогази и с чудноватите гумени маски приличаха на дяволи. Отначало войниците вършеха работата си много внимателно, сякаш събираха трупове от бойно поле. Но скоро започнаха да не зачитат „общественото“ мнение. Изравяха дупки с багери и се залавяха с отвратителната си работа, която наричаха „тактика от Освиенцим“ или „бананова тактика“. Събираха труповете, струпваха ги на купчини, заливаха ги с бензин и ги подпалваха с огнепръскачки. Някога в пристанището на Кобе така изгаряли огромни количества банани, внесени от остров Тайван, където върлувала холера. Към покритото с облаци небе се вдигаше смрадлив черен дим. И гласовете на молещите се сякаш се сливаха с пращането на горящите трупове.

Заваля пороен дъжд. Той започна да облива труповете и опустошената земя. Към 30 юни в цяла Япония бяха умрели осемдесет милиона души. Останаха още тридесет...

4

ЮЖНИЯТ ПОЛЮС

— Изглежда, се е случило нещо лошо — промърмори Тацуно, който седеше до радиопредавателя в своята каюта. Тук имаше легло и малко бюро.

— Тая сутрин свърза ли се с някого? — обади се Йошидзуми иззад гърба му. Освен Йошидзуми в каютата бяха нахълтали още петима души от екипажа. Всички с нетърпение чакаха да узнаят подробности за положението в северното полукълбо.

— Вчера се чуваше някакъв шум от островите Фиджи, но връзката с Япония е лоша. — Тацуно захапа долната си устна, сякаш се молеше, и въртейки бавничко копчето на скалата, продължи да търси сигнали.

— JA7GK... — изведнъж се дочу силен глас с акцент. Всички се стреснаха, но после веднага се досетиха, че това бе радистът с прякор Ахав от австралийската база „Мосън“, която се намираше съвсем наблизо, и се разочароваха.

— Ало! JA7GK, „Джордж Кеплер“ — така се изговаряха позивните на японската станция, — хванахте ли нещо?

— Не. Връзката е лоша. От вчера сме откъснати от всичко. А при вас?

— Сутринта в 5 часа и половина около две минути говорихме с един лекар от Уганда — чистият, ясен глас на радиста Ахав сега беше тъжен. — Изглежда, там е ужасно. В Централна Африка — така ни каза той — май всички загивали. И не само негрите. И лъвовете, и слоновете.

— И слоновете ли от грип?

— Сигурно! „Джордж Кеплер“, вие чухте ли за това? Върлува грип, а освен него още някаква непозната болест. Лекарят ни каза...

— Какво ви каза? Колко души са умрели приблизително?

— Каза, че не знае точно. Радио Кайро вече от 10 дни е замлъкнало. Прекъсната е също и връзката със Занзибар. Но според неговите предположения е пострадало половината от населението на земното кълбо.

— Половината?! — неволно извика Тацуно. — Един милиард и петстотин милиона души?! Какво означава „пострадало е“? Разболели са се? Или...

— Каза, че сигурно са мъртви... — гласът на Ахав беше отчаян. — А заболелите са повече от осемдесет процента от цялото население на земното кълбо. Можете ли да повярвате?

Всички, които стояха зад гърба на Тацуно, пребледняха, но не отрониха и дума. Вече няколко пъти бяха получавали подобна информация. Но въпреки това съобщението ги потресе.

— Този лекар май също е болен. Когато свърши, не каза дори „край“, а само едно „сбогом“. Е... — Ахав помълча малко.

Изведнъж в разговора се намеси малко носово, но на хубав английски радистът Франконе от френската база „Дюмон д'Юрвил“.

— JA7GK, сега хванах съобщение от Рио. Да ви го прочета ли?

— Какво се казва в него?

— „От радиоловители от Рио. Навсякъде се издигат планини от трупове, токът е спрял, бушуват пожари, сред обезумялото население избухват безредици. Хората умират един след друг. В Рио са останали живи само около осем хиляди души. Съобщава се, че цялото население на Бразилия е загинало. Не може да се диша от нетърпимата миризма на труповете. В морето се изхвърлят безброй мъртви тела. Дойде краят на света. Амин. В Рио продължават пожарите. След малко батериите ми свършват. Нямам резервни. Жена ми се самоуби преди десет минути. Бог ни изпрати тази страшна болест, той иска да ни унищожи. Наоколо не се чува нищо, освен бушуващият огън. О боже, боже! Вземи ме при себе си. Амин...“

— Амин! — каза и Ахав, а после попита: „Джордж Кеплер“, дали работят още японските официални радиостанции? При нас в 13 и 15 часа слабо се чуваше Сидней.

— Връзката с международната станция е прекъсната — каза Тацуно. — Вчера в 14 часа установихме връзка с радиостанцията на базата. Май имат проблеми със зареждането на акумулаторите. Там

сега могат да работят само осем души. Трима от тях били болни. Освен с тях не осъществихме друга връзка.

И Ахав, и Франконе замълчаха. Сред пукането на радиопредавателя долиташе воят на снежната буря, която постепенно утихваше.

— От 17 часа и 10 минути би трябвало да има връзка с Телстар 25^[20] — каза кратко Ахав. — Не ни остава друго, освен да молим космическата радиостанция на някоя страна да ни изпрати телевизионен образ. Е, край.

Ахав прекъсна връзката. Франконе също замлъкна. Петимата, които бяха слушали напрегнато, излязоха. Остана само Йошидзуми. Тацуно продължаваше упорито да изпраща позивни.

— Тацуно — обади се Йошидзуми. — Ти плачеш ли?

— Я ме остави — неочаквано рязко отвърна Тацуно и изведнъж се разрида. — Как мога да върша такива глупости — хълцайки, каза той. — Тези глупави разговори: „Няма да минат и два месеца и Япония ще загине, светът ще загине...“

— Тацуно — Йошидзуми сложи ръка на рамото му. — Слушай. Има някакви позивни.

Тацуно рязко се надигна и погледна апарата. През шума, който идваше на вълни, се чуваше някакъв глас. Той като че ли изричаше техните позивни, непрекъснато губейки се в шума. Понякога съвсем изчезваше.

— JA7GK... Ало! JA... К Тук е Кюсю...

— Станция QRZ ли е? — Тацуно усили докрай приемника и завика: — Ало! Тук е JA7GK!

— JA7GK — появи се тих глас, който долиташе едва доловимо по радиовълните. — Ало, JA7GK. Аз съм JA6YF.

— Кюсю е — извика Тацуно. — Ало, JA6YF, тук е JA7GK. Как ни чувате. Слушам.

— JA7GK. Тук е JA6YF. Как е ДХ^[21]. Слушам.

— Тук е JA7GK, DXFB.

Изведнъж от очите на Тацуно потекоха сълзи:

— Ало. JA6YF. От кое място на Кюсю предавате?

— Тук е JA6YF от... — гласът изчезна в шума и след това отново се появи — от Якушима. В цяла Япония не отговаря нито една станция. Ало.

— Тук е JA7GK, радист от базата „Шова“ на Южния полюс — продължаваше Тацуно, без да изтрива сълзите си. — Как е положението на Якушима и в цялата страна?

— За страната не знам. На хоризонта се вижда дим. Изглежда, на Кюсю има пожари. JA7GK, на Якушима вече са умрели около 90 процента от жителите. Има много самоубили се. Мнозина сега излязоха на крайбрежието и се молят.

Изведнъж радистът JA6YF страшно се закашля, кашляше ужасно, ужасно дълго.

— JA7GK, ало, чувате ли ме? На Южния полюс всичко ли е наред? Ало, моля повикайте...

— Ало!... Кого да повикам? — попита Тацуно.

— Някой лекар. След това предайте на радистите от всички бази. Моля, повикайте лекар, който да разбира английски. Свържете ме с радиста WA5PS... търся връзка с... WA5PS, той е учен... аме...

— JA6YF — почти викаше Тацуно. — Какво става. Не ни ли чувате добре? Ало? Ало? Тук е JA7GK.

— Изглежда, това е краят — гласът на радиста JA6YF стана мъченически. — Сърцето... Искам да предам нещо на WA5PS. Е, JA7GK благодаря за връзката. Тук е JA6...

От една точка на земята, отдалечена на повече от 19° географска ширина, от горещия, обрасъл с тропически криптомерии малък остров, се чу как от стола се свлече последният радист в Япония. Този звук прескочи повече от сто хиляди километра, прелитайки вода и земя, и стигна до далечния Южен полюс, като се предаде от високоговорителя, пред който бе седнал Тацуно.

— JA6YF — почти крещеше Тацуно. — Ало! JA6YF! Какво стана? Ало!

В това време в малка, грубо боядисана къщичка на един склон близо до пристанище Яку на остров Якушима един млад човек токущо бе издъхнал. Той лежеше до преобърнат стол. Пред него още светеше червената лампичка на стар модел високоговорител, поставен върху черен сандък, и заедно с шума оттам долиташе гласът на Тацуно...

— Ало!... JA6YF! Ало! Моля отговорете!

Но вече никои не чуваше думите му. Топъл ветрец появяваше от алеята с криптомерии. Скорпионът, който преди минута се бе излюпил

от черупката си, пълзеше по бюрото. Една змия пропълзя пред стаята. Скорпионът полази по ръката на падналия младеж, но не заби жилото си в студената плът...

— Шт... — на Южния полюс, където цареше истинска зима, отдалечена с повече от 10 хиляди километра от юга, Тацуно напрегнато слушаше.

— Тихо. Нещо шуми.

— Сигурно са птички — каза Йошидзуми.

— Едва ли!

— JA6YF ни помоли да повикаме WA5PS — продължи Йошидзуми.

— Да опитаме. Да се обадим и на другите радисти.

— Може би този WA5PS ще ни предаде нещо важно?

— Добре — кимна Тацуно, съвземайки се. — Потърси Торикаи, той знае добре английски.

Тацуно започна да вика радистите от станциите на Южния полюс.

Скоро в модерната японска радиостанция, която се намираше в трети купол на базата „Шова“, се събраха ръководителите на японската научноизследователска група. След като се свързаха и с отговорниците на останалите групи — американската, английската, съветската и френската, започнаха спешно радиосъобщение.

Безжичната телефонна мрежа на Южния полюс беше завършена още през лятото. Тя свързваше всички бази. Временният транслационен център в западното полукълбо се обслужваше от американската станция „Макмърдоу“, а в източното — от съветската станция „Мирний“ и от австралийската „Дейвис“.

— Господа — чу се от говорителя леко носовият глас на командувания американската станция на Южния полюс. — Извинете, че ви викам така неочаквано. Аз съм Джеймс Конвей, ръководител на американската група. Дали сега ще могат да се съберат ръководителите на всички станции?

Ръководителят на японската група Наканиши се наведе към микрофона, като че ли искаше да каже нещо. Обаче началникът на радиостанцията Камитани го спря. Защото от апарата се разнесе някакъв слаб глас, който бързо предаваше своите позивни. Някакъв глас се смесваше с шума:

— ...5000 К. Приемам. Ало. Норвежката база „Модланд“.

— Да, адмирале, заповядайте — изкашля се вицеадмирал Конвей. — Обръщам се към всички ръководители на станциите на Южния полюс. Темата на днешното съвещание е световното бедствие, епидемията, която обхвана нашите страни и петте континента.

— Готови сме. Окей — отново се чу гласът със силен акцент, несъмнено от станция „Мирний“.

— Извинете, трябва да уточним броя на хората, които ще участвуват в съвещанието — учтиво започна адмирал Конвей. — Имаме връзка с всички станции на Южния полюс. Налице ли е ръководителят на английската база „Шакълтън“ Бърнс.

— Присъствува — кратък, спортменски отговор.

— Главният отговорник на съветската станция доктор Бородинов?

— До микрофона съм — пак прозвуча гласът със силен славянски акцент.

— Професор Бланшо от белгийската станция „Блейд“? Кинг, ръководителят на австралийската станция „Дейвис“? Капитан I ранг Блейн от новозеландската станция „Скот“? Професор Бьорнсен от норвежката станция „Модланд“? Професор Ла Рошел от френската станция „Дюмон д'Юрвил“? Капитан Лопес, представител на Аржентина на полуостров Палмър?

След като приключи проверката, адмирал Конвей продължи:

— Господа, причината за свикването на това екстрено съвещание е, че, както установихме, официалните връзки на всяка база със страната ѝ са прекъснати напълно с изключение на Норвегия. Новозеландската и японската група успяват за кратко време да влязат във връзка със своите страни, но и това няма да е за дълго. Четиридесет процента от радиостанциите и предавателните устройства на всички страни по света все още продължават да излъчват, но никой не отговаря на нашите позивни. Няколко любителски станции, изглежда, също ще прекъснат скоро връзката.

— Южният полюс просто е забравен — каза английският представител с лека ирония.

— Не, помнят го, но за съжаление нямат време — каза с поверителен тон съветският представител доктор Бородинов — В моята страна станаха ужасни неща. Председателят на Върховния съвет

и неговият заместник вече не са между живите. Аз не мога да повярвам, но при последната връзка ми съобщиха, че умрелите били сто милиона. Това е абсурдно. Всичко се преобърна, всичко се превърна в хаос. Не знам колцина са оцелели в моята родина. А дори и да има такива, ще можем ли отново да възстановим разрушеното?

— Както каза съветският представител — подхвана адмирал Конвей с тъжен глас, — трудно е човек да повярва в това, което става. Положението е ужасяващо.

— Най-важният въпрос е дали ще могат да оцелеят държавите — спокойно се намеси белгийският представител, професор Бланшо. — Но в края на краищата Европа ще оцелее.

— Адмирале — това беше гласът на треперещия от гняв професор Ла Рошел. — Френската станция преди другите загуби връзката си със своята родина. Ние не искаме да се надяваме напразно. Вие имате ли някаква достоверна информация?! Въобще какво става по света?!

Последва кратко мълчание. Шум. После отново се чу гласът на адмирал Конвей:

— Както вече е известно на всички групи, грип, който е започнал да върлува през март тази година най-напред в Азия...

— Но адмирале — прекъсна го Ла Рошел, — господо! Можете ли да си представите, че три милиарда и петстотин милиона души в света са измрели просто от грип. И при това само за три месеца!

— Преди около десет дни получихме съобщение, че в научноизследователския институт по заразни болести в Осло разбрали, че сегашната пандемия не е само грип, а непознатата досега болест, която се развива успоредно с него. Това е главната причина — обади се професор Бьорнсен от Норвегия. — Както и да е — ужасна болест. По целия свят лекарските групи за борба с епидемията загиват, преди да са открили причинителя ѝ.

— Каква е тази болест? Чума ли е?

— Не е толкова безобидна. Изглежда, се предизвиква от някакъв нов вирус, който по-рано не се е появявал на Земята?

— Възможно ли е съществуването на вирус, който за три месеца да унищожи човечеството?

— Вие не познавате силата на микроорганизмите — обади се доктор Бородинов. — При определени условия те могат да се

размножават с ужасяваща бързина и да притежават невероятно действие. Капка млечнокисели бактерии при подходящи условия за едно денонощие може да произведе няколко тона млечна киселина. Лъжица ботулинови бактерии, които се използват като бактериологично оръжие, може да унищожи населението на света. При това, както знаете, при големите епидемии хората умират не само от основната болест. В обществото възникват и други злини.

— Е — задъхано каза професор Ла Рошел, — тук, на Южния полюс...

— Да, ние сме затворени от ледовете и, с една дума, сме изолирани от света. Сега при нас е средата на зимата. Никой не може да приближи тук и вирусите не могат да проникнат. Дано да са вируси, които не издържат на студа.

— Съществува и друг проблем — обади се адмирал Конвей. — Вярно е, че Южният полюс се нарича „безвирусен континент“. При нас, на американската база, досега много стриктно се е спазвала хигиената. Но след половин година, когато настъпи лято, тук ще могат да проникнат и причинителите на болестта от северното полукълбо.

— А как тогава ще приемем плавателната база? — попита Бърнс.

— Това също е голям проблем — гласът на адмирал Конвей стана суров. — Може да се наложи ние тук, на Южния полюс, да живеем изолирани от целия свят неизвестно колко години.

Мълчание. Зад двойните стени на радиостанцията на базата „Шова“ бушуваше снежна буря.

— В случай на най-лошото — наруши мълчанието капитан I ранг Блейн, ръководител на новозеландската група — може би ще оцелеем само ние на Южния полюс.

— О, боже! — простена Кинг, ръководителят на австралийската група. — Сред тези ледове?!

— Аз вече допускам такава възможност — каза адмирал Конвей. — Всъщност ние почти не разбираме онова, което става по света, защото сме откъснати от всичко. Докато имахме връзка, получавахме информация по радиото. А сега с всеки изминат час положението се влошава. Сега сме в разгара на зимата. Още половин година всички пътища ще бъдат затворени от ледовете и ние няма да можем да се свържем с външния свят. Мисля, че трябва да уточним системата на

съвместното сътрудничество на групите от всички страни, включително и по въпроса за карантината и снабдяването.

— Преди всичко снабдяването — обади се капитан Лопес от Аржентина.

— Да, така е. Положението е неясно, но очевидно ще трябва да поживеем няколко години на този континент. Как ще живеем? Ако се приеме, че можем да се изхранваме с пингвини и тюлени, е добре... За щастие САЩ, Съветският съюз, Франция и Англия са превозили тук атомни генератори. Така че електроенергията ще ни стигне за 3–4 години. Но какво ще правим с транспортните средства и другите машини? Трябва да помислим и как да използваме залежите от каменни въглища на Южния полюс. Също и за рационалното оползотворяване на материалните ценности, които притежава всяка база.

— Всички може да се съберем и в една база — предложи доктор Бородинов.

— Да, така е. Господа, ние тук ще представляваме общество, което ще живее на континента, наречен Южен полюс, и ще бъде свързано с обща съдба. Обградени от ледовете, десетте хиляди души ще бъдат може би последните представители на човешкия род, а незначителният брой материални ценности, които притежаваме, ще станат последни ценности на човешката цивилизация. И затова отсега нататък трябва да живеем, като обединим нашите сили и си помагаме.

— Щом времето в района се подобри — за пръв път се обади ръководителят на японската група Наканиши, който не беше от приказливите, — ръководителите на всички групи трябва да се съберат някъде и да се проведе истинско съвещание. Налага се да помислим и за организацията, ако е възможно.

— Одобрявам — изрази съгласието си доктор Бородинов.

— Нека да донесат по възможност подробен списък на техниката, с която разполагат в базите, за да го прегледаме.

— След малко ще получим прогнозите на автоматичната метеорологична станция — каза адмирал Конвей. — До всяка база. Ще изпратим обща метеорологична карта, моля да се нанесат корекции. Закривам първото съвещание.

До преподавателя в стаята на Тацуно младият лекар Торикаи, заместник-началник на здравната служба на базата „Шова“, записваше дългите изречения, изпращани от радиста WA5PS, и постепенно променяше изражението си.

Тацуно пренавиваше магнетофона и внимателно се вслушваше.

— Господи, странен човек е — промърмори Торикаи. — Иска да се съберат групите по здравеопазването и да проучим...

— Не, иска да се свържем с учените-микробиолози — обади се доктор Игучи, гледайки бележките на Торикаи. — Той говори за симптомите на заразяването с новия вирус, който се крие под жълтите стафилококи или бацилите на Майфел. Трябва да се свържем с всички бази, за да се съберат авторитетните микробиолози и те да направят изследванията.

— Доктор Бородинов се занимава с физиката на земното кълбо и освен това е известен учен в областта на биохимията и микробиологията — вметна Йошидзуми. — Бил е ученик на Опарин.

— Край — каза Тацуно и вдигна микрофона. — Ало. Обадете се. — Отговор нямаше. Но след няколко минути отново прозвуча гласът на радиста WA5PS и съобщението започна със същата фраза.

— Това е магнетофонен запис — досети се Тацуно, — WA5PS сигурно е вече мъртъв.

— Накрая искаше да ни предаде важна информация — Торикаи се изправи с мрачно лице. — Не знаем що за човек е бил... Но сигурно е бил голям учен...

Подводницата „Нереида“, снабдена с американски ракети „Поларис II“, спокойно лежеше на дъното на Северно море.

— Интересно — промърмори радистът Къртис. — Базата не отговаря.

— Дано само няма промени в заповедта, всичко друго е наред — каза капитанът на подводницата Маклауд с равен глас.

— Обаче — Къртис наведе глава — какво става с онзи ужасен грип. Преди един месец се разправяха невероятни неща. Казват, че имало планини от трупове.

— Да, в Гренландия — подхвана началникът на радиостанцията Слим. — Голямо нещо е да работиш в тази стоманена тръба.

— Дявол да го вземе. Точно сега в Маями е разгарът на сезона — обади се тихо Къртис и хвърли поглед към Маклауд, който стоеше гърбом. — А ние тук вече три месеца се задушаваме под водата. Каква е тази работа.

— Предпочитам да съм на Бермудските острови и да се гмуркам във водата — каза Слим със замечтан поглед. — Не е едно и също да седиш в тази „канализационна тръба“ или пък да си сам с някое момиче на острова... В лунна вечер да скочите голи във водата...

— Чисто голи... — Къртис преглътна.

— Я не говори такива неща.

Къртис обаче побутна лекичко Слим:

— Я разкажи... Наистина ли чисто голи?...

На морското дъно на около 2000 метра дълбочина сред морските водорасли дрейфуваше съветската подводница Т-232.

— Странно — промърмори капитан I ранг Зоценко, заместник-командир на подводницата. — Нещо странно. Щом се събуди капитанът, ще му съобщя.

— Ще вдигаме ли довечера плаващата антена?

— А? Да — каза Зоценко, — ще се посъветвам с капитана.

[1] Германски шпионин, който по време на Втората световна война е работил в посолството на Великобритания в Анкара. — Б. а. ↑

[2] Олдърмастън — град във Великобритания, близо до Лондон, център на атомната промишленост на страната. Преди 50-те години от този град започват т.нар. Олдърмастънски походи на английските борци за мир. — Б.пр. ↑

[3] По времето на президента Кенеди по отношение на група прогресивни учени от Харвард започва да се употребява терминът „розови“ — в смисъл „червени, но не дотам“. — Б. а. ↑

[4] Обединена система на противовъздушната отбрана на северноамериканския континент. — Б.пр. ↑

[5] Атол от системата на Маршалските острови в Тихия океан, където САЩ са извършвали ядрени опити. — Б.р. ↑

[6] Живот в отсъствие на атмосферен кислород. — Б. а. ↑

[7] Проект за създаване на атомна бомба в САЩ. — Б.р. ↑

[8] Град в Норвегия. — Б.р. ↑

[9] В този комитет влизат началниците на щабовете на сухопътните, военновъздушните и военноморските сили на САЩ. Председателят му е най-високото длъжностно лице в САЩ на редовна военна служба. Като правило министърът на отбраната е гражданско лице. — Б.р. ↑

[10] Grey (англ) — сив. — Б.пр. ↑

[11] Съкращение от „martian“ и „murder“ (англ.) — „марсиански“ и „убиец“. — Б.пр. ↑

[12] Служител от Института по бактериологично оръжие към армията на Великобритания, който на 1 юли 1962 година умира от бубонна чума и около смъртта му избухва шумен скандал. — Б. а. ↑

[13] Седмица от края на април до началото на май, през която има няколко празника. — Б.пр. ↑

[14] Дъждовният сезон в Япония (по стар календар) съвпада с периода на цъфтежа на сливите. — Б.пр. ↑

[15] Известни бейзболни отбори. — Б.пр. ↑

[16] Книжни шарани, завързани на пръчки, които се издигат по време на Празника на момчетата. — Б.пр. ↑

[17] През 1923 година в Токийския район Канто става силно земетресение, с многочислени жертви. — Б.р. ↑

[18] Централен квартал в Токио. — Б.р. ↑

[19] Хейан (794–1185) — „мир“ (япон.). Период, започнал с основаването на столицата Хейан (дн. Киото). Камакура (1185–1333). Период на господството на камакурското военно правителство. — Б.пр. ↑

[20] Серия от американски радио и телевизионни спътници с това наименование. Първият е изстрелян в 1962 г. — Б.р. ↑

[21] Далечно приемане. — Б.пр. ↑

ГЛАВА IV ЛЯТОТО

1

НАЧАЛОТО НА ЛЯТОТО

Какво си представяме обикновено, когато искаме да изразим понятията „свят“ и „човечество“? Какво изплува в нашата памет? Многолюдните световни изложения? Различни епизоди от документални филми? Луксозните кораби за околосветски пътешествия? Картата на света? Остъклената сграда на ООН, която се извисява на брега на Истривър в Ню Йорк? Пред сградата се развяват разноцветните знамена на повече от сто страни. В главната зала за конференции делегатите — бели, жълти, черни — седят със слушалки и внимателно следят речите. Не, това много ни отклонява от истината. Хората винаги са склонни да дават прекалено висока оценка за самите себе си. Защото само човекът може да мисли: „Човечеството е прекрасно, да, превъзходно е!“

Любовта, идеалите, творчеството, красотата, мъките, войните, богът и дяволът, наслажденията, цивилизацията... Хората смятат, че както Вселената съществува за тях, така и слънцето, залезите, снегът по планинските върхове, зеленината на младите дървета, цветята, вятърът и звездите, Луната и небесните тайни — всичко е за тях. И мъките ли? Да, навярно и мъките могат да бъдат прекрасни, превъзходни... И все пак може би ще успеем да заличим у човека това чувство за превъзходство? За да разкрием по-точно понятията „свят“ и „човечество“.

Нека си представим едно малко кълбообразно тяло, плуващо в мрака на космическото пространство. То спокойно се върти около огромна пламтяща звезда — Слънцето. В сравнение с останалите небесни тела диаметърът му е нищожно малък — тринадесет хиляди и четиристотин километра. Навярно този факт буди учудване. Нека да погледнем километража на нашата лека кола. В продължение на една

дори и непълна година той ще е отчел сигурно четиридесет-петдесет хиляди километра. И така нашата кола неусетно е пропътувала разстояние, три пъти по-голямо от диаметъра на Земята. Малката лека кола го изминава за изключително кратко време. Обикновеният пътнически самолет прелита това разстояние за 20 часа, а големият пътнически реактивен самолет с показател $3M^{[1]}$ — за 4 часа. Изкуственият спътник — за 30–40 минути, а светлината — за 23 минути и една секунда.

Светлината, която се излъчва от слънцето, стига до земното кълбо за 8 минути и 20 секунди. С други думи, на светлината, която за една секунда изминава триста хиляди километра, са необходими около 16 минути и 40 секунди, за да пресече плоскостта на земната орбита от точката на есенното равноденствие до точката на пролетното равноденствие. В галактиката, чийто диаметър е пет милиарда светлинни години, съществуват огромни звезди като звездата Епсилон от съзвездието Воловар. На светлината са необходими 2 часа, за да измине разстояние, равно на диаметъра на тази звезда. В сравнение с Епсилон нашата скална отломка е направо микроскопична. Най-близките звезди, които могат да бъдат фотографирани от хората с най-големия в света телескоп, създаден от човечеството през ХХ век в планината Паломар^[2], се намират на разстояние два милиарда светлинни години от Земята. Галактиката има елипсовидна форма и е с огромни размери. Междугалактическите мъглявини, включващи и слънчевата система, са се появили преди около пет-шест милиарда години. Приблизително по същото време е изгряло и Слънцето, завъртяла се е и Земята. Във вселената, в една от безбройните междугалактически мъглявини, която е само капка в безвъздушното пространство, съществуват сто милиарда гигантски звезди. Сред тези звезди девет малки скални отломки — твърди, замръзнали, се въртели около огромната, сравнително млада звезда с оранжев цвят — Слънцето. Сред тези девет отломки шестата поред била с диаметър едва десет хиляди километра. Тя притежавала минимална сила на притегляне, която едва стигала, за да събере незначително количество вода във вдлъбнатините ѝ и да задържи някои газове над повърхността ѝ. Коефициентът на извивката на нейната повърхност спрямо диаметъра ѝ бил само 0,08%. Това била равна, лека отломка от звезда... Мъничко кълбообразно тяло от скален произход с обвивка от

метасилициева киселина и алуминиев окис. То продължавало да се върти в пространството около пламтящата звезда-майка. Докато извършело една обиколка, успявало да се завърти триста и няколко пъти около своята ос. Постепенно връзките със звездата-майка станали вечни и неотменни. И така тялото направило три милиарда, а може би и повече обиколки около Слънцето. За този период на повърхността му възникнали органични химически съединения в неочаквано странни комбинации. Светлината и топлината, дъждовете и космическите лъчи, атмосферните изпразвания на статичното електричество, което се натрупвало в резултат на насрещните течения и повърхностното триене — всичко това създадо химическите съединения на въглерода и азота. Тези чудновати движещи се химически съединения, като повтаряли редица химически реакции и черпели въглерод от околното пространство, започнали да създават досущ себеподобни съединения. Започнало размножаването. Мъничкото кълбообразно тяло отново се завъртяло около звездата-майка стотици милиони пъти. В това време тя продължава да изгаря съдържащия се в нея водород. А мъничкото кълбообразно тяло безспир продължавало своето пътешествие. Постепенно, в резултат от многобройните реакции на сложните съединителни процеси, тук възникнали по-сложни организми. Те гъмжали по повърхността на кълбообразното тяло. Малкото тяло продължавало своите обиколки. Някои живи организми най-сетне се отделили от морското дъно и се понесли във водата, без да следват заповедите на нечия „воля“. Много от тях, вероятно по-жизнените, избирали свой път на развитие. Преди осемстотин милиона години някои от гените на тези организми приели форма, близка до съвременната. Рибата от ордовишкия период^[3] — нейната големина ни е известна — още нямала гръбнак. Независимо от това тя имала очи, търсела храна и плувала, движейки мускулите си. Земното кълбо продължавало неуморно да се върти около звездата-майка. В това време се появили много по-сложни и по-големи организми. Те се отделили от водата и започнали да живеят на земята. Промените в индивидите били необикновено разнообразни. Тяхното многообразие достигнало чудовищна цифра. Дължината на тялото на най-големия жив организъм от онова време — диплодок — била 30 метра, тоест 1/2 130 000 част от диаметъра на земята. Това означава, че за период от осемстотин милиона години големината на живите организми се била

увеличила три милиарда пъти. Появили се и такива, които се отделили от земята и се издигнали във въздуха. Когато сред видовете настъпило многообразие, разнообразила се и храната им. В продължение на осемстотин милиона години някои се били хранили само с неорганични вещества. Най-малките спрели да приемат неорганични вещества, започнали да изяждат дори съществата, които били по-големи от тях. Появили се и такива, които се вмъквали в по-развитите организми и живеели за тяхна сметка. И така живите организми — от огромните до свръхмалките, от простите до най-сложните — се разпространили по повърхността на земята. Но за планетата това нямало значение. Застудяванията се сменявали със затопляния, повърхността на земното кълбо се нагъвала, континентите, които го покривали като струпей, се напуквали, гърчели и движели. Тогава живите организми наоколо загивали. Пукнатините се запълвали с вода, континентите отново се разлюлявали, разлюлявала се и водата. И отново множество живи организми изчезвали. А Земята продължавала своето пътешествие. Щом въглеродът или водата в атмосферата, която я обвивала, се увеличавали или намалявали, съответно и температурата на континентите се повишавала или се понижавала, настъпвала жега или студ и отново ставали катаклизми. Понякога някои видове се размножавали необичайно бързо и унищожавали други. Такива неща се повтаряли стотици милиони пъти.

Земното кълбо вече било извършило повече от сто милиона обиколки около слънцето. Случвало се да се покрие с ледове и тогава измирили множество огромни животни. После то направило само няколко милиона обиколки, като за този период три пъти се покрило с ледове, и тогава изчезнали красивите животни, родени между двата ледникови периода. Когато Земята за втори път се заледила, някакви същества, които По-рано били малки и нищожни, нещо като мишки, пораснали и се развили. Проявили някакъв разум.

Температурата ту се покачвала, ту се понижавала. Земното кълбо направило само двадесет-тридесет хиляди обиколки. Отново и отново измирили огромните зверове, а малката групичка разумни същества оцеляла. Те вече се били изправили на два крака и започнали да живеят на групи. Когато земното кълбо се завъртяло още десет хиляди пъти, те станали владетели на земята. И все пак в сравнение с другите живи същества и на брой, и по сила те били нищожни.

Докато Земята се завъртяла още няколко хиляди пъти, тези живи същества се размножили и подобно на мравките и пчелите създали своя организация, само че доста по-нерационална и по-непоследователна. Както мравките развъждали листните въшки, така и те започнали да развиват скотовъдството, отглеждали и растения, както някои видове мравки отглеждат гъби. Тези същества започнали да убиват другите и да се борят помежду си. Те разменяли информация с несъвършени знакови системи, но не успели, дори и да са имали желание за това, да издигнат индивидуалното съзнание до равнището на колективното.

Земното кълбо направило още няколко хиляди обиколки и тези същества започнали бързо да се размножават и се пръснали по цялата му повърхност. Възникнали различни култури, различни раси, които или се унищожавали взаимно, или измирали от болести. Умирали и когато Земята раздрусвала в гърчове своята кора. От деня, в който тези същества започнали да броят обиколките на Земята, тя се била завъртяла само пет хиляди пъти. И тогава се появила една група от тези живи същества, която обиколила водната повърхност на Земята. След това те отново продължили да се убиват, да воюват помежду си — допреди няколко десетки хиляди години само с тояги и каменни брадви.

Тези живи същества се обединили, след като Земята направила четиристотин обиколки. И обичаят да се убиват и да воюват, само че сега с по-развити оръдия, се съхранил в същите мащаби.

Култура ли? Откакто се появило нещо, подобно на култура, изминали само десет хиляди години и се сменили най-много четиристотин поколения. Те нарекли онова, което създавали, култура. Само преди четири-пет хиляди години по-голямата част от човечеството — деветдесет процента, а може би и повече — се измъчвало от глад, епидемии, стихийни бедствия и войни, било дрипаво, въшлясало и подобно на дивите животни живеело в землянки в постоянен страх, с непрекъснатата грижа за утрешния ден.

Култура ли? Спомнете си за ужасните наказания преди неколкостотин години! Колко процента от населението в света можело да чете? А безумието на кръстоносците? А жертвоприношенията на боговете? А зверските убийства на малки деца? А действията на конквистадорите в Южна Америка? А последните две войни?

Огромното количество оръжия, концентрационните лагери? Чудовищният Освиенцим? Много ли е „по-културно“ човечеството на XX век от неандерталците? Ужасяващите челюсти на тиранозаврите, зъбите на саблезъбите тигри, отровното докосване на физалията и съвременното оръжие. Каква е разликата между тях? Защиатаваме се и убиваме. При завист — убиваме. Когато ненавиждаме — убиваме. Човечеството притежавало нещо, което заслужавало да се нарече култура много отдавна, когато хората още не се били осъзнали като вид. Дори не били достигнали до стадийната първобитна хармония между личността и колектива. Още в животинското състояние, от което излезли едва преди няколко хиляди години, хората вършели братоубийства, воювали. Може би ако живеят още няколко хиляди години, те ще придобият нещо, което би могло да се нарече култура. Но само докато си млад, имаш безгранични възможности. Културата на пчелите е вече завършена и непоклатима. Може би и човечеството, тъй като още не е завършило растежа си, има надежда за по-добро бъдеще. Но само ако оцелее...

Мъничкият кръгъл къс със скален произход — вече малко остарялото земно кълбо, продължава своето пътешествие пет милиарда и стотици милиони години. За него фактът, че на повърхността му са се зародили органични съединения, които започнали да се размножават и по този начин го направили по-различно от другите осем отломъка, няма никакво значение. Колко ли видове живи организми са се зародили и колко ли са загинали на повърхността му за три милиарда години? Какво значение има за него гибелта на тези дребни органични съединения, които гъмжат върху му? Какво значение имат и тези по-развити живи същества, които преди три-четири хиляди години са започнали бързо да се размножават...

Когато за кой ли милиарден път земното кълбо започна своето пътешествие около Слънцето, изведнъж със страшна сила започнаха да се размножават микроскопично малки живи организми и да унищожават разумните същества. Колко ли хиляди пъти са се случвали подобни неща върху неговата повърхност? Червеното течение се образува, когато морският планктон разрасне в огромни количества в резултат от прииждането на речните води и вливането им в морето. Тогава кислородът в морето рязко намалява и планктонът се набива в

хрилете на рибите. Рибите, мидите и другите морски животни, които обикновено се хранят с планктон, се задушават и загиват. Такива неща често са се случвали на Земята. Така е станало и с някои видове гигантски влечуги от мезозойската ера. С някои видове птици и бозайници такива неща също са се случвали често. Това стана и сега в един момент от безкрайното пътуване на земното кълбо...

2

ВТОРАТА СЕДМИЦА НА ЮЛИ

— Защо не постъпиш в болница? — мъчително кашляйки, каза вицепрезидентът на САЩ.

— А ти... — президентът бе блед и едва се усмихваше. Той седеше зад бюрото си в кабинета на Белия дом и с мъка държеше главата си изправена. Календарът на настолния часовник сочеше 15 юли. Кръжаха мухи, кабинетът беше потънал в прах. Мухите досадно бръмчаха над старинното кресло в ъгъла. В креслото имаше труп на възрастна жена, с отпусната глава.

— Вече се е вмирисала — тежко дишайки, каза президентът. — Това е личната ми секретарка. Умря внезапно, както седеше тук. Няма хладилна камера, за да я сложа там. Няма кой да я прибере, а аз вече не мога да се движа.

— Свикнал съм с тази миризма — вицепрезидентът едва се добра до първия попаднал му стол и се строполи на него — Във Вашингтон има планини от трупове.

— Странно нещо — президентът с разтреперани ръце се мъчеше да запали цигара. — Знаем, че смъртта на един човек настъпва по неизвестен начин. На хората не им е съдено да знаят кога и как ще умрат. Дали ще бъде апендицит или транспортно произшествие, дали случайно падане от стълба или отравяне с храна. Водородна бомба или сблъскване на звезди... Имаме и няколко убити президенти. Но едва ли някога съм мислил, че един президент може да умре от грип.

— Това не е грип — каза вицепрезидентът. — Някаква неизвестна епидемия.

— Както и да е, вече е все едно — президентът с мъка се обърна и погледна през прозореца. В алеята отсреща се вдигаше черен дим. —

Гори — каза той с невиждащ поглед. — А какво става с общественото спокойствие в града?

— Всички са измрели, реди да настъпи паника — отвърна вицепрезидентът. — Измряха дори без да изохкат! Потресаващо! Но няма сега имат някакво значение административните задължения, общественият ред и тем подобни неща, след като са умрели сто и петдесет от сто и осемдесет милиона население? С други думи, има ли някакво значение отговорността?

— Обикновено отговорността е нещо абстрактно — запъвайки се, изрече президентът. Дълго мълча, а после отново отвори уста, като въздъхна тежко. — И ако я няма... то... всичко става безсмислено.

— А какво ще кажете за прекаленото чувство за отговорност при военните? Защо все още между ултрадесните политици, членовете на Сената и висшите военни има солидарност? Спомняте ли си как преди около две седмици излезе писмено предложение да се възползуваме от създалата се ситуация и с един удар да унищожим Съветския съюз и Китай?

— Безумни типове... — президентът затвори очи и безсилно отпусна глава на облегалката на стола. — От времето на президента Силвърланд не е изминала и година. Още не е отмряла напълно онази налудничавата идея за антикомунистически кръстоносен поход. Те не разбират какво означава човечеството. За тях на света съществуват само две раси — бяла и червена. Не искам да злословя за умрелите, но заради предишния президент историята на САЩ, пък и не само на САЩ, на целия свят, изостана с десет години.

— Но сега и това вече няма значение — каза вицепрезидентът. — Според съобщенията отпреди седмица от жителите на Земята са останали живи една петнадесета. И нашият край ще бъде такъв. Въобще ще остане ли някой жив?

— На Южния полюс... — промърмори президентът. — Преди три дни адмирал Конвей се свърза с мен. Южният полюс е отделен с ледове и още никой не се е заразил.

Отдалеч се чу изстрел.

— Пак някой се самоуби...

Листата на дърветата блестяха под лятното слънце. Наоколо не се чуваше нищо, дори стон, бе съвсем спокойно. Само далечната

миризма от пожарите ставаше все по-силна. Единствено техният шум нарушаваше тишината.

— Джонс — викна президентът ужасено. — Тук ли си?

— Тук съм...

— Не те виждам — президентът рязко се наведе напред и силно удари главата си в бюрото. — Ще умра, без да зная дори, как се нарича болестта, от която го умирам, без да видя близките си, без да ме прегледа лекар.

— Аз съм тук.

— Дай вода.

Вицепрезидентът протегна ръка, но събори каната. И неговото дишане с всеки мит ставаше все по-тежко, сърцето му се стягаше от болка, но той успя да се овладее.

— Стой до мен, Джонс.

— Тук съм.

Изведнъж президентът широко разтвори очи и извика:

— Отвратително е да умираш!

— Президенте! — успя да изрече неговият заместник.

— Не, не исках да кажа такова нещо — оловносивото лице на президента гореше. Събирайки сетни сили, той се мъчеше да си припомни какво искаше да каже. — А, да... има нещо, което забравих да довърша.

— Мисля, че сега вече не може да има такива неща.

— Не... Слушай, можеш ли още да се движиш?

— Горедолу... — отвърна вицепрезидентът, като затвори очи и задиша тежко през устата си. — Но сигурно и аз ще си отида веднага... след вас...

— Извади ключа от сейфа... знаеш ли номера на комбинацията?

— Какъв ключ?

— На АСР... — в гърлото на президента нещо заклокочи. — Ти знаеш, Джонс. Пусни резервната електростанция и асансьорът ще тръгне. Слез долу в стаята при АСР... разруши... я... Мисля, че ключът е на „изкл.“, но все пак...

— Защо е нужно това?! — вицепрезидентът просто не разбираше какво му заповядваха. — Все едно да спиращ душ в банята на потъващ кораб.

— Слушай... Ако се случи нещо... Преди една седмица генерал Гърланд... направи изявление. Каза, че противоракетната ни система не може да се използва поради отсъствието на по-голямата част от персонала. Затова трябвало да се включи АСР.

— Но това е лудост! — простена заместникът му. — Направо лудост! Все едно да се слага динамит под трупове!

— Точно това каза и Гърланд... — промърмори президентът. — Каза, че по време на войната в Корея под трупове на убитите корейци те слагали ръчни гранати. Когато корейците идвали да ги приберат... се взривявали...

— Президенте!

— Тази система... бе проектирана по времето на Силвърланд. Имах намерение да я унищожа. Но когато разбрах какво мисля, част от военните и политиците се възпротивиха. Аз исках да започна цялостното унищожение на ядреното оръжие... след време. Сега трябва да сме готови за всякаква изненада. Защото ако се задействува системата... За да не могат да я използват тези типове... Мисля, че едва ли, но все пак... може да възникне нещо непредвидено... — тялото на президента пак се наклони напред, а след това като пружина се изопна назад. — Тежко, тежко ми е — разпра ризата си той, като че ли искаше да разкъса гърдите си. После широко отвори очи, сякаш се учуди.

— Колко е часът сега? — и издъхна.

Малко след като президентът почина, неговият заместник падна на килима до бюрото и загуби съзнание. Когато най-после дойде на себе си, стана, хвана се за стола, довлече се до сейфа и отвори вратичката. Това му отне доста време. Извади връзка малки ключове. Когато се обърна, видя висок военен, който, клатушкайки се, приближаваше към него с пистолет в ръката.

— Гърланд — простена вицепрезидентът. — Какво търсиш тук?

— През цялото време си мислех за това... — отговори генерал Гърланд с прегракнал глас. Оловносивото му лице бе обринато, очите му горяха като на умопобъркан. — Ключовете...

— Ти...

— Като военен аз съм отговорен за отбраната на страната — прекъсна го генералът. Зад него стояха двама офицери с бляскави от температурата очи. — Слушай, кой ще ми докаже, че и руснаците не

мислят същото за нас. Те са упорити като магарета. И ако сега нанесат ракетен удар, няма да можем да им отговорим.

— Ти си полудял... — сепна се вицепрезидентът. — Нима и след гибелта на човечеството ще остане твоят илюзорен свят на ненавистта и ужаса?

— Руснаците и китайците не знаят милост — кресна Гърланд. — Онези непременно ще ни ударят, когато ние тук си мислим: „Ето го решителния момент“, и ония там непременно мислят същото. Щом ние тук ще мрем, защо да ги жалим?!

— Престани! Махни се оттук, Гърланд! — извика вицепрезидентът. — Ти наистина си луд.

Гърланд понечи да дръпне спусъка на пистолета, но преди да го стори, вицепрезидентът се строполи на пода и издъхна.

В действителност Гърланд нямаше вече сили да дръпне спусъка. А ако го бе направил, щеше да изтърве пистолета и в усилията си да го задържи, самият той щеше да умре.

Генералът взе ключовете и обезумял се огледа наоколо.

— Включете електростанцията — заповяда той на своите подчинени. — Пуснете асансьора.

След малко в залите на Белия дом посред бял ден светна ослепително лампите. Гърланд влезе в асансьора и натисна копчето. Седми подземен етаж... осми... на деветия асансьорът спря, вратата се отвори. В коридора се валяха трупове на цивилно облечени полицаи. Гърланд се препъна в един и падна. За да се изправи, му бе нужно доста време. Отвори автоматичното устройство на вратата и клатушкайки се, влезе в специалната стая на президента на САЩ. Тук нямаше никого. На стената висеше матирана стъклена карта на целия щаб на американската военна отбрана в Колорадо Спрингс. По нея не трепваше нито една светлинка. Имаше и радиоапаратура, свързваща цялата система за отбрана, директен телекс с Кремъл и телефон. Гърланд хвана телефона и го хвърли на пода. След това тръгна към лоста-превключвател на АСР, който бе скрит в стената зад канапето. Искаше да отмести канапето, но силите му секнаха.

Дълго време той лежа на пода, дишайки тежко, на пресекулки. После отново се надигна. Вече не си даваше сметка какво върши. Болният му мозък сега бе обсебен единствено от налудничавата ненавист, превърнала се в сляп инстинкт, развит у него през дългите

години войнишки живот. Само този инстинкт му даваше сили и го водеше към скривалището в стената. И когато го отвори с четирите ключа, непрекъснато бъркайки номерата им, и дръпна последния капак, той се строполи на пода. Пулсът му отслабна, дробовете спряха конвулсивното дишане, а лицето придоби мъртвешки цвят. Изглеждаше мъртъв. Но след десетина минути неочаквано отвори очи и бавно насочи ръка към скривалището. И когато най-после едва-едва докосна лоста, боядисан в червено — най-обикновен лост, на който не бе означено нищо освен АСР, спазъм стисна сърцето му. Ръката му се плъзна по лоста, разнесе се сухо щракване и лостът превключи на „Вкл.“ ...

3

ЧЕТВЪРТАТА СЕДМИЦА НА ЮЛИ

Влажен вятър задуха по улиците. Афишите се разлепваха, шумолейки, и жиците простенваха тъжно — досущ като флейти. Навсякъде се търкаляха полуразложени, набъбнали, замърсени от урина тела. Нетърпимата миризма се разнасяше от вятъра. Но вече нямаше кой да се оплаче от това...

Вятърът донесе дъжд. От време на време през облаците проблясваше слънчев лъч и от замрелия град се вдигаше гъста пара. Отново и отново валяха дъждове, а потоците вода размиваха органичните вещества и ги отнасяха в морето.

От някаква стая в претърпкана с мъртви тела болница — те се валяха в коридорите, в болничните стаи, в кабинетите, в кухнята — се чуваше хълцане. Млад лекар — целият в кръв, брадясал, мръсен, в изпокъсана лекарска престилка, се бе отпуснал на един стол.

— Защо плачеш? — надигна се от някакво легло жена в червена бархетна пижама. Досега лекарят я бе мислил за мъртва.

— Не мога да се примиря! — отвърна ѝ той с прегракнал глас. — Не мога да се примиря! Аз съм лекар и моят занаят е да се боря с болестите... Но ето че нищо не можах да направя, не можах да предпазя хората от гибел. Винаги съм мислел, че нашата наука е всесилна, гордеех се със съвременната медицина. А тя нищо не струва.

Човечеството загива, без да знаем нито името на болестта, нито нейния причинител.

— Ти каква вина имаш?

— Но все едно, тежко ми е. Нали съм лекар. Не можахме да спасим цивилизацията от някаква си епидемия — мъжът неудържимо се разрида.

— Недей да плачеш — промърмори жената с усилие и отвори очите си, влажни от високата температура. Приличаше на скелет, покрит с мръсна зеленикава кожа. — Искаш ли да ти изпея нещо? — И неочаквано запя с чист, красив, но тих глас:

*Теру, теру бодзу^[4],
теру бодзу,
нека утре да бъде времето хубаво*

Навън, над затихналата болница, продължаваше да плющи сивият юлски дъжд. Мелодичният, тих женски глас подобно на тънка сребърна нишка проникваше, треперейки, в задушния влажен въздух. Мъжът в бялата престилка бе спрял да хълца. Само песента изпълваше стаята...

*Теру, теру бодзу,
теру бодзу*

А дъждът се лееше ли, лееше...

В спалнята на луксозен тристаен апартамент умираше една жена. Лицето ѝ гореше от високата температура. Устните ѝ бяха потъмнели и напукани. От време на време тялото ѝ потръпваше. До леглото ѝ, от което лъхаше на гореща пот, имаше телевизор и радио. Жената лежеше със затворени клепачи и дишаше тежко. От време на време сякаш се сещаше нещо, рязко отваряше очи, протягаше ръка с изпръхнала кожа и трескаво започваше да превключва каналите на телевизора или да

върти скалата на радиото. Но на телевизионния екран не се появяваше никакво изображение, пробягваха само ситни белезникави линии. От радиото също се чуваше само пращане.

— Кажи нещо! — викаше жената. — Моля те! Кажи ми нещо!

В стаята беше ужасно горещо. В този луксозен апартамент в шестетажния блок от една седмица бяха спрени климатичната инсталация и водата. Преди три дни жената, въпреки високата си температура, излезе, за да си налее вода. На стълбите лежах трима мъже, а до тях — един френски пудел и сиамска котка — проскубани, озъбени. На улицата беше тихо, вече не се забелязваше дори струйка дим. В гаража стояха няколко ярко боядисани коли, целите потънали в прах, а в басейна в градината около блока плаваха трупове на дванадесет-тринадесетгодишно момиченце, облечено в рокличка на цветчета, на побелял мъж в поло и на младеж с къси панталони. Очите на младежа бяха изтекли, а тялото му така се беше подуло, че той приличаше на борец сумо^[5]. Жената дълго стоя до басейна и се двоумеше дали да вземе вода. Накрая се реши и гребна от най-далечното ъгълче. В продължение на три дни пиеше от тази вода и горе-долу утоляваше жаждата си. Но сега водата в кофата бе свършила и жената усещаше, че краят ѝ приближава.

Ала все още беше жива и измъчвана от кошмари, лежеше в страшната жегата. Понякога ѝ се присънваше, че в целия свят е останала само тя и тогава от ужас се събуждаше.

— Не! — викаше със слаб глас. — Не искам да умирам! Не! — Ехото се разнасяше из празните стаи.

И отново наставаше тишина. Тя пак като луда въртеше скалата на радиото, превключваше каналите на телевизора. Но ѝ отговаряше мълчание. Тя скубеше коси и пицеше. Но от устата ѝ сякаш не излизаше никакъв звук — жената не чуваше нищо. Неусетно започнаха халюцинациите и ѝ се стори, че телефонът до възглавницата звъни. И както лежеше, тя взе слушалката. В действителност това бе само дрънчене на звънче, което се разнесе от някаква отдалечена стая. Жената бе потресена — помисли си, че някой ѝ се обажда. Сграбчи слушалката и я допря до ухото си. После наслуки набра някакъв номер. И изведнъж чу глас. От изненада дори извика:

— Ало! Ало!

Някой отговори:

— Югоизточен вятър. Облачно. На места се очакват превалявания... — прозвуча механично мъжки глас. — Температурата на въздуха ще се повиши, като през деня максималната ще достигне 36°C. Повтарям, утре, шести юли...

— Кой ден сме днес? — помъчи се да си спомни тя. Когато се опита да излезе от стаята и падна пред вратата, беше 3 юли. Колко ли дни бяха изминали оттогава?

— Ало! — опита се да извика тя, но от устата ѝ излезе само шепот. — Моля, отговорете! Моля! Аз съм... сама, тук умирам...

— В района на Токио и Йокохама днес сутринта променлива облачност...

Студена, мастиленочерна сянка се надигна от ъглите на стаята и започна да я притиска.

— Помощ! — извика тя. — Тъмно е! Съвсем тъмно!

Изведнъж се сети за нечие име. Името на един мъж, който сега беше далече, много далече. Но преди да си спомни как се наричаше той, някакво черно наметало се спусна над нея. В неговата непозната тъма *нямаше нищо*. Единствено ледена самота.

„Ужасно...“ — помисли си тя. Това бе краят. До синкаво-черното лице на жената продължаваше да пращи абаносово-черната слушалка:

— В планините ще превали и...

4

ПЪРВАТА СЕДМИЦА НА АВГУСТ

На Южния полюс Тацуно и Йошидзуми седяха пред радиоапарата.

— Ей, има ли някой — от радиоапарата се разнесе детско гласче. Глас на съвсем малко момче. Треперлив, сякаш детето всеки момент щеше да се разплаче. — Аз се намирам в планините... Ню Мексико... Ей, има ли някой. Елате да ми помогнете. Аз съм Тоби Андърсън. От Сан Тофе. На пет години съм...

— Недей! — Йошидзуми рязко хвана ръката на Тацуно, който посегна да включи микрофона. — Няма да му отговаряш!

— Но детето! — викна Тацуно. — Само е. Моли за помощ. Петгодишно дете!

— И какво можем да направим?! — Йошидзуми се извърна. — Ако му отговорим, ще бъде по-зле и за нас, и за него.

— Но детето! — Тацуно се разтрепери. — Петгодишно детенце, което ни моли за помощ. Самичко е. Какво, да го оставим да умре ли?

— Ако знае, че на Южния полюс са останали хора — каза Йошидзуми с прегракнал глас, — и ако реши да тръгне към Южния полюс. Та ние ще го убием със собствените си ръце.

— Ей, отговорете, моля — чуваше се ясно тъничкото гласче. — Този радиопредавател е на татко ми. Татко ми каза, че ако го пипам, ще го накажат. Но и татко, и майка умряха. И макар че ми е забранено да пипам апарата, аз го взех. Ей, спасете ме! Чичковци от полицията, къде сте? Никой ли няма да дойде при мен? Не съм ял от три дни. Хладилникът ни не работи, нямаме електричество. Шунката се вмириса. Отговорете!

— Изключи, чуваш ли ме, Тацуно — Йошидзуми стисна рамото на Тацуно. — Изключи!

— Няма! — раменете на Тацуно трепереха. Той решително поклати глава. — Поне ще го слушам. Докрай, докрай, за да помня цял живот гласчето на това дете.

— Елате — детето започна да плаче. — Няма ли някой, някой да отговори? Елате да ме спасите. И татко, и мама са мъртви. И Бангрофтови от съседната къща също, чичко и леличка, и кучето, и конят Аткинс... умира — плачейки, нареждаше момчето в далечните планини на Ню Мексико. — За-що никой не от-го-варя? Аз ще се самоубия.

Йошидзуми се вкопчи в Тацуно, който искаше да се хвърли към ключа на предавателното устройство. В тясната стаичка двамата започнаха да се борят. Столът се преобърна, падна и полицата. От носовете на двамата потече кръв, дрехите им се изпокъсаха, но те не спираха. Докато се биеха, от очите им рукогнаха сълзи. Когато най-накрая привлечените от шума членове на екипажа притичаха и ги разтърваха, от говорителя, който досега мълчеше, се дочу слаб звук:

— Паф...

Двамата се вцепениха с окървавени лица и впиха очи в радиоапарата. Но оттам се носеше само леко бучене.

— Нали момчето каза, че конят умира, може би... — плахо каза Йошидзуми. — Сигурно го уби... — И изведнъж се изправи, блъсна

ръката на Тацуно и със страшна сила го удари.

5

ВТОРАТА СЕДМИЦА НА АВГУСТ

„Драги радиослушатели, пред микрофона е Юджин Смирнов, професор по история на цивилизацията в Хелзинския университет. Знаем, че едва ли са останали някои от тези, които ме познават. А ако все пак има такива, те едва ли ме слушат сега. И въпреки това искам да говоря. Днес е редовната ми лекция по радиото. Тя ще бъде и последната. Имах шанс, че благодарение на резервния електрогенератор студиото още работи. Служителите бяха подготвили всичко за настоящото предаване, но тях вече ги няма. Наоколо няма жива душа, аз съм с температура, предполагам над 40°C, сърцето ми на моменти прескача. Не знам колко ми остава да живея. Но най-голямото ми желание като учен винаги е било да умра по време на лекция. И струва ми се, точно сега имам възможност да осъществя тази мечта.

Може би някой все пак чува моите думи? Но да не се надявам напразно. Отпреди десет дни във Финландия не съществува правителство, а не са останали и хора. Живи са само няколко души, но те не са вече нация, а жители в страната на мъртвите.

Основната тема на днешната ми лекция не е сложна. Десет години четох лекции в различни европейски университети, но нито веднъж не съм говорил за това! Природата винаги си остава природа, тя е само начало, една отправна точка и няма да се промени. Мисля, че настъпи крайната точка в историята на цивилизацията, с която се занимавах. Факт е, че хората също така са само живи същества и нищо повече.

Наистина не знам какво да ви кажа. Всъщност няма за какво вече да говоря. Безсмислено е да оплаквам тримилардното човечество. Но ме гнети една мисъл. Не мога да не я изкажа пред този безлюден свят, да не я изпратя по радиовълните, които вече няма кой да приеме. Пред мен се простира само чернота — черното нищо. Защото ги няма и боговете. Хората сами ги унищожиха в края на XIX век. Човешкото съзнание, което изчезва, не представлява вече нищо. Мракът на далечното минало отново ще покрие тази прекрасна, но вече лишена

от разум планета. Дали някога Земята отново ще роди разумни висши същества с друго съзнание и отново ще засияе чрез него? След колко стотици милиони години ще стане това? И дали именно човечеството е единственият шанс за тази планета, носеща се като прашинка в огромния космически океан?

Извинете, температурата може би малко обърква мислите ми... Простете. Не... Пред очите ми притъмнява. Вече усещам как мускулите ми изтръпват и нямам сили да говоря. Пред лицето на смъртта съм и тя ще настъпи може би след няколко минути. Извинете ме, че говоря, каквото ми дойде наум...

Какъв чудовищен край за човечеството! Дали някой от хората от ХХ век е предполагал такъв завършек. Това е край, който просто не може да се осъзнае, край на великолепното човечество, изпълнено с енергия, човечество, което достигна върховете на цивилизацията. И сега настъпва напълно безсмислен край, край, който можем да наречем абсурден. Унизително безнадежден. Хората бяха връхлетени от бедствието ненадейно, точно когато възторжено вървяха към бъдещето. Объркани, те дори нямаха време да се изплашат. Всичко свърши така внезапно. А може би е добре, че се е случило? И изобщо възможна ли е такава глупост? Може ли да се каже, че гибелта на човечеството е вече факт? Но както и да е... не бе ли прекалено нещастно това човечество? Какъв смисъл има сега да плачем? Но може би именно в това се заключава човешкото невежество — да скърбиш, да се бунтуваш пред лицето на смъртта? Може би именно това е най-човешкото? Макар че измина повече от половин век, откакто Ницше написа: «Човешко, прекалено човешко...» Присъдата над боговете беше произнесена още в края на ХІХ век от Лиладан^[6], от Достоевски. А техният последовател, болният от сифилис Ницше, предсказа появата на един свръхчовек в материалния космос, където няма бог, няма спасение, няма спокойствие... появата на свръхчовека, отправящ предизвикателство към целия свят. Оттогава измина повече от половин век, а човекът си остава все същото слабо, крехко, с други думи, съвсем човешко същество, което няма мъжеството да проникне в бездните на истинската си същност, стояща тъй близо до небитието. Дребнав и благороден, всичко и нищо, всемогъщ и слаб, изпълнен с жестокост и с безгранична добрина... Всичко това е човешко, прекалено човешко... Мъчителната любов, прекрасният, лъхащ на пот,

секс, сладникавият хуманизъм, наслажденията, безвредните спектакли, всекидневието, изпълнено с приятна умора, която на тихи вълни идва и отминава, красотата, която може да облагороди човека. Разцъфтявайки, тя можеше да забули истинския облик на ужасния свят... Славата, похвалите, нищожната ревност, суетността, дребнавите кавги, достойнството, наслажденията, антагонизмът между държавите, алчността, експлоатацията, ненавистта, расовата дискриминация, безпричинното чувство за превъзходство, сектантството, глупостта, недоверието, страхът, самодоволството и самовлюбеността, стремежът към удоволствия, непочтената антипатия спрямо хората; които те превъзхождат, безусловният оптимизъм, който идва от прекалената вяра в цивилизацията... Оо! Все пак и сред тези толкова човешки качества имаше такива, които бяха ценни. Дори и в природата — това лишено от разум небитие — е отразена собствената ни доброта, а невежеството, умората, любовта към живота, кавгите, които убиват най-благородните пориви на хората, отживелият бюрократизъм и формализъм — с какви незначителни неща човекът унищожава самия себе си. Заради какви дребнавиности човек разпилява своите чувства. Наистина е достойно за съжаление.

Господа! Вие чувате, аз... плача. Не мога да спра сълзите си. Човечеството... хората би трябвало да бъдат по-други, по-различни. Действително те напредваха стъпка по стъпка, но напредъкът им бе прекалено бавен. Защото присъдата им бе отложена, отложена може би от съдбата, витаеща някъде из великата Вселена. И ако това отлагане продължеше поне още хиляда години... човечеството може би щеше да се издигне на значително по-високо равнище... Господа... непоносимо ме боли заради гибелта на едно от земните същества, наречено «човек», същество, пред което се откриваха толкова много възможности. Аз, нищожен учен... в последния миг от Своя живот не мога да не плача, защото не мога да не чувствавам и своята вина... Тя е в това, че избягвах отговорността. За тези сълзи вече няма кой да ме възнагради. И все пак не мога да не плача. Защото аз съм отговорен като учен...

Очите ми вече не виждат. Гърдите ме болят... стяга ме сърцето... Но все още съм жив! Все още съм жив! И така, искам да говоря за дълга на учените. Ние, интелектуалците, би трябвало да знаем какво в действителност представлява човечеството — разумните същества на

тази трета поред планета от Слънчевата система. И те... и аз знаехме това. Но, от друга страна, и интелектуалците са хора. Този факт не се нуждае от доказателство. Но ние затваряхме очи, не виждахме онова, което ни сочеше нашият интелект. Знаейки, повечето се носехме безмълвни по течението. Следователно не изпълнихме дълга си на учени. Съзирайки бедствието, ние не предупредихме хората. Виждайки как постепенно човечеството затъва, ние не отронихме и дума. За разлика от останалия свят хората не са свършени, но те носят надеждата. В тази огромна Вселена интелектът е нищо, тоест той принадлежи към друга, по-различна система, по-различна от великата Вселена, и на този интелект не му е предоставено определено място. Роден и поддържан от живота, той все пак се различава от него. И човекът като биологично същество сред огромния материален космос се мята между вечното отлагане на присъдата и небитието, което ще дойде изведнъж — тези прости и очевидни неща са разбрали Емпедокъл, Аристотел, Кант, Нютон, Достоевски, Ницше, Буда, джайнистите^[7]... Но защо не са разказали всичко на хората? Защо не са им обяснили условията, в които човечеството съществува? Защо не са казали истината, срещу която самите те са се бунтували? А само са преливали от пусто в празно, говорейки сладки лъжи за успокоение на хората. Защо не са се борели с невежеството?!...

Господа! Може би тук се заключава и истинската причина за бедствието. Но как е възможно? Човечеството, което разви науката и достигна изобилие от материални блага, да бъде изличено за три месеца от някакъв си вирус? Но невероятното се случи. Ние не се изправихме лице с лице срещу бедствието. Някои учени наистина предупреждаваха света. Но... само със силите на учените борбата не можеше да се увенчае с желания завършек. Действаха различни социални фактори. Политици, народ, чиновници... Какво щеше да стане, ако всички заедно бяха започнали борбата? Заедно с интелигенцията, служещите, журналистите... навярно бедствието дойде твърде неочаквано. Така че дори учените не можаха да го предвидят. Да, наистина то връхлетя внезапно и нямаше време цялото човечество да се обедини в единен фронт. Но може би не е било възможно да се борим заедно? Може би съпротивата срещу бедствието щеше да приеме друга насока, ако човечеството по-рано бе осъзнало положението, в което се намира. Ако бе използвало своя интелект в

служба на всички хора, тогава би могло и да прецени правилно мащаба на бедствието. И да се обедини в единен фронт. Не зная как се е появил този вирус. Не съм специалист и не мога да зная как се пренася и как действува. Но човешката наука, която се издигна до такива върхове и изобрети съвършени машини за производство на предмети за масово потребление, науката, която изстреля ракети и която създаде оръжия, способни в миг да унищожат човечеството — как тази наука не разгада механизма на пренасянето на вируса и не откри ефикасно средство срещу него?! Тогава, когато няколко десетки процента от световното производство бяха предназначени за създаването на оръжие за унищожение.

Някой бе казал, че войната създава условия за развитието на науките и особено на тези, които са й необходими. Това за съжаление е истина, която не можем да отречем. Цивилизацията като че ли се подпомагаше от войните. Войната роди радарите и реактивните самолети, ракетите и електронния мозък, освободи енергията на атома. Но как могат да се говорят подобни безсмислици? Възможно ли е такива огромни капиталовложения да се правят единствено в името на войната и въоръжаването? Нима човечеството не може да създава и прекрасни неща, освен онези, които създаде по повелята на бога на войната? Всичко, засегнато от диханието на този бог, беше злокобно и носеше нещастие. Радарите, които би трябвало да осигуряват безопасността на полетите, се превърнаха в устройство за откриване на ракети. Ракетите, които би трябвало да изучават далечните галактики, започнаха да пренасят смърт, електронните мозъци, които би трябвало да извършат революция във всички отрасли на науката, се използваха за водене на война, химията — за производство на отровни газове и взривни вещества, лазерите — за масово човекоубийство. Енергията на атома, която обещаваше на човечеството безгранични възможности, се превърна в средство за обща гибел. Всички тези прекрасни открития всъщност само разчистваха пътя към въоръжаването и войната. Ние, учените, обяснявахме, че всичко е неизбежно, наричахме това «цивилизован капитализъм» и се уповавахме на бъдещето.

Ако говорим искрено, трябва да обвиним както Айнщайн и Ферми, които избягаха от нацистите в САЩ и разработиха Манхатънския проект, така и фон Браун и Хайзенберг, които останаха

във фашистка Германия и работиха за нацизма. Но... не, не само те, всички учени носят моралната отговорност за войните, за международната политика през втората половина на ХХ век. Учените не бяха в състояние да избират своите клиенти. Те смятаха, че техните изследвания притежават своя, независеща от нищо стойност. Имаха прекалена вяра в политическите си способности и мислеха, че могат да използват своите клиенти за собствените си изследвания. Не, може би обстоятелствата ги тласнаха към този избор. Нека да помислим и за фашистите. Когато те завладяха заводите за производство на тежка вода в Норвегия и с помощта на гения на Хайзенберг започнаха производството на атомната бомба, нима вършеха това за победата на свободата, равенството и демокрацията? Не можем да ги освободим от моралната отговорност, но по-скоро трябва да я търсим у цялата интелигенция, сред всички учени. Да, така е, това е историческата отговорност на съвременната интелигенция.

И все пак в никакъв случай не трябва да стоварваме цялата отговорност върху плещите на «ужасните» учени от областта на природните науки. Голяма е и отговорността на философите — представителите на науката, която през нашия век остана по-скоро на втори план. Те не постигнаха бляскавите резултати на естествените науки. Самият Айнщайн беше ограничен в своите човешки възможности. Това, разбира се, с нищо не опетнява неговия гений на учен. Той до края на живота си остана привърженик на Мах^[8] и не вярваше в теорията на неопределеността на Хайзенберг. И това също бе една от неговите чудатости, така както и Нютон е бил ревностен християнин. Какъвто гений и да бъде човек, той не може да е универсален. Представата за съвършен човек трябва да се разбира като съвкупност от интелекта на цялото човечество. Сам за себе си отделният интелект не е универсален, необходимо е той да бъде допълван. Тази мисъл прогонва заблудата за универсалността на гения. С развитието на специализацията талантите не само не се губят, а точно обратното — подпомага се диалогът и сътрудничеството между учените и интелектуалците, които по този начин преодоляват тесните граници на своята специалност. А чрез Декартовата вяра в разума и разбирателството би могло да се подпомогне и обединението на интелектуалците и народа.

Айнщайн не беше политик. И въпреки че бе проникнал в тайните на физиката, той не беше и философ. Може ли да го упрекне някой за това? Именно философите, вместо да разглеждат неговото велико откритие като трудно разбираемо явление, възникнало в отделна наука, в отделна лаборатория, трябваше да му помогнат. Те трябваше да преведат на езика на своята система това епохално откритие в историята на цивилизацията и да направят достояние на всички неговото общочовешко значение. Всички ние сме частици от Земята. И всички явления на планетата са взаимно свързани. Философите би трябвало да знаят това, би трябвало да осъзнават отговорността си и да преразгледат своето становище. С помощта на математиците Айнщайн популяризира своята теория за относителността, а като въведе понятието за пространство на Риман, успя да я усъвършенствува. Не трябваше ли неговото откритие да послужи като основа за нов светоглед? И това бе нужно да се осъществи с усилията на всички философи, без да се страхуват те, че ще излязат извън своята научна област. Може би откритието на Айнщайн щеше да поведе човечеството към съвършено нови измерения, щеше коренно да промени представите за самия човек и за света... да създаде нов образ на Вселената...

Извинете... аз... няколко пъти сякаш губя съзнание. Да, нов образ на Вселената. Естествено бе да се създаде и нов морал. Философията на Аристотел, Платон притежава свой светоглед, свой морал... те са неделими от онзи образ на Вселената, който е съществувал по онова време. Сега това се разбира от само себе си. Вселената на Птоломей и средновековната теология, «небето» и редът са били неделими. Щом е така, то през XX век, в който естествените науки отбелязаха невиждано развитие, трябваше да се сътвори нов светоглед, ново разбиране за човека и нов морал, отговарящ на образа на Вселената, очертан от Айнщайн.

Какво искам да кажа? Полека-лека трябва да направя изводи. Чува ли се още моят глас? Вече не усещам ръцете и краката си. Пред очите ми се спуска мрак... Трябва да кажа, че интелектуалците от XX век и най-вече философите бяха длъжни да обединят силите си с останалите учени. Ако вместо да се съюзават с властта, те бяха сторили това, не биха се превърнали в слуги на капитала, а щяха да служат на разума. Ако се бяха обърнали към народните маси, ако

отстояваха истината и разясняваха най-важното от нея, ако бяха станали разобличители на всички противоречия и злини на съществуващата система... историята може би щеше да тръгне по друг път. Още повече че повишеното културно равнище на народите създаде предпоставки огромен брой хора да се освободят от наемния труд и да се превърнат в разумни и мислещи същества. Но в действителност ние, интелектуалците, не успяхме да сложим край на антагонизма между държавите, на взаимното унищожение, на експлоатацията, на неравенството, на мизерията и нещастията. Да припомним — ако всичко вървеше добре, през това лято, през тази седмица, втората седмица на август, между САЩ, СССР и Англия щеше да бъде подписан договорът за всеобща забрана на ядреното оръжие. Но вече е твърде късно. Съжалявам, само съжалявам, че докато човечеството не бе загинало, не успяхме да направим това. Ние не можахме да изградим единно съзнание у хората по света. Изтощено от непрекъснатото увеличаване на производителните сили, от прекалено дългата борба, от огромните жертви, цялото човечество чакаше със скръстени ръце, без да постигне необходимото разбирателство. И само един от нас вярваше в историческата необходимост, която не се нуждае от доказателства. Наистина Бергсон^[9] бе казал, че за да се постигне разбирателство, е необходимо време, както е необходимо време, за да се разтопи захарта. Но може би щеше да е по-добре, ако се бяхме отказали от захарта? И колкото по-рано, толкова по-добре. Ако го бяхме направили по-рано, то човечеството вече щеше да е прекрачило епохата на експлоатация и войни, щеше да е насочило духовните и материалните си сили към нещо по-ефикасно и по-полезно за самия човек. Ако човешкото съзнание, съзнанието на разумните същества, зародили се случайно на едно мъничко островче сред безкрайния материален космос, би станало единно... Ако ние, хората, бяхме използвали навреме съзнанието на цялото човечество, вече щяхме да сме премахнали невежеството, оскърбленията, убийствата и щяхме да насочим нашата енергия за борба с бедността и глада, срещу болестите. И може би този бе единственият шанс сред хилядите други, за да се спаси човечеството от сполетялото го бедствие. С други думи, това щеше да стане единственият път към спасението, единственият шанс да се избегне гибелта в ужасната епоха на армагедонските войни^[10]. Да,

последният шанс бе в разума и разбирателството, които щяха да станат притежание на цялото човечество.

Скоро ще бъда принуден да приключа моята последна лекция. Но в края не мога да не призная, че обвинявам и себе си като учен. Освен мъката заради гибелта на човечеството, ме гнети още една мисъл и аз трябва да призная нещо, от което се срамувам. Осъзнавах го и по-рано... но сега, когато настъпи краят на света, за пръв път искам честно да разкажа за него. Допреди три месеца и аз бях затънал в суетата на всекидневието. И започнах тези лекции, казвам го откровено, единствено за да осигуря средства за ремонт на яхтата си. Възнамерявах да отида със съпругата си на пътешествие по Средиземно море. Имах желание да запозная задълбочено радиослушателите с историята на цивилизацията от древността до наши дни. Но не се отнесох сериозно към аудиторията и започнах да чета лекциите по шаблон. А не съм и сънувал, че последната от тях ще бъде именно такава. Сега, когато човечеството е изправено пред своя край, аз пред планините от трупове на моите сънародници и пред лицето на собствената ми смърт... за пръв път се реших да изрека онова, което отдавна би трябвало да призная, но не съм се решавал. Аз, както и всички мои колеги, избягвах отговорността. Превръщах дълга в шаблон. Сега към мъката заради гибелта на човечеството се прибавят и срамът, и болката. Аз ще умра, терзан от чувството за моето безчестие. А това е жалка, ужасна смърт... Преди три месеца, както и всички останали, живеех с отложена присъда, имах удобна къща, нов модел италианска спортна кола, красива жена и обещаващо бъдеще. Гордеех се със себе си и се уважавах, бях изпълнен от чувството, че съм по-умен от другите. Кой би могъл да допусне, че ще умра, изпълнен от чувството за срам. Но именно такава смърт е наказание за мен като учен, като интелектуалец, наказание за моето малодушие... Аз... приключавам... своята лекция..."

6

КРАЯТ НА ЛЯТОТО

На разсъмване и на свечеряване в северното полукълбо вече се усещаше полъхът на есента. Радиовълните, които се излъчваха от

петте континента, изчезваха една подир друга. Последна спря да работи някаква малка радиостанция край Новосибирск. Това стана на 29 август. И от този момент в петте континента, които допреди половин година бяха изпълнени с най-различни звуци, настъпи тишина. Само преди половин година най-различни трептения се носеха из пространството на височина 200 мили от земната повърхност — дълги, къси, ултракъси вълни, телеграфните сигнали, сигналите на международните радиотелефони, диспечерските сигнали, управляващи изкуствените спътници и експерименталните ракети, на лазерите за наблюдение на други планети, на микровълновите квантори генератори, на различните самолети — пътнически, частни, военни, правителствени, които всеки ден преплитаха пътищата си, на ракетите, които се изстрелваха всеки ден, и на безбройните спътници, които летяха още по-високо. Не бе стихнал и шумът от разговорите на няколко стотици милиона души, който се носеше по радиовълните, спешните съобщения, които смайваха хората, шумът и на човешкото множество, което прелиташе от една точка на земното кълбо до друга. А от повърхността на Земята се разнасяше шумът на градовете, в които се строяха високи сгради, опрели в небето, стелеха се пушеците от комините на гигантските заводи, чуваше се как изгорелите газове се изхвърлят от транспортните средства, издигаха се водните пари и въглеродният двуокис, издишван от хората, отнякъде долитаха и ударите на механичните чукове, и ехото от опитите с атомни бомби, които избухваха незнайно къде. За мащабите на Земята тези неща, взети поотделно, бяха нищожни, но заедно те повишаваха температурата на атмосферната ѝ обвивка. Може би по-късно това щеше да стане много опасно, но сега Земята се бе върнала към спокойствието, което бе царило преди стотици хиляди години, преди да се появи човечеството...

По крайбрежието, обляно от последните жарки лъчи на слънцето, сега всичко бе застинало. Беше пусто както през зимата, макар лятото още да не бе свършило. Под тръстиковите навеси, в дървените бунгала нямаше жива душа. Вятърът люлееше черните фасонки на електрическите жици, които бяха опънати навсякъде. И в морето, където вече започваха да се надигат големите есенни вълни, не се виждаха хора. Ясно се усещаха признаците за страшния тайфун, който се зараждаше далече-далече, отвъд хоризонта. По гребените на

вълните, които се издигаха със страшно бучене, от време на време се появяваха черни, меки предмети, приличащи на изпокъсани мокри рогозки. А когато вълните докосваха брега, тези предмети се разпръсваха по пясъка. Това бяха набъбнали трупове. И върху нажежения пясък, и в сянката на крайбрежните борове тук-там се издигаха черни купчинки със зейнали белеещи дупки. Безброй едри зелени мухи, чиито тела проблясваха под слънцето като метал, гъмжаха върху мъртвците. После те снасяха яйца, лаврите им ставаха огромни и купчините се покриваха с бели точки. Насекомите пъплека по труповете и те сякаш още дишаха, още продължаваха да живеят. Сетне мухите падаха като капки и отново изпълзяваха нагоре, проникваха в плътта, в очните кухини с вече изтекли очи, в ушите — чак до мозъка. Мухите изяждаха всичко, стремяха се да погълнат колкото се може повече, воюваха за всяко късче, сякаш се страхуваха, че горещината ще изсуши труповете. А онова, което не бяха в състояние да изядат, бе оставено за бактериите. Така на петте континента започна голямото угощение за мухите и бактериите. И те пируваха не само с телата на хората, но и с труповете на кучетата, на котките, на птиците. Пожарите в големите градове стихваха. Но в околностите им и в горите огънят продължаваше да настъпва. Той обхваща безкрайните степи на Централна Америка, горите на Канада и Северна Америка и бушуваше вече месец. В петролните райони на Средния изток огромни пространства от пустинята се превърнаха в море от огън и поради невероятните горещини пожарите продължаваха да се разпространяват. Все още бяха оцелели отделни групички хора — в планините и горите, отдалечени от населените места; в ескимоско селище на Аляска; племе в джунглите на Амазонка; няколко групички ловци от Централна Африка; неколцина монаси в Хималаите. Може би няколко хиляди души в целия свят. Те не знаеха за катастрофата, не се интересуваха от нещата, които се случваха по света. Макар и със закъснение, вирусът се появи и тук и всичко свърши. В края на лятото загина човечеството. Бяха останали само десет хиляди души, уединени на „последния континент“, скован от снегове, ледове и жестоки студове. Над петте обезлюдени континента подухваше лек ветреца, носеха се облаци в чудновати форми, а дъждовете, както и преди, напояваха земята. Слънцето разливаше светлината си с цвят на житни класове; както всяка година, неусетно приближаваше есента. В

околностите на градовете на разсъмване и на свечеряване зацвърчаваха насекоми, но ги слушаха единствено белите скелети, облени от бялата лунна светлина. Земното кълбо продължаваше своя път и приближаваше към есенното равноденствие, без да знае за трагедията, която тази година се бе разиграла на повърхността му...

В средата на септември две американски и една съветска атомна подводница, които плаваха във водите на Атлантическия, Тихия и Северния ледовит океан, се свързаха с Южния полюс и получиха важни указания от Върховния съвет. На подводниците нямаше инциденти, затова им бе дадена заповед да се отправят на юг, към Южния полюс, и без да изплават на водната повърхност, да се съберат и да чакат край полуостров Палмър. Но когато приближиха уреченото място, в американската подводница „Съспенд“, която бе влязла последна в патрулната служба на САЩ, се разболя един човек. Върховният съвет заповяда на другите две подводници да я потопят. „Нереида“ и Т-232 я пресрещнаха в Южния Шетландски залив и изпълниха нареждането. Капитан I ранг Маклауд съобщи, че тя е потънала сама...

ИНТЕРМЕЦО

Беше необходимо време, докато животът на Южния полюс влезе в релси. Отначало през лятото — първото лято след бедствието, когато опасността от заразяване беше най-голяма, живееха, общо взето, без произшествия. Във всички станции имаше големи запаси от хранителни продукти, които щяха да стигнат за една-две години, но от само себе си се разбира, че те трябваше да се попълват и с прясно месо от тюлени, китове. Отначало всички приближаваха до тези животни много предпазливо, страхувайки се да не носят зараза, но поради неизяснени причини морските бозайници не бяха заразени.

В момента, когато човечеството загиваше, лекарите и учените от Южния полюс успяха да разгадаят тайнствената същност на причинителя на болестта. Това стана възможно благодарение на информацията, получена от американския радиолобител — WA5PS. Човекът, който помогна на хората на Южния полюс, който им изпрати информация, записана на магнетофон, беше А. Рински, учен медик от

научноизследователски институт в Кетлинг, работещ и като консултант във военната болница във Форт Детрик. От един пациент в психиатрията той случайно бе узнал истинската причина на бедствието, веднага се бе свързал с колегите си от института, които се занимаваха с вируси, и без да нарушава военната тайна, бе събрал информацията. След това, непосредствено преди да умре, все пак бе съумял, използвайки цялото оборудване на института, в който цареше истински хаос, да изясни странните свойства на причинителя на болестта. Но когато почти бе приключил работата си, трагедията, сполетяла човечеството, приближаваше своя край, а и самият той бе в тежко състояние. Въпреки че не знаеше дали неговата информация ще послужи на някого, но като се надяваше, че някъде съществуват незасегнати от епидемията райони и там все още са останали живи хора, Рински, притежавайки квалификацията на радист, записа няколко пъти на магнетофон своето съобщение и го разпрати навред.

А. Рински — неизвестен 40-годишен изследовател. Никой на Южния полюс не знаеше какъв човек е бил той, как е изглеждал. Но името му остана завинаги в паметта на оцелелите. Името на човек, който и в предсмъртния си час е искал неговите знания да послужат на хората.

Като спазваха всички необходими мерки, за да не се заразят, от трупа на един кон, който се носеше по вълните около Южните Шетландски острови, учените успяха да изолират страшните „ММ–88“. За да увековечи името на Рински, Върховният съвет нарече този странен причинител бактерио-вируси на Рински. Тези вируси — поточно странните коки, които ставаха гостоприемници на нуклеиновата киселина, притежаваща ужасяваща размножителна и заразителна сила — бяха назовани WA5PS като позивните на радиолоубителя Рински.

И така продоволственият проблем в общи линии беше решен. Но запасите от зеленчуци видимо намаляваха и когато бе направена проверка, стана ясно, че те ще стигнат за четири години. При това в станцията на САЩ имаше резервоар за отглеждане на хлорела, донесен още от служители на НАСА. Така стана възможно хлорелата да се отглежда в големи количества. Използвайки горещите извори, открити в близост до станцията край бреговете на Принц Улаф, група японски биолози успя да построи малка оранжерия, където на изкуствено осветление започнаха да отглеждат различни растения —

предимно зеленчуци, тъй като на Южния полюс имаше достатъчно семена. Сериозно се обмисляше и използването на водораслите и планктона от Южните полярни морета. Но много по-труден за разрешаване се оказа енергийният проблем. Повечето станции разполагаха с ядрени генератори, а запасите от гориво във всяка станция щяха да стигнат средно за четири-пет години. Но когато доставките на гориво бяха спрени, стана ясно, че наличните запаси трябва да се използват възможно най-пестеливо. За полярните райони беше предвидена регенерацията на горивото и всеки реактор беше пригоден за управление от разстояние, но все още нямаше оборудване за повторна обработка на отработения атомен графит, който представляваше опасен радиоактивен материал. Проблемът с горивото възникна и на двете подводници, които всъщност се превърнаха в единствено средство за връзка на Южния полюс с външния свят. За щастие те бяха заредени с гориво отскоро и можеха да работят още няколко години. Но Т-232 нямаше специално оборудване и не беше в състояние да се презареди с гориво. Само „Нереида“ бе снабдена с устройство за презареждане от разстояние в извънредни случаи и притежаваше резервен графит. И все пак ако този графит, получен от обогатен уран, изгореше и станеше неизползваем, тук, на Южния полюс, не разполагаха с устройства за повторната обработка. И още нещо. Освен от атомната енергия, животът на Южния полюс до голяма степен зависеше и от петрола. Във всяка станция имаше доста уреди и машини, които работеха с това гориво. Само няколко станции разполагаха с ядрени генератори, а останалите трябваше да бъдат изоставени, щом запасите от петролните горива свършат. Естествено, бъдещето на хората от Южния полюс зависеше главно от това, колко време ще могат да се използват наличните запаси. На самия континент на дълбочина неколкостотин метра под леда бяха открити големи антрацитни скали и съветската група пристъпи към тяхното разработване. И в района на Земя Адели, където се намираше френската станция „Дюмон д'Юрвил“, бяха открити големи петролни находища. Върховният съвет събра всички налични машини от станциите и се зае с разработката им. Работата се водеше на интервали в изключително тежки климатични условия — сред снегове, ледове и страшни виелици, при ужасяващо ниски температури. И все пак тя беше завършена. Няколко ниски ректификационни кули се издигнаха

на групи сред неравностите на ледената пустош. Това беше един чудноват завод, който създаваше впечатление за нещо временно, импровизирано.

Южният полюс открай време бе представлявал един огромен потребителски континент, който се поддържаше от най-добрите промишлени технологии на целия свят. Всичко необходимо за живота на хората там се доставяше от другите пет континента. Но защо? Ако бяхте попитали за това по-рано, то хората от Южния полюс може би щяха да ви отговорят малко смутено: „За да погълща инвестициите, без да носи никаква полза.“ А други може би щяха да ви обяснят по друг начин: „Заради науката, за да се разширят човешките познания.“ И това мислене, което в някои страни се смяташе за странно, успяваше да убеди влиятелните хора и финансовите кръгове, които се съгласяваха: „Щом целият свят го върши, не е удобно и нашата страна, която притежава такава развита промишлена база, да не се заеме с Южния полюс. Трябва да помагаме.“ Понякога се наблягаше и на природните богатства на полюса и това също се използваше като претекст за финансиране. Обаче както Космоса, и Южният полюс, останал последният неизследван район на ХХ век, постепенно разкриваше истинското си значение. Той притежаваше, тъй да се каже, абстрактна стойност без утилитарно значение и именно поради това бе доказателство за дълбокото противоречие между материалното производство и духовната сфера на живота. Доказателство, че човечеството е престанало да живее само заради насъщния и вече има и друга цел.

Все пак нито един човек не би могъл да си представи, че Южният полюс случайно ще изиграе неочаквана роля. Той спомогна да се съхрани животът на планетата.

И тъй, в този момент Южният полюс представляваше странна смесица от суров, нисщ, първобитен живот и най-висшите постижения на човешката цивилизация, наследена от предишния свят. И разликата между суровата първобитност и висшите постижения на цивилизацията беше по-голяма, отколкото където и да било другаде. Невъзможно бе тя да бъде заличена за десет или двадесет години и да започне процес на възпроизводство. Южният полюс притежаваше невероятни природни богатства, но същевременно тук нямаше производителни сили, никакви индустриални мощности, освен

незначително машинно ремонтно оборудване. Липсата на миннодобивно оборудване и металообработващи машини се усещаше особено мъчително. Беше ясно, че и дума не може да става за някакво възпроизводство. В следващите няколко години хората трябваше да съумеят да оцелеят тук, на тази сурова земя. Щеше ли да дойде някога денят, в който те ще се отправят на север, където цъфтят цветя и се усмихва слънцето? Новият ден за онези прекрасни континенти, облени от слънчева светлина, където денят неотменно се сменя с нощта. Докога ли щеше да продължи разпространяването на смъртоносните вируси? Или последните представители на човешкия род щяха да останат завинаги тук, изгнаници на Южния полюс?

За известно време животът на Южния полюс продължаваше да тече по инерция. Адмирал Конвей потърси съдействието на офицерите, които му бяха подчинени, и на учените от всички страни и им предложи да разработят два проекта. Единият бе върху проблема, как да се живее в случай, че се наложи десет хиляди души да останат изолирани, тук, на Южния полюс, а другият — план за живот, в случай че отново се появи възможност да се завърнат по родните си места. Когато след два месеца работата беше завършена, адмирал Конвей — човек с голям практически опит, проучи проектите и разбра, че планът на доктор Бородинов — главния отговорник на съветската станция, е съставен с изключителна прецизност и е най-подходящ. Като се ограничи само с обикновена проверка на най-важните моменти, Конвей внесе този план за предложения и оценка от всички групи.

„Да се оцелее на Южния полюс... — казваше адмирал Конвей — това зависи само от творческото мислене и умение, които ще подкрепят двата плана, а също и от горещото желание и усилията на десет хиляди души, изпълнени с решимост да оцелеят.“

Проблемите с хората дойдоха по-късно. Хората, които обикновено се изпращаха на Южния полюс, бяха сред най-отбраните. Учудващо упорити, издръжливи, търпеливи, те имаха сили да се борят с опасностите, бяха надарени с физическа сила и бяха способни да живеят при трудни условия в разбирателство. Тук бяха събрани умни, талантили хора, с изключителен интелект. Дори в полярната нощ, сред снеговете, тези хора запазваха душевното си равновесие. Но сега положението се промени — човечеството бе погинало и те, сами на тази сурова земя, вече не можеха да се завърнат по родните места, а

дори и да се върнеха, нямаше да заварят *ниито своите семейства, ниито приятелите си* — *никого, нищо*. Когато започнаха да осъзнават това, полека-лека, почти неусетно, в душите им се прокрадна мъчително, тягостно чувство. Тези, които се предадоха първи, бяха журналистите, командировани на Южния полюс. Те, както обикновено, дойдоха тук само за една зима, за да „надзърнат“ в живота на полюса. Истинското им място бе в неспокойния свят, изпълнен с тракане на ротационни машини, светкавици на фотоапарати, телефонни обаждания и викове на вестникопродавци — свят, в който телеграмите, клюките, информацията шумно обикаляха земното кълбо. Журналистите не са обикновени хора — в душите си са пътешественици. В живота им се редуват пътувания и почивки, през които те се утешават със спомените от предишното пътешествие и мечтите за нови пътувания, към които ги тласка стремежът към неизвестното. Журналистите са слухът и зрението на света. Но ето че сега онези, за които бяха предназначени техните съобщения, вече ги нямаше. Отначало внезапното затворничество изпълни тези хора на действието с още по-голяма енергия. С цената на всичко те се опитваха да се свържат поне с един човек и продължаваха безплодните си усилия, докато разбраха, че наистина всички са загинали. Тогава изпаднаха в отчаяние. Неколцина дори направиха опит тайно да се промъкнат в една от атомните подводници, за да избягат. После повечето от тях се приобщиха към живота на станциите, а някои... За три години на Южния полюс полудяха осемнадесет души и се самоубиха трима. От самоубийците двама бяха млади журналисти, а другият бе готвач. Цифрата бе нищожна в сравнение с десетте хиляди жители на Южния полюс.

И още нещо — през втората година Върховният съвет бе предвидил създаването на потомство. На Южния полюс имаше само шестнадесет жени — американки, англичанки, рускини и норвежки. Колкото и да е странно, те бяха последните жени в света, последният шанс на човечеството отново да продължи своето съществуване, ако някога се появи възможност да се завърнат в топлия пояс.

Така животът на Южния полюс постепенно влизаше в релси. Трябваше да мине време, за да могат хората от отделните страни да се слоят чрез съвместното производство в една общност. Сега, загубили своето отечество, те вече не бяха поданици на определена държава, а

бяха жители на Южния полюс, хора от едно-единствено човешко общество.

Отмина краткото полярно лято, слънцето грееше, наполовина потънало зад линията на хоризонта. Отново дойде зимата, а после — отново лятото. Настъпеше ли лятото, ледовете, разтопени от слънцето, се плъзгаха в морето. Превръщаха се в айсберги и плаваха на север. Връщаха се тюлените и пингвините. Хората внимателно наблюдаваха животните, които през лятото идваха тук, а през есента се отправяха към по-топлия север.

През есента на втората година в Южния полюс се роди и първото бебе. Беше момче. Всички десет хиляди мъже се чувствуваха така, сякаш самите те ставаха бащи, лицата им бяха едновременно учудени и радостни. Някои вадеха снимките на децата си, умрели като всички останали в тяхната далечна родина, и внимателно се вглеждаха в тях. Понякога се извърщаха и беззвучно плачеха. В деня, когато кръщаваха новороденото, прекратиха работа. Адмирал Конвей, който стана негов кръстник, беше толкова развълнуван, че на два пъти обърна съда с водата. Той с трепет докосна бузата на детето и лицето му грейна. Кръсти го Антонио.

Това събитие вдъхна надежда в сърцата на десетте хиляди мъже. По незначителен повод те отиваха в станцията „Макмърдоу“, навъртаха се около болницата и дълго чакаха да зърнат поне за миг детето.

Момчето растеше здраво. Скоро се родиха и други деца, момчета и момичета. Щом пристигнеше съобщение, че се е родило бебе, работите на Южния полюс спираха Адмирал Конвей не можеше да се противи. Дори връзката с атомните подводници се осъществяваше най-вече по повод нечие раждане. Имената на всички деца включваха думата „Антарктика“ — Антонио Антарктика, Пола Антарктика, Иван Антарктика, Джордж Антарктика, Йошико Антарктика. Детските гласчета връщаха радостта на възрастните.

Животът на Южния полюс течеше по строго установен ред. Сред хората почти нямаше прояви на истерия. Но душите на всички бяха белязани от чувство на безизходица, скръб и носталгия по света, който си беше отишъл завинаги.

Материалните ресурси на полюса започнаха видимо да не достигат. Предметите, произведени с наличното оборудване, не бяха

много качествени, а и явно не бяха достатъчни. Хората неусетно се връщаха към първобитния начин на живот. Вместо лампи започнаха да използват свещи от тюленова мас. Някои напуснаха малките станции и заживяха, както ескимосите, в иглу. Вместо пушки започнаха да си служат с харпуни. Животът бе примитивен, но навсякъде се усещаше очакването. Когато гледаха забуления с гъста мъгла хоризонт, моретата на север, в очите на хората припламваше изгарящ копнеж... Някой ден може би...

Но всяка година информацията от двете подводници, кръстосващи океаните и моретата, бе все една и съща: „Не!“ Както и преди, атмосферата бе заражена с вирусите и техните спори. Имаше ги във всеки кубически сантиметър въздух.

Изминаха четири години. Хората вече не се вълнуваха толкова от раждането на децата. След ужасната трагедия, след дългите месеци, прекарани в суровите полярни условия, сърцата неусетно закоравяваха. Отмина късото лято, дойде есента на четвъртата година. И тази година „Нереида“ и Т-232 се завърнаха от северното полукълбо, без да донесат добри новини...

[1] Единица за измерване на скоростта на реактивни самолети. За основа е приета скоростта на звука при 15°C, която е 1224 км/ч. Наречена е на името на австрийския физик Ернст Мах (1833–1916). — Б.р. ↑

[2] Телескопът в Паломар, щата Калифорния — САЩ, е създаден през 1948 г. — Б.р. ↑

[3] Петият период от палеозойската ера. — Б.р. ↑

[4] Хартиена кукла, която се окачва под стрехите за хубаво време. — Б.пр. ↑

[5] Традиционна японска борба, участниците в която, подлагайки се на особен режим, увеличават значително теглото си. — Б.р. ↑

[6] Френски писател и драматург (1838–1889 г.). — Б.р. ↑

[7] От джайнизъм — индийско философско-религиозно учение. Зародило се е през VI в.пр.н.е. За основател се смята Махавара Вардхамана («Джайна»). — Б.р. ↑

[8] Австрийски философ-идеалист и физик (1863–1916). Един от основателите на емпириокритицизма. Тук авторът греша Айнщайн

първоначално приема възгледите на Мах, но по-късно рязко ги отрича, а през 1920 г. нарича Мах «жалък философ.» — Б.р. ↑

[9] Френски философ идеалист, представител на интуитивизма (1859–1941). — Б.р. ↑

[10] Армагедон — планина в Северна Палестина, край гр. Меглдо, с чието име са свързани някои важни сражения от старозаветно време. — Б.р. ↑

ЧАСТ ВТОРА
ДЕНЯТ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

ГЛАВА I ВТОРАТА СМЪРТ

*„И смъртта, и ада хвърлени бидоха в
езерото огнено. Това е втората Смърт“*

Откровението на
свети
Йоан Богослов

1 ДОКЛАД ST 3006

В този свят съществуваше единствено белият цвят. Движеха се само вълнистите ивици на светлосенките и само вятърът, подобно на бял дим, се носеше със страшна скорост над неравната повърхност на земята, покрита с дебел слой вледенен сняг. Сред бурята стоеше Йошидзуми. Беше облечен в защитен костюм, носеше очила и маска. Бе стъпил здраво в замръзналия сняг, обърна гръб на вихрушката. Снежинките проникваха през дрехите му, той усещаше, че пръстите му се вдървяват, но продължаваше да стои, без да обръща внимание на това. Погледна нагоре — по тъмното небе се носеше като разсипана пепел черен прах. И изведнъж цялата гледка като че ли избледня.

— Йоши!... — дочу се сред воя на виелицата. Беше Стив Хасвей от изчислителния център на станцията „Макмърдоу“. Може би резултатите от изчисленията бяха готови?

Ръката на Стив стисна рамото на Йошидзуми, той се обърна, а вледенените му пръсти изхрущяха.

— ...? — Стив викаше, но вятърът отнасяше думите му. Йошидзуми усети само, че Стив го хвана здраво за рамото. С общи усилия двамата се добраха до станцията. Йошидзуми си мислеше, че се е отдалечил само на десетина метра, а се оказа, че неусетно се е озовал на повече от двадесет.

Когато отвориха двойните врати на станцията и влязоха вътре, Йошидзуми свали защитното облекло и разтри бузите и пръстите си. Те бяха изтръпнали, но лека-полека започваше да ги усеща.

— Какво правеше навън — попита Стив. — Помислих, че искаш да се самоубиеш.

Йошидзуми мълчеше и старателно масажираше връхчетата на пръстите си.

— Може би японците изразяват тъгата си, като стоят сами сред бурята? — с лека подигравка каза Стив. — Говори се, че „Нереида“ минала покрай бреговете на Япония. Смятам, че е по-добре да не се срещаш с никого от екипажа ѝ.

Без да отговори, Йошидзуми окачи над тръбата на парното защитното си облекло. Топящият се сняг започна да се стича по тръбата.

— Перфокартите? — попита Йошидзуми и тръгна по коридора към залата, където се получаваха резултатите от изчисленията.

— Готови са... — кимна Стив. — А, да, забравих да ти кажа, щом получиш точния резултат, искат да информираш...

— Кого? Тези от географската комисия ли? Та нали вече им оставих един доклад.

— Не, не са те... А от административната комисия.

— От административната комисия ли?! — Йошидзуми спря. — Защо пак те се интересуват от промените в земната кора? Не разбирам. Това е много далече на север.

— Откъде да знам? — Стив вдигна рамене. — Изглежда, доста се интересуват от доклада ти. Преди малко се обадиха и на мен, питаха къде си.

Стив каза истината. Когато Йошидзуми влезе в залата, където се правеха изчисленията и в която жужаха няколко компютъра, той видя върху малкото си бюро планина от готови перфокарти и няколко бележки, забодени с карфици.

„За Й. Обаждаха се от административната комисия. Искат спешно да говорят с теб по въпроса, засегнат в доклада ти ST 3006, представен в Обединеното измервателно управление.“

„Йошидзуми! Търсиха те големци от Върховния съвет. Искат да получат лично от теб обяснения във връзка с доклада ти. 14 часа 30 минути. Спим“

„За негово превъзходителство Йошидзуми. Лично обаждане от адмирал Конвей. 14 часа 42 минути.“

Последната бележка гласеше:

„Йошидзуми. Искат да съобщиш в секретариата на административната комисия кога ще приключиш последните изчисления. Да присъствуваш на извънредното заседание на Върховния съвет и по възможност подробно да подготвиш доклада ST 3006, представен от теб на отговорниците на географската комисия.“

Докато размишляваше върху написаното, Йошидзуми се приближи до телефона. На слушалката беше прикрепено късче от перфокарта, върху него с неравен почерк бе надраскано:

„По спешност. Телефонирай в секретариата на административната комисия.“

Йошидзуми вдигна слушалката. Щом чу гласа му, телефонистката веднага го свърза със секретариата.

— Йошидзуми? — обади се строг глас с руски акцент. — Къде си бил?

— Навън. Да подишам чист въздух — отвърна Йошидзуми. — За какво ме търсихте?

— Кога ще бъдат готови резултатите от твоите изследвания?

— Вече подготвих перфокартите, сега ще правя комплексен анализ, мисля да обобща резултатите в един доклад.

— Не можеш ли да обясниш още сега, без да правиш този анализ?

— Специалистите ще могат да разберат, но... Ако се добавят още няколко факта, ще стане съвсем ясно и за неспециалистите.

— Тогава направи го. Но трябва да обясняваш възможно най-простичко, понеже във Върховния съвет има не само учени, но и военни.

— А какво стана с моя доклад, представен на географската комисия?

— Не знам — отвърна Попов. — Но както и да е, искат да свършиш тази работа. Колко време ще ти отнеме?

— Общият доклад ли?

— Не чак толкова подробно, само трябва да обясниш на всички.

— Момент... — Йошидзуми погледна перфокартите, където се нижеха редици символи. — Да речем, пет часа.

— Не може ли по-бързо? — попита Попов. — Точно сега се събраха най-видните хора от всички станции. Щом времето се проясни, някои ще искат да се върнат в станциите си.

— Ако имах два компютъра... — Йошидзуми огледа залата. — Но е само един.

— А с два за колко време ще успееш?

— За два и половина, три часа.

— Повикай отговорника на залата — каза Попов.

Йошидзуми направи знак на отговорника, който случайно минаваше отгук.

— Не мога, Попов — извика той в слушалката. — Не мога да спра операциите по средата.

— Данните за обработка са заложиени — обади се Стив.

Изглежда, че Попов каза нещо на отговорника, който изцъка, а после се обърна към Стив:

— Е, спри подготовката за номер четири — и върна слушалката на Йошидзуми.

— Ще стигнат ли номер четири и номер три? — попита го Попов.

Йошидзуми помисли малко, а после попита:

— Свободен ли е мултиплициращият интегратор? Трябва да изготвя синоптична карта.

Отговорникът се вдигна на пръсти и хвърли поглед към голямата машина в единия ъгъл на залата.

— Сега е свободен. Можеш ли да работиш с него?

— Добре ще е, ако някой ми помогне.

— Стив! — провикна се отговорникът. — Ела да помагаш! Има заповед от секретариата да се създадат максимални удобства.

Стив сложи камара от перфокарти в сортировъчната машина. Работата беше много сложна, защото веднъж разпределените перфокарти се сортираха отново, минавайки на групи през специална система, След това те се обработваха за трети път, като се записваха на магнитна лента по формулата на Йошидзуми.

Йошидзуми изготви две изчислителни програми. Една част от перфокартите, които излизаха от компютър номер две, се предаваха в компютър номер четири, а другата се изчисляваше отделно и се разпределяше, за да се подаде по три схеми в мултиплициращия интегратор. Накрая Йошидзуми избра от хранилището негативи с картата на Северна Америка и на Аляска и ги отпечата върху голям лист фотохартия за метеорологични съобщения. След това направи обемно сканиране, върху което с тайпографа се напечатаха изобарите, изотермите, направлението на вятъра. Стив облекчено въздъхна, когато колегата му направи знак, че всичко е наред. Йошидзуми погледна часовника. Бяха изминали вече час и двадесет минути. Трябваша още тридесет минути, за да се извърши цялостната проверка. Когато всичко беше готово, той се обърна към Стив и му посочи да включи компютъра. Започна да се подава филм с ширина една трета от инча. Лампите на трите компютъра трескаво замигаха, а след няколко минути затрака и скенерът.

2

„ВЪЗМЕЗДИЕТО Е В МЕН И АЗ ЩЕ ГО ВЪЗДАМ“

Членовете на Върховния съвет се събраха в заседателната зала, в която преди се помещаваше щабът на военноморските сили. Имаше представители от всички станции. Присъствуваха и капитан I ранг Маклауд, капитан III ранг Зоценко, професор Висконти от географската комисия, професор Яманака — прекият началник на Йошидзуми, двама американски офицери от военновъздушните сили на САЩ, които Йошидзуми познаваше само по физиономия, двама

служители на НАСА и още двама души, единият от които приличаше на американец, а другият — на руснак. Заседателната зала представляваше стая с нисък таван, в която освен голямата груба маса нямаше нищо друго. Пред масата имаше екран, няколко интерфона, един телефон, микрофон и малка масичка за напитки. Върху екрана се виждаше емблемата на Федерацията на Южния полюс, която наподобяваше емблемата на ООН — в центъра бе изрисувана Антарктида, а отгоре бяха начертани концентрични кръгове и радиални лъчи, изобразяващи паралелите и меридианите. От двете страни на емблемата бяха подредени знамената на някогашните държави.

— Йошидзуми — адмирал Конвей откри заседанието без всякакво предисловие, — след като се запознахме със съдържанието на доклада ти, който представя резултатите от проучванията в твоята научна област, направени по време на пътуването на „Нереида“ в северното полукълбо, ние много се заинтересувахме от изводите. Поискахме мнението на професорите Яманака и Висконти. И двамата ни отговориха, че като специалист притежаваш необикновени способности и твоите изводи заслужават доверие. Затова Върховният съвет иска да чуе лично от теб по-подробни обяснения във връзка с изключително голямата опасност, която заплашва всички ни...

Йошидзуми не разбираше за какво става дума и се подразни. Изглежда, се беше случило нещо. И то нещо, което има връзка с неговия доклад. И тези, които са се събрали тук, искат още веднъж да се уверят в тази връзка. Изключително голяма опасност!? За какво става дума? Южният полюс е безкрайно отдалечен от другите континенти, а неговият доклад се отнася за район, който се намира на противоположната част на земното кълбо.

— Обяснете, моля — обади се професор Попов, — по възможност по-просто, за да могат всички да разберат.

— Преди всичко — започна Йошидзуми, без да знае как да обясни така, че да могат и неспециалистите да го разберат, — както ви е известно, моята специалност е сеизмологията.

Всички заслушаха напрегнато. Йошидзуми постави на екрана картата, която бе изготвил в компютърната зала.

— Аз се занимавам главно с изследвания на динамиката на структурата на земната кора, но не и с измервания на земната

повърхност и прогнозиране. Преди да дойда на Южния полюс, изследвах с методите на статистическата физика главно различни явления в земната кора. Когато правех изследвания чрез допускане на функционална зависимост между някои неадекватни явления, открих, че този метод с изключителна точност помага за предвиждането на земетресения. Преди четири години, непосредствено преди да дойда тук, представих научно съобщение пред японското сеизмологично дружество. Тогава на моя доклад не бе обърнато внимание заради бедствието, сполетяло света. На вас това ви е известно. По-късно, вече тук, добавих статистическа поправка към данните за слабото земетресение в околностите на Антарктическият полуостров и на Грейъмова земя, и също към данните за земетресението, регистрирано от професор Висконти в морето близо до Чили, когато преди две години той е бил там с T-232. Мисля, че с помощта на моя метод е възможно с много висока точност да се предскаже мястото на земетресението, както и силата му и дълбочината на епицентъра.

Членовете на комисията насочиха погледи към втората карта, върху която с червен тайпограф бяха нанесени спираловидни линии и светлосенки.

— Този път беше невъзможно да се излезе на тихоокеанското крайбрежие на Северна Америка, затова правих измерванията на морското дъно в крайбрежната част. В сравнение с всички направени досега измервания получените резултати бяха доста необичайни както по големината на числените стойности, така и по тяхната взаимна връзка — Йошидзуми посочи картата. — Тези изобари са резултат от интерполацията, която направих, изследвайки зависимостта между гравитационните изменения, ъгъла на наклона на земния магнетизъм и измененията във вертикалните ъгли. Няма да се задълбочавам, само ще кажа, че получените по този начин числени стойности — на функцията, която сме означили с E — свързват адекватни неща. Местата, отбелязани тук със светлосенките, са получени аналитично от стойностите на E. Те показват динамичното налягане на земната кора и са получени чрез отчитане масата на континенталния масив и други фактори.

Йошидзуми се обърна към картата на Аляска:

— В повечето случаи странни явления се наблюдават в крайбрежната тихоокеанска зона на Северна Америка. Мисля, това

доказва, че дейността за образуването на нови континенти се е активизирала за много кратък период, като особено учудващи са високите стойности, измерени по морското дъно около Аляска. Тоест става дума за големи аномалии в земния магнетизъм и земните токове, а също и за отрицателни отклонения в гравитацията и отрицателен дефект на масата, които са толкова големи, че не могат да бъдат отчетени с измервателни уреди.

Йошидзуми се извърна към членовете на комисията. Никой не помръдваше. Той продължи:

— При измерванията в крайбрежната част стана ясно, че там гравитационните аномалии бързо стават положителни вследствие на положителния дефект на масата под континента. И като потвърждение на това предположение регистрирахме активизирането на много вулкани, включително и на недействащите, като се започне от вулкана Маккинли в планинския масив на Аляска. Мисля, всички знаете, че поясът на положителните аномалии в резултат от промените в насрещните течения на магмата често съвпада с пояса на вулканичната дейност.

Йошидзуми замълча и огледа присъстващите. По безизразните, но силно напрегнати лица не можа да разбере дали в края на краищата те разбират нещо, или очакват той да продължи.

— Знаем, че Аляска се намира в тихоокеанския огнен пръстен, тоест в средата на тихоокеанската сеизмична зона, но все едно, промените, които са настъпили за толкова кратък период — става дума не за периода отпреди две години, когато професор Висконти е правил там измервания, а за няколко месеца, които изминаха от времето, когато аз бях там с „Нереида“, — са големи, направо да ги наречем — необикновени. Сега в морето около Аляска морското дъно бързо потъва. Това показва, че наоколо непрекъснато стават малки тектонични земетресения — продължи Йошидзуми. — Сега дефицитът на гравитацията на морското дъно около тихоокеанския бряг на Северна Америка не е чак толкова необикновен, колкото например дефектът на масата на морските падини край външната линия Суматра-Ява. Но положителните и отрицателните промени около Аляска са се появили за изключително кратък период и на много малко разстояние в успоредни зони. Може да се предположи, че са се появили необичайно бурни насрещни течения на магма под

континенталния масив и на морското дъно в крайбрежната част. Известно ви е, мисля, че под почвата магмата се движи изключително бавно — обикновено скоростта е около сантиметър за година. От улегналите части на почвата магмата се измества към горния слой на земната кора, в резултат на това възниква дефект на масата, гравитацията намалява и се появяват морски падини и геосинклинали. В издигнатите части на почвата, напротив, магмата се издига и възникват положителни отклонения в гравитацията. И така, в пониските части на земната кора се наблюдава появата на морски падини и геосинклинали, а в издигнатите части — планини и вулкани.

— В такъв случай — обади се норвежкият представител Бьорнсен — би трябвало да стане земетресение?

— Да, почти е сигурно — отвърна Йошидзуми. — Всъщност не само аз, но и всеки, който измери такива необикновени отклонения, навярно ще може да предскаже появата на големи промени в земната кора.

— Дали знаеш защо за толкова кратък период са възникнали промени в насрещните течения на магмата? — попита белгийският представител Бланшо.

— Да ви кажа право, не знам — вдигна рамене Йошидзуми. — Не мисля, че има някаква връзка с голямото земетресение в Анкоридж през 1964 година. Но както и да е, това ще бъде най-голямото земетресение в Аляска след 1964 година и може би ще се проявят процеси на възникване и оформяне на континенти. Засега ние познаваме толкова малко земната кора, че не ни остава нищо друго, освен да съпоставяме вътрешните фактори на процесите при образуването на континентите.

Присъстващите изпитаха чувството, че подът сякаш в миг се отдели от повърхността на земята и ги понесе нанякъде. Плаваща земя, земя, която плава като айсберг в силициомагнезиевия слой. „Непоклатима като скала“, „неподвижна като планина“ — хората в миналото са смятали земята за нещо стабилно. Но в действителност земята плава в море от магма, море, в което, както и във всяко друго, има водовъртежи и насрещни течения, вълни и бури. А континентите се носят като изсъхнали листи по вълните на това море и хората живеят върху тези крехки листи.

— В такъв случай — обади се Бърнс, — можеш ли да събщиш каква ще бъде силата на предстоящото земетресение, района на епицентъра и кога ще стане?

— Почти със сигурност — кимна Йошидзуми. — Е, разбира се, не със стопроцентова точност...

— Мисля, че методът на Йошидзуми за прогнозиране на земетресенията чрез анализ на различни отклонения в земната кора има изключително висока стойност — с прегракнал глас каза професор Висконти. — Ако светът не беше загинал, неговата хипотеза щеше да предизвика истинско сътресение в научните кръгове. Със сигурност щеше да получи и Нобеловата награда.

Йошидзуми горчиво се усмихна: „Нобеловата награда... слава... шумотевницата на журналистите... Щом е загинал светът, който обичаше шумните празници, славата вече няма значение.“

— В доклада на Йошидзуми — обади се професор Яманака — всички данни са проверени и мисля, че изводите му са правилни. Методът за измерването също така заслужава доверие.

— В такъв случай — каза адмирал Конвей, — къде ще стане земетресението?

Йошидзуми посочи картата на Аляска, след това прокара с ръка две линии във въздуха и показа точката на тяхното пресичане:

— Епицентърът ще бъде приблизително в тази точка с радиус сто километра.

— На континента ли?

— Да, на континента — кимна Йошидзуми и продължи. — По принцип би трябвало да стане край зоната с отрицателни промени в гравитацията, където са се образували морски падини. Но сега може би това земетресение ще стимулира и друго на самия континент, при което има вероятност да го промени до неузнаваемост.

— Искаш да кажеш — прекъсна го адмирал Конвей, — че двете земетресения ще започнат едновременно?

— Да. Единият епицентър ще бъде на дълбочина сто метра под земята, а вторият по-дълбоко — може би на двеста-триста километра.

— Силата и времето?

— Ние знаем приблизително масата на Аляска и така можем да пресметнем, че силата на земетресението ще бъде около 8,6–9 бала.

— 8,6–9 бала?! — извика един от офицерите на военновъздушните сили на САЩ. — Това ще бъде най-силното земетресение, регистрирано през цялата история на цивилизацията!!!

— Да, така е. От регистрираните досега земетресения най-силното е било в Чили. Силата му е била над осем бала, а силата на голямото земетресение в района Канто в Япония през 1923 година е била 7,8 бала.

— А щетите? — попита адмирал Конвей.

— Всички наземни съоръжения, включително и най-здравите, ще бъдат разрушени. Също и повечето подземни съоръжения — каза Йошидзуми.

Всъщност хората са започнали да регистрират земетресенията съвсем отскоро. За една-две хиляди години в писмената история на човечеството са отбелязани малък брой земетресения. Ще бъде погрешно да се твърди, че вече не е възможно такова страшно земетресение, при което за кратко време е потънала легендарната Атлантида. Земята се разтваря, морето поглъща отломъци от континентите, горите се топят като восък. Йошидзуми гледеше преbledнелите, подобни на маски лица и изведнъж му стана малко смешно: „Щети на земните съоръжения! Та нали ще бъдат разрушени вече отдавна мъртви градове, безлюдни развалини. Няма да пищят и да се молят жените и децата, няма да крещят мъжете, изправили се срещу бедствието, тътенът ще изпълни вече затихнали, пусти градове. Сградите ще рухнат, а улиците ще бъдат затрупани под планини от тухли. Това ще бъде втората смърт на човечеството. Каква ирония!“

Йошидзуми бе израснал в страната на земетресенията, със собствените си очи бе виждал ужаса от тези бедствия в провинцията Фукуи, в Ниигата и оттогава бе решил да посвети живота си на изучаването на това явление. И сега, когато благодарение на неговите изследвания вече съществуваше възможност за борба със стихията, нямаше хора, на които това би донесло някаква полза.

— Господа! — иронично каза Йошидзуми. — Искам да ви кажа, че няма защо да се притеснявате толкова. Промените в земната кора стават на противоположната страна на земното кълбо. Тук, на Южния полюс. Ще се усети нищожен трус, който няма да ни засегне. Дори няма да се появи цунами. А и Аляска сега е безлюдна. Най-страшното, както знаете, е станало преди четири години. Самият аз, когато писах

този доклад, бях малко развълнуван. Но в същото време си мислех: „Защо ли правя всичко това?“ Промените, които ще настъпят на 16 градуса северна ширина, нямат никаква връзка с Южния полюс.

Но хората, които го слушаха, изглеждаха все тъй разтревожени и угрижени.

— Не разбирам — учудено каза Йошидзуми. — Казвам ви, на Аляска няма живи хора, а за нас опасност не съществува.

— Не е така — адмирал Конвей се надигна. — В Северна Америка наистина няма живи хора, но е останало живо нещо друго...

— Какво? — Йошидзуми неволно се наведе напред. — Какво е оцеляло?

— Човешката ненавист — отвърна адмиралът. — Тази ненавист е останала на земята и след като хората са загинали...

— Не ви разбирам — Йошидзуми изгледа присъстващите.

— Това е един абсурд! — обикновено спокоен, сега адмиралът скочи и удари с ръка по масата. — Наистина абсурд. Направо като билиардна игра. Казват, че ударът по топчето зависи от ръката на бога. Но богът, който познавам аз, не е бог за хората. Той управлява природните закони, но не забелязва човешките. А пък и човекът сам предизвиква природните бедствия.

— Игра на билиард? Какво искате да кажете? — Йошидзуми беше направо объркан.

— Добрият играч на билиард не се цели направо в топчето, което е най-далече. Цели се в топчето, което е най-близо, то улучва следващото и така, докато и последното топче падне в дупката.

— Не разбирам какво имате предвид — каза Йошидзуми.

— Аз нищо не съм казвал досега на останалите членове на Върховния съвет — едва сдържайки гнева си, Конвей огледа присъстващите. — Наистина това е абсурдно. И причината за този абсурд е най-абсурдният президент, който сме имали от създаването на Щатите, и изградената от него система за отбрана.

— За предишния президент ли става дума? — попита Йошидзуми.

— Да, той беше крайно десен реакционер, какъвто човек трудно може да си представи, съмишленик на банда, наречена едри капиталисти от Юга. Атила на XX век. Човек, който смяташе за мъжество и справедливост най-ужасните средства на средновековната

инквизиция, произвола, насилието, неотстъпчивостта, изолираността. Той не проумяваше развитието на историята и преди шест години имаше намерение да обяви война на „червените“. И досега не мога да разбера защо американският народ избра такъв президент. Военен съм, но тогава и аз бях отчаян от изостаналото мислене на моята страна.

— И какво е направил този Силвърланд?

— „Възмездие е в мен и аз ще го въздам“ — това бе любимият му цитат от Библията. Именно той е създал АСР.

— АСР?

— Майор Картър! — извика Конвей.

Надигна се висок слаб мъж, когото Йошидзуми досега не бе забелязал.

— Господа! Искам да ви представя майор Картър, който преди е служил в Министерството на отбраната, ползвал се е с голямо влияние по времето на Силвърланд и е взел участие в създаването на проекта АСР. По време на управлението на следващия президент той промени своите убеждения и пристигна тук, за да ме следи. Но оттогава изминаха няколко години и това вече няма значение. Нека сега майор Картър ни разкаже за АСР. В армията на САЩ малцина знаят за тази система.

— АСР — започна с безизразен глас майор Картър, — автоматична система за реагиране, създадена преди осем години от президента Силвърланд и генерал Гърланд, тогавашния началник на Обединения генерален щаб...

3

ГОЛЯМАТА ИГРА

— От 50-те години системата за атомна самоотбрана на САЩ, както знаете, навлезе в тъй наречената епоха на „война чрез натискане на бутона“, която започна от системата за ранно откриване на балистични ракети. В същото време бе създадена и системата за мигновена война, като всички установки бяха съсредоточени в базите за междуконтинентални балистични ракети, които подобно на мрежа се разпростряха в САЩ и в целия свят. Това създаде една непредвидена опасност, а именно че в системата, която бе изградена от

изключително точни автоматични устройства, съществуваше един доста нестабилен фактор — всички те зависеха от хората, от тяхната преценка, която понякога е твърде субективна.

Картър беше блед и говореше много високо:

— Мисля, тук присъствуват мнозина, които си спомнят, че от края на 50-те и началото на 60-те години ядрената психоза сред военните, имащи отношение към отбраната, се превърна в проблем.

През 1957 година по време на учебен полет в небето над щата Ню Джорджия бомбардировач Б-57 по погрешка изпусна водородна бомба. Тогава бомбата не се взриви заради Предпазното устройство. Но по-късно, при разследването, се изясни, че пет от предпазните устройства не били в изправност и е задействувало само последното, като по този начин взривът е бил предотвратен. Тогава неофициално започнаха да обсъждат въпроса, какво би станало, ако тази бомба се бе взривила над територията на САЩ. Можело е да възникнат две ситуации: първата — системата за отбрана да няма време да установи каква е бомбата, дали е хвърлена от самолет на противника, или е изпусната случайно от наш самолет, и да даде заповед за ответен удар, а втората — Някой войнолюбец от междинните служби, дори и да е знаел, че бомбата е изпусната от американски самолет, би могъл за издаде заповед за ядрена атака, за да демонстрира колко е доблестен. Ето защо още в онези години човешкият фактор в системата за ядрена отбрана се превърна в проблем.

В душите на слушателите се надигаше нещо мъчително. Епоха на ядрен терор, унищожителни войни, огромни запаси от оръжия, механични мрежи за взаимно унищожаване — далечният кошмар на времената, когато светът бе съществувал. Не бяха изминали и четири години, откакто човечеството бе загинало, но сега, когато хората слушаха разказа на майор Картър, всичко това им се струваше безумие. В крайна сметка светът и цивилизацията не бяха загинали от всеизгарящия огън, сипец се от небето, а от миниатюрните организми, които не могат да се видят с просто око.

— През 1961 година — продължи Картър — млад офицер, служител в склада за ядрени оръжия, полудял. Той тръгнал към склада с пистолет. А се е случвало и военнослужещи от отбранителната система, обхванати от психоза, да посегнат към бутона. При медицинските изследвания на служещите в отбраната се оказа, че един

процент от целия състав са в опасно психическо състояние и трябва да бъдат освободени. Десет процента бяха в нестабилно психическо състояние и се нуждаеха от задълбочен преглед и лечение. Така на една база в Гренландия служителите объркали луната, която се появила иззад облак, с ядрена ракета, обявили тревога, а в това време връзката с главната база на Аляска прекъснала, тоест отново възникнала възможност случайно да избухне война. Следователно при новата система възможността от случайна война в резултат на повреди в устройствата намаля, но, от друга страна, се увеличи опасността, дължаща се на човешкия фактор.

Всички внимателно слушаха думите на Картър, който продължаваше:

— През епохата на Кенеди бяха направени различни опити да се предотврати тази опасност, например бе невъзможно да се изстрелят ракети без ключа, достъп до който имаха само петима души, като последната атака на Противовъздушната стратегическа отбрана би могла да се извърши само със заповед на президента. Но Кенеди беше първият, който разбра, че всички опити за осигуряване на безопасност всъщност се свеждат до избора на един от двата варианта: първият — да се продължи по пътя, който би довел до случайно избухване на война и в крайна сметка би предизвикал гибелта на човечеството, а вторият — да се демонтира цялата система.

Всички имаха чувството, че става дума за избора на Цезар — да премине или да не премине Рубикон. Същият беше и изборът на един политик преди десет години...

— Силвърланд се отклони от пътя, предпочетен от Кенеди. От момента на своето избиране той открито заяви, че ще смаже Съветския съюз. Когато Силвърланд влезе в Белия дом, опасността от случайното избухване на войната се увеличи. Въпреки че не забравяха дълга си, голяма част от военнослужещите, заети в отбраната на страната, дълбоко в себе си желяеха войната да бъде предотвратена. Със започването на президентството на Силвърланд ужасът от войната стана за тях тежко психическо бреме и в резултат опасността от случайното ѝ избухване, предизвикано от човешкия фактор, се увеличи. Тогава Силвърланд се свърза с генерал Гърланд, ултрадесен военен, негов горещ привърженик, и реши да създаде собствена

система за ядрена стратегия. АСР беше крайното, строго секретно звено в тази система.

И Гърланд, и Силвърланд, които се ползуваха с толкова лоша слава, бяха вече мъртви. И все пак Йошидзуми усети как дланите му изведнъж овлажняват.

— Силвърланд имаше две фобии — продължи Картър. — Той се преструваше на широк човек, надраснал дребнавостите, но подобно на другите брутални политици зад тази негова широта се криеше детински страх. Приличаше на южняк комарджия. За комарджията в края на краищата е по-важно да притежава безумно мъжество, за да заложи всичко на карта, отколкото да бъде разумен.

— Достатъчно вече за Силвърланд — прекъсна го адмирал Конвей. — По-добре обясни по-подробно за АСР.

— Но подбудите на Силвърланд представляват важен момент при обяснението на създадената от него система — тихо отвърна Картър и продължи: — И така двете фобии на президента бяха следните: едната — страх от случайно избухване на война — сам той от уважение към международното обществено мнение понякога се преструваше, че сериозно обмисля начина за предотвратяването на войната, но в душата си се боеше, че дори и да издаде такава заповед, винаги ще се намерят офицери, които няма да са съгласни с него и не ще изпълнят нарежданията му, затова не вярваше на никого. А другата фобия на президента беше страхът, че противникът без предупреждение ще започне газова или бактериологична атака.

— Наистина — иронично каза Бърнс — крадецът вика: „Дръжте крадеца!“

— Затова заедно с Гърланд те замислиха да създадат система, при която в опасния момент ракетите могат да бъдат изстреляни направо от Белия дом, от самия президент. „Възмездието е в мен и аз ще го въздам“ — това беше любимият му цитат от Библията. И така през втората година от неговото президентство бе създадена автоматичната система за реагиране АСР. Силвърланд в много по-голяма степен от Маккарти бе обзет от манията за лов на „червени“ и шпиони, като искрено вярваше, че преди да започне ядрената атака, врагът ще парализира с отровни газове или бактерии отбранителния механизъм на страната. Но при наличието на системата АСР дори първият удар да бе нанесен от Америка, тя би могла автоматично да

отвърне. Той бе нарекъл тази система „плод на моя патриотизъм“, като обичаше да повтаря: „Дори и да ме убият, от моя труп ще излети стрелата на отмъщението.“ Мисля, че такива бяха налудничавите идеи на този Нерон от Белия дом, който до последния миг не вярваше на своите подчинени. Когато се кандидатира за президентския пост, възнамеряваше в случай на провал да организира военен преврат, но щом влезе в Белия дом, сам започна да се страхува от преврати. Мислеше, че полага всички грижи за отбраната на страната, но в действителност си оставаше дребен комарджия, който вярва, че една карта печели играта.

— Дали неговата система съществува още? — попита Йошидзуми.

— Цялата система се захранваше от автоматична атомна електроцентрала, която се намира в подземните етажи на Белия дом. И щом се дръпне лостов превключвател, скрит в специална стая, цялата система излиза от контрола на персонала и се превключва на АСР.

— Но — обади се Лопес от Аржентина — Силвърланд претърпя поражение на президентските избори, а последният президент продължи делото на Кенеди. През лятото на бедствието новият президент желаше да постигне всеобща забрана на ядреното оръжие. Не вярвам той да е дръпнал лоста.

— Съществуват съмнения, че системата е задействувана — каза Картър. — Силвърланд все още се ползуваше с голямо влияние. А освен това генерал Гърланд остана на своя пост. Когато бях командирован на Южния полюс, тоест една година преди бедствието, системата още не бе премахната. Неколцина от групировката на Силвърланд може би в последния момент са се възползвали от хаоса и са успели да влязат в Белия дом.

— Да, такава възможност съществува — каза Конвей. — Аз помня последния ми разговор с президента Ричардсън малко преди неговата смърт. Той се възмущаваше, че привържениците на Силвърланд използват създалото се положение и се стремят да упражнят натиск върху него.

— Но — обади се Йошидзуми — дори тази система все още да съществува, каква връзка има това с Аляска?

— Все още ли не разбираш? — учуди се Картър. — Точката, която ти посочи преди малко на картата, е мястото на разположение на

радарната база на Аляска. Ако започне земетресение и тази база бъде разрушена, шест минути по-късно в централния команден пункт на АСР ще пристигне предупредителен сигнал и като се получи отговор от базата, междуконтиненталните ракети автоматично ще се насочат към СССР и ще бъдат изстреляни.

В стаята се възцари мълчание. Никой не помръдваше. *Все още в загиналия свят бе жив механизмът на злото.*

После се обади доктор Ла Рошел:

— Ракетите ще бъдат изстреляни към СССР, където вече няма живи хора. Какво ни засяга това нас?

Сега отговори доктор Бородинов:

— Ще ви обясни капитан Невски от съветското Министерство на отбраната.

Капитан Невски повдигна своето бледо лице и започна на твърд, но правилен английски:

— Ако трябва да кажа истината, Съветският съюз притежаваше същата система, както и създадената през годините на реакцията на Силвърланд!

— Какво?! — извика професор Бьорнсен. — Съветският съюз притежавал същата система, както и създадената през годините на реакцията на Силвърланд!

— Атомното въоръжаване е като игра на шах — намръщи се Невски. — Волю-неволю трябва да се сдобиеш със същото мощно оръжие, което притежава и твоят враг. Щом противникът реди по нов начин фигурите и се готви за атака, и ти трябва да направиш същото. Съветският съюз и САЩ в продължение на 20 години се занимаваха точно с това. Вие добре го знаете. Реакционната епоха на Силвърланд като в огледало се отрази в съветската отбранителна система. За идеята на АСР ние знаехме от самото ѝ създаване.

— Да, наистина през онези години се появиха много шпиони — промърмори Бърнс.

— Вярно е, политиката на ядрен терор неизбежно предизвиква ответна реакция — кимна Картър. — Мерките на Силвърланд предизвикаха появата на тъй наречените „шпиони на мира“ в Министерството на отбраната, в Държавния департамент, дори и в армията.

— Да, прав сте — потвърди Невски, — през нито един период от историята на САЩ не е изтекла повече информация за отбраната на страната, както през онези години Нашите военни имат обичай да разглеждат методите за атака на противника и своите методи в съвкупност. Ние решихме, че щом първоначално АСР е възникнала поради страх от атака с безцветен отровен газ без мирис, то и американците са изготвили планове за газова или бактериологична война. Страхът е като огледало. Тук има военни от бившата американска армия и моментът не е подходящ да говорим за това, но все пак не мога да не спомена, че американците и по-рано са били порицавани, задето след Втората световна война са използвали газово и бактериологично оръжие.

Картър понечи да отговори нещо, но изведнъж се сепна и замълча.

— След като системата АСР е била създадена и в Съветския съюз, то има вероятност тя да функционира и сега — обади се австралийският представител Кинг.

— Да, голяма вероятност — кимна Невски. — Председателят на Върховния съвет не беше съгласен с въвеждането на такава безумна отбранителна система. Но една част от Политбюро, Министерството на отбраната и ръководството на Съветската армия я препоръчаха. Като се използва полученото от Америка хелиографско копие на чертежи, беше създадена набързо същата система за отбрана. Така че има вероятност тя все още да продължава да съществува.

— И в резултат на земетресение в Аляска обезлюдената Америка ще нанесе удар, а загиналият Съветски съюз ще отвърне на този удар — продължи представителят на Нова Зеландия, Брейн. — А Южният полюс?...

— Първо, дори и целият свят да е загинал, ако се изстрелят съветските и американските ядрени ракети, атмосферата ще бъде замърсена с огромни количества радиоактивни вещества. В случая с вирусите ледовете и снегът послужиха като надеждна преграда. Не така стои работата с радиацията. Тя може да стигне и дотук в резултат на циркулация на въздушните течения. Но истинската опасност е в друго. — Невски беше пребледнял и говореше с прегракнал глас. — Няколко съветски ракети са насочени към Южния полюс. Такава вероятност е доста голяма...

Сега всички присъстващи сякаш бяха поразени от гръм. Седяха, широко разтворили очи, бледи като платно.

— Защо — най-сетне извика професор Бьорнсен, целият зачервен. — Защо Съветският съюз е искал да въввлече във войната и Южния полюс?! Това е нарушаване на международното право!

— Почакайте — с мъка изрече Невски. — И тук може да се види отрицателният принцип, за който споменах преди малко.

— Какво искате да кажете — възмутено извика един от служителите на НАСА. — Ние искахме да изградим тук експериментална космическа база. Това ли е накарало Съветският съюз да насочи своите ракети насам?

— Преди да я преустроят за експериментите на НАСА — каза Невски, — в годините на Силвърланд американските военновъздушни сили, потъпквайки конвенцията за Южния полюс, възнамеряваха да създадат тук тайна ракетна база.

— Какъв абсурд! — извика пак служителят на НАСА.

— Не, не е абсурд, това е истината — обади се офицерът от американските военновъздушни сили, който досега бе мълчал. — В „мрачните години“ тук бяха докарани ракети със среден обсег. Имаше планове да бъдат инсталирани и междуконтинентални балистични ракети, но тогава президентът Силвърланд беше сменен. И целият състав тук също беше сменен. Тоест преди в Съветския съюз да се разбере, ракетите бяха демонтирани и върнати обратно в САЩ.

— Да — промърмори Картър, — Силвърланд имаше намерение оттук да смаже комунистите в Африка и Южна Америка.

— Преди няколко години — продължи служителят на НАСА, — когато стартовите установки бяха предадени в ръцете на НАСА, бяха докарани огромни ракети, които щяха да се изстрелят към Луната. Сигурно в Съветския съюз погрешно са ги взели за междуконтинентални балистични ракети, които оттук могат внезапно да бъдат изстреляни към територията на Съветския съюз.

— Ако е така — продума Бърнс, — когато на Аляска стане земетресение, автоматично...

Всички мълчаха.

„Автоматично“ мъртвата Америка ще изстреля ракети към мъртвия Съветски съюз, който пък автоматично ще отвърне на удара, а някои от ракетите ще паднат върху Антарктика, където групичка

оцелели едва-едва поддържа живота си. Това бе направо дяволска рулетка.

— Наистина — Конвей огледа присъстващите — прилича на кошмарен сън. Сега ние трябва да помислим за тази опасност, която вероятно приближава към нас.

Изглежда, всички все още не бяха повярвали докрай на казаното и все още се съмняваха.

— Вероятността АСР все още да функционира на територията на САЩ е петдесет процента. Вероятно и в СССР тази система все още работи. И ако се приеме, че вероятността някои от ракетите да са насочени към Южния полюс е петдесет процента, дори и да е възможна повреда в някои пускови установки, все едно, опасността е голяма. Господа! Какво можем да направим ние? Ако тук бъдат изстреляни ракети от загиналия свят, това ще бъде, тъй да се каже, „втората ни смърт“ ...

ГЛАВА II ЗАВРЪЩАНЕ НА СЕВЕР

1

ТАКТИКАТА НА ОГНЕБОРЦИТЕ

Мислейки да остави предсмъртно писмо, Йошидзуми все не намираще време за това преди заминаването. Трябваше да подреди научната документация и да я предаде на човека, който щеше да го замести. И когато все пак седна, не знаеше какво да напише. Взе хартия за писма, няколко минути се взираше намусено в листа, а после започна бавно: „Йошико, слушай всички, бъди добро и послушно дете.“ Щом написа тези думи, си помисли, че още не е видял това момиченце — Йошико Антарктика — „детето на Южния полюс“. Преди да дойде на Южния полюс, той не се бе оженил, а и тук не се интересуваше много-много от жените и не се срещаше с нито една от тях. Човек до смъртния си одър все има нещо да довършва и въпреки че нещата, които иска да каже, са прекалено много, в крайна сметка може да пише само за недовършеното. Йошидзуми залепи плика. После отиде при ръководителя на японския отряд Наканиши, който го чакаше пред стаята.

Доктор Наканиши, мигайки с обградените си с бръчки очи зад старческите очила, взе писмото:

— Има ли нещо друго?...

— Не, няма — отвърна Йошидзуми. — Учителю, благодаря ви за всичко, което сте направили за мене.

— Недей да говориш така — каза Наканиши с треперещ глас. — Според плана ти ще се завърнеш жив.

— Да, и все пак... — промълви Йошидзуми и замълча.

Влезе и Тацуно Когато застана пред приятеля си, извърна лице встрани.

— Дойде снегоходът.

— Добре — каза Йошидзуми. — Е, Тацуно...

— Ти си глупак — изведнъж каза Тацуно. — Такъв човек като теб можеше да прави всичко, каквото пожелае...

— Но сега аз пожелах и отивам. И няма защо да говорим. Но всъщност съм човек с късмет. Исках непременно да отида и успях.

— Ти си глупак... — повтори Тацуно. — Наистина глупак.

— Не бива да говориш така. Ако не бях отишъл аз, щеше да отиде някой друг. Все едно е кой ще бъде.

— Глупак — промърмори Тацуно и излезе.

Беше прекрасно полярно утро. Според данните на метеорологичната служба в района на Земя Ендърби времето щеше да бъде ясно в продължение на двадесет и четири часа. Месец май вече преваляше, скоро щеше да настъпи раздялата със слънцето, а после и дългата полярна нощ.

Йошидзуми излезе от базата „Шова“. На леда се бяха струпали всички членове на японската станция, за да го изпратят. Той стоеше в бледата предутринна светлина, вираше се в лицата им, потупваше ги по раменете, стискаше ръцете им. Повечето мълчаха. Само от време на време някой продумваше: „Е“ или „Бъди внимателен“. Имаше и такива, които безмълвно стискаха ръцете му и плачеха. Накрая той пак се върна при Наканиши. Този изтъкнат учен плачеше, сякаш изпращаше собственото си дете.

— Връщай се по-скоро — каза той.

— Като че ли сме на погребение — засмя се Йошидзуми. — Нека да кажем поне нещо весело.

— Да, точно това исках — подкрепи го Наканиши. — Искам да ти кажа, че за разлика от Москва, в околностите на Вашингтон ще се справиш лесно. Като тръгнеш по течението на Потомак, ще стигнеш право в Белия дом.

Двигателят на снегохода, вече доста стар, тук-там покрит с червеникава ръжда, но все още в добро състояние, заработи. Йошидзуми още веднъж се обърна към своите съотечественици и махна с ръка, после тръгна.

Далече на хоризонта сред ледената пустош се показа червеното слънце. В миг ледовете сякаш лумнаха и сенките на притиснатите един до друг изпращачи се плъзнаха в пламъците. Щом влезе в снегохода, Йошидзуми още веднъж махна с ръка. Машината потегли с оглушителен шум, оставяйки зад себе си слънцето.

Скоростта бързо се увеличаваше. Щом надхвърли четиридесет километра в час, от двете страни на снегохода се появили широки плъзгачи от легирана стомана и той стремително се понесе напред.

Постепенно куполите на станцията, приличащи на бели мехури върху леда, се отдалечаваха, японското знаме, което се развяваше от вятъра, се смаляваше, а скоро съвсем изчезна. Снегоходът летеше с над шестдесет километра в час. И като заобикаляше умело пукнатините в леда и хълмчетата, се насочи към брега на Принц Харолд. Необходими им бяха десет часа, за да стигнат до белгийската станция „Блейд“. Оттук до съветската станция на брега на Принцеса Астрид пътят беше лек. Там ги чакаше транспортен самолет „Ту-600“, предназначен за полети в полярните райони. Като бързаха да не изпуснат хубавото време, те прелетяха над Море Уедъл и се приземиха в подводната база „Джойнтвил“ на Антарктическият полуостров. В залива се виждаха силуетите на „Нереида“ и на Т-232. Тук на общата станция на Чили и Аржентина се събираха всички, които трябваше да вземат участие в предстоящата операция. От страната на полуострова, която гледаше към Море Уедъл, се виждаше белият шелф Ларсен. На Южния полюс бе настъпила зимата. В далечината, забулен от облаци, се очертаваше остров Кинг Джордж, а още по-далече — нос Хорн, отделен от протока Дрейк.

Просторната сграда на аржентинската станция бе от стоманобетон. Там вече се бяха събрали част от хората на Върховния съвет и членовете на оперативната комисия. Насред немебелираната стая гореше печка, бяха подредени дървени пейки и маси. Щом Йошидзуми влезе, всички впериха очи в него. Гледаха го, както се гледа покойник. Той видя майор Картър и капитан Невски, които вече познаваше. Те бяха седнали един срещу друг.

— Е — с усмивка се обърна към него младият съветски капитан.
— Пак се срещнахме. Не предполагам, че жребият ще се падне на вас.

Но лицето на Йошидзуми пробягна лека усмивка. В стаята имаше още един непознат човек с гъста брада. Той седеше и дялкаше с нож някаква пръчка. Като забеляза Йошидзуми, се усмихна и му отдаде чест.

— Казвам се Мариус — каза той. — От групата, която отива в Москва.

Йошидзуми приближи до печката, свали ръкавиците и започна да разтрива пръстите си.

— Йошидзуми — обади се Картър, който пушеше лула. — Наистина ли мислиш, че ще има земетресение?

— Да, ще има — тихо отговори Йошидзуми. — И смятам, че дори ще е по-рано, отколкото предполагам.

— Наистина ли?

— Да.

Йошидзуми бе сигурен в изчисленията си и все пак, тъй като не можа да направи измерванията непосредствено на континента, беше малко неспокоен. Когато пресметна отново, установи, че в местата с неопределености има най-много отклонения. Разбираме, той осведоми щаба на операцията. Но като си помисли, че изчисленията му могат неволно да тласнат към гибел няколко души, реши сам да бъде включен в операцията. В края на краищата планът, разработен от Върховния съвет, бе единственият възможен. Южният полюс имаше само един шанс, за да оцелее: да се изключи АСР. Отначало във Върховния съвет дори не можеха да повярват, че такава система съществува, защото тя бе замислена по невероятно детински начин. Но когато си припомниха, че предишният свят се крепеше именно на такива детински идеи, като война „чрез натискане на бутона“ и ракети с ядрени бойни глави, които за тридесет минути поразяват противника, започнаха да вярват в съществуването на подобна безумна система. Единственият, начин да се избегне гибелта на Южния полюс бе във Вашингтон и Москва да се изпратят „отряди от смъртници“. Майор Картър и капитан Невски добре познаваха местонахождението на превключвателите, затова, естествено, трябваше да отидат те и да вземат по един помощник. От целия Южен полюс се събраха четири хиляди доброволци. Жребият се падна на Йошидзуми и на още един човек. Когато хората бяха определени, някакъв възрастен учен от френската група, без да се стеснява, се разплака и възкликна:

— Защо тези прекрасни мъже трябва да загиват заради някаква безсмислица! Колко е тъжно, че се налага да умират хора заради абсурдни неща.

Всички на Южния полюс споделяха тази мисъл. Дори и четиримата, която отиваха на смърт. Но сълзите, пролени за преждевременно загиналия свят, бяха изличили наивния стремеж

смъртта да се украсява със слава. Четиримата избраници не мислеха, че извършват славен подвиг. Не мислеха, че отиват на смърт заради дълга, който представлява обратната страна на позлатената слава. *Щом някой трябва да извърши това, няма как, ще го извършат те.* Нима онзи, който се хвърля в ледената вода, за да спаси давещо се дете, прави това, защото смята, че изпълнява своя дълг? Или заради слава? За да стане герой? Нима пищната, придружена с шум и музика, прослава на подвига не превръща в клоунада саможертвата? Южният полюс беше република на учените. Смъртта на техните събрата и животът сред ледовете спомогнаха идеите на класическата философия да се избистрят в съзнанието им. И така четиримата отиваха на смърт, без да се страхуват от нея, но и без да се преструват, че тръгват с радост. Мъжеството за пръв път показва своята истинска, неприкрита същност. Някой трябва да извърши това и то ще бъде извършено. Но непреодолим гняв и тъга бяха завладели сърцата на избраниците и на изпращачите. Онези, които оставаха, тъгуваха, защото техните другари щяха да загинат и защото те сами ги изпращаха на смърт заради нечие безумие, а тези, които тръгваха, тъгуваха, защото трябваше да загинат безсмислено. И едните, и другите бяха обзети от неудържим гняв срещу оня примитивен свят, който дори и след своята гибел заплашваше съществуването им с ужасно бедствие.

2

ПОСЛЕДНАТА ЗИМНА НОЩ

— Тръгвате след двадесет и четири часа — влизайки в стаята, каза адмирал Конвей. За една седмица той сякаш се бе състарил. След него се показаха и тримата членове на Върховния съвет.

— Има ли нещо, което да желаете?

— Не се тревожете чак толкова — през смях отвърна Картър. — Тактиката е така добре обмислена и всичко е толкова просто, че и едно дете би могло да го извърши. С подводницата ще стигнем почти до брега, оттам ще се доберем до сушата с плуване, после ще натиснем копчето — детска работа. Много по-трудно е да излезеш по време на снежна буря тук.

— Така говориш... — промърмори професор Ла Рошел. — А как се чувствувате вие, които отивате в Москва?

— Всичко е наред — отговори капитан Невски. — Капитан Зощенко добре знае пътя по каналите.

— През цялото време ще поддържахме връзка — извърнал очи, каза адмирал Конвей — И все пак внимавайте всичко да свърши добре.

— Как върви евакуацията на станциите около шелфовия ледник Рос?

— Вече са евакуирани жените и децата, а също и част от оборудването — отвърна адмирал Конвей. — Но там е съсредоточено цялото оборудване на американската група... И все пак, ако земетресението започне по-рано?

— Да, като пресметнах наново, оказа се, че може би ще започне по-рано.

— Тогава не ни остава друго, освен да молим бога съветските ракети да бъдат по-малко, а точността на попадението им не толкова висока. И да улучат станциите, където няма хора...

— Невъзможно — обади се капитан Невски. — Точността на попадението на съветските ракети е в радиус 1,5 километра след полет две хиляди километра.

— След един час в голямата столова ще бъде сервиран обяд — каза Бърнс. — Готвачът все се оплаква, че няма продукти да сготви хубав обяд. Затова не можем да очакваме кой знае какво, и все пак...

Конвей, все тъй извърнал поглед, сложи на масата четири ключа:

— За стаите, където ще спите тази нощ. Вземете който желаете.

— Охо! — След като тримата излязоха, Мариус взе един от ключовете. — Тази нощ ще спим в отделни спални. Сигурно в станцията спалните за висшите офицери са само четири. Тази нощ те май ще спят на пейки.

Голямата банкетна зала беше тиха. Напитките бяха от грижливо охраняваните запаси във всяка станция. Имаше в изобилие, все качествени. Всички хапнаха и пийнаха добре. Няколко пъти вдигаха наздравица за Южния полюс и за участниците в операцията. Следобед Мариус свири на пиано. Всички се учудиха колко артистично и уверено изпълнява творби от Цезар Франк и от други композитори. Оказа се, че навремето завършил консерватория и дебютът му като

пианист бил обещаващ, но по-късно, поради несподелена любов, се отказал, подал молба и отишъл на Южния полюс.

— Това е стара история — засмя се Мариус. — Париж... ранна пролет... изкуство... любов... прекрасен свят...

Болка прониза всички, щом си спомниха, че предишният свят е изгубен завинаги. Мариус свиреше и тананикаше.

Адмирал Конвей плачеше. Когато Картър понечи да спре Мариус, адмиралът вдигна обляното си в сълзи, прорязано от бръчки лице и каза:

— Нека свири. Само моля да не пее. Започнем ли да пеем песните, които всички искаме да забравим, няма да можем да спрем и до сутринта, до заминаването.

Мариус продължаваше да свири. Няколко стари, скъпи на хората мелодии от загиналия свят. Народни песни, любовни песни, песни на различни страни и народи. Мелодиите се лееха една след друга и в мислите на хората като призрак се появяваше онзи изгубен свят и неговият живот — сините води на Средиземно море и планините околоръст, полка в снежната нощ сред Алпите, влюбените, които се прегръщаха по бреговете на Сена, шумотевицата и блъсканицата на Пето Авеню в Ню Йорк, плажовете на Уайкики на Хаваите, токийските нощи, мелодиите на гаучосите, които пресичаха южноамериканските пампаси, песните на селяните, които звучаха в безкрайните руски полета, шумните веселби, които по празници оживяваха градовете и селата... Лъчите на залязващото слънце, които осветяваха лицата на развеселените близки и приятели, морето от неонов светлини, американските пързалки и веселите въртележки...

— Защо? Защо трябваше да загине онзи свят, онзи добър свят, Картър? — Старият адмирал, анахронизъм от „новия курс“^[1] на президента Рузвелт, човекът, взел участие във Втората световна война, плачеше. Сега изглеждаше съвсем грохнал, дори тялото му се бе смалило и той ридаше беззвучно като самотен старец. — Защо ние трябваше да останем живи, след като загина нашият свят?...

Картър се приближи до адмирала и лекичко смигна на Мариус:

— Е, да лягаме вече. Късно е. Да вдигнем последна наздравница!

Старият адмирал изтри сълзите си и вдигна чашата:

— За загиналия свят, за Южния полюс, за тези, които отиват на смърт заради нас!

Всички вдигнаха чаши. Конвей стоеше с чаша в ръка, но не пиеше, а внимателно се взираше в прозореца.

— Гледайте! — каза той. — Тази нощ е великолепна.

Зад зацапаните стъкла в мразовитото, тръпнещо от студ небе на Южния полюс се развяваше огромно петцветно знаме...

3

ЗАВРЪЩАНЕ В МЪРТВАТА СТОЛИЦА

На следващия ден по обед две черни сенки, безшумно разбивайки леда, който вече бе сковал залива на Надеждата, се отправиха на север и оставиха зад себе си дългата полярна нощ. Мъглата обгръщаше хората, които бяха излезли да ги изпратят. Над Море Уедъл падаше тежък, оловносив сняг. Хората изглеждаха смазани от чувството на ужасна безизходица. Сякаш изпровождаха ковчег. Онези, които отплаваха, стояха на борда на подводницата, свели глави.

Още с излизането от залива подводниците потънаха в мъглата. Воят на сирените им извести на изпращачите, че се потопяват. Но хората останаха на стръмния бряг дори и след като всичко затихна.

Напускайки района на Южния полюс, двете подводници отново изсвириха, а после всяка пое по своя път. „Нереида“ трябваше да се отправи на север покрай южноамериканския бряг на Атлантическия океан, да прекоси екватора и да стигне Северна Америка, а на Т-232 предстоеше много по-дълъг път — трябваше да плава към Москва. Отначало съветската подводница взе курс на север, за да влезе в Северно море през протока между Англия и Франция, след това, заобикаляйки Дания, щеше да навлезе в Балтийско море. Оттам през Финския залив да се спусне на юг от Ленинград по Ладожкото езеро и Рибинското водохранилище, да прекоси каналите по горното течение на Волга до Валдайското възвишение и да стигне Москва. Затова Т-232 увеличи скоростта си на 27 възла.

— Ако продължава с такава скорост — промърмори Слим, гледайки блестящата точка, която се отдалечаваше на екрана на подводния радар, — има опасност горивото да свърши...

— Но тя е заредена с гориво — обади се иззад гърба му Иван Михайлович, който беше свободен от дежурство.

— Добре познавам този клас подводници — продължи Слим. — Атомният двигател е същият както и на „Нереида“, работи с лека вода под налягане и ако продължи с пълна мощност, изгорелите газове ще се натрупат много бързо...

— И какво? Т-232 няма да може да се завърне ли според теб? И капитан Зоценко знае за това? А може би и целият екипаж знае? Само че нищо не казват...

Започна дългото, скучно пътуване. Постепенно температурата вътре започна да се покачва и климатичните инсталации спряха загряването и се превключиха на охлаждане. Заобиколиха нос Бланко, смениха курса от север-североизток на север-северозапад, прекосиха екватора и навлязоха в северното полукълбо. Йошидзуми и майор Картър бяха като гости на подводницата. И на двамата бяха предоставени отделни каюти, те почти не се срещаха с членовете на екипажа. Никой не знаеше с какво се занимава майор Картър, но Йошидзуми всеки ден отново и отново правеше изчисления с персонален компютър в своята каюта. И колкото изчисляваше, толкова повече го обземаше тревога.

Вече бяха на изток от Антилските острови и щяха да преминат северния тропик, когато при Йошидзуми дойде професор Дьо ла Тур. Седна на стола в каютата и постоя известно време с наведена глава, като разтриваше пръстите си.

— Какво има, професоре? — не издържа Йошидзуми. — Май искате да ми кажете нещо?

— Да — повдигна глава Дьо ла Тур. — Но не мога да се реша...

— Какво се е случило?!

— Става дума за вирусите на Рински. Погрешно ги наричаме вируси. Това са „нуклеиновите киселини на Рински“, които предизвикват определени мутации във всичките бактерии-гостоприемници.

— Нуклеиновите киселини на Рински?

Професорът кимна:

— Да, досега получихме няколко мутации, но нито една не ни послужи. Ако са вируси, то те биха могли да бъдат унищожени от химически препарати или да бъде създадена ваксина, като се намали тяхната токсичност. Но щом започнат да се размножават чрез

нуклеиновите киселини, белтъчните антитела вече не им оказват въздействие.

— И тогава...

— Опитвахме по различни начини да създадем химичен мутант на нуклеиновите киселини, но не успяхме. Каквото и да говорим, при нас, на Южния полюс, микробиологичното оборудване е оскъдно. И този път вършихме всичко наслуки, опипом.

— Какво имате предвид?

— Опитахме се да създадем мутация на нуклеиновата киселина, като използваме неутронен лъч — Дьо ла Тур бързо премигваше. — И досега за получаването на мутации при бактериите и вирусите се използваха радиоактивни лъчи, но обикновено това бяха гама-частици, рентгенови лъчи и електромагнитни вълни. Най-простото е да се използват електромагнитните вълни. От тежките частици ние приложихме само бета и електронни лъчи. Почти не сме правили опити с неутрони.

— Ядреният реактор ли служеше за източник на неутрони?

— Да. И при нашите изследвания използвахме често гама-частици, чийто източник беше кобалтът, но не успяхме да получим никакви особени резултати. Но тези бактерии и нуклеинови киселини са направо странни: когато се сблъскат с поток бързи неутрони с голяма концентрация, при тях се наблюдават странни мутации. Тези, които бяха улучени от бързи неутрони, разбира се, загинаха, но сред оцелелите се появиха интересни случаи. Топлинните неутрони, тоест тези с ниска скорост, не вършеха работа. Затова се наложи да използваме реактора-размножител на базата „Шакълтън“.

— Наистина е странно — съгласи се Йошидзуми.

— Да — продължи Дьо ла Тур. — Не знам как е в Космоса, но тук на Земята високоскоростните неутрони не съществуват.

— И какво ще рече това? — попита Йошидзуми. — Електромагнитните вълни не са подходящи, а тежките частици предизвикват мутации?

— Още не съм разбрал. В биологичните организми стават обикновено само химически промени и ние мислехме, че щом се взимат чисти радиоактивни лъчи, които предизвикват химическа реакция, каквито и да са те, ще е все едно, но... Може би трябва да се премине от молекулярно към атомно ниво — промърмори професорът.

— Не става ли това, защото някои части от нуклеиновите киселини, които са абсорбирали неутроните, се превръщат в нестабилни радиоактивни изотопи, възниква разпадане на къси вериги и те се превръщат в други вериги?

— И какви мутации се получават? — попита Йошидзуми.

— Размножаващите се нуклеинови киселини бързо се превръщат в подобие на вируси. — Дьо ла Тур се наведе напред. — Около нуклеиновите киселини съществува малко белтъчно тяло, наречено капсомер. Това е звеното между вирусите като жив организъм и нуклеиновите киселини. Това белтъчно тяло не напада човешките клетки, а се превръща в прост бактериофаг. И докато бактериите WA5PS се размножават в неорганичните системи, нуклеиновите киселини на Рински, тъй да се каже, под формата на профаг се крият в хромозомата на бактериите. Когато бактериите, използвайки белтъчното тяло, започнат да се размножават, това дава тласък на тялото да изяде бактериите, да се освободи и да нападне нервните клетки на човека. Антителата между бактериите и човешкия организъм, структурата на антигените дават тласък на появата на нуклеиновите киселини. Обаче мутиралите нуклеинови киселини на Рински, както и обикновените фаги, изглежда, разрушават само WA5PS и почти не се размножават в човешки клетъчни култури.

Йошидзуми усети как неволно стисна юмруци.

— Великолепно откритие, професоре — каза той с прегракнал глас. — И тези мутирали вируси убиват и обикновените бактерии ли?

— Да — кимна Дьо ла Тур. — Дори в простия цикъл на неорганичното размножаване един прост тласък е причина профагите да се превърнат в бактериофаги, с други думи, когато върху тях попаднат ултравиолетови лъчи, те започват да изяждат всичко. И е добре, ако успеят поне малко да потиснат размножаването на нуклеиновите киселини на Рински в човешкия организъм или размножителното деление на бактериите-гостоприемници. Аз изясних, че бактерио-вирусите WA5PS, които въвличат сложните гени на нуклеиновите киселини на Рински в хромозомата, щом се заразят с мутиралите вируси, само по време на автолиза започват да произвеждат вече мутирали вируси, а не нуклеиновите киселини на Рински.

— Щом е така — подхвана Йошидзуми, — излиза, че ако тези мутирани вируси се концентрират с много висока плътност в човешкия организъм, те до известна степен могат да потиснат нуклеиновите киселини на Рински.

— Не знам, още не съм разбрал. Сигурен съм, че антигените, създадени от мутиралите вируси в човешкия организъм, могат до известна степен да потиснат разрастването на нуклеиновите киселини. Досега обаче нито веднъж не съм правил опити с животни, защото да се борави с WA5PS е опасно, а освен това тук при нас температурата е много ниска и WA5PS не се размножават.

— Доколкото ви разбирам — досети се най-последно Йошидзуми, — искате да се съглася да направите опит с мен?

— Извинявай, но ми беше много трудно направо да ти кажа, че искам да използвам човек като опитно морско свинче. Но го правя само за да разбера истинския характер на мутиралите вируси.

— Съгласен съм да ви помогна — дочу се от вратата. Някак незабелязано в стаята бе влязъл майор Картър. — Та нали Дженер и Ногучи Хидео са правили най-напред опити върху себе си. А в края на краищата е все едно — всички ще умрем...

— Щом сте съгласни, ще ви ваксинирам, преди да слезете на брега. Ще кажа на капитана да ви даде късовълновия предавател и ви моля по възможност да поддържате връзка с Южния полюс.

— Предавателят е вече в багажа ни — отвърна Йошидзуми. — Ние ще ви информираме.

„Нереида“ бавно премина покрай Бермудските острови и приближи щата Виржиния. Когато отминаха на север от нос Хатъръс и достигнаха Чесапикския залив, на подводницата отново устроиха прощална вечеря. А на разсъмване дежурният съобщи, че по обшивката на „Нереида“ се усещат необикновени вибрации. Изглежда, някъде далеч ставаше земетресение. Наложиха се двамата да тръгнат с един час по-рано от предвиденото.

„Нереида“ навлезе внимателно в залива и бавно се насочи към устието на Потомак. Няколко минути не се усещаше дали се движат или не, а после се почувствува лек тласък и подводницата спря.

— Господа! — Изправи се капитан Маклауд. — Ние сме пред Вашингтон.

Йошидзуми и Картър, които професор Дьо ла Тур вече бе ваксинирал, бяха облечени в гумени водолазни костюми, носеха и акваланги. След думите на капитана те стиснаха ръцете на присъстващите.

— Довиждане — капитанът протегна сухата си, жилеста ръка и на двамата. Сетне понечи да каже още нещо, но само се извърна.

— Вие сами знаете какво е положението — приближи се и професор Дьо ла Тур. Беше блед ката мъртвец. — Моля ви да ме уведомявате. За температурата, за пулса и за общото ви състояние...

Двамата махнаха с ръце и стъпиха в тръбата, през която се излизаше от подводницата. Зад тях вратата се захлопна и ги отдели от живия свят. Чу се и как някъде се отвори клапата.

— И така... — усмихна се зад маската на акваланга майор Картър. — Довиждане, свят, довиждане, Южен полюс. Как е самочувствието?

— Добре е да побързаме — високо изрече Йошидзуми. — Тревожа се много за земетресението — последните му думи изчезнаха под водата.

Йошидзуми и Картър влязоха в морето, след това извадиха гумена лодка и отвориха капака на гумения чувал. Когато дръпнаха шнура на бутилката с кислород, лодката се напомпи наполовина и заплава. Когато приближи до повърхността, автоматично се отвори тапата на втората бутилка и лодката като стрела изскочи над водата. Йошидзуми и Картър изплуваха на свой ред, свалиха аквалангите, прехвърлиха се в лодката и загребаха към брега.

Беше прекрасно юнско утро. По синьото небе се носеха бели облаци, а вълните на реката се плискаха край лодката. Улиците на замрелия Вашингтон бяха потънали в зеленина, която направо ги ослепи. Вишневите дръвчета по бреговете на Потомак вече се бяха разлистили. И двамата спряха да гребат и зашеметени съзерцаваха света, който бе прекалено сияен и пъстроцветен за отвикналите им очи. С пълни гърди те вдишваха свежия топъл въздух — въздух, наситен с ужасяваща смърт. Наоколо се подаваха потънали наполовина ръждясали кораби, от гъстата трева на паркинга край моста стърчаха коли, посивели от дъждовете и ветровете. На левия бряг в района

Арлингтън се виждаше и сградата на Пентагона. Тази сграда, по-рано седалище на главнокомандуващите на най-голямата армия в света, сега бе в развалини. Когато Йошидзуми и Картър преминаха под моста Рокамбо, се очерта красивият бял купол на мемориалната сграда на Джордж Мейсън. А скоро се появи и паметникът на Джордж Вашингтон — символът на града. Острият връх на обелиска пронизваше небето, но сега тук нямаше посетители. Градът с белите къщи, тънещи в зеленина, сякаш бе заспал. Обаче страшната тишина, която тегнеше навред, подсказваше, че някогашната столица на Съединените щати сега е владение на смъртта. В подножието на паметника от избуялата трева, в която хвърляше сянка обелискът, се подаваха няколко скелета. Когато лодката стигна парка Западен Потомак, Йошидзуми и Картър забелязаха множество коли и автобуси, изоставени наред асфалтовия път, който водеше на север. Двамата спряха до брега, после развързаха чувала. Вътре имаше дрехи, храна, радиопредавател. Картър веднага се свърза с „Нереида“:

— Ало, тук е Картър. Благополучно стигнахме сушата. Тръгваме към Белия дом.

На дъното на чувала те напипаха твърди, метални предмети. Йошидзуми ги извади и се оказа, че са два пистолета.

— За какво ли са ни? — промърмори Картър, като държеше в дланта си револвер 32-и калибър, сякаш преценяваше колко тежи.

— Хайде да тръгваме — подкани го Йошидзуми. — Нямаме време.

На всяка крачка заплитаха нозе в гъстата трева и корените на дърветата. Поеха на север по пътеката сред парка.

Някога красивата сенчеста алея сега цялата бе обрасла с гъсти храсти. Отдясно се виждаше сградата на Капи голия, наподобяваща огромен бял череп. Насред Конститушън Авеню имаше катастрофирани автобуси и камиони. Изглежда, бяха горели, защото по тях вече нямаше боя, виждаха се само почернели ръждиви скелети. От изпочупените прозорци се подаваха черепи, а стъклата, забити по тях, блестяха на слънцето. Стъпките от мокрите гумени ботуши се чуваха ясно сред покритите с прах улици. Сега дори едно изкашляне щеше да прокънти из целия град. С всяка крачка атмосферата на смъртта все по-силно завладяваше и двамата. Безброй скелети ги гледаха със своите празни очи, зъбеха се и сякаш питаха: „Защо сте дошли тук?“

Това е нашият град! От четири Години живи същества не са стъпвали по тези места, нито един човек с топла кръв и влажен дъх не е бродил тук. Защо нарушавате закона на нашата страна?!“

Сигурно преди известно време бе станало и наводнение, защото крайпътните канавки бяха пълни с кал, а от нея бе израснала трева. Вятърът разнасяше късчета хартия. Над тревата кръжаха някакви непознати насекоми. Когато стигнаха до галерията „Конкоран“, Картър изведнъж спря. Пред него, затиснат от дебел клон, лежеше малък скелет с глава, потънала в калта. Тъничките кости на крачетата бяха в мънички обувчици, дрешките бяха вече полуизгнили, но можеше да се различат пуловер и раирана поличка от синтетично влакно. На клона бяха се залепили няколко златисти косъмчета.

— Бес... — простена Картър. — Беси! — И като обезумял се свлече на колене пред тези останки.

— Картър! — Йошидзуми преbledня и хвана майора за ръката. — Трябва да бързаме! Не бива да се бавим!

Защото в мига, когато Картър коленичи, Йошидзуми изведнъж усети как нещо пробяга по жилите му. Не разбра дали бе наистина лек трус, или просто се дължеше на нервната му възбуда. Но в същия този миг синьото небе се огласи от разтревожения писък на птици. Нямаше време да се учуди, че някои видове птици са оцелели, защото веднага след писъка се чу и плясък на криле, който като буря се понесе от дърво на дърво, от горичка към горичка, нарушавайки тишината в покосената от смъртта столица, и в небето се появи ято непознати птици.

— Да вървим, Картър! — викна Йошидзуми. — Бързо! За пет минути трябва да стигнем!

Картър хукна. Белият дом беше съвсем наблизо. Те заобиколиха сградата на Държавния департамент и продължиха да тичат. Някога красивата полянка във вътрешната градинка на президентския дворец сега приличаше на поле с избуяла гъста трева. А в дъното на това поле се виждаше знаменитата веранда на Белия дом, която Йошидзуми познаваше само от снимки. Картър тичаше след него с всички сили.

— Внимавай! — изведнъж извика той. — Има фонтан, да не паднеш в него!

На места тревата беше по-висока от човешки бой. От време на време стръковете ги шибваха през лицата, удряха ги с огромни валма

паяжина — гнезда на огромни жълти и черни паяци.

— Ааа! — извика неочаквано Картър.

Точно пред него от тревата се подаваше нещо, наподобяващо дълга черна пръчка — змията го ухапа по китката. След вика изтрещя изстрел и от тревата се вдигна бяла струйка дим.

— Внимавай! Тук направо гъмжи от усойници. Още една кафеникава змия пропълзя в тревата пред Йошидзуми. Той се прицели и стреля в плоската глава.

— Картър! — извика на майора. — Дай да ти превържа ръката.

— Нали сам каза, че нямаме време — тичайки, Картър изсмукваше кръвта от раната.

„Той тича — отровата ще се разнесе по цялото му тяло“ — помисли Йошидзуми. Видя как на десетина метра пред него Картър се покатери на верандата. Под краката му в праха пропълзя змия и се скри в тревата.

Огромният, потънал в прах дворец наподобяваше къща на привидения. По коридорите и във великолепните, но мръсни зали се валяха скелети. Йошидзуми изгуби майора от поглед и когато, търсейки го, влезе в една от залите, боядисана в златистожълто, видя три скелета. Единият — на стола пред бюрото, другият — на пода, третият — в ъгъла върху креслото. На вратата с големи букви бе написано „кабинет на президента“. Докато четеше надписа, чу гласа на Картър:

— Тук е, Йошидзуми!

Картър се мъчеше да разбие вратата на асансьора. Изглежда, лявата ръка го болеше.

— Колко минути остават? — попита той, дишайки тежко.

— Ако се приеме, че преди малко бяха първите трусове — отвърна Йошидзуми, — то те са започнали преди около шест минути на Аляска.

— Излиза, че остават около четири минути.

— Все още има шанс — каза Йошидзуми. — АСР трябва ли да даде повиквателни сигнали, шест минути след като бъде разрушена радарната база?

— Да — Картър пак блъсна с тялото си вратата на асансьора. Най-сетне тя се отвори и пред очите им зейна бездънна черна дупка.

— Асансьорът е долу — надничайки в дупката, каза Картър. — На най-долния етаж. Изглежда, че някой е слизал...

— Има ли стълба?

— Да, има резервен изход. Ела да го потърсим.

— Не, нямаме време! — извика Йошидзуми. — Ще можеш ли да се спуснеш по асансьорното въже... с тази ръка?

— Ще я превържа с нещо — отвърна Картър. — Ще се плъзгам.

Йошидзуми се хвана за въжето, като едновременно се питаше дали някога си е представял подобна сцена за да спаси Южния полюс от ядрена гибел, той се връща в царството на смъртта и запустението, хваща се за металното въже на асансьора в президентския дворец и слиза на деветия подземен етаж.

Ръцете му изведнъж пламнаха от ужасяваща болка. На места гуменото покритие на въжето бе протрито и стърчаха остри телени връхчета. Ето накрая и покрива на асансьора. Отново се забавиха, докато отворят вратата на осмия етаж. Когато най-сетне излязоха на етажа, отново изгубиха време, търсейки в тъмния коридор стълбата. Сега вече съвсем ясно Йошидзуми усети нов трус. Разтърси се този къс от стомана и бетон, вкопан дълбоко в земята. Отчаян, Йошидзуми трескаво започна да пресмята наум дали това наистина са първичните земетръсни вълни, или... „В местата, близки до епицентъра, максималната амплитуда на колебанията се достига няколко минути след първия лек трус. Което ще рече, че точно тогава ще бъде разрушена и радарната база на Аляска. На първичните вълни са необходими шест минути, за да стигнат до Вашингтон. Щом е така, преди шест минути на Аляска са започнали първичните трусове. След няколко минути базата ще бъде разрушена и ще започнат големите трусове. А след шест минути в АСР ще заработи часовниковият механизъм.“

— Йошидзуми, бързо. — Картър го хвана за рамото, блъсна го в отвора на една врата и я затвори. След това приклепна на пода.

— Сега вратата ще се взриви — сложиха ръчна граната.

В същия миг се чу силен гръм и вратата на стаята се отвори под действието на ударната вълна. Появи се въздушно течение с миризма на барут. По безкрайните коридори прокътят ехото.

Те се провряха през дупката и хукнаха по дългия коридор.

— Ще успеем ли? — извика Картър.

— Не знам. — Йошидзуми имаше чувството, че вътре в тялото му всичко гори в огън. — Сега е времето да се молим.

В дъното на дългия коридор внезапно светна червена точка.

— Ето я! — извика Картър. — Включи се!

Червената точка угасна, после отново припламна, но вече с оранжева светлина.

Когато напълно объркани, влетяха в стаята, оранжевата светлина превключи на зелено.

— Късно е — прошепна Картър. — Ракетите вече са изстреляни.

Йошидзуми посегна да превърти лостовия превключвател на „изкл.“ и неочаквано докосна една мъртвешка ръка, вкопчена в ръба на вдлъбнатината, където се намираше лампичката. Младежът рязко се отдръпна. Но това бе само ръката, скелетът лежеше на пода. Беше облечен с военна униформа.

— Гърланд — осветявайки го с фенерчето, каза Картър. — Предишният ми началник. Все пак е успял да си свърши работата.

— „Нереида“! Чувате ли ни?! — Йошидзуми включи предавателя. — Тук е Йошидзуми. По спешност. Всички ракети са изстреляни. Ние не успяхме. Бързо излезте от залива. Свържете се с Южния полюс.

— Прието... — чу се слаб глас.

Йошидзуми разбра, че на „Нереида“ се вдига истинска тревога.

— Моля ви — продължи Йошидзуми, съмнявайки се дали още някой го слуша, — предайте на професор Дьо ла Тур, че съжаляваме, дете не успяхме с неговия експеримент. Край.

— И така — обади се в тъмнината Картър. — Това е краят.

— Аха — унило потвърди Йошидзуми. — Краят.

Чу се скърцане. Изглежда, Картър бе седнал на стола. Йошидзуми насочи фенерчето си надолу и пак освети стената. И пак видя нетрепващата зелена светлина.

— За колко минути ще стигнат дотук съветските ракети.

— Ами — каза Картър със слаб глас. — Американските ракети ще бъдат в небето на Съветския съюз след тридесет минути и след това...

— Всичко един час? — прекъсна го Йошидзуми.

— Не, според информацията на ЦРУ съветската система АСР действа много по-бързо от нашата. Големите летящи обекти веднага

ще бъдат засечени от мрежата радарни установки и щом електронните мозъци преценят, че това са ракети, веднага...

Гласът на Картър идеше някъде отдолу. Йошидзуми насочи фенерчето и видя, че майорът вече не седи на стола, а лежи по гръб на пода.

— Картър! — Йошидзуми коленичи до него. Лявата ръка на американеца беше ужасно подута, а лицето му — мъртвешки бледо.

„Чудя се как все още е жив след ухапването“ — помисли си Йошидзуми.

По лицето на Картър се плъзна лека усмивка.

— Нашите усилия се оказаха напразни — каза той.

— Не трябваше да бягаме, щом разбрахме, че няма да успеем. — Йошидзуми търсеше в чувала морфин.

Картър докосна ръката му.

— Тежко ли ти е? — попита го Йошидзуми.

— Да, но все едно, и двамата ще умрем след четиридесет и пет минути.

— Съветските ракети насочени ли са към Вашингтон?

— Да, разбира се, а тези тук — към Кремъл. — Картър въздъхна. — И все пак да чакаш четиридесет и пет минути е прекалено дълго.

— Искаш ли вода?

Картър поклати глава.

— Четиридесет и пет минути са прекалено дълги — повтори той. — Дали човек умира, като се мъчи до сетния си миг?

— Картър!

— Обърни ме към стената да не виждам светлината...

Йошидзуми разбра, че Картър се движи, стенойки, но не помръдна.

— Странно нещо — прошепна майорът. — Досега не сме говорили с теб нито веднъж. Нищо не знам за теб. Дори не съм си представял, че именно ти ще бъдеш до мене в предсмъртния ми час.

— Аз също... — отвърна Йошидзуми. — Наистина е странно.

— Махни светлината от мене — рязко каза Картър, а после Йошидзуми долови шепота му: — Бес...

И изведнъж в тъмнината се разнесе гръм и пробягна светлина. После замириса на изгорял барут. Младежът насочи фенерчето си и видя, че Картър се бе прострелял в главата.

— Картър — само простена Йошидзуми. После се наведе и скръсти ръцете на майора върху гърдите му.

„Сега вече всичко е свършено“ — помисли си той. Цялото му тяло като че ли натежа, имаше чувството, че не може да стои прав. Потърси стол и когато се отпусна на него, от очите му рiekнаха сълзи. Зелената лампичка не бе изгаснала. Докато се взираше в нейната светлина, наподобяваща око на огромно влечуго, Йошидзуми реши да си припомни всичките тридесет и пет години от своя живот. Но нищо не му идваше наум, в съзнанието му непрекъснато изплуваше една мисъл: „Голямата магнолия край тяхната къща в Япония сега е цялата обсипана с цвят.“ После, гледайки прострениа в нозете му Картър, започна да си представя учудването на учените, които след хиляда или две хиляди години ще разкопаят това подземие и на деветия подземен етаж в президентския дворец ще открият един скелет, облечен с военна униформа, друг във водолазен костюм, с простреляна глава, и неговия собствен скелет, в който веднага ще разпознаят японца. Как ли ще разтълкуват те тази загадка! Но веднага си даде сметка, че подобна мисъл е смешна. Изобщо не е сигурно дали след неколкостотин години ще останат хора, а камо ли учени... Седеше в тъмнината, без да помръдва, и чувствуваше, че времето тече прекалено бавно. Погледна часовника си — от изстрелването на ракетите бяха изминали само петнадесет минути. Оставаха тридесет и пет. Изправи се. Прииска му се да зърне още веднъж синьото небе, облаците, слънчевата светлина, зелените дървета, прекрасните сгради. А после си помисли, че докато обикаля града с разтуптяно като на дете сърце, би желал поне веднъж в живота си да види как в синьото небе се появява сребрилата точка...

Не знаеше дали ще може да се изкачи по асансьорното въже, но все пак се надигна. Обаче когато тръгна към вратата, се спъна в тялото на Картър и ръцете на американеца, които той бе кръстосал на гърдите му, се свлякоха.

— Стой тук, Картър — тихо каза Йошидзуми. И отново сложи ръцете на мъртвеца върху гърдите му. — Ще бъдеш самотен тук, в тъмнината...

Отново седна, изгаси фенерчето и втренчен в зелената, вещаеща смърт точка, зачака...

[1] Мерките на президента Рузвелт за преодоляване на последиците от икономическата криза. — Б.пр. ↑

ЕПИЛОГ

ВЪЗРАЖДАНЕТО

През пролетта на петата година след бедствието по безлюдния асфалтов път, пресичащ района, който някога се наричаше щата Южна Каролина, един мъж крачеше на юг. Не носеше почти нищо, което да наподобява дрехи, косите и брадата му бяха дълги, разчорлени, краката му бяха омотани в някакви парцали. Клатушкайки се, мъжът вървеше по пътя, обрасъл с гъста трева, а додето поглед стигаше, не се виждаше жива душа. Понякога в очите на мъжа се мярваше проблесък на разум, но обикновено погледът му си оставаше странен, унесен.

— Трябва да вървя на юг... — прошепваше той, като гледаше към слънцето.

По неговия път се появяваха руини на градове, в които не живееше никой, но той, кой знае защо, не се приближаваше до тях. През нощта обикновено спеше на полето, когато огладнееше, късаше плодове от дърветата. Забележеше ли странни непознати гризачи, с ловко движение хващаше някой, убиваше го с голям нож и го изяждаше. Ако на пътя му се изпречеше река, след неколкочасови усилия той успяваше да улови с ръце някоя и друга риба и я изяждаше жива. Когато валеше дъжд, се криеше в крайпътните къщи, понякога намираше и консерви, но, изглежда, не знаеше как да ги отвори, тъжно поклащаше глава и ги хвърляше. В началото на лятото мъжът дълго се лута из затрупаните пътища на Флорида, а в разгара на, лятото, обгорял от слънцето и ужасно отслабнал, най-сетне се добра до Тексас. Тук той се разболя и дълго лежа в някаква къща. В края на лятото оздравя и отново пое на юг.

През зимата, когато приближи Панамския канал, отново се разболя. Няколко дни пак лежа в една къща, като непрестанно стенеше. Щом оздравя, отново се отправи на юг. Премина Панамския канал и през пролетта на следващата година излезе на крайбрежието в страната, която някога се наричаше Колумбия. Тук вече ги нямаше

хубавите пътища, с които така бе свикнал. Започнаха стръмни планински пътеки. Мъжът дълго скита из Андите, изкачваше се, после се спускаше. По пътя му се появяваха градове, превърнали се в руини, безброй скелети, но, изглежда, той не се вълнуваше от това. През есента на третата година мъжът наблюдаваше от някакъв хълм тихоокеанските низини на Аржентина и като вдигна глава към ято птици, кръжащи над него, прошепна:

— Отивам на юг.

Все повече захладняваше и най-накрая стана съвсем студено. Но мъжът продължаваше да върви...

През деветата година след бедствието от дългия полуостров, скован в ледове, се оттласна примитивен кораб и се насочи на север. На борда имаше петнадесет човека. Преодолявайки бурните вълни край нос Хорн, те стигнаха до континента и спуснаха лодка. Тя откара на брега седем души. Останалите отново взеха курс към Антарктика. Преди да настъпи зимата, корабът отведе на континента още десет души. И така седемнадесет човека останаха да зимуват тук. Със следващите рейсове дойдоха още сто души. Сред тях имаше жени и деца.

Когато първата група жени стъпи на брега, иззад една скала неочаквано се появи странно човешко същество. Всички го гледаха с широко отворени очи. Косите и брадата на непознатия бяха разчорлени, бе облечен в кожи от лама и приличаше на абориген или на първобитен човек. Със сигурност можеше да се каже, че не бе от хората, превозени тук от Южния полюс. Няколко секунди това странно същество и преселниците от Южния полюс стояха и се наблюдаваха. И изведнъж се чу пронизителен вик:

— Това е Йошидзуми!

И всички разпознаха в измършавялото, мръсно, почти загубило човешкият си облик същество един от четиримата мъже, които ги бяха напуснали преди четири години...

Йошидзуми остана жив. Нещо повече — той се е добрал пеш от Вашингтон до южните брегове на Латинска Америка. Как е станало това? Как е оцелял той по време на атаката с неутронни бомби, как е оцелял, след като се е заразил с щама на нуклеиновите киселини на Рински? Станало е невъзможното. Той е оцелял и сега отново е при нас. За него непрекъснато се полагат грижи.

Но как се е случило това? Защо е останал жив? Може би благодарение на имунитета, получен при ваксинирането с мутиралите вируси WA5PS? Но едва ли е така. Аз не успях да постигна желания ефект от ваксината още тогава, преди седем години. А може би... Като се знае, че повечето от бомбите, паднали над Вашингтон, са били неутронни... Той не е получил смъртоносна доза, защото се е намирал на деветия подземен етаж в Белия дом, но е бил облъчен с определено количество неутрони, на което се дължи сегашното му психическо разстройство. А, от друга страна, неутроните може би са го предпазили да не умре от щама на нуклеиновите киселини на Рински.

В края на краищата нито една съветска ракета не е била насочена към Южния полюс. Ако тогава, по време на нашето съвещание, бяхме мислили трезво, щяхме да преценим, че Съветският съюз едва ли би могъл да стори такова нещо — да насочи своите ракети към Южния полюс. Но ние нямахме никаква информация и затова не изключвахме и такава възможност, макар и вероятността да бе нищожна. И заради тази нищожна вероятност Йошидзуми отиде в САЩ. Какво ли си е помислил той за нас, хората, които го изпратиха на смърт, след като е разбрал всичко? И все пак това наистина е ирония на съдбата. Седемдесет процента от американските и от съветските ракети носеха неутронни бомби, бомби, които не причиняват никакви разрушения, а унищожават само хората, и затова бяха наречени „антихуманно оръжие“. И именно тези антихуманни бомби спасиха човечеството от нуклеиновите киселини на Рински.

Още преди седем години разбрах, че за получаването на мутиралата разновидност на WA5PS са необходими високоскоростни неутрони. Тази мутирала разновидност имаше свойство да потиска размножаването на щамовете. Но в природата, както е известно, не съществуват високоскоростни неутрони, ето защо бе много трудно моята ваксина да се произведе в условията на Южния полюс. За да получа количества само за двадесет души, ми трябваша цели три години. И когато на деветата година след бедствието първите седемнадесет човека, които ваксинирах, стъпиха на континента, сърцето ми тревожно се разтуптя. И колко се учудих, когато ми съобщиха, че на континента отново са се появили млекопитаещи, а във въздуха няма щамове. Но едновременно се и зарадвах, защото разбрах, че вирусите са претърпели същата мутация, която получих и аз. Сега вече е късно, трябваше по-рано да се сетя, че такава ситуация е възможна. Тогава щяхме и по-рано да се завърнем в топлия пояс. Наистина говоря, като се основавам само на аналогии, но ако всичко казано дотук е вярно, това наистина е ирония на съдбата. Защото медицината, чието предназначение е да спасява хората от смърт и болести, унищожи повече от три милиарда души, а после неутронните бомби, които бяха създадени с единствената цел да се унищожи човечеството, го спаси. Да, не мога да кажа нищо друго, освен че е ирония на съдбата.

В края на краищата в безкрайната Вселена ние сме само играчки в ръцете на случайността. И на нас, чийто живот е толкова кратък, славната история може да ни изглежда нещо вечно, но в действителност и тя е само страница от неизменния сюжет в безкрайната Вселена. Осмислянето на този факт обаче не трябва да поражда у хората песимизъм и безверие. Осъзнаването на преходността на нещата, на природата, на Вселената е човешка, най-човешката черта. Но човекът трябва да се бори със случайността, трябва да осъзнае факта, че не неговите събрата са тези, с които трябва да воюва. Ако

хората осъзнаят това, нима няма да бъде сложен край на всички братоубийствени войни, нима няма да се роди съюз, в който всички хора ще се възправят срещу материалното и ще се прояви истинският характер на духовното.

Но засега е безсмислено да говоря за тези неща. Изглежда, човечеството опознава нещата чрез непрестанни опити и грешки. Моето послание е за времената, когато човекът отново ще си е възвърнал славата, която имаше преди бедствието. Но жаждата се забравя бързо, след като се утоли. Всичко ли ще бъде забравено толкова бързо, щом настъпи известно облекчение, успокоение? Нима ние, притежавайки опита от няколко световни войни, не повторихме същите грешки?! Затова сега трябва да оставим на потомците си урок от миналото. За да не повторят нашите деца и внуци, завладени от стремежа към славата, грешката, която направихме и ние. Да не забравят урока, получен от гибелта на тримилиардното човечество.

Днес в Юга на Латинска Америка ние създаваме първите селища, прокарване първите улици. Утре първият отряд, а с него и аз, ще поеме на север. След като човечеството, с изключение на няколко хиляди души, уединени на ледения континент, загина, това ще бъде първият ден, в който то ще започне да се възражда в своята предишна обител. Но все още денят на истинското възраждане на човечеството е далече. Сега хората са най-малобройният вид от цялата фауна на планетата. Кога ли ще настъпи истинският ден на възраждането? Петхилядолетната цивилизация беше унищожена с един замах, но е неоспоримо, че ние сме в по-изгодно положение от хората през каменната ера. Загиналият свят ни остави всички свои постижения, всички свои материални блага. Ще трябва обаче още много време, за да заживеем в благоденствие както преди бедствието. Ще дойде ли пак ден, когато хората ще населят земята така, както преди бедствието? Дали светът ще се възроди в същия вид? Дали ще се възродят отново и ненавистта, злобата, мъстта? Ще се разбере едва след стотици години.

Утре сутринта ние се отправяме на север, за да възвърнем живота в страната на мъртвите. Пътят на север е дълъг, но още по-дълъг е пътят към възраждането. Какъв ли ще бъде той? За това ще разкаже вече друго поколение...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.